

เอกสารประกอบการสอน
รายวิชา สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
(Instruction Media for Early Childhood)
รหัสวิชา พป ๐๑๐๘

ชื่อ นางสาววรรณรัตน์ ศิริภูธร
วุฒิ คบ.(การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์
สัมฤทธิ์บัตรการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประกาศนียบัตรบัณฑิตบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
วิทยาลัยชุมชนตราด สถาบันวิทยาลัยชุมชน
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

คำนำ

เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสื่อการเรียนรู้สำหรับปฐมวัย รหัสวิชา ปพ ๐๑๐๘ เล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นตามจุดประสงค์รายวิชา และคำอธิบายรายวิชาเพื่อใช้ประกอบการสอนสำหรับนักศึกษาสาขาวิชา การพัฒนาเด็กปฐมวัย ชั้นปีที่ ๒ ตามหลักสูตรอนุปริญาสาขาวิชาการศึกษาพัฒนาเด็กปฐมวัย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๖ ของสถาบันวิทยาลัยชุมชน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ผู้จัดทำได้เรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนฉบับนี้ขึ้น เพื่อให้เนื้อหา มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารตำราของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๗ หน่วยการสอน เรียงลำดับจากหน่วยที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๒ บทบาทของ สื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๓ ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสม สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๔ การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๕ การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๖ การประเมิน และการตรวจสอบ คุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย และหน่วยที่ ๗ การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก ปฐมวัย นอกจากนี้เนื้อหาสาระแล้วในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ยังประกอบด้วย แบบฝึกหัดท้ายหน่วยเพื่อฝึก ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้จัดทำขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิเจ้าของเอกสารตำราทุกท่าน ที่ผู้จัดทำได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบการเรียบเรียง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจคุณภาพด้านเนื้อหา และเครื่องมือ รวมทั้งการให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ตลอดจนผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนตราด และ คณาจารย์ที่มีส่วนในการสนับสนุนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการจัดทำเอกสารประกอบการสอนฉบับ นี้จนเสร็จสมบูรณ์ และนำไปใช้ หากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้จัดทำยินดีน้อมรับเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ครู อาจารย์ ผู้เรียนตลอดจนผู้สนใจทั่วไป

นางวรรณรัตน์ ศิริภูธร
ผู้จัดทำ

วิธีการศึกษา

คำชี้แจงการใช้เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย รหัสวิชา พป ๐๑๐๘

๑. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยฉบับนี้ แบ่งหน่วยการสอนออกเป็น ๗ หน่วยการสอน
๒. ก่อนที่นักศึกษาจะศึกษาเนื้อหาในแต่ละหน่วยการสอน ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียนเสียก่อน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของตนเอง
๓. จัดการเรียนรู้การสอนการสอนตามแผนการเรียนรู้ โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามกิจกรรมที่กำหนด
๔. ให้นักศึกษาไปศึกษาเนื้อหาสาระในแต่ละหน่วยการสอนเพิ่มเติม ให้เข้าใจ และทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยการสอน เพื่อการตรวจเฉลยแบบฝึกหัดร่วมกันพร้อมกับครูผู้สอน
๕. ในแต่ละหน่วยการสอน ถ้ายังไม่ถูกต้องหรือยังไม่เข้าใจให้ย้อนกลับมาศึกษาเนื้อหาใหม่หรือสอบถามครูผู้สอน
๖. ทำการประเมินผลการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด
๗. ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นจนครบ ๗ หน่วยการสอน

คำอธิบายรายวิชา

พป ๐๑๐๘ รายวิชา สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (Instruction Media for Early Childhood)

ความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ วิวัฒนาการ และบทบาทของสื่อและของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ระดับปฐมวัยประเภทต่าง ๆ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การเลือกใช้ การออกแบบสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม การผลิต การตรวจสอบคุณภาพของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ และการนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ วิวัฒนาการของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยได้
๒. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้
๓. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายประเภทสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ระดับปฐมวัยได้
๔. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายการเลือกใช้สื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ระดับปฐมวัยได้
๕. เพื่อให้นักศึกษาสามารถออกแบบ ผลิตสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ระดับปฐมวัยได้
๖. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบาย และประเมิน รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ได้
๗. เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
๘. เพื่อให้นักศึกษานำสื่อและของเล่นมาบูรณาการเข้ากับกิจกรรมประจำวันของเด็กปฐมวัยได้

รายชื่อหน่วยการสอน จำนวน ๗ หน่วย ดังนี้

- หน่วยที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
- หน่วยที่ ๒ ครูกับบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- หน่วยที่ ๓ ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
- หน่วยที่ ๔ การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
- หน่วยที่ ๕ การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
- หน่วยที่ ๖ การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
- หน่วยที่ ๗ การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
วิธีการศึกษา	ข
คำอธิบายรายวิชา	ค
หน่วยที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๑
แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๑	๑-๒
เค้าโครงเนื้อหา	
ตอนที่ ๑.๑ ความหมายของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๓-๔
ตอนที่ ๑.๒ ความสำคัญของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๔-๕
ตอนที่ ๑.๓ สื่อตามประสบการณ์การเรียนรู้	๖-๘
ตอนที่ ๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๘-๒๑
ตอนที่ ๑.๕ หลักการจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้	๒๑-๒๒
เอกสารอ้างอิง	๒๓
แบบฝึกหัดท้ายหน่วย	๒๔-๒๖
แนวทางการตอบคำถามท้ายหน่วย	๒๗-๒๘
หน่วยที่ ๒ คุรกับบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	๒๙
แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๒	๒๙-๓๐
เค้าโครงเนื้อหา	
ตอนที่ ๒.๑ บทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	๓๑-๓๓
ตอนที่ ๒.๒ คุณค่า และประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๓๔-๓๖
ตอนที่ ๒.๓ วิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๓๖-๔๐
เอกสารอ้างอิง	๔๑
แบบฝึกหัดท้ายหน่วย	๔๒-๔๔
แนวทางการตอบคำถามท้ายหน่วย	๔๕
หน่วยที่ ๓ ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย	๔๖
แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๓	๔๖-๔๗
เค้าโครงเนื้อหา	
ตอนที่ ๓.๑ ประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย	๔๘-๕๒
ตอนที่ ๓.๒ การจำแนกสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๕๒-๗๐
ตอนที่ ๓.๓ ชนิดของการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย	๗๐-๗๕
ตอนที่ ๓.๔ การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นดินเหนียว	๗๕-๘๒
ตอนที่ ๓.๕ การเล่นเกมบล็อก	๘๒-๘๕
ตอนที่ ๓.๖ การละเล่นของไทย	๘๕-๙๔
เอกสารอ้างอิง	๙๕

แบบฝึกหัดท้ายหน่วย	๙๖-๙๗
แนวทางการตอบคำถามท้ายหน่วย	๙๘
หน่วยที่ ๔ การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๙๙
แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๔	๙๙-๑๐๐
เค้าโครงเนื้อหา	
ตอนที่ ๔.๑ หลักการเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๑๐๑-๑๐๕
ตอนที่ ๔.๒ การวางแผนการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๑๐๕-๑๐๗
ตอนที่ ๔.๓ ขั้นตอนการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๑๐๗-๑๒๒
เอกสารอ้างอิง	๑๒๓
แบบฝึกหัดท้ายหน่วย	๑๒๔-๑๒๖
แนวทางการตอบคำถามท้ายหน่วย	๑๒๗
หน่วยที่ ๕ การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ๑๒๘	
แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๕	๑๒๘-๑๒๙
เค้าโครงเนื้อหา	
ตอนที่ ๕.๑ กระบวนการออกแบบสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๑๓๐-๑๓๕
ตอนที่ ๕.๒ การออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย	๑๓๕-๑๓๖
ตอนที่ ๕.๓ วัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่น	๑๓๙
ตอนที่ ๕.๔ มาตรฐานในการผลิตของเล่น	๑๓๖-๑๔๐
เอกสารอ้างอิง	๑๔๑
แบบฝึกหัดท้ายหน่วย	๑๔๒-๑๔๓
แนวทางการตอบคำถามท้ายหน่วย	๑๔๔-๑๔๕
หน่วยที่ ๖ การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ๑๔๖	
แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๖	๑๔๖-๑๔๗
เค้าโครงเนื้อหา	
ตอนที่ ๖.๑ การวัด และการประเมินสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย	๑๔๘-๑๕๖
ตอนที่ ๖.๒ การใช้ และการบำรุงรักษาสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย	๑๕๖-๑๕๘
ตอนที่ ๖.๓ ข้อควรคำนึงถึงประโยชน์ และประสิทธิภาพที่ได้รับจากการใช้สื่อ และของเล่น	๑๕๘-๑๖๒
เอกสารอ้างอิง	๑๖๓
แบบฝึกหัดท้ายหน่วย	๑๖๔-๑๖๕
แนวทางการตอบคำถามท้ายหน่วย	๑๖๖-๑๖๗
หน่วยที่ ๗ การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๑๖๘
แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๗	๑๖๘-๑๖๙
เค้าโครงเนื้อหา	
ตอนที่ ๗.๑ การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๑๗๐-๑๗๐
ตอนที่ ๗.๒ การนำสื่อไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย	๑๗๐-๑๗๕

เอกสารอ้างอิง

๑๙๖

แบบฝึกหัดท้ายหน่วย

๑๙๗-๑๙๘

แนวทางการตอบคำถามท้ายหน่วย

๑๙๙

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑.๑ กรวยประสบการณ์ของเอคการ์ เดล	๗
ภาพที่ ๑.๒ ภาพของโรมิสซอร์สกี	๙
ภาพที่ ๑.๓ ภาพของเคมพ์	๑๐
ภาพที่ ๑.๔ ภาพของโดนัล พี.อีลี	๑๑
ภาพที่ ๑.๕ สมุดภาพน่ารู้สำหรับเด็ก อายุ ๓-๔ ปี	๑๙
ภาพที่ ๑.๖ สูง ๆ ต่ำ ๆ สำหรับเด็กอายุ ๔-๕ ปี	๑๙
ภาพที่ ๑.๗ จิกซอร์หรรษาสำหรับเด็กอายุ ๔-๕ ปี	๑๙
ภาพที่ ๑.๘ โดมิโนรู้ค่าจำนวน สำหรับเด็กอายุ ๕-๖ ปี	๒๐
ภาพที่ ๑.๙ จิกซอร์ประสาทสัมผัสสำหรับเด็กอายุ ๕-๖ ปี	๒๐
ภาพที่ ๒.๑ กิจกรรมการใช้สื่อครูกับนักเรียน	๓๓
ภาพที่ ๒.๒ เด็ก ๆ มีความสุขกับการที่ครูใช้สื่อในการจัดการการเรียนรู้	๓๖
ภาพที่ ๒.๓ วิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	๓๖
ภาพที่ ๒.๔ ในยุคที่สื่อดิจิทัลมาแรง	๓๘
ภาพที่ ๒.๕ ครูแนะนำการใช้สื่อดิจิทัล	๓๙
ภาพที่ ๓.๑ เด็ก ๆ เล่นฟุตบอล	๕๐
ภาพที่ ๓.๒ การต่อจิกซอร์	๕๐
ภาพที่ ๓.๓ ชุดจำลองอุปกรณ์ทำครัว	๕๑
ภาพที่ ๓.๔ เด็ก ๆ ระบายสีน้ำ	๕๑
ภาพที่ ๓.๕ การผสมสีน้ำ	๕๑
ภาพที่ ๓.๖ เด็กอายุ ๗-๘ เดือน	๕๔
ภาพที่ ๓.๗ เด็กอายุ ๗-๘ เดือน กับของเล่นที่เหมาะสม	๕๕
ภาพที่ ๓.๘ หนังสือเกี่ยวกับกิจกรรมในฟาร์ม	๕๕
ภาพที่ ๓.๙ หนังสือเกี่ยวกับสัตว์	๕๕
ภาพที่ ๓.๑๐ หนังสือเกี่ยวภาษาอังกฤษ	๕๖
ภาพที่ ๓.๑๑ เด็กเปิดหนังสือสำรวจรูปภาพเอง	๕๖
ภาพที่ ๓.๑๒ เด็กในวัย ๑ ขวบ	๕๗
ภาพที่ ๓.๑๓ นิทานปริศนา	๕๗
ภาพที่ ๓.๑๔ นิทานภาษาอังกฤษ	๕๗
ภาพที่ ๓.๑๕ นิทานสำหรับเด็ก ๑ ขวบ	๕๘
ภาพที่ ๓.๑๖ บัตรภาพสำหรับเด็ก ๑ ขวบ	๕๘
ภาพที่ ๓.๑๗ ภาพเด็กวัย ๒ ขวบ	๕๘
ภาพที่ ๓.๑๘ วัยต้องการเหตุผล	๕๙

ภาพที่ ๓.๑๙ หนังสือเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ	๕๙
ภาพที่ ๓.๒๐ หนังสือนิทานปลูกฝังความรับผิดชอบ	๕๙
ภาพที่ ๓.๒๑ หนังสือคำศัพท์และภาพต่าง ๆ	๖๐
ภาพที่ ๓.๒๒ หนังสือหนูน้อยร่าเริง	๖๐
ภาพที่ ๓.๒๓ เด็กหญิงในวัย ๓ ขวบ	๖๐
ภาพที่ ๓.๒๔ เด็กชายในวัย ๓ ขวบ	๖๑
ภาพที่ ๓.๒๕ หนังสือเกี่ยวกับคำถามต่าง ๆ	๖๑
ภาพที่ ๓.๒๖ หนังสือนิทานสำหรับเด็ก๓ขวบ	๖๑
ภาพที่ ๓.๒๗ จิกซอร์สำหรับเด็ก ๓ ขวบ	๖๒
ภาพที่ ๓.๒๘ จิกซอร์สำหรับเด็ก ๓ ขวบ	๖๒
ภาพที่ ๓.๒๙ เด็กวัย ๔ ขวบ	๖๒
ภาพที่ ๓.๓๐ หนังสือที่เกี่ยวกับจินตนาการของเด็ก	๖๓
ภาพที่ ๓.๓๑ หนังสือนิทานสำหรับเด็ก ๔ ขวบ	๖๓
ภาพที่ ๓.๓๒ หนังสือนิทานสำหรับเด็ก ๔ ขวบ	๖๓
ภาพที่ ๓.๓๓ หนังสือเกี่ยวกับตัวเลข	๖๔
ภาพที่ ๓.๓๔ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๔-๕ ขวบ	๖๔
ภาพที่ ๓.๓๕ เด็กวัย ๕ ขวบ	๖๔
ภาพที่ ๓.๓๖ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ	๖๕
ภาพที่ ๓.๓๗ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ	๖๕
ภาพที่ ๓.๓๘ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ	๖๕
ภาพที่ ๓.๓๙ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ	๖๖
ภาพที่ ๓.๔๐ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ	๖๖
ภาพที่ ๓.๔๑ เด็กวัย ๖ ขวบ	๖๖
ภาพที่ ๓.๔๒ หนังสือแนวเตรียมความพร้อมของเด็กวัย ๖ ขวบ	๖๗
ภาพที่ ๓.๔๓ หนังสือนิทานที่เสริมความรู้	๖๗
ภาพที่ ๓.๔๔ หนังสือนิทานที่เสริมความรู้	๖๗
ภาพที่ ๓.๔๕ หนังสือนิทานที่เสริมความรู้	๖๗
ภาพที่ ๓.๔๖ หนังสือนิทานที่เสริมความรู้	๖๗
ภาพที่ ๓.๔๗ เด็กอายุ ๗ ขวบ	๖๘
ภาพที่ ๓.๔๘ เด็กเริ่มทักษะ การเขียน อ่าน	๖๘
ภาพที่ ๓.๔๙ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ	๖๙
ภาพที่ ๓.๕๐ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ	๖๙
ภาพที่ ๓.๕๑ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ	๖๙
ภาพที่ ๓.๕๒ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ	๖๙
ภาพที่ ๓.๕๓ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ	๖๙

ภาพที่ ๓.๕๔ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ	๗๐
ภาพที่ ๓.๕๕ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ	๗๐
ภาพที่ ๓.๕๖ กิจกรรมสนุกเสริมพัฒนาการลูกวัยอนุบาล	๗๓
ภาพที่ ๓.๕๗ กิจกรรมการเล่นดินทราย	๗๕
ภาพที่ ๓.๕๘ กิจกรรมการเล่นดินทราย	๗๕
ภาพที่ ๓.๕๙ กิจกรรมการเล่นดินทราย	๗๖
ภาพที่ ๓.๖๐ กิจกรรมการเล่นดินทราย	๗๖
ภาพที่ ๓.๖๑ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๘
ภาพที่ ๓.๖๒ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๙
ภาพที่ ๓.๖๓ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๙
ภาพที่ ๓.๖๔ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๙
ภาพที่ ๓.๖๕ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๙
ภาพที่ ๓.๖๖ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๙
ภาพที่ ๓.๖๗ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๙
ภาพที่ ๓.๖๘ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๙
ภาพที่ ๓.๖๙ กิจกรรมการเล่นน้ำ	๗๙
ภาพที่ ๓.๗๐ กิจกรรมการเล่นดินเหนียว	๘๐
ภาพที่ ๓.๗๑ กิจกรรมการเล่นดินเหนียว	๘๑
ภาพที่ ๓.๗๒ กิจกรรมการเล่นดินเหนียว	๘๑
ภาพที่ ๓.๗๓ กิจกรรมการเล่นดินเหนียว	๘๑
ภาพที่ ๓.๗๔ กิจกรรมการเล่นบล็อก	๘๓
ภาพที่ ๓.๗๕ กิจกรรมการเล่นบล็อก	๘๓
ภาพที่ ๓.๗๖ กิจกรรมการเล่นบล็อก	๘๔
ภาพที่ ๓.๗๗ กิจกรรมการเล่นบล็อก	๘๕
ภาพที่ ๓.๗๘ กิจกรรมวิ่งเปรี๊ยะ	๘๖
ภาพที่ ๓.๗๙ กิจกรรมกระโดดเชือก	๘๖
ภาพที่ ๓.๘๐ กิจกรรมขี่ม้าส่งเมือง	๘๗
ภาพที่ ๓.๘๑ กิจกรรมมอญซ่อนผ้า	๘๘
ภาพที่ ๓.๘๒ กิจกรรมรื้อข้าวสาร	๘๘
ภาพที่ ๓.๘๓ กิจกรรมตี่จับ	๘๙
ภาพที่ ๓.๘๔ กิจกรรมงูกินหาง	๙๐
ภาพที่ ๓.๘๕ กิจกรรมเดินกะลา	๙๐
ภาพที่ ๓.๘๖ กิจกรรมลิงชิงหลัก	๙๑
ภาพที่ ๓.๘๗ กิจกรรมตีลูกล้อ	๙๑
ภาพที่ ๓.๘๘ กิจกรรมเสือข้ามห้วย	๙๒
ภาพที่ ๓.๘๙ กิจกรรมกระต่ายขาเดียว	๙๒

ภาพที่ ๔.๑ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายสำหรับเด็กปฐมวัย	๑๐๙
ภาพที่ ๔.๒ กิจกรรมว่ายน้ำ	๑๑๐
ภาพที่ ๔.๓ กิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมสร้างสรรค์	๑๑๐
ภาพที่ ๔.๔ ครูหรือผู้ปกครองคอยช่วยเหลือควบคุมอารมณ์เด็ก	๑๑๒
ภาพที่ ๔.๕ ตัวอย่างการที่เราแสดงออกในสิ่งที่ดี สำหรับเด็กปฐมวัย	๑๑๓
ภาพที่ ๔.๖ การรู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น	๑๑๔
ภาพที่ ๔.๗ เด็กเล่นของเล่นที่เหมาะสมตามวัย ๑ ขวบ	๑๑๔
ภาพที่ ๔.๘ เด็กเล่นของเล่นที่เหมาะสมตามวัย ๒ ขวบ	๑๑๕
ภาพที่ ๔.๙ เด็กเล่นของเล่นที่เหมาะสมตามวัย ๓ ขวบ	๑๑๕
ภาพที่ ๔.๑๐ เด็กเล่นของเล่นที่เหมาะสมตามวัย ๔ ขวบ	๑๑๖
ภาพที่ ๔.๑๑ พัฒนาการด้านสังคมที่เหมาะสมตามวัย ๕-๖ ขวบ	๑๑๖
ภาพที่ ๔.๑๒ พัฒนาการด้านสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย	๑๑๗
ภาพที่ ๕.๑ วัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่น	๑๓๖
ภาพที่ ๕.๒ วัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่น	๑๓๗
ภาพที่ ๗.๑ การนำเสนอสื่อของครูปฐมวัย	๑๗๐
ภาพที่ ๗.๒ เด็ก ๆ ปีนบนต้นไม้	๑๗๑
ภาพที่ ๗.๓ ผลชมพู	๑๗๑
ภาพที่ ๗.๔ ครูพูดคุยกับนักเรียน	๑๗๑
ภาพที่ ๗.๕ ร่างกายและสมองเด็ก	๑๗๒
ภาพที่ ๗.๖ การสะกดคำ	๑๗๒
ภาพที่ ๗.๗ การทำงานของสมอง	๑๗๒
ภาพที่ ๗.๘ ภาพจำลองความเข้าใจ	๑๗๓
ภาพที่ ๗.๙ การเชื่อมโยงของเรื่องราว	๑๗๓
ภาพที่ ๗.๑๐ ชุดความเข้าใจที่กำลังเรียนรู้	๑๗๓
ภาพที่ ๗.๑๑ ชุดความคิดให้ผู้เรียนเกิดคำถาม	๑๗๔
ภาพที่ ๗.๑๒ สมองเชื่อมโยงความคิดความเข้าใจ	๑๗๔
ภาพที่ ๗.๑๓ การตั้งคำถามโต้ตอบกับความเป็นไปได้	๑๗๔
ภาพที่ ๗.๑๔ กิจกรรมที่ทำให้สมองสนใจต่อสิ่งเร้า	๑๗๕
ภาพที่ ๗.๑๕ การกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ต่อไปจนบรรลุเป้าหมาย	๑๗๕
ภาพที่ ๗.๑๖ กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	๑๗๖
ภาพที่ ๗.๑๗ กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อละเอียด	๑๗๖
ภาพที่ ๗.๑๘ บาร์โหนดต้นไม้	๑๗๖
ภาพที่ ๗.๑๙ การชูตบอล เป้นบาส	๑๗๗
ภาพที่ ๗.๒๐ การกระโดดเชือก	๑๗๗
ภาพที่ ๗.๒๑ การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ	๑๗๗
ภาพที่ ๗.๒๒ การใช้กรรไกร	๑๗๘

ภาพที่ ๗.๒๓ กระดานเล็กวาดภาพ	๑๗๘
ภาพที่ ๗.๒๔ การแต่งตัวให้ตุ๊กตา	๑๗๘
ภาพที่ ๗.๒๕ การต่อจิ๊กซอว์	๑๗๘
ภาพที่ ๗.๒๖ การวาด	๑๗๙
ภาพที่ ๗.๒๗ การปั้น	๑๗๙
ภาพที่ ๗.๒๘ พู่กันกลม	๑๗๙
ภาพที่ ๗.๒๙ สมุดลอกลาย ระบายสี	๑๗๙
ภาพที่ ๗.๓๐ ที่เย็บกระดาษ ไหมพรม	๑๘๐
ภาพที่ ๗.๓๑ สื่อ และอุปกรณ์ดนตรี	๑๘๐
ภาพที่ ๗.๓๒ เครื่องดนตรี	๑๘๐
ภาพที่ ๗.๓๓ ชุดประกอบการแสดง	๑๘๐
ภาพที่ ๗.๓๔ การอ่านภาษา	๑๘๑
ภาพที่ ๗.๓๕ การเริ่มสอนภาษา	๑๘๑
ภาพที่ ๗.๓๖ กิจกรรมการอ่านให้ฟัง	๑๘๑
ภาพที่ ๗.๓๗ ภาษาอังกฤษอ่านให้ฟัง	๑๘๒
ภาพที่ ๗.๓๘ หนังสือสำหรับอ่าน	๑๘๒
ภาพที่ ๗.๓๙ ซีดีเพลง	๑๘๒
ภาพที่ ๗.๔๐ กระดานเคลื่อนที่	๑๘๒
ภาพที่ ๗.๔๑ reading ชุด Oxford	๑๘๓
ภาพที่ ๗.๔๒ หนังสือ Alphabets	๑๘๓
ภาพที่ ๗.๔๓ แผ่นซีดีเพลง	๑๘๓
ภาพที่ ๗.๔๔ การเล่นกับสัตว์เลี้ยง	๑๘๓
ภาพที่ ๗.๔๕ เด็กเล่นว่าว	๑๘๔
ภาพที่ ๗.๔๖ เด็กเล่นทราย	๑๘๔
ภาพที่ ๗.๔๗ การนับ	๑๘๔
ภาพที่ ๗.๔๘ เครื่องมือง่าย ๆ ผ่านการเล่น	๑๘๔
ภาพที่ ๗.๔๙ การวัด	๑๘๕
ภาพที่ ๗.๕๐ ตัวต่อพลาสติกหลากสี	๑๘๕
ภาพที่ ๗.๕๑ สายวัด	๑๘๕
ภาพที่ ๗.๕๒ กระดานแม่เหล็ก	๑๘๕
ภาพที่ ๗.๕๓ แวนชยาย	๑๘๖
ภาพที่ ๗.๕๔ ข้อนตวง	๑๘๖
ภาพที่ ๗.๕๕ ตาชั่ง	๑๘๖
ภาพที่ ๗.๕๖ อ่างปลา	๑๘๖
ภาพที่ ๗.๕๗ การจัดมุมพืชผัก	๑๘๖
ภาพที่ ๗.๕๘ สมอมนุษย์	๑๘๗

ภาพที่ ๗.๕๙ เด็ก ๆ วิ่งเล่นกัน	๑๘๗
ภาพที่ ๗.๖๐ เด็กหิวของเล่น	๑๘๗
ภาพที่ ๗.๖๑ เด็ก ๆ ฝึกทำความสะอาดบ้าน	๑๘๙
ภาพที่ ๗.๖๒ บทบาทสมมติ	๑๘๙
ภาพที่ ๗.๖๓ บรรยายภาพที่อบอุ่นปลอดภัย	๑๘๙
ภาพที่ ๗.๖๔ กิจกรรมการเล่นส่งเสริมด้านอารมณ์	๑๙๐
ภาพที่ ๗.๖๕ กิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัย	๑๙๐
ภาพที่ ๗.๖๖ กิจกรรมการเล่นิทาน	๑๙๑
ภาพที่ ๗.๖๗ กิจกรรมการทดลอง	๑๙๑
ภาพที่ ๗.๖๘ กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามเพลง	๑๙๑
ภาพที่ ๗.๖๙ กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามดนตรี	๑๙๑
ภาพที่ ๗.๗๐ การวาดภาพ	๑๙๒
ภาพที่ ๗.๗๑ การเล่นสี	๑๙๒
ภาพที่ ๗.๗๒ การตัดปะ	๑๙๒
ภาพที่ ๗.๗๓ การประดิษฐ์	๑๙๒
ภาพที่ ๗.๗๔ มุมบล็อก	๑๙๒
ภาพที่ ๗.๗๕ มุมหนังสือ	๑๙๒
ภาพที่ ๗.๗๖ มุมวิทยาศาสตร์	๑๙๓
ภาพที่ ๗.๗๗ มุมบทบาทสมมติ	๑๙๓
ภาพที่ ๗.๗๘ มุมบ้าน	๑๙๓
ภาพที่ ๗.๗๙ มุมดนตรี	๑๙๓
ภาพที่ ๗.๘๐ การเล่นเครื่องสนาม	๑๙๓
ภาพที่ ๗.๘๑ การเล่นทราย	๑๙๓
ภาพที่ ๗.๘๒ การเล่นกระแสน้ำ	๑๙๔
ภาพที่ ๗.๘๓ การเล่นอุปกรณ์กีฬา	๑๙๔
ภาพที่ ๗.๘๔ เกมจับคู่	๑๙๔
ภาพที่ ๗.๘๕ เกมต่อภาพ	๑๙๔
ภาพที่ ๗.๘๖ เกมต่อโดมิโน	๑๙๔
ภาพที่ ๗.๘๗ เกมเรียงลำดับ	๑๙๔

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๖.๑ ตัวอย่างแบบสอบถาม	๑๕๓
ตารางที่ ๖.๒ ตัวอย่างแบบประเมิน	๑๕๔
ตารางที่ ๖.๓ ตัวอย่างแบบประเมินสื่อการสอน	๑๕๕

หน่วยที่ ๑

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ชื่อ นางวรรณรัตน์ ศิริภูธร
วุฒิ คบ.(การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏราชนครินทร์
สัมฤทธิ์บัตร (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประกาศนียบัตรบัณฑิต(บริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
วิทยาลัยชุมชนตราด สถาบันวิทยาลัยชุมชน
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๑

เนื้อหาประจำหน่วยที่ ๑

- ตอนที่ ๑.๑ ความหมายของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
- ตอนที่ ๑.๒ ความสำคัญของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
- ตอนที่ ๑.๓ สื่อตามประสบการณ์การเรียนรู้
- ตอนที่ ๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
- ตอนที่ ๑.๕ หลักการจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาหน่วยที่ ๑ จบแล้ว นักศึกษาสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้

- ๑. อธิบายความหมาย และความสำคัญของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้
- ๒. อธิบายสื่อตามประสบการณ์การเรียนรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้
- ๓. อธิบายหลักการจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้

วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนประจำหน่วย

- ๑. ปฐมนิเทศชี้แจงการสอน และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสอน และเกณฑ์การประเมิน
- ๒. นักศึกษาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับสื่อและของเล่นที่ตนเองประทับใจในวัยเด็กถึงปัจจุบัน หรือความประทับใจเกี่ยวกับสื่อ และของเล่นที่เคยพบเห็น
- ๓. ผู้สอนบรรยายองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ และลำดับขั้นตอนการเรียนรู้
- ๔. นักศึกษาแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่ม ๆ ๔-๕ คน แล้วเล่าประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับสื่อ และของเล่นที่ตนเองประทับใจ แต่ละกลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ตามหัวข้อที่กำหนด
- ๕. ศึกษาเอกสารประกอบการสอนหน่วยที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๖. ศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ และPower Point Slide
๗. ร่วมกันสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม
๘. ทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วย

สื่อการเรียนการสอน

๑. เอกสารประกอบการสอน
๒. Power Point Slide
๓. โปรเจคเตอร์
๔. เครื่องคอมพิวเตอร์
๕. แบบฝึกปฏิบัติงานกลุ่มโดยอภิปราย

การวัดและการประเมินผล

๑. การสังเกตความสนใจของนักศึกษา และการมีส่วนร่วมในการทำงาน
๒. การประเมินการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้
๓. การประเมินผลงานจากการทำแบบฝึกหัด
๔. การประเมินจากการอภิปรายผล และการนำเสนอผลการศึกษากลุ่ม
๕. การประเมินจากผลงานการสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม

หน่วยที่ ๑

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

บทนำ

สื่อ และของเล่นถือเป็นตัวกลางที่ผู้เลี้ยงดู ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองนำมาช่วยในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทักษะคติ หรือทักษะที่ตนมีไปสู่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อ และของเล่นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก การเล่นประกอบสื่อจะทำให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา สื่อ และของเล่นกับเด็กเป็นของคู่กัน จึงจำเป็นสิ่งมหัศจรรย์มากสำหรับการเล่น เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเรียนรู้ เข้าใจ มีทัศนคติ เจตคติ รวมถึงมีทักษะหลากหลาย ถ้าผู้ใหญ่เข้าใจเลือก การใช้สื่อ และของเล่นได้อย่างเหมาะสมจะเป็นสิ่งพิเศษสำหรับเด็ก เพราะจะเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ หรือเด็กกับเด็กที่เล่นของเล่นร่วมกันได้อีกทั้งการเล่นประกอบสื่อก่อให้เกิดความเข้าใจสภาพความเป็นจริงของชีวิต เด็กได้รู้จักกฎ กติกาจากการเล่น สอนให้เด็กได้เล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข ฝึกฝนการใช้ภาษา การจัดการศึกษาปฐมวัยที่เอื้อให้เด็กเล่น จึงเป็นการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้านอย่างแท้จริง

ตอนที่ ๑.๑ ความหมายของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

คำว่า “สื่อ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้ดังนี้ สื่อ (กริยา) หมายถึง ติดต่อให้ถึงกัน เช่น สื่อความหมาย ชักนำให้รู้จักกัน สื่อ (นาม) หมายถึง ผู้หรือสิ่งที่ติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน เช่น เขาใช้จดหมายเป็นสื่อติดต่อกัน เรียกผู้ที่ทำหน้าที่ชักนำให้ชาย หญิง ได้แต่งงานกันว่า พ่อสื่อ หรือ แม่สื่อ (ศิลปะ) วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาสร้างสรรค์งานศิลปกรรม ให้มีความหมายตามแนวคิด ซึ่งศิลปินประสงค์แสดงออกเช่นนั้น เช่น สื่อผสม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๖,ออนไลน์)

กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์ (๒๕๖๐, หน้า,๕๔) สื่อ หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอด หรือนำข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับ เพื่อให้ผู้รับรู้ และเข้าใจความหมายตรงกัน ในการเรียนการสอน สื่อที่ใช้เป็นตัวกลางนำความรู้ในกระบวนการสื่อสาร ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เรียกว่าสื่อการเรียนการสอน

พัชร ลิปรีชานนท์ (๒๕๖๕, หน้า,๒๑) สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนบทเรียนต่างๆ อาจจัดเรียงไว้ให้เป็นหมวดหมู่ ให้ง่ายต่อการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ตามความสนใจ สามารถศึกษาด้วยตนเองได้ หรือสามารถศึกษานอกเวลาเพิ่มเติมได้อีกครั้งหลังจากเรียนไปแล้ว

วิลาสินี ทองแถม (๒๕๖๗, หน้า,๔) สื่อ หมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นสื่อกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่นำพาสารไปยังผู้รับสาร หรือการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๑-๓

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภุธร

ไกรรัตน์ นิลนิม และแหวาชัน แหวะมะ.(๒๕๖๗). สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นตัวกลางในการนำเสนอ หรือถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติจากผู้สอน หรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้เข้าถึง จาก http://edujournal.psu.ac.th/eduin/index.php/edu_in ๒๐๑๕ article/view/๗๔)

สรุปได้ว่า สื่อ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนบทเรียนต่างๆ อาจจัดเรียงไว้ให้เป็นหมวดหมู่ หรือ สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นสื่อกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่นำพาสารไปยังผู้รับสาร หรือการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนไปยังผู้เรียน รวมถึงหมายถึง ตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอด หรือนำข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับ เพื่อให้ผู้รับรู้ และเข้าใจความหมายตรงกัน

ตอนที่ ๑.๒ ความสำคัญของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ และประโยชน์ในการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาทำความเข้าใจมาก ช่วยประหยัดเวลา ตลอดจนช่วยถ่ายทอดความคิดระหว่างครูกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น และสามารถจดจำเรื่องที่เรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยจึงมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น จึงทำให้มีเนื้อหาวิชาที่ต้องสอนมากขึ้น สื่อการเรียนการสอนซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขยายความรู้ ช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ถูกต้อง ช่วยประหยัดเวลาที่ต้องพูดอธิบายได้มาก และทำให้ผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง การนำสื่อการเรียนการสอนมาช่วยประกอบการสอนจะสามารถนำไปใช้กับนักเรียนทั้งกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ได้เป็นอย่างดี ในสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบัน นับได้ว่าสื่อการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญ และมีบทบาทมากในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตรงตามวัตถุประสงค์ ดังที่อีริกสัน (Erickson,๑๙๗๑:๑๐๘-๑๐๙) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

ความสำคัญ และประโยชน์ต่อครู

- ๑.ช่วยจัด และเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนมากขึ้น
- ๒.ช่วยให้ครูจัดเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก
- ๓.ช่วยให้ครูแนะนำ และควบคุมนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
- ๔.ช่วยให้ครูสามารถสอนได้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
- ๕.ช่วยให้ครูสอนเนื้อหาได้ง่ายขึ้น
- ๖.ช่วยให้ครูสอนได้รวดเร็ว และถูกต้องมากขึ้น เพราะครูมีเครื่องมือช่วยการสอนที่ได้เตรียมไว้

ล่วงหน้า

พ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภุร

ความสำคัญ และประโยชน์ต่อผู้เรียน

- ๑.ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความจริงจัง และมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน
- ๒.ช่วยให้นักเรียนรู้ได้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้จำนวนหนึ่ง
- ๓.ช่วยให้ผู้เรียนสนใจ และมีส่วนร่วมอย่างแข่งขันในกระบวนการเรียนการสอน
- ๔.ช่วยให้ผู้เรียนจำ และทำอะไรเป็นเร็วขึ้น และดีขึ้น
- ๕.ช่วยส่งเสริมการคิด และการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
- ๖.ช่วยให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบากโดยการช่วยแก้ปัญหา หรือข้อจำกัด ต่าง ๆ ได้
ดังนี้...ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น ทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ช้าลง ทำสิ่งที่ใหญ่
มากให้ย่อยขนาดลง ทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายขนาดขึ้น นำอดีตมาศึกษาได้ นำสิ่งที่อยู่ไกล มาศึกษาได้
- ๗.ช่วยให้นักเรียนเรียนสำเร็จง่ายขึ้น และสอบได้มากขึ้น

นอกจากนี้ เอ็ดการ์ เดล (Dale, ๑๙๔๙: ๒๕๕) ได้สรุปคุณค่า และความสำคัญของสื่อการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

๑.สื่อการเรียนการสอนช่วยสร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรมขึ้นในความคิดของผู้เรียน การฟังเพียงอย่างเดียว นั้น ผู้เรียนจะต้องใช้จินตนาการเข้าช่วยด้วย เพื่อให้สิ่งที่เป็นามธรรมเกิดเป็นรูปธรรมขึ้น แต่สำหรับสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้เรียนย่อมไม่มีความสามารถจะทำได้ การใช้อุปกรณ์เข้าช่วยจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และสร้างรูปธรรมขึ้นในใจ

๒.สื่อการเรียนการสอนช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถใช้ประสาทสัมผัสได้ด้วย ตา หู และการเคลื่อนไหวจึงจะได้ แทนการฟังหรือดูเพียงอย่างเดียว

๓.สื่อการเรียนการสอนช่วยเป็นรากฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ และช่วยความทรงจำอย่างถาวร ผู้เรียนจะสามารถนำประสบการณ์เดิมไปสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้ เมื่อมีพื้นฐานประสบการณ์เดิมที่ดีอยู่แล้ว

๔.สื่อดัดแปลงอุปกรณ์ช่วยให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้เรียน ช่วยกระตุ้นความกระหาย ใคร่รู้ และทำให้เกิดความอยากรทดลองหรือปฏิบัติตาม

๕.สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทางความคิด ซึ่งต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของสิ่งต่าง ๆ เช่น เวลา สถานที่ วัฏจักรของสิ่งมีชีวิต

๖.สื่อการเรียนการสอนช่วยเพิ่มทักษะในการอ่าน และส่งเสริมความเข้าใจในความหมายของคำใหม่ ๆ ให้มากขึ้น ผู้เรียนที่อ่านหนังสือซ้ำก็จะสามารถอ่านได้ทันพวกที่อ่านเร็วได้ เพราะได้ยินเสียง และได้เห็นภาพประกอบกันไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้ย่อมอาศัยสื่อการเรียนการสอนประกอบการสอน เพราะนอกจากจะช่วยสร้างความสนใจ อยากรู้อยากเรียนของนักเรียนได้อย่างดีแล้ว ยังช่วยประหยัดเวลาในการสอน ช่วยสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่ายขึ้น และให้นักเรียนมีความเข้าใจความรู้ที่เรียนถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ ๑.๓ สื่อตามประสบการณ์การเรียนรู้

สื่อตามประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการแบ่งสื่อการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงขั้นตอนของประสบการณ์การเรียนรู้ และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้ด้วย ในปี ๑๙๖๕ เอดการ์ เดล (Edgar Dale) ได้พัฒนาความคิดของบรูเนอร์ (Bruner) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยานำมาสร้างเป็น“กรวยประสบการณ์” (cone of experiences) โดยการแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้ (กิดานันท์ มลิทอง, ๒๕๖๐, หน้า ๓-๕)

๑. ประสบการณ์ตรง (direct or purposeful experiences) เป็นประสบการณ์ขั้นที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด สื่อการสอนที่สร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรงจากของจริง สถานการณ์จริง หรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองจะทำให้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้รับรู้ เป็นต้น

๒. ประสบการณ์จำลอง (contrived experiences) เป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียน เรียนจากสิ่งที่ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด ซึ่งอาจเป็นของจำลอง หรือการจำลองก็ได้ เช่น หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง การแสดงเหตุการณ์จำลองทางดาราศาสตร์ เป็นต้น

๓. ประสบการณ์นาฏกรรมหรือการแสดง (dramatized experiences) เป็นการแสดงบทบาทสมมติหรือการแสดงละครเป็นประสบการณ์ที่จัดขึ้นแทนประสบการณ์ตรงหรือเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในอดีต หรืออาจเป็นความคิดที่มีข้อจำกัดด้วยยุคสมัย เวลา และสถานที่ เช่น เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ หรือเรื่องราวที่เป็นนามธรรม เป็นต้น

๔. การสาธิต (demonstration) เป็นการแสดงหรือการกระทำประกอบคำอธิบายเพื่อให้เห็นลำดับขั้นตอนของการกระทำนั้นเช่น การสาธิตการล้างมือ๗ ขั้นตอน การสาธิตการทำน้ำผลไม้ปั่น

๕. การศึกษานอกสถานที่ (field trip) เป็นการให้ผู้เรียนได้รับ และเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ภายนอกสถานที่เรียน อาจเป็นการเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ การสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล ไปรษณีย์ ฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ เป็นต้น

๖. นิทรรศการ (exhibition) เป็นการจัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ รวมทั้งการสาธิต และการเปิดคลิปวิดีโอประกอบเพื่อให้สารประโยชน์ ความรู้แก่ผู้ชม โดยการนำประสบการณ์หลายอย่างผสมผสานกันมากที่สุด ได้แก่ การจัดป้ายนิทรรศการ การจัดแสดงผลงานนักเรียน เป็นต้น

๗. โทรทัศน์ (television) เป็นการใช้โทรทัศน์การศึกษา และโทรทัศน์การสอนเพื่อให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียนหรือผู้ชมที่อยู่ในห้องเรียนหรืออยู่ทางบ้าน และใช้ส่งได้ทั้งในระบบวงจรเปิด และวงจรปิด การสอนอาจจะเป็นการสอนสด หรือบันทึกลงวิดีโอก็ได้

๘. ภาพยนตร์ (motion picture) เป็นภาพที่บันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ลงบนฟิล์มเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งภาพ เสียงโดยใช้ประสาทตา และหู

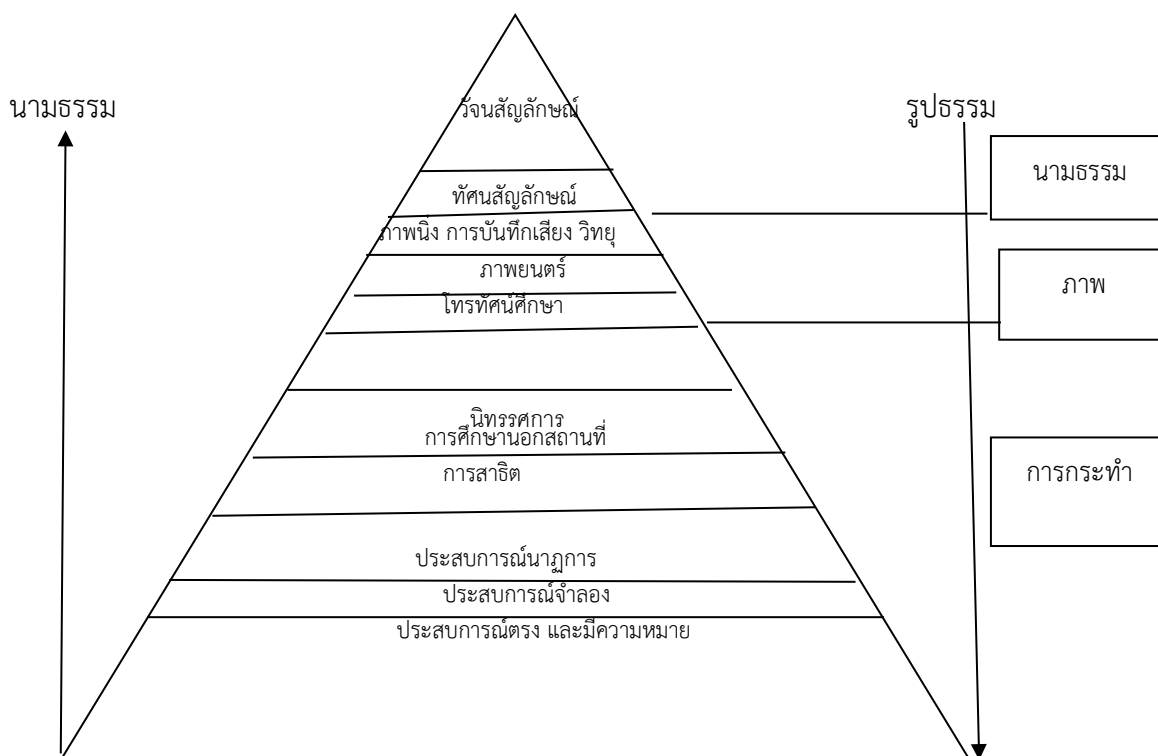
๙. การบันทึกเสียง วิชูปภาพนิ่ง (recording radio and still picture) การบันทึกเสียงอาจเป็นทั้งในรูปของแผ่นเสียงหรือเทปบันทึกเสียง วิชูปภาพนิ่งเป็นสื่อที่ให้เฉพาะเสียง ส่วนภาพนิ่งอาจเป็นรูปภาพ สไลด์ โดยเป็นภาพวาด ภาพถ่าย หรือภาพเหมือนจริงก็ได้ ข้อมูลที่อยู่ในสื่อชิ้นนี้จะให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนที่ถึงแม้จะอ่านหนังสือไม่ออก แต่ก็สามารถจะเข้าใจเนื้อหา เรื่องราวที่สอนได้ เนื่องจากการฟังหรือดูภาพเท่านั้นไม่จำเป็นต้องอ่าน

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน ศิริภูธร

๑๐.ทัศนสัญลักษณ์ (visual symbol) จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน ในการนำไปใช้ สื่อที่จัดอยู่ในประเภทนี้ เช่น แผนที่ แผนภูมิ แผนสถิติ การ์ตูน และสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สัญลักษณ์แทนความเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ หรือข้อมูลที่ต้องการให้เรียนรู้

๑๑.วจนสัญลักษณ์ (verbal symbol) เป็นประสบการณ์ขั้นที่เป็นนามธรรมมากที่สุด เป็นตัวหนังสือในภาษาเขียน และเสียงของคำพูดในภาษาพูด ได้แก่ คำพูด คำอธิบาย หนังสือ เอกสาร แผ่นปลิว แผ่นพับ ที่ใช้ตัวอักษร ตัวเลข แทนความหมายของสิ่งต่าง ๆ

เอ็ดการ์ เดล ได้จัดเรียงลำดับประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้เป็นสัญลักษณ์รูปกรวยคว่ำ เรียกรวยนี้ว่า “กรวยประสบการณ์” โดยให้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดอยู่พื้นฐานกรวย และประสบการณ์ที่มีความเป็นรูปธรรมน้อย ๆ ลงอยู่ในอันดับถัดขึ้นไปตามลำดับ จนถึงยอดกรวยจะเป็นประสบการณ์ที่มีความเป็นนามธรรมมากที่สุด เขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ : ๑.๑ กรวยประสบการณ์ของเอ็ดการ์ เดล

ที่มา : กิดานันท์ ,๒๕๖๐,หน้า ๔

จากกรวยประสบการณ์นี้(กิดานันท์ มลิทอง,๒๕๖๐,หน้า ๕) เดลได้จำแนกสื่อการสอนออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑.สื่อประเภทวัสดุ (software) หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้ไว้ในตัวเองซึ่งจำแนกย่อยได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภุธร

๑.๑ วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผนที่ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง เป็นต้น

๑.๒ วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเองจำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผ่นซีดี ฟิล์มภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น

๒ สื่อประเภทอุปกรณ์ (hardware) หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็นหรือได้ยิน เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉาย สไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นซีดี เป็นต้น

๓ สื่อประเภทวิธีการ (method) หมายถึง วิธีการที่เป็นตัวกลางการถ่ายทอด เช่น การสาธิต การทดลอง เกม กิจกรรมต่างๆ การเล่นบทบาทสมมติ การจัดสถานการณ์จำลอง การจัดศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น

แม้ว่าสื่อทั้งสามประเภทจะเป็นสื่อการสอนที่ช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ค่านิยม หรือทักษะ ที่ครูมีไปสู่นักเรียนได้ แต่การใช้สื่อเหล่านี้กับเด็กปฐมวัยให้ได้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ยังขึ้นอยู่กับลักษณะ และชนิดของสื่อที่ครูต้องรู้จักเลือกให้เหมาะสมกับ จุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของการสอน ที่สำคัญที่สุด ก็คือ ต้องให้เหมาะกับลักษณะ และความสามารถหรือพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่าสื่อมีความจำเป็น และความสำคัญกับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง ช่วยให้เด็กมีความเข้าใจ ในสิ่งที่เป็นรูปธรรม เพิ่มพูนประสบการณ์ ช่วยให้เด็กจำที่สิ่งที่เรียนได้แม่นยำ และนานขึ้นดังนั้นการจัด ประสบการณ์ให้กับเด็กจึงจำเป็นต้องนำสื่อ และของเล่นมาประกอบการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเกิดความ พร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ตอนที่ ๑.๔ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีอยู่หลากหลายรูปแบบหลากหลายประเภท การเลือกสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากต่อกระบวนการเรียนการสอน และการจัดประสบการณ์ อย่างไรก็ตามในการเลือกสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยพึงระลึกไว้เสมอว่า “ไม่มีสื่อการเรียนรู้อันใดที่ใช้ได้ดีที่สุดในทุกสถานการณ์” ในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ร่วมกัน ผู้ใช้สื่อไม่ควรยกเอาความสะดวก ความถนัด หรือความพอใจส่วนตัวเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกสื่อการเรียนรู้ เพราะอาจเกิดผลเสียต่อกระบวนการเรียนการสอน และการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยได้ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกสื่อการเรียนรู้ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีผู้ให้ความสนใจและให้คำแนะนำไว้หลากหลายมุมมอง ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะแนวคิดของโรมัสฮอว์สกี แนวคิดของเคมพ์ และสเมลโล และโดนัลด์ พี. อีลี (Donald P. Ely) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑.ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้

แนวคิดการเลือกสื่อการสอนของโรมิสซอร์สกี

ภาพที่ : ๑.๒ โรมิสซอร์สกี

ที่มา : วาสนา โตसन

J. Romiszowski (๑๙๙๙) ได้เสนอแนวทางอย่างง่ายในการพิจารณาเลือกใช้สื่อการเรียนรู้หรือสื่อการสอนไว้ว่า ในการเลือกสื่อการสอนนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการเลือกสื่อที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณา ปัจจัยเหล่านั้น ได้แก่

๑.วิธีการสอน (Instructional Method) การเลือกวิธีการสอนเป็นปัจจัยแรกที่ควบคุมการเลือกสื่อ หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นสิ่งที่จำกัดทางเลือกของการใช้สื่อการสอนในการนำเสนอ เช่น ถ้าเลือกใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกันระหว่าง

๒.งานการเรียนรู้ (Learning Task) สิ่งที่มีอิทธิพลต่อทางเลือกในการเลือกสื่อการสอนอีกประการหนึ่งคือ งานการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพราะสิ่งนี้จะเป็นสิ่งที่จำกัดหรือควบคุมการเลือกวิธีการสอน ตัวอย่างเช่น การฝึกอบรมผู้ตรวจการ หรือทักษะการบริหารงาน

๓.ลักษณะของผู้เรียน (Learner Characteristics) ลักษณะพิเศษเฉพาะของผู้เรียนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเลือกสื่อการสอน ตัวอย่างเช่น การสอนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้า โดยการใช้หนังสือหรือเอกสารเป็นสื่อการสอน จะเป็นสิ่งที่ยิ่งทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาในกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนกลุ่มนี้ควรเรียนรู้จากสื่ออื่นๆ ที่ทำการรับรู้และเรียนรู้ได้ง่ายกว่านั้น

๔.ข้อจำกัดในทางปฏิบัติ (Practical Constrain) ข้อจำกัดในทางปฏิบัติในที่นี้หมายถึง ข้อจำกัดทั้งทางด้านการจัดการ และทางด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทางเลือกในการเลือกใช้วิธีการสอนและสื่อการสอน เช่น สถานที่ใช้สื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก ขนาดพื้นที่ งบประมาณ เป็นต้น

๕.ผู้สอนหรือครู (Teacher) สื่อการสอนแต่ละชนิดไม่ว่าจะมีข้อดีอย่างไร แต่อาจไม่ถูกนำไปใช้เพียงเพราะผู้สอนไม่มีทักษะในการใช้สื่อเหล่านั้น นอกจากประเด็นในเรื่องทักษะของผู้สอนแล้ว ประเด็นในเรื่องทัศนคติของผู้สอนก็เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสื่อการสอนเช่นกัน

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๑-๙

แนวทางการเลือกสื่อการสอนของเคมพ์และสเมลโล

ภาพที่ : ๑.๓ เคมพ์

ที่มา : วาสนา โตสิน

Jerrold E. Kemp และ Don C. Smelle (๑๙๘๙) เสนอว่า นอกจากงานการเรียนรู้หรือสถานการณ์การเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดถึงสื่อที่จะเลือกใช้แล้ว สิ่งสำคัญประการต่อมาในการพิจารณาเลือกใช้สื่อการสอนคือ คุณลักษณะของสื่อ ซึ่งผู้สอนควรศึกษาคุณลักษณะของสื่อแต่ละชนิดประกอบในการเลือกสื่อการสอนด้วย คุณลักษณะของสื่อ (Media Attributes) หมายถึง ศักยภาพของสื่อในการแสดงออกซึ่งลักษณะต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหว สี และเสียง เป็นต้น

คุณลักษณะของสื่อที่สำคัญ ได้แก่

- ๑.การแสดงผลแทนด้วยภาพ (เช่น ภาพถ่าย ภาพกราฟิก)
- ๒.ปัจจัยทางด้านขนาด (เช่น การใช้/ไม่ใช้เครื่องฉายเพื่อขยายขนาด)
- ๓.ปัจจัยทางด้านสี (เช่น สีเส้นต่างๆ ขาว-ดำ)
- ๔.ปัจจัยทางด้านการเคลื่อนไหว (เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว)
- ๕.ปัจจัยทางด้านภาษา (เช่น ข้อความ/ตัวอักษร เสียงพูด)
- ๖.ความสัมพันธ์ของภาพและเสียง (เช่น ภาพที่มี/ไม่มีเสียงประกอบ)
- ๗.ปัจจัยทางด้านการจัดระเบียบข้อมูล (กำหนดให้ดูทีละภาพตามลำดับหรือตามลำดับที่ผู้ชมเลือก)

แนวคิดการจำแนกสื่อของดอนัลด์ พี. อีลี

ภาพที่ : ๑.๔ ดอนัลด์ พี. อีลี

ที่มา : วาสนา โตसनัน

ดอนัลด์ พี. อีลี (Donald P. Ely) (Ely, ๑๙๗๒, หน้า ๓๖-๔๒) ได้จำแนกสื่อการเรียนการสอนตามทรัพยากรการเรียนรู้ ๕ รูปแบบ โดยแบ่งได้เป็นสื่อที่ออกแบบขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (by design) และสื่อที่มีอยู่ทั่วไปแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่

๑. คน (people) “คน” ในทางการศึกษาโดยตรงนั้น หมายถึง บุคคลที่อยู่ในระบบของโรงเรียน ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้แนะนำการศึกษา ผู้ช่วยสอน หรือผู้ที่อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่วน “คน” ตามความหมายของการประยุกต์ใช้ ได้แก่ คนที่ทำงานหรือมีความชำนาญงานในแต่ละสาขาซึ่งมีอยู่ในวงสังคมทั่วไป คนเหล่านี้เป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” ซึ่งถึงแม้มิใช่นักศึกษา แต่สามารถจะช่วยเหลือหรือเชิญมาเป็นวิทยากรเพื่อเสริมการเรียนรู้ได้ในการให้ความรู้ แต่ละด้าน อาทิเช่น ศิลปิน นักการเมือง นักธุรกิจ ช่างซ่อมเครื่อง

๒. วัสดุ (materials) ในการศึกษาโดยตรงเป็นประเภทที่บรรจุเนื้อหาบทเรียนโดยรูปแบบ ของวัสดุมีใช้สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เช่น หนังสือสไลด์ แผ่นที่ แผ่นซีดี หรือสื่อต่าง ๆ ที่เป็น ทรัพยากรในการเรียนการสอนนั้นจะมีลักษณะเช่นเดียวกับวัสดุที่ใช้ในการศึกษาดังกล่าวเพียงแต่ว่า เนื้อหาที่บรรจุในวัสดุส่วนมากจะอยู่ในรูปของการให้ความบันเทิง เช่น คอมพิวเตอร์ หรือภาพยนตร์ สารคดีชีวิตสัตว์สิ่งเหล่านี้ถูกมองไปในรูปแบบของความบันเทิงแต่สามารถให้ความรู้ในเวลาเดียวกัน

๓. อาคารสถานที่ (settings) หมายถึง ตัวตึก ที่ว่าง สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลเกี่ยวกับทรัพยากรรูปแบบอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว และมีผลกับผู้เรียนด้วย สถานที่สำคัญในการศึกษา ได้แก่ ตึกเรียน และสถานที่ ที่ออกแบบมาเพื่อการเรียนการสอนโดยรวม เช่น ห้องสมุด หอประชุม ส่วนสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน ก็สามารถประยุกต์ให้เป็นทรัพยากรสื่อการเรียนการสอน ได้เช่น โรงงาน ตลาด สถานที่ ทางประวัติศาสตร์เช่น พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๔. เครื่องมือ และอุปกรณ์ (tools and equipment) เป็นทรัพยากรทางการเรียนรู้เพื่อช่วย ในการผลิตหรือใช้ร่วมกับทรัพยากรอื่น ๆ ส่วนมากมักเป็นวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่นำมา ใช้ ประกอบหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น เครื่องฉายข้ามศีรษะ คอมพิวเตอร์ เครื่อง ถ่ายเอกสาร หรือแม้แต่ตะปู ไขควง เหล่านี้เป็นต้น

๕. กิจกรรม (activities) โดยทั่วไปแล้วกิจกรรม ที่ใช้ใน การเรียน การสอน มัก จัดขึ้น เพื่อร่วม กระทำทรัพยากรอื่น ๆ หรือเป็นเทคนิควิธีการพิเศษเพื่อการเรียนการสอน เช่น เกม การสนทนา การจัด ทักษะศึกษา กิจกรรมเหล่านี้มักมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งขึ้น โดยมีการใช้วัสดุ การเรียน เฉพาะแต่ละวิชา หรือวิธีการพิเศษในการเรียนการสอน

๒. ทฤษฎีการเล่น

การุจิร บัญชุม (๒๕๕๕ : ๕๓-๖๔) ได้รวบรวมแนวคิดของนักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเล่นไว้ ดังนี้

ทฤษฎีการเล่น สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีการเล่นคลาสสิก และทฤษฎี การเล่นร่วมสมัย

๑. ทฤษฎีการเล่นคลาสสิก (Classical Theories of Play) ทฤษฎีการเล่นคลาสสิก ได้พัฒนาขึ้น ไปในช่วงระหว่างศตวรรษที่ ๑๙ ถึงช่วงต้นของศตวรรษที่ ๒๐ ทฤษฎีเหล่านี้ได้พยายามจะอธิบายถึง ปรากฏการณ์การเล่นของเด็กในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

๑.๑ ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้พัฒนาโดย คาร์ลกรอส (Kart Gross) ได้แนวความคิดจาก อริสโตเติล (Aristotle) เชื่อว่า อินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอันได้แก่ การทำงาน หรือเพื่อประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมายอันได้แก่ การเล่น แต่ทว่าการเล่นจะเกิดขึ้นได้ต่อเนื่องอินทรีย์มีพลังงานเหลือใช้จากการประกอบภาระงานแล้ว นั่น คือ อินทรีย์จะต้องใช้พลังงานในการทำงานก่อนแล้วจึงนำพลังงานที่เหลือมาใช้ในการเล่น

๑.๒ ทฤษฎีการผ่อนคลาย (Relaxation Theory) แพททริก พัฒนาทฤษฎีนี้โดยอาศัย แนวความคิดที่ว่า การเล่นนั้นเพื่อที่สนองความต้องการที่ผ่อนคลายเครียดทางอารมณ์

๑.๓ ทฤษฎีการทำซ้ำ (Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้รับแนวคิดมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการ ของ ดาร์วิน (Darwin) วิวัฒนาการมาจากสัตว์เซลล์เดียว จากแนวคิดนี้เอง การเล่นของมนุษย์จึงถือได้ว่าเป็นมรดกที่ตกทอดจากบรรพบุรุษของมนุษย์นั่นเอง เช่น การที่เด็กเล่นน้ำนั้น เป็นการอธิบายว่าบรรพ บุรุษของมนุษย์มาจากทะเล การขุดดิน หรือขุดทรายนั้นเป็นการแสดงถึงการขึ้นฝั่งครั้งแรกของบรรพ บุรุษของมนุษย์ การปีนต้นไม้เป็นการเล่นนำมนุษย์เราย้อนไปสู่บรรพบุรุษเก่า คือ ลิง และการเล่นเป็น กลุ่มย้อนให้เห็นถึงชีวิตของมนุษย์ในการรวบรวมเป็นเผ่าพันธุ์

พ ๐๑๐๘ สื่การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑.๔ ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practice Theory) เป็นลักษณะของสัญชาตญาณ เพื่อที่จะฝึกให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัตว์บางชนิดที่จะต้องเป็นอิสระจากแม่ทันทีที่เกิด ดังนั้น การเล่นของสัตว์เหล่านั้นจึงเป็นการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นเมื่อโตขึ้นจากแนวคิดแนวนี้เองจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อประสบการณ์ชีวิตเบื้องต้นของเด็ก เพราะการที่เด็กได้มีประสบการณ์ หรือไม่มีประสบการณ์ในการเล่นนี้ มีผลต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก เพราะการที่เด็กได้มีประสบการณ์ หรือไม่มีประสบการณ์ในการเล่นนี้ มีผลต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก การที่เด็กได้มีโอกาสเล่นมาก ก็จะทำให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตเมื่อโตขึ้น อีกทั้งประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยช่วยให้เด็กสามารถที่จะควบคุมความสามารถของตนเอง และสภาพแวดล้อมได้ ทั้งอาจจะช่วย

๓.ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play) ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัยนี้

มีอยู่ ๓ ทฤษฎี คือ

๒.๑ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ มี فروยด์ และอีริคสัน เป็นผู้นำ ซึ่งทฤษฎีนี้มุ่งที่พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มองการเล่นในแง่ของพฤติกรรมของความรู้สึก กล่าวคือ ในแต่ละขั้นตอนขอพัฒนาการจะมีลักษณะเฉพาะของพัฒนาการขั้นนั้น ๆ ในด้านพฤติกรรมอารมณ์ความรู้สึก ดังนั้น การเล่นจึงต้องสนองตอบต่อพัฒนาการนั้น ๆ ด้วย

๒.๒ ทฤษฎีการเรียนรู้ มี สกินเนอร์ เป็นผู้นำ ซึ่งเน้นที่ความสัมพันธ์ของอินทรีย์กับสภาพแวดล้อม มองการเกิดของพฤติกรรมการเล่นว่า เป็นการเกิดตามปกติของพฤติกรรมโดยทั่วไป กล่าวคือ เด็กต้องมีปฏิกริยากับสภาพแวดล้อมพฤติกรรมใดที่ทำให้เด็กพอใจ เด็กก็กระทำพฤติกรรมนั้นอีก หรือพฤติกรรมใดที่ทำให้เด็กได้สนุกสนานเพลิดเพลิน ก็คือการเล่น

๓.๓ ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญา มี เพียเจท์ เป็นผู้นำ โดยเห็นว่าการเล่นเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการของสติปัญญา การเล่นเป็นการกระทำ และเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากตนเองเป็นผู้กำหนดเองมากกว่าได้รับอิทธิพล โดยตรงจากสิ่งแวดล้อม การเล่นของเด็กจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเป็นไปตามลำดับต่อเนื่องกันไปไม่สลับสับสน ถ้าพัฒนาการขั้นต้นเกิดความสมดุลก็จะก้าวไปสู่พัฒนาการขั้นต่อไป พัฒนาการขั้นหนึ่ง ๆ แสดงให้เห็นถึงแบบแผนของการจัดหมวดหมู่ของความคิดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของนักจิตวิทยาอื่นๆ ได้แก่

๔.ทฤษฎีตามแนวคิดของ ฌอง เพียเจท์ (ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ อัญชิษฐ์ ปิยะจิตติ และรัชยา เชื้อกลาง, ๒๕๖๐:๔)

ทฤษฎีตามแนวคิดของ ฌอง เพียเจท์ (Jean Piaget) ที่ว่าด้วยพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ ทฤษฎีนี้ได้เสนอแนะประเด็นที่แยกออกมาเป็นทฤษฎีการเล่นว่า การเล่นทำให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิธีการ หรือทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองเพื่อเรียนรู้และรับรู้สิ่งแวดล้อม

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๑-๑๓

พฟ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

และสิ่งซึ่งไม่มีใครจะสอนเขาได้ การเล่นเป็นวิธีการ หรือทางที่เด็กจะช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัว และเปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว เพื่อให้ตรงกับความเป็นจริง ความสัมพันธ์ ระหว่างการเล่น และพัฒนาการทางระดับสติปัญญาที่มีปรากฏอยู่ เด็กต่างอายุ ต่างวุฒิภาวะจะสนใจ และ ดำเนินการเล่นแตกต่างกัน การเล่นจึงมีลำดับขั้นของการพัฒนาการที่สอดคล้อง และเกี่ยวข้องเนื่องกับ พัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เล่น เมื่อผู้เล่นมีพัฒนาการทางสมองสูงขึ้น การเล่นของเขาก็จะมีความ ซับซ้อน และมีการใช้ความคิดมากขึ้น

๕.ทฤษฎีตามแนวคิดของ ชัททัน-สมิธ

ทฤษฎีตามแนวคิดของ ชัททัน-สมิธ (Sutton-Smith) และเอลลิส (Ellis) เน้นว่าการเล่นเป็นการ เรียนรู้ ทั้งสองกล่าวว่า การเล่นมีการพัฒนาเกิดขึ้นด้วยกระบวนการเดียวกับการเรียนรู้ นั่นคือการเล่น เกิดขึ้นในสภาพที่ผู้เล่นมีโอกาสสนองตอบต่อสิ่งเร้าใด ๆ และถ้าการสนองตอบได้รับการส่งเสริม หรือ สนับสนุนขึ้นเท่าใด ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองก็จะยิ่งแน่นแฟ้นถาวรขึ้นเท่านั้น การ เล่นเพื่อนเรียนตามหลักเชื่อมโยงนี้ (S-R Theory) จึงจำเป็นต้องมี ดังนี้

๕.๑ สิ่งเร้าในสิ่งแวดล้อม คุณสมบัติของสิ่งเร้าที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และดึงดูดใจผู้เล่น คือ ความใหม่ ความซับซ้อนที่ท้าทายให้เกิดความสงสัยใคร่รู้ และความไม่ตรงกันหรือขัดแย้งกันของข้อมูล กับสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดปัญหาท้าทายขึ้น

๕.๒ โอกาสที่ผู้เล่นได้กระทำบ่อย ๆ

๕.๓ การได้รับรู้ผล และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนพฤติกรรมที่ถูกต้องเป็นที่พอใจ จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบที่ ๒ และ๓ จะเกิดขึ้นเองในสถานการณ์การเล่น เพราะโดยธรรมชาติแล้วผู้เล่น โดยเฉพาะ เด็กซึ่งยังถูกรอบคลุมด้วยกฎเกณฑ์ของสังคม และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีน้อยกว่าผู้ใหญ่ จะเกิดความรู้สึกเป็นอิสระ สนุกสนานเพลิดเพลินทุกครั้งเมื่อได้เล่น และพร้อมที่จะกระทำกิจกรรมซ้ำ เมื่อเกิดความพึงพอใจ และสนใจโดยไม่ต้องมีสิ่งอื่นมากระตุ้นไม่ว่าจะเป็นการให้รางวัลหรือการลงโทษ ทั้งเด็กยังอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพฤติกรรมให้เกิดความใหม่อยู่เสมอได้ ซึ่งไม่เพียงแต่เพื่อจะดูว่า อะไรเกิดขึ้น เช่น เมื่อแรกเล่นแต่จะมีความหมายที่ความคิดริเริ่มในการเล่นครั้งต่อ ๆ ไป การ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นนี้เป็นผล และเครื่องแสดงความก้าวหน้าในระดับสติปัญญา และความคิดของ เด็ก นอกจากนี้ในขณะที่เล่นเด็กยังได้มีโอกาสตอบสนองความกระตือรือร้นใคร่รู้ของตนเอง ซึ่งเป็น ลักษณะอารมณ์พิเศษของเด็กทุกคน นักจิตวิทยา และนักการศึกษาปัจจุบันถือว่า การเล่นคือการทำงานของ เด็ก การเล่นเป็นกิจกรรมหลักการที่เด็กทุกคนจะทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่างอายุ ๓ ถึง ๘ ขวบ

ชัททัน สมิธ (Sutton-Smith) แยกพฤติกรรมการเล่นของเด็กออกเป็น ๔แบบ คือการ เลียนแบบ (Imitation) การสำรวจ (Exploration) การทดสอบ (Testing) และการสร้าง (Construction)

พฟ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภุทธ

แต่ละพฤติกรรม ดังกล่าว มีความซับซ้อน และความต่อเนื่องของการใช้ทักษะทางกาย และทางความคิด ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน พฤติกรรมการเล่นจึงเป็นเครื่องชี้วัดภาวะทางร่างกาย สมอง บุคลิกภาพ และสังคมของเด็ก

๑) การเลียนแบบ การเล่นเลียนแบบเป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นเห็น และทราบถึงการรับรู้ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของผู้เล่นในด้านที่เกี่ยวกับตัวผู้เล่นหรือเด็ก การเล่นเลียนแบบช่วยให้เด็กเกิดการ เรียนรู้สิ่งรอบตัวต่าง ๆ ที่ได้รับรู้ผ่านเข้าไปทางประสาทสัมผัส แต่ยังไม่อาจจะเข้าใจหรือรู้ความหมายได้ ในทันทีที่รับรู้ ในการเล่นเลียนแบบเด็กจะผสมผสานกลมกลืน หรือปรุงแต่งสิ่งที่ได้รับรู้ ใหม่ให้สอดคล้อง เข้ากับสิ่งที่เรียนรู้แล้วคุ้นเคยแล้ว จะเห็นได้จากการที่เด็กมักจะเลียนแบบสิ่งที่ตนคุ้นเคยก่อน และเห็น ว่าสำเร็จ แต่สถานการณ์ หรือสิ่งที่เด็กนำมาเล่นจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ภูมิหลังของเด็กแต่ละคน

๒) การสำรวจ ความสนใจ ความสงสัย และความกระตือรือร้นใคร่รู้ในสิ่งรอบตัวต่าง ๆ เป็น คุณสมบัติประจำวันของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ ๓-๖ ขวบ และเป็นฐานของการเล่นแบบสำรวจ หากผู้ใหญ่รู้จักสนับสนุนการเล่นให้ถูกวิธีแล้ว คุณสมบัติประจำวันนี้ก็จะได้รับการพัฒนา และมีติดตัว เด็กต่อไปเรื่อย ๆ ทั้งยังจะทำให้การเล่นของเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ในการเล่นสำรวจเด็กจะได้ใช้ประสาทรับ ความรู้สึกของเขา มากกว่าเพียงการสัมผัส จับต้องหรือดูเฉย ๆ เด็กจะจับ ของเล่น กลิ้งมันไปมา ลองดม ลองดู ฟังว่ามีเสียงมาจากส่วนไหนของของเล่น แล้วค้นหาต้นเหตุที่มาของเสียง ด้วยการแกะของเล่น ออกมาดู ซึ่งบางครั้งอาจทำให้ของเสีย แต่เด็กก็จะเรียนรู้ว่าตนเองสามารถทำให้สิ่ง และสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดหรือเปลี่ยนแปลงได้ ความไวประสาทรับรู้ความรู้สึกจะเกิด หรือพัฒนาตามประสบการณ์ใหม่ ของการเล่นสำรวจอยู่เสมอ การเล่นสำรวจนี้จะเป็นพฤติกรรมขั้นที่จะนำเด็กไปสู่การค้นพบ และการแก้ไข ปัญหา หรือสถานการณ์ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้ และมีประสบการณ์มาก่อน

๓) การทดสอบ ในการเล่นแบบทดสอบเด็กจะอาศัยความรู้ใหม่ที่ได้จากการสำรวจ และความรู้ เดิมจากประสบการณ์ที่คุ้นเคย เป็นรากฐาน สิ่งที่เด็กได้สำรวจศึกษาแล้วจะเป็นอุปกรณ์ที่เด็กนำมาเล่น เพื่อทดสอบว่าคุณสมบัติของเล่น และวิธีการเล่นที่วางไว้จะเป็นไปตามที่เขาคิดหรือไม่อย่างไร เช่น ถ้า เอาแท่งไม้สี่เหลี่ยมมาตั้งเป็นรูปต่าง ๆ จะเป็นรูปอะไรได้บ้าง และจะตั้งได้สูงมาก ๆ ตามที่คิด ที่ต้องการ หรือไม่ เป็นต้น ก่อนการเล่นแบบทดสอบเด็กจึงมีโอกาสดูที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุ หรือสถานการณ์ที่เล่น ก่อน โดยการเล่นสำรวจ และเล่นเลียนแบบ ในกรณีที่การทดสอบไม่ได้ผลตามที่คิดไว้ ปัญหาที่ตามมา ก็คือการที่จะแก้ไขอย่างไรเกี่ยวกับวิธีการเล่น เช่น พิจารณา แก้ไขจังหวะ และลักษณะของการวางแท่งไม้ ต่อ ๆ กันที่ทำให้มีการทรงตัวที่ดี เมื่ออยู่ต่อ ๆ กันสูง ๆ หรือศึกษาใหม่เกี่ยวกับคุณสมบัติของการเล่นนั้น เช่น พิจารณาถึงรูปร่าง ขนาด ความหยวบ ความละเอียดของแท่งไม้ที่ให้ผลดีต่อการทรงตัว เมื่อถูกนำมา ตั้งเป็นรูปต่าง ๆ ที่สูงมาก ๆ เป็นต้น ถ้าการทดลองเป็นไปในรูปแบบของการเล่นแล้ว ความเป็นไปได้ อาจจะสูงมาก ที่เด็กจะไม่ล้มเลิกการแก้ไขปัญญาที่เกิดขึ้น และมีความอดทนสนใจเป็นพิเศษที่จะ พยายามทำให้งานสำเร็จ ทั้งนี้เพราะในการเล่นเด็กไม่ต้องแข่งกับใคร นอกจากแข่งกับตัวเอง

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๑-๑๕

พฟ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภุทธ

หรือถ้าจะแข่งกับผู้อื่นก็เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความล้มเหลวผิดพลาดที่เกิดขึ้นมิได้เป็นเครื่องแสดงว่าเขาไม่มีความสามารถเอาเสียเลย เพราะเขามีอิสระที่จะทดลอง ค้นคว้า สำรวจ และทดสอบใหม่ได้เสมอ คุณค่าของการเล่นทดสอบที่เห็นเด่นชัดคือส่งเสริม พัฒนาการการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล เหตุและผลจะได้จากการสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการทดสอบ และผู้เล่นจะได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และเรียนรู้ที่จะช่วยตัวเองด้วย

๔) การสร้าง การเล่นสร้าง หมายถึง การที่ผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดทำของเล่น โดยการเอาก้านกล้วยหักส่วนบนลง ตกแต่งทำเป็นหัวม้า แล้วใช้ชี้เล่น การสร้างสถานการณ์การเล่น โดยการสร้างเรื่อง และเล่นตามเรื่อง การวางกฎเกณฑ์การเล่น โดยกำหนดบทบาทของผู้เล่นใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงจากของเดิมเป็นต้น การเล่นสร้าง เริ่มต้นจากการที่เด็กสามารถแยกสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ออกได้ว่าต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร โดยมีเหตุผลพอที่จะสรุปแยกแยะความแตกต่าง และความเหมือนนั้นได้ และโดยไม่รู้ตัวเด็กจะเริ่มใช้อารมณ์ และความคิดเห็นนั้น ของเขาออกมาเป็นการกระทำ ซึ่งตัวเด็กเองสามารถควบคุมได้ การเล่นสร้างนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็กในการรวบรวมอารมณ์ ความคิด และเหตุผลให้มาสัมพันธ์กันขึ้นในรูปรวมใหม่ เพื่อให้เกิดความคิด และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในด้านสร้างสรรค์ เพื่อให้เป้าหมายของการกระทำ หรือการเล่นสร้างประสบความสำเร็จ ผู้เล่นหรือเด็กยังต้องใช้ความคิด ความสามารถอื่น ๆ อีก เช่น การแปลความหมายของความคิดเห็น และความรูสึกของตนออกมาในรูปของสัญลักษณ์ ดังตัวอย่างการสร้างข้อสมมติให้ก้านกล้วยมาเป็นม้า การสื่อความหมายของการเล่นให้บทพ่อ แม่ และหมอ หรือการเล่นสร้างเรื่องความคิด คำนี้การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก

๖.ทฤษฎีตามแนวคิด ของ อริค เอช อีริกสัน

ทฤษฎีการเล่นตามแนวคิด ของ อริค เอช อีริกสัน (Erikson) ตามแนวความคิดของอีริกสัน พัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นได้จากการที่คนมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม พัฒนาการเป็นกระบวนการที่แสดงถึงวิวัฒนาการของร่างกาย จิตใจ และสังคมของมนุษย์ซึ่งพัฒนาอย่างต่อเนื่องกันไปอย่างมีแบบแผน

อีริกสัน ได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น ๘ ขั้น โดย ๔ ขั้นแรกเป็นช่วงของทารก และเด็ก ซึ่งอีริกสันให้ความสำคัญมาก ขั้นที่ ๕ อยู่ในช่วงวัยรุ่น และ ๓ ขั้นหลังเป็นขั้นของผู้ใหญ่ตลอดจนคนแก่

พัฒนาการแต่ละขั้นเป็นผลผลิตของประสบการณ์ การปะทะสังสรรค์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม กระบวนการพัฒนาในเด็กแต่ละขั้นจะติดมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับในขณะนั้น ประสบการณ์ที่ดีจะส่งผลต่อพัฒนาการในขั้นนั้น ๆ และช่วยส่งเสริมพัฒนาการในขั้นต่อไปให้มีประสิทธิภาพด้วย

ช่วงพัฒนาการในวัยเด็ก การเล่นถือเป็นสิ่งสำคัญ การเล่นเป็นหน้าที่สำคัญของอีโก้ เพราะการเล่นประกอบด้วยกระบวนการ ๓ อย่าง คือ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๑-๑๖

พฟ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑. การคิด ในขณะที่เล่นเด็กจะมีรูปแบบของการคิด และคำพูด
๒. การสื่อสาร เด็กจะมีการสื่อสารซึ่งกัน และกัน โดยใช้ภาษาท่าทาง (Non Verbal)
๓. พฤติกรรม คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกเวลาเล่น

การเล่นของเด็กแสดงถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ใช้ชีวิตที่เหมาะสม ช่วยเด็กรู้จักตัวเอง รู้ถึงความสามารถ ใช้การเล่นเป็นเครื่องระบายความเครียด ความยุ่งยาก ความคับข้องใจต่าง ๆ ทำให้รู้สึกเป็นอิสระจากข้อจำกัดต่าง ๆ นอกจากนั้น การเล่นยังเป็นเครื่องมือของอีโก้ (Ego) ที่แสดงออกมาซึ่งอัตลักษณ์ เช่นเดียวกับอิด (Id) ที่ใช้ความฝันในการแสดงออกซึ่งจิตไร้สำนึก (Unconscious) อีริคสันสรุปว่า “การเล่นของเด็ก และการให้เหตุผลของผู้ใหญ่ผลิตผลเดียวกันแต่เกิดในเวลาที่แตกต่างกัน”

๗.ทฤษฎีตามแนวคิด ของจอห์น เฮนริช เปสตาลอสซี่

ทฤษฎีตามแนวคิด ของจอห์น เฮนริช เปสตาลอสซี่ เขาให้ความสำคัญการเรียนรู้ด้วยการสัมผัส เด็กจะพัฒนาการเรียนรู้ บทเรียนของเขาจึงเป็นบทเรียนที่มีวัตถุสิ่งของประกอบการสอนที่เรียกว่า “Object Lessons” โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคิดในมนต์ทัศน์ที่เกี่ยวกับทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ในเรื่องเกี่ยวกับการนับ การชั่ง การตวงวัด การสัมผัส ความรู้สึก

๘.ทฤษฎีตามแนวคิด ของดร.มาเรีย มอนเตสเซอร์รี่ (สุณี บุญพิทักษ์, ๒๕๕๗ : ๑๖)

ทฤษฎีตามแนวคิด ของดร.มาเรีย มอนเตสเซอร์รี่ (Dr. Maria Montessori) มีแนวคิดที่ว่า การยอมรับในเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคน ด้วยการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล โดยเชื่อว่าการแสวงหาความรู้ด้วยการใช้จิต แต่เด็กจะรับเอาความรู้โดยตรงด้วยความรู้สึกคิดจากโลกส่วนตัว และในสภาวะการดูดซึมแห่งจิต “Absorbent mind” แสวงหาความรู้ด้วยจิตนั้น แบ่งขั้นการรับรู้เป็นระดับที่เรียกว่าจิตสำนึก และจิตใต้สำนึก โดยเด็กวัยแรกเกิดถึง ๓ ขวบนั้น เป็นช่วงของการใช้จิตสำนึก (Unconscious) จึงควรพัฒนาความรู้สึกจากการสัมผัส หรือประสาทสัมผัสด้วย การดู การได้ยิน การดมกลิ่น และการสัมผัส เด็กจะซึมซับในความรู้สึกที่มีต่อการสัมผัสต่อของทุก ๆ สิ่ง และสำหรับอายุ ๓-๖ จะเป็นช่วงที่เด็กสัมผัสสภาวะจิตของการเรียนรู้ที่เรียกว่าจิตสำนึก (conscious) ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก และค่อย ๆ พัฒนาประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ในลักษณะเช่นนี้ เด็กจะค่อย ๆ รู้จักเลือก และกลั่นกรองความรู้สึกนึกคิดเพิ่มมากขึ้นด้วย ดร.มาเรีย มอนเตสเซอร์รี่ เชื่อว่าการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ก็คือการจัดสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึงการจัดวัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมให้เด็กสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ฝึกประสาทสัมผัสนั้นเรียกว่า Sensory Materials ซึ่งมีคุณสมบัติ ๔ ประการคือ

- ๘.๑ การทำให้ถูกต้องโดยควบคุม หรือตรวจสอบด้วยตนเองได้ว่าผิด
- ๘.๒ การมีคุณลักษณะเด่นเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ๘.๓ จะต้องลงมือกระทำจึงจะสำเร็จ

๘.๔ สะดุดตา ดึงดูดใจเด็ก เช่น มีสีสัน สัดส่วนที่เหมาะสม และดึงดูดความอยากเล่นของเด็ก การพัฒนาสื่อ ของเล่น อุปกรณ์การสอนเน้นให้เด็กได้สัมผัสหยาบจับ ลูบคลำ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๑-๑๗

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภุธร

ปฏิบัติการเล่นกับสื่อ มอนเตสเซอร์รี่ เชื่อว่าการเล่นทำให้เด็กค้นพบ เรียนรู้ด้วยตนเอง

๙. ทักษะชีวิตตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางสมองเพื่อบริหารจัดการชีวิตให้สำเร็จ

ทักษะสมองเพื่อบริหารจัดการชีวิตให้สำเร็จ (Executive Function Skills : EF) ประกอบด้วย ๓ กลุ่ม ๙ ทักษะ ตามที่ สุภาวดี หาญเมธี (๒๕๖๑ : ๔๒-๔๖) ได้แบ่งประเภทของทักษะไว้ดังนี้

๑. ทักษะความจำที่นำมาใช้งาน (Working Memory)

คือทักษะจำหรือเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ที่ผ่านมา และดึงมาใช้ประโยชน์ตามสถานการณ์ที่พบเจอ เด็กที่มีเวิร์คกิ้ง เมมโมรีดี ไอคิวก็จะดีด้วย

๒. ทักษะการยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control)

คือความสามารถในการควบคุมความต้องการของตนเองให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เด็กที่ขาดความยับยั้งชั่งใจจะเหมือน "รถที่ขาดเบรก" อาจทำสิ่งใดโดยไม่คิด มีปฏิกิริยาในทางที่ก่อให้เกิดปัญหาได้

๓. ทักษะการยืดหยุ่นความคิด (Shift Cognitive Flexibility)

คือความสามารถในการยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ไม่ยึดตายตัว

๔. ทักษะการใส่ใจจดจ่อ (Focus/Attention)

คือความสามารถในการใส่ใจจดจ่อ มุ่งความสนใจอยู่กับสิ่งที่ทำอย่าง ต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่ง

๕. การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control)

คือ ความสามารถในการควบคุมแสดงออกทางอารมณ์ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เด็กที่ควบคุมอารมณ์ตัวเอง ไม่ได้ มักเป็นคนโกรธเกรี้ยว ฉุนเฉียว และอาจมีอาการซึมเศร้า

๖. การประเมินตัวเอง (Self-Monitoring)

คือการสะท้อนการกระทำของตนเอง รู้จักตนเอง รวมถึงการประเมินการทำงานเพื่อหาข้อบกพร่อง

๗. การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating)

คือ ความสามารถในการริเริ่มและลงมือทำตามที่คิด ไม่กลัวความล้มเหลว ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง

๘. การวางแผนและการจัดระบบดำเนินการ (Planning and Organizing)

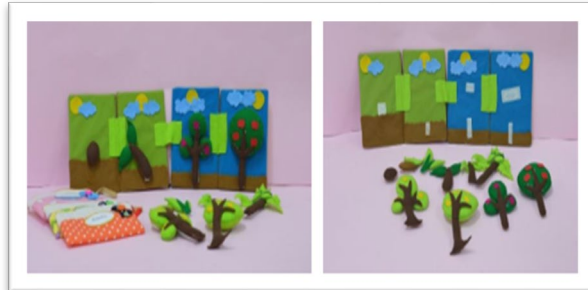
คือทักษะการทำงาน ตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย การวางแผน การมองเห็นภาพรวม ซึ่งเด็กที่ขาดทักษะนี้จะวางแผนไม่เป็น ทำให้งานมีปัญหา

๙. การมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence)

คือ ความพากเพียรมุ่งสู่เป้าหมาย เมื่อตั้งใจและลงมือทำสิ่งใดแล้ว ก็มีความมุ่งมั่นอดทน ไม่ว่าจะมีอุปสรรคใดๆ ก็พร้อมฝ่าฟันให้สำเร็จ

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ตัวอย่างสื่อ ที่พัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย

ภาพที่ : ๑.๕ สมุดภาพน่ารู้ สำหรับเด็กอายุ ๓-๔ ปี

ที่มา : กมลรัตน์ คลองเดช และคณะ

ภาพที่ : ๑.๖ สูง ๆ ต่ำ ๆ สำหรับเด็กอายุ ๔ - ๕ ปี

ที่มา : กมลรัตน์ คลองเดช และคณะ

ภาพที่ : ๑.๗ จิกซอว์พระราชา สำหรับเด็กอายุ ๔-๕ ปี

ที่มา : กมลรัตน์ คลองเดช และคณะ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๑-๑๙

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๑.๘ โดมิโนรู้ค่าจำนวน สำหรับเด็กอายุ ๕ - ๖ ปี

ที่มา : กมลรัตน์ คลองเดช และคณะ

ภาพที่ : ๑.๙ จิ๊กซอว์ประสาทสัมผัส สำหรับเด็กอายุ ๕-๖

ที่มา : กมลรัตน์ คลองเดช และคณะ

สรุปได้ว่า ทักษะศตวรรษที่ ๒๑ มีความสัมพันธ์กับทักษะ Executive Functions : EF มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย เมื่อเด็กได้รับโอกาสพัฒนาทักษะสมอง Executive Functions : EF ตั้งแต่เด็กปฐมวัย จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งตัวเด็กเอง และสังคม จะช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวก และเลือกตัดสินใจในทางที่สร้างสรรค์ต่อตัวเอง และครอบครัว สังเกตได้จากพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่มีทักษะ Executive Functions : EF ดังนี้

- ๑.นำสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อนหรือประสบการณ์เดิมมาใช้ในการทำงานหรือทำกิจกรรมใหม่
- ๒.รู้จักยับยั้ง ควบคุมตนเองไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมแม้จะมีสิ่งยั่วยวน
- ๓.สามารถปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นความคิดได้ เมื่อเงื่อนไขหรือสถานการณ์เปลี่ยนไป ไม่ยึดติดตายตัว จนพัฒนาถึงขั้นมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดนอกกรอบได้
- ๔.มีความจำดี มีสมาธิจดจ่อ สามารถทำงานต่อเนื่องได้จนประสบความสำเร็จ
- ๕.รู้จักแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งในครอบครัว ห้องเรียน เพื่อน หรือในสังคมอย่างเหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การรู้จักเคารพผู้อื่น อยู่กับคนอื่นได้ดี ไม่มีปัญหา ส่งผลให้สังคมน่าอยู่

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ ๑-๒๐

พ. ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณคดี ศิริภุช

๖. รู้จักประเมินตนเอง นำจุดบกพร่องมาปรับปรุงให้การทำงานดีขึ้นได้

๗. รู้จักวิเคราะห์ มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ ลงมือทำงาน และจัดการกับกระบวนการทำงานจนเสร็จทันตามกำหนด

๘. เป็นคนอดทนได้ รอคอยได้ มีความมุ่งมั่น พร้อมความรับผิดชอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

สรุปได้ว่า แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการเลือกสื่อที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาได้แก่ วิธีการสอน (Instructional Method) งานการเรียนรู้ (Learning Task) ลักษณะของผู้เรียน (Learner Characteristics) ข้อจำกัดในทางปฏิบัติ (Practical Constrain) และผู้สอนหรือครู (Teacher) รวมทั้งคุณลักษณะของสื่อที่สำคัญ ได้แก่ การแสดงแทนด้วยภาพ ปัจจัยทางด้านขนาด ปัจจัยทางด้านสี ปัจจัยทางด้านการเคลื่อนไหว ปัจจัยทางด้านภาษา ความสัมพันธ์ของภาพและเสียง และปัจจัยทางด้านการจัดระเบียบข้อมูล รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของ ทฤษฎีตามแนวคิดของ ฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีตามแนวคิดของ ชัททั้น-สมิธ ทฤษฎีตามแนวคิด ของ อริค เอช อิริคสัน ทฤษฎีตามแนวคิด ของจอห์น เฮนริช เปสตาลอสซี และทฤษฎีตามแนวคิด ของดร.มาเรีย มอนเตสเซอร์รี รวมถึง ทักษะศตวรรษที่๒๑ มีความสัมพันธ์กับทักษะ Executive Functions : EF มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย เมื่อเด็กได้รับโอกาสพัฒนาทักษะสมอง Executive Functions : EF ตั้งแต่เด็กปฐมวัย จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งตัวเด็กเอง และสังคม จะช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวก และเลือกตัดสินใจในทางที่สร้างสรรค์ต่อตัวเอง และครอบครัว สังเกตได้จากพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่มีทักษะ Executive Functions : EF ดังนี้

๑. นำสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อนหรือประสบการณ์เดิมมาใช้ในการทำงานหรือทำกิจกรรมใหม่

๒. รู้จักยับยั้ง ควบคุมตนเองไม่ให้อำนาจในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมแม้จะมีสิ่งยั่วยวน

๒) การมอง และการเคลื่อนไหวที่ดี หมายถึง สมรรถนะของการมองไกลไกล และการมีทักษะของการกระทำสิ่งต่าง ๆ

๓) การฟัง และการพูด หมายถึง สมรรถนะของหูในการฟัง การได้ยิน และการใช้ภาษาพูด

๔) พฤติกรรมทางสังคม และการเล่น เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะทางสังคม การจัดระเบียบตนเอง ได้แก่เอกลักษณ์ของตน การดูแลตนเอง การยอมรับ และพอใจในมาตรฐานสังคม ตลอดจนมนุษยสัมพันธ์

๑.๕ หลักการจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้

ในการเลือกอุปกรณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กต้องพิจารณาประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากอุปกรณ์ชิ้นนั้น ๆ ซึ่งเด็กแต่ละอายุต้องการต่างกัน ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างอุปกรณ์การเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับเด็กอายุต่างกัน

อายุ ๒ ขวบครึ่ง ของเล่นที่จำเป็น ได้แก่ หนังสือมีภาพประกอบ รถราง ตุ๊กตา

อายุ ๓ ขวบ เครื่องเล่นปีนป่าย รถลาก จักรยาน ๓ ล้อ ตัวต่อ อุปกรณ์วาดภาพ กรรไกรตัดกระดาษ ตุ๊กตา แป้งปั้น ไม้บล็อก

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน ศิริภุธร

อายุ ๔ ขวบ บ้านไต่ไต่ บ้านจำลอง จักรยาน ถูโป่งยุบ ภาพต่อ เครื่องดนตรี เครื่องครัว สะพานไต่ราว

อายุ ๕-๖ ขวบ อุปกรณ์เล่นน้ำเล่นทราย เครื่องดนตรี จักรยาน ๒ ล้อ ดินน้ำมัน ถ้ำลอด อุโมงค์ เครื่องมือช่างไม้

๒.ความปลอดภัย ข้อสำคัญอุปกรณ์ที่จัดหาไว้ นอกจากกระตุ้นพัฒนาการของเด็ก เด็กสามารถสัมผัสได้หลายแง่มุมแล้ว ยังต้องมีความปลอดภัยทั้งสี กลิ่น และรูปร่างของอุปกรณ์ง่ายต่อการนำไปเรียน เช่น การเคลื่อนย้าย การติดตั้ง ที่สำคัญต้องแข็งแรง ทนต่อการเล่นหยิบจับของเด็ก ขนาดของอุปกรณ์ที่จัดหาต้องไม่เล็กเกินไปเพราะเด็กอาจหยิบมาอม มาแหย่หู เป็นอันตราย ขอบมุมของอุปกรณ์ต้องเรียบมน ไม่ขีดข่วนเด็ก ต้องเก็บล้างทำความสะอาด ตากแดดหรืออบฆ่าเชื้ออย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง ถ้าเป็นไปได้ควรทำทุกอาทิตย์

๓.การจัดวางอุปกรณ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ มักจะจัดวางอยู่ในตู้หรือชั้น ควรอยู่ในระดับที่เด็กหยิบจับนำมาใช้ได้สะดวก ชั้นเก็บของต้องมีความสูงพอสำหรับการหยิบการเอื้อมของเด็กที่สามารถช่วยตนเองได้

๔.จำนวนอุปกรณ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในมุมควรมีจำนวนมากพอสำหรับเด็ก ๓-๔ คน เข้าเล่น และต้องมีความหลากหลายเพื่อให้เด็กได้สังเกต เลือกลง และเรียนรู้อย่างอิสระ

๕.งบประมาณ การจ่ายเงินเพื่อจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนรู้ต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าของอุปกรณ์ และการลงทุน อุปกรณ์การเรียนรู้ที่ต้องจัดซื้อไม่จำเป็นต้องมีราคาสูง แต่ต้องให้ประโยชน์หลากหลายใช้ได้หลายโอกาส นอกจากส่งเสริมพัฒนาการแล้ว ต้องสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กด้วย

สรุปได้ว่า การจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้ ความเหมาะสมกับวัย และสอดคล้องของพัฒนาการ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พัฒนา และคิดสร้างสรรค์ ซึ่งอาจพิจารณารูปแบบการนำไปใช้ ความปลอดภัย สะดวกในการหยิบจับสำหรับการเอื้อมของเด็กที่สามารถช่วยตนเองได้ สะดวกในการจัดเก็บ

สรุปท้ายหน่วย

ความหมายและความสำคัญของสื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นพัฒนาการและความเข้าใจของเด็กในวัยปฐมวัย โดยสามารถทำให้สิ่งที่นามธรรมกลายเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น สื่อตามประสบการณ์การเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย และเหมาะสมกับประสบการณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ และมีส่วนร่วมแนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้และของเล่น การเลือกสื่อ และของเล่นควรพิจารณาถึงความปลอดภัย และการกระตุ้นพัฒนาการของเด็ก รวมทั้งการจัดเรียงให้สามารถหยิบจับง่าย หลักการจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้ อุปกรณ์ต้องมีคุณภาพ ความปลอดภัย จำนวนที่เพียงพอสำหรับเด็กหลายคนเล่นพร้อมกัน และมีความคุ้มค่าโดยรวมแล้วหน่วยนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาท และความสำคัญของสื่อการเรียนรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมถึงวิธีการเลือก และจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง หน่วยที่ ๑

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (๒๕๔๗). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดสันทันเพรสโปรดักส์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.(๒๕๖๓) เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย มรภ.นครปฐม
- สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา .(๒๕๖๕).การสร้างสื่ออินโฟกราฟิกระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่๑ สาขาวิชาดิจิทัลกราฟิก วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (ไม่ระบุปี). การสอนเด็กปฐมวัยให้คิด. วารสารการศึกษาปฐมวัย.
- นัยพินิจ คชภักดี. (๒๕๔๒). พัฒนาสมองลูกให้ฉลาด. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: แพลนพับลิชชิง.
- พรใจ สารยศ. (๒๕๕๓). ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- แผนกวิชาชีพ และส่งเสริมคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ร.ร.ปรีณสร้อยแยลส์วิทยาลัย . (๒๕๖๑).เอกสารประกอบการสอน สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้
- เยาวพา เดชะคุปต์. (ไม่ระบุปี). การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วิชา ECED ๘๐๑. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- กุลยา ตันติผลาชีวะ.(๒๕๕๑ ก). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ อัญชิษฐ์ ปิยะจิตติ และรัชยา เชื้อกลาง.(๒๕๖๐:๔)
- กิดานันท์ มลิทอง.(๒๕๖๐).สื่อการสอน และฝึกอบรมจากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล.กรุงเทพฯ:อรุณการพิมพ์ (Erickson,๑๙๗๑:๑๐๘-๑๐๙)
- ภาณุจิรี บุญชุ่ม (๒๕๕๕ : ๕๓-๖๔)
- ออนไลน์.๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๗.ผลการใช้สื่อการสอนด้วยการบันทึกการสอนในห้องเรียนเป็นแบบมัลติมีเดียฝังบนห้องเรียนเสมือน ในรายวิชาด้านคอมพิวเตอร์.กราฟฟิค.

- Estes, L.E. (๒๐๐๔). Essentials of child care and early education. Boston : Pearson education, Inc.
- Good, C.V. (๑๙๗๓). Dictionary of education. (๓rd ed). New York : McGraw – Hill.
- Moore, K.D. (๒๐๐๑). Classroom teaching skills. (๕ th ed). New York : Mc Graw – Hill.
- Morrison, G.S. (๒๐๐๔). Early childhood education today. (๙ th ed). New Jersey : Pearson Prentice Hall

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

แบบฝึกหัดท้ายหน่วยที่ ๑

ตอนที่ ๑

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบปรนัย ๕ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ (๕ คะแนน)

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑. คำว่า “สื่อ” ในบริบทการเรียนการสอน หมายถึงอะไร

ก. อุปกรณ์การจัดการ	ข. ตัวกลางการถ่ายทอดความรู้
ค. เครื่องมือทางเทคโนโลยี	ง. การสื่อสารแบบกลุ่ม
จ. การจัดการข้อมูล	

๒. ข้อใดต่อไปนี้เป็นไม่ใช่ความสำคัญของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ก. ช่วยให้เด็กเรียนรู้เร็วขึ้น	ข. เพิ่มทักษะการแก้ปัญหา
ค. ทำให้ผู้สอนต้องเตรียมการน้อยลง	ง. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น
จ. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก	

๓. ตามกรวยประสบการณ์ของ Edgar Dale ระดับใดเป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด

ก. การศึกษานอกสถานที่	ข. การแสดงบทบาทสมมติ
ค. นิทรรศการ	ง. ประสบการณ์ตรง
จ. การบันทึกเสียง	

๔. สื่อประเภทอุปกรณ์ (hardware) มีลักษณะอย่างไร

ก. วัสดุที่จัดเป็นหมวดหมู่	ข. เครื่องมือที่ช่วยถ่ายทอดข้อมูล
ค. สื่อที่เน้นการสอนแบบปฏิบัติ	ง. สื่อที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
จ. สื่อที่ให้ความรู้เชิงทฤษฎี	

๕. การเล่นเกมทฤษฎีการทำซ้ำ (Recapitulation Theory) สะท้อนถึงอะไร

ก. การฝึกทักษะเพื่ออนาคต	ข. การผ่อนคลายจากความเครียด
ค. การจำลองเหตุการณ์ในอดีต	ง. การใช้พลังงานส่วนเกิน
จ. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์	

๖. องค์ประกอบสำคัญในการเลือกสื่อการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Romiszowski คือข้อใด

ก. วิธีการสอนและงานการเรียนรู้	ข. สีและขนาดของสื่อ
ค. ความยืดหยุ่นของสื่อ	ง. การใช้งบประมาณ
จ. ความถนัดของผู้สอน	

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๗.ข้อใดเป็นประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้ต่อผู้เรียน

ก. ช่วยให้นักเรียนจดจำบทเรียนได้ถาวร	ข. ลดเวลาในการเตรียมการสอน
ค. เน้นการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูล	ง. ช่วยเสริมบทบาทของครู
จ. ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิมากขึ้น	

๘.ทฤษฎีของ Dr. Maria Montessori เน้นเรื่องใด

ก. การฝึกฝนด้านกายภาพ	ข. การเน้นความคิดเชิงตรรกะ
ค. การเรียนรู้ผ่านการเล่นสมมติ	ง. การสร้างกฎเกณฑ์ในการเรียนรู้
จ. การพัฒนาความรู้สึกรักจากการสัมผัส	

การเน้นความคิดเชิงตรรกะ

๙.ลักษณะสำคัญของสื่อที่พัฒนาทักษะ EF คือข้อใด

ก. ใช้สีที่สะดุดตา	ข. ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
ค. มีขนาดใหญ่เพื่อความชัดเจน	ง. ออกแบบเพื่อการเรียนรู้แบบกลุ่ม
จ. ควบคุมความถูกต้องได้ด้วยตนเอง	

๑๐.การเล่นประเภทใดตามแนวคิดของ Sutton-Smith ที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ก. การเลียนแบบ	ข. การสำรวจ
ค. การทดสอบ	ง. การสร้าง
จ. การแก้ปัญหา	

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ตอนที่ ๒

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบอัตนัย จำนวน ๒ ข้อ (๕ คะแนน)

๑. จงอธิบายความหมาย และความสำคัญสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (๒ คะแนน)
๒. จงอธิบายแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย (๓ คะแนน)

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๑

๑. ข	๒. ค	๓. ง	๔. ข	๕. ค
๖. ก	๗. ก	๘. จ	๙. ง	๑๐. จ

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๒

แนวทางการตอบข้อ ๑.

คำตอบ: สื่อ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนบทเรียนต่างๆ อาจจัดเรียงไว้ให้เป็นหมวดหมู่ หรือ สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นสื่อกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่นำพาสารไปยังผู้รับสาร หรือการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนไปยังผู้เรียน รวมถึงหมายถึง ตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอด หรือนำข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับ เพื่อให้ผู้รับรู้ และเข้าใจความหมายตรงกัน

คำตอบ:ความสำคัญ และประโยชน์ต่อครู

- ๑.ช่วยจัด และเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนมากขึ้น
- ๒.ช่วยให้ครูจัดเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก
- ๓.ช่วยให้ครูแนะนำ และควบคุมนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
- ๔.ช่วยให้ครูสามารถสอนได้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
- ๕.ช่วยให้ครูสอนเนื้อหาได้ง่ายขึ้น
- ๖.ช่วยให้ครูสอนได้รวดเร็ว และถูกต้องมากขึ้น เพราะครูมีเครื่องมือช่วยการสอนที่ได้เตรียมไว้

ล่วงหน้า

ความสำคัญ และประโยชน์ต่อผู้เรียน

- ๑.ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความจริงจัง และมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน
- ๒.ช่วยให้นักเรียนรู้ได้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้จำนวนหนึ่ง
- ๓.ช่วยให้ผู้เรียนสนใจ และมีส่วนร่วมอย่างแข่งขันในกระบวนการเรียนการสอน
- ๔.ช่วยให้ผู้เรียนจำ และทำอะไรเป็นเร็วขึ้น และดีขึ้น
- ๕.ช่วยส่งเสริมการคิด และการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
- ๖.ช่วยให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบากโดยการช่วยแก้ปัญหา หรือข้อจำกัด ต่าง ๆ ได้

แนวทางการตอบข้อ ๒.

คำตอบ: แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการเลือกสื่อที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาได้แก่ วิธีการสอน (Instructional Method) งานการเรียนรู้ (Learning Task) ลักษณะของผู้เรียน (Learner Characteristics) ข้อจำกัดในทางปฏิบัติ (Practical Constrain) และผู้สอนหรือครู (Teacher) รวมทั้ง คุณลักษณะของสื่อที่สำคัญ ได้แก่ การแสดงแทนด้วยภาพ ปัจจัยทางด้านขนาด ปัจจัยทางด้านสี ปัจจัยทางด้านการเคลื่อนไหว ปัจจัยทางด้านภาษา ความสัมพันธ์ของภาพและเสียง และปัจจัยทางด้านการจัดระเบียบข้อมูล รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเล่นของ ทฤษฎีตามแนวคิดของ ฌอง เพียเจต์ ทฤษฎีตามแนวคิดของ ชัททัน-สมิธ

ทฤษฎีตามแนวคิด ของ อริค เอช อิริคสัน ทฤษฎีตามแนวคิด ของจอห์น เฮนริช เปสตาลอสซี และทฤษฎีตามแนวคิด ของดร.มาเรีย มอนเตสเซอร์รี่ รวมถึง ทักษะศตวรรษที่๒๑ มีความสัมพันธ์กับทักษะ Executive Functions : EF มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย เมื่อเด็กได้รับโอกาสพัฒนาทักษะสมอง Executive Functions : EF ตั้งแต่เด็กปฐมวัย จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งตัวเด็กเอง และสังคม จะช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวก และเลือกตัดสินใจในทางที่สร้างสรรค์ต่อตัวเอง และครอบครัว

หน่วยที่ ๒ ครูกับบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ชื่อ นางวรรณรัตน์ ศิริภูธร
วุฒิ คบ.(การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏราชนครินทร์
สัมฤทธิ์บัตร (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประกาศนียบัตรบัณฑิต(บริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
วิทยาลัยชุมชนตราด สถาบันวิทยาลัยชุมชน
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๒

เนื้อหาประจำหน่วยที่ ๒

- ตอนที่ ๒.๑ ครูกับบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
ตอนที่ ๒.๒ คุณค่า และประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
ตอนที่ ๒.๓ วิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาหน่วยที่ ๒ จบแล้ว นักศึกษาสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้

๑. อธิบายครูกับบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้
๒. อธิบายคุณค่า และประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้
๓. อธิบายวิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้

วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนประจำหน่วย

๑. ปฐมนิเทศชี้แจงการสอน และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสอน และเกณฑ์การประเมิน
๒. ผู้สอนบรรยายองค์ประกอบที่สำคัญของบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
๓. นักศึกษาแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่ม ๆ ๔-๕ คน แล้ว ศึกษาเอกสารประกอบการสอนหน่วยที่ ๒ บทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
๔. ศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ และPower Point Slide
๕. ร่วมกันสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม
๖. ทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วย

สื่อการเรียนการสอน

๑. เอกสารประกอบการสอน
๒. Power Point Slide
๓. โปรเจคเตอร์
๔. เครื่องคอมพิวเตอร์
๕. แบบฝึกปฏิบัติงานกลุ่มโดยอภิปราย

การวัดและการประเมินผล

๑. การสังเกตความสนใจของนักศึกษา และการมีส่วนร่วมในการทำงาน
๒. การประเมินการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้
๓. การประเมินผลงานจากการทำแบบฝึกหัด
๔. การประเมินจากการอภิปรายผล และการนำเสนอผลการศึกษากลุ่ม
๕. การประเมินจากผลงานการสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม

หน่วยที่ ๒

ครูกับบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

บทนำ

ครูการศึกษาปฐมวัยทราบดีว่าการเล่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเด็กอย่างมีสุขภาพดี การเล่นช่วยให้เด็กได้สำรวจโลกของตนเอง ลองบทบาทใหม่ๆ แก้ปัญหา และแสดงออกถึงตัวเอง การเล่นประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาตั้งแต่วัยทารกจนถึงช่วงปลายของวัยเด็กคือการเล่นแบบไม่มีโครงสร้างที่เด็กเป็นผู้กำหนด (Ginsburg, ๒๐๐๗) การเล่นที่เด็กเป็นผู้กำหนดนั้นคล้ายกับการเล่นอิสระแต่มีผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น การเล่นประเภทนี้อาจได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและการควบคุมของเด็กโดยสมบูรณ์ ในสภาพแวดล้อมของวัยเด็กที่เน้นด้านวิชาการและทักษะมากขึ้น การเล่นประเภทนี้อาจลดน้อยลง เนื่องจากโปรแกรมต่างๆ จำนวนมากเน้นที่กิจกรรมที่มีโครงสร้างมากขึ้นเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านเขียนและการคำนวณในช่วงเริ่มต้น เพื่อตอบสนองต่อหลักฐานที่เพิ่มมากขึ้นของผลกระทบเชิงลบต่อเด็กอันเนื่องมาจากการละเว้นนี้ (Gray, ๒๐๑๑) บทความนี้จะจึงให้การสนับสนุนครูในการรักษาการเล่นที่เด็กเป็นผู้กำหนดในโปรแกรมของตนโดยแนะนำกลยุทธ์เฉพาะที่ควรลองใช้ตลอดช่วงวัยเด็ก บทความนี้ยังให้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยและช่วงต่างๆ ของช่วงปฐมวัยด้วย

สื่อ และของเล่นมีความสำคัญ และจำเป็นกับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ให้กับเด็ก ซึ่งสื่อนี้มีหลายประเภท ครูจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจบทบาทสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ประเภทต่าง ๆ เมื่อเด็กกระทำกับสื่อ และของเล่นจะช่วยให้เด็กเรียนรู้แวดล้อม การปรับตัวพัฒนานิสัยทางสังคมที่ดี การเรียนรู้จากสิ่งที่สัมผัส นอกจากเด็กจะมีพัฒนาการเล่นตามวัยของเด็กแล้ว จะเห็นได้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้นเร้า ซึ่งอาจเป็นตัวบุคคล วิธีการเล่น อุปกรณ์การเล่น และสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละคนจะแตกต่างกันไป เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น ถ้ามีโอกาสที่จะเล่นอย่างเหมาะสมตามวัย ก็จะสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของเขา ทั้งนี้ต้องพิจารณาเลือกสื่อ อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับวัย พยายามใช้สื่อที่ใกล้ตัวเด็ก คำนึงถึงความปลอดภัย และคุณค่าของการเรียนรู้

ตอนที่ ๒.๑ ครูกับบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

บทบาทของครูปฐมวัยในการใช้สื่อ และของเล่น นอกจากนี้แล้วยังขยายทักษะในการสนับสนุนการเล่นที่เด็กเป็นผู้กำหนดแล้ว ยังรวมถึงการปลูกฝังความเข้าใจว่าการเล่นที่เด็กเป็นผู้กำหนดคืออะไร และผู้ใหญ่มีบทบาทสำคัญอย่างไรในการสนับสนุนการเล่นดังกล่าว เมื่อจับคู่กับความรู้ด้านพัฒนาการนี้ กลยุทธ์ที่นำไปใช้ได้ง่ายที่นำเสนอไว้ที่นี่จะช่วยเพิ่ม และส่งเสริมการ สื่อ และการเล่นที่เด็กเป็นผู้กำหนดในสภาพแวดล้อมของปฐมวัยได้ ทักษะเหล่านี้หลายประการอาจมีประโยชน์สำหรับผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ดูแลในสภาพแวดล้อมของครอบครัวด้วย

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

บทบาทของครูที่ช่วยพัฒนาภาษาเด็กปฐมวัย ๓ บทบาทดังนี้

ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งในด้านการ ฟัง พูด อ่าน เขียน

๑. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา

ฟัง : รับฟังสิ่งที่เด็กสื่อสารอย่างตั้งใจ

พูด : พูดจาไพเราะ ชัดถ้อย ชัดคำ

อ่าน : แสดงท่าทางการอ่าน จับหนังสือ เปิดหนังสือ

เขียน : แสดงตัวอย่าง สื่อ หรือรูปแบบการเขียนที่ถูกต้อง

๒. ครูตั้งคำถามชวนสงสัย

กระตุ้นเด็กด้วยสื่อ หรือคำถามปลายเปิดให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหา

๓. ครูเปิดโอกาสให้เด็กอธิบาย

เปิดโอกาสให้เด็กเล่าในสิ่งที่เขาต้องการสื่อสารอย่างใจเย็นให้เด็กได้นำเสนอแนวทางแก้ไขหาด้วยตัวเอง

The National Association for the Education of Young Children และ Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media at Saint Vincent College (NAEYC & the Fred Rogers Center, ๒๐๑๒) ยืนยันว่า การใช้สื่อดิจิทัลกับเด็ก ๓ ปีจนกระทั่งถึง ๘ ปี จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในเรื่องความคิด สติปัญญา และอารมณ์ แต่ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขว่าจะต้องใช้อย่างถูกวิธีตามความเหมาะสม และความสามารถของครูปฐมวัยในการใช้สื่อดิจิทัล ซึ่งต้องคำนึงถึงวิธีการเลือกเครื่องมือ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยให้เด็กสามารถค้นคว้า สร้างโอกาส และต้องส่งเสริมให้พวกเขามีทางเลือกในการสร้างจินตนาการ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งนำมาสรุปให้เห็นเป็นแนวทางการเลือกสื่อดิจิทัลมาใช้กับเด็กปฐมวัย ด้วยแนวคิดของการ “ใช้” ที่เหมาะสมด้วยดังนี้

๑. ใช้ให้เหมาะกับวัย

๒. ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

๓. ใช้เสริมสื่อหลัก

๔. ใช้เท่าที่จำเป็น

๕. ใช้วิธีกำหนดเวลา

๖. ใช้อย่างปลอดภัย

๗. ใช้ร่วมกับเด็ก

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ภาพที่ : ๒.๑ กิจกรรมการใช้สื่อครูกับนักเรียน

ที่มา : คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สำหรับเด็กอายุ

๑.คุณครูมีการจัดกิจกรรมที่ใช้สื่อ และของเล่น

๒.ครูมีการแนะนำคำศัพท์และมีการแสดงท่าทางประกอบให้เด็ก ๆ ดู

๓.สื่อที่คุณครูใช้ในการสอนคือ หนังสือคำศัพท์ภาษาอังกฤษซึ่งมีรูปภาพ

๔.ภาพประกอบ มีการเปิดเพลงคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยโน้ตบุ๊ก และให้เด็กเต้นประกอบเพลง

๕.รูปถ่ายคุณครูมีส่วนจัดกิจกรรมที่ใช้สื่อ และของเล่น

๖.รูปถ่ายในขณะที่เด็ก ๆ เล่น ครูมีการส่งเสริมการใช้สื่อ และของเล่น

การสังเกตเกี่ยวกับสื่อและของเล่น ว่ามีสื่อ และของเล่นที่ผลิตเอง

ผลิตจากเศษวัสดุเหลือใช้

๑.โมบายจากเศษกระดาษสีเป็นสื่อที่ผลิตจากเศษกระดาษสีเหลือใช้มาแขวนปล่องไฟเพื่อประดับตกแต่งห้อง

๒. ผลิตจากเศษวัสดุท้องถิ่น แจกันไม้ไผ่แบบแขวนเป็นสื่อที่ใช้ไม้ไผ่ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประดับตกแต่งห้อง

๓.รูปถ่ายเด็ก ๆ ส่วนใหญ่เป็นสื่อและของเล่นส่วนใหญ่เด็ก ๆ จะเล่นของเล่นคร่าวเรือน เช่น หม้อ ถ้วย จานพลาสติก เป็นการเล่นบทบาทสมมติว่าตัวเองกำลังทำอาหาร

สรุปได้ว่า ครูกับบทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ควรมีวิธีการดังนี้
ใช้ให้เหมาะกับวัย ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้เสริมสื่อหลัก ใช้เท่าที่จำเป็น ใช้วิธีกำหนดเวลา และใช้อย่างปลอดภัย และสื่อและของเล่นสามารถพัฒนาด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ตอนที่ ๒.๒ คุณค่า และประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

คุณค่า และประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีคุณค่าสำหรับตัวเด็กปฐมวัย และตัวครูผู้สอน รายละเอียดดังนี้

๑.คุณค่าของสื่อการสอนที่มีต่อผู้เรียน

ภาพที่ : ๒.๒ เด็กๆมีความสุขกับการที่ครูใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้
ที่มา : Pngtree

๑.๑ ช่วยกระตุ้นและเร้าความสนใจของผู้เรียน ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเนื้อหาของบทเรียน ที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อการสอน เพราะอาจนับได้ว่าความสนใจเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด

๑.๒ ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็ว ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจถูกต้อง และตรงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เช่น การใช้ภาพวาด การใช้หุ่นจำลอง เป็นต้น

๑.๓ ช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลในบริบทของการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนล้วนมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ การใช้สื่อการสอนจะช่วยลดอุปสรรค หรือแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีต่อผลการเรียนรู้ เช่น การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

๑.๔ ช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สื่อการสอนที่ถูกออกแบบมาให้ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ช่วยให้บรรยากาศของการเรียนการสอนมีชีวิตชีวา

๑.๕ ช่วยให้นำเนื้อหาที่มีข้อจำกัดมาสอนในชั้นเรียนได้ การสอนที่มีข้อจำกัด เช่น เนื้อหาที่มีความอันตราย เป็นเรื่องหรือเหตุการณ์ในอดีต เนื้อหาที่มีค่าใช้จ่ายสูง เป็นต้น การใช้สื่อการสอนจะช่วยขจัดปัญหาในการสอนเนื้อหาที่มีข้อจำกัดดังกล่าวได้

๑.๖ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างกระตือรือร้น และมีส่วนร่วมกับการเรียน สื่อการสอนที่ได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดี ต้องเป็นสื่อการสอนที่สามารถกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนทำการเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น โดยให้ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน โดยควรเน้นที่ปฏิสัมพันธ์ด้านการใช้ความคิด หรือกิจกรรมทางสมอง

บทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๒-๓๔

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑.๗ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างเพลิดเพลิน สนุกสนาน และไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน การใช้สื่อการสอนจะเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้แตกต่างไปจากสิ่งที่เคยปฏิบัติเป็นประจำในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

๒.คุณค่าของสื่อการสอนที่มีต่อผู้สอน

๒.๑ ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมการสอนหรือเนื้อหาการสอน ผู้สอนไม่ต้องจดจำเนื้อหาบทเรียนทั้งหมดเพื่อนำมาบรรยายด้วยตนเอง เพราะรายละเอียดของเนื้อหา บทเรียนส่วนใหญ่จะถูกนำเสนอผ่านสื่อการสอนในกรณีที่ต้องสอนซ้ำในเนื้อหาเดิม ก็สามารถนำสื่อการสอนที่เคยใช้สอนกลับมาใช้ได้

๒.๒ ช่วยสร้างบรรยากาศในการสอนให้น่าสนใจ การใช้สื่อการสอนจะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีความน่าสนใจขึ้นมาได้

๒.๓ ช่วยสร้างความมั่นใจในการสอนสอนให้แก่ผู้สอน การใช้สื่อการสอนจะช่วยให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น เพราะเนื้อหาเหล่านั้นสามารถที่จะบันทึกไว้ได้ในสื่อการสอน

๒.๔ กระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอ ในขั้นตอนการเตรียมผลิตสื่อการสอน การเลือกสื่อการสอน หรือการจัดหาสื่อการสอน ตลอดจนการแสวงหาเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการสอนจะทำให้ผู้สอนเป็นผู้มีความตื่นตัว และมีการพิจารณาเพื่อทำให้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์

คุณค่าของสื่อการสอนยังสามารถจำแนกเป็นรายด้านได้ ๓ ข้อ ดังนี้

๑. คุณค่าด้านวิชาการ
๒. คุณค่าด้านจิตวิทยาการเรียนรู้
๓. คุณค่าด้านเศรษฐกิจการศึกษา

๑. คุณค่าด้านวิชาการ

- ๑.๑ ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง
- ๑.๒ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีกว่า และมากกว่า
- ๑.๓ ส่งเสริมด้านการคิด และการแก้ปัญหา
- ๑.๔ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง และจำเรื่องราวได้มาก
- ๑.๕ ช่วยเร่งในการเรียนรู้ ทักษะทุกด้าน

๒. คุณค่าด้านจิตวิทยาการเรียนรู้

- ๒.๑ ทำให้เกิดความสนใจ และต้องเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น
- ๒.๒ ทำให้เกิดความคิดรวบยอดเป็นเพียงอย่างเดียว
- ๒.๓ ได้รับความสนใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจ และยั่วยุให้กระทำกิจกรรมด้วยตนเอง

๓. คุณค่าด้านเศรษฐกิจการศึกษา

- ๓.๑ ช่วยให้ผู้เรียนซ้ำเรียนได้ดีขึ้น
- ๓.๒ ประหยัดเวลาในการทำความเข้าใจเนื้อหาต่าง ๆ
- ๓.๓ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ครั้งละหลาย ๆ คน
- ๓.๔ ช่วยขจัดปัญหาเรื่องเวลา สถานที่ ขนาด และระยะทาง

บทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๒-๓๕

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภุธร

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีคุณค่าต่อระบบการเรียนรู้ การสอน หรือการศึกษา เป็นอย่างยิ่ง ทั้งคุณค่าที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ และมีบทบาทมาก ในกระบวนการเรียนการสอน ประเด็นสำคัญของคุณค่าของสื่อการสอน คือ สื่อการสอนช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ ๒.๓ วิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

เด็กสมัยก่อนปีนต้นไม้ เล่นหมากเก็บ กระโดดเชือก ร่วมเล่นกับเพื่อนบ้านเด็กสมัยนี้มีเทคโนโลยีที่เป็นดาบสองคม เด็ก ๆ จึงก้มหน้าหาจอมากกว่าจะหาเพื่อนเล่น” ด้วยเหตุนี้ ทำให้กุมารแพทย์คิดอยากหาของเล่นสักชิ้นที่จะช่วยให้เด็ก ๆ เติบโตไปตามวัย ทดแทนการใช้จอเลี้ยงลูก ซึ่งพบว่า “ยิ่งค้นหาก็ยิ่งทำหาย”

สื่อ และของเล่น จัดเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง สภาพแวดล้อมหนึ่ง ที่มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก สื่อและของเล่นแต่ละประเภท มีส่วนในการพัฒนาเด็กแตกต่างกันไป การเลือกใช้และผลิต จึงเป็นสิ่งสำคัญที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งครู จะมึบทบาทในการพิจารณาให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก และตรงตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะการนำสื่อและของเล่นมาใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น การผลิตสื่อและของเล่น สำหรับเด็กปฐมวัย จึงควรคำนึงถึงหลักการผลิต การเลือกใช้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน

ภาพที่ : ๒.๓ วิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ที่มา : fb.ปฐมวัยไทยแลนด์, ๒๕๖๖

ลักษณะของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ดี

๑. สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต้องเหมาะกับวัยของเด็ก
๒. มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย ไม่แหลมคม
๓. ทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษ และไม่ติดไฟง่าย ที่สำคัญไม่ควรทำด้วยแก้ว เพราะอาจแตก และเป็นอันตรายต่อเด็กได้
๔. มีการออกแบบที่ดี มีวิธีการใช้ที่ไม่ยุ่งยาก

บทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๒-๓๖

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๕. มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็กได้

๖. ไร้ใจเด็ก ชวนให้คิดคำนึง สร้างจินตนาการ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา

๗. หาซื้อได้ง่ายด้วยราคาประหยัด หรือสามารถผลิตขึ้นใช้เองได้

๘. ผ่านการทดสอบจากผู้ผลิต และได้มีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง

ของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

การเล่น เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กที่ขาดไม่ได้ อาจกล่าวได้ว่า การเล่นเป็นการทำงานของ เด็ก โดยธรรมชาติแล้ว เด็กจะชอบเล่นเนื่องจาก ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ผ่อนคลายความเครียด ประการสำคัญ เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเล่น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็ก ได้รับการพัฒนาส่งเสริมพัฒนาการได้สูงสุด จะเป็นอะไรไปไม่ได้นอกจากการเล่น

ของเล่นเป็นสื่อที่เด็กใช้ประกอบในการแสดงออกทางพฤติกรรมที่บางครั้งสามารถอธิบาย ความคิด ความคับข้องใจของเด็ก ทำให้ผู้ใหญ่หรือผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายเข้าใจ และจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็ก

ในปัจจุบันวิวัฒนาการของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยก้าวหน้าไปเยอะ เช่นสื่อดิจิทัลสำหรับเด็กปฐมวัย การค้นคว้าจากเว็บไซต์ต่าง ๆ แต่ ปัญหาที่ท้าทายสำหรับผู้ปกครอง และครู ก็คือ การเลือกสิ่ง ที่เรียกว่าทรัพยากรดิจิทัลในเว็บไซต์ที่ให้บริการฟรีนี้ ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอ เกม หรือเครื่องมือการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านบวกอย่างแท้จริง และใช้ในรูปแบบที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก วันนี้เรามี ๔ เทคนิคพื้นฐานในการเลือกและใช้สื่อดิจิทัลสำหรับเด็กปฐมวัยมาฝาก

๑. ให้มีการพูดคุยโต้ตอบกันอยู่เรื่อย ๆ การใช้เครื่องมือมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเนื้อหาในเครื่องมือ นั้น ควรเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เป็นหลัก แทนที่จะเปิดหน้าจอทิ้งไว้หรือยื่นสมาร์ตโฟนให้เด็กแล้วเดินจากไป ควรสร้างบทสนทนากับเด็ก นั่งลง และพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่เห็นหน้าจอ แล้วตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการสำรวจสิ่งอื่น ๆ ที่คล้ายกันในโลกรอบตัวเด็ก

๒. ใช้ให้เหมาะกับอายุ และพัฒนาการของเด็ก การใช้สื่อใด ๆ กับทารก และเด็กวัยเตาะแตะ ควรอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นประสบการณ์แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เช่น อ่านหนังสือภาพในจอด้วยกัน ส่วนเด็กวัยอนุบาลที่โตขึ้น อาจจะสนุกไปกับการสำรวจด้วยการสัมผัสหน้าจอเอง หรือใช้วิดีโอเพื่อบันทึกและเปิดดูด้วยตนเอง

๓. ร่วมสนุกด้วยกันอยู่เสมอ สื่อหรือเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก จะดีที่สุดเมื่อสนับสนุนให้เด็กกระตือรือร้น อยากทดลองกับของจริง คิดสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมกับคนอื่น ๆ และโลกรอบ ๆ ตัวของเด็ก ลองมองหาเกม เว็บไซต์ หรือโปรแกรมใช้งานที่สนับสนุนการทำกิจกรรมดี ๆ นอกบ้าน การรับประทานอาหารที่ให้ประโยชน์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในโลกแห่งความเป็นจริงอื่น ๆ

๔. ส่งเสริมการรู้ดิจิทัล ผู้ใหญ่สามารถช่วยให้เด็ก ๆ เรียนรู้ที่จะใช้เครื่องมือที่มีประโยชน์มากมายได้ โดยเป็นต้นแบบการใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสม ด้วยทางเลือกที่ชาญฉลาด และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาวะ ซึ่งหมายถึงช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก ๆ และช่วยให้เด็กสามารถใช้โอกาสในยุคดิจิทัลได้มากขึ้น

บทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๒-๓๗

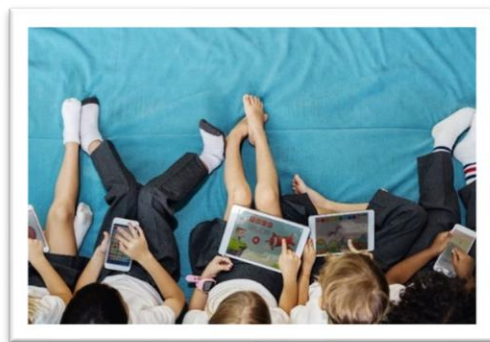
ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

เลือกสื่อดิจิทัลแบบไหนให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

การใช้สื่อดิจิทัลกับเด็ก ๓ ปีจนกระทั่งถึง ๘ ปี จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในเรื่องความคิด สติปัญญา และอารมณ์ แต่ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขว่าจะต้องใช้อย่างถูกวิธีตามความเหมาะสม และความสามารถของครูปฐมวัยในการใช้สื่อดิจิทัล ซึ่งต้องคำนึงถึง วิธีการเลือกเครื่องมือ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยให้เด็กสามารถค้นคว้า สร้างโอกาส และต้องส่งเสริมให้พวกเขามีทางเลือกในการสร้างจินตนาการ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งนำมาสรุปให้เห็นเป็นแนวทางการเลือกสื่อดิจิทัลมาใช้กับเด็กปฐมวัย ด้วยแนวคิดของการ “ใช้” ที่เหมาะสมด้วย ได้แก่ ๑. ใช้ ให้เหมาะกับวัย ๒. ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ๓. ใช้เสริมสื่อหลัก ๔. ใช้เท่าที่จำเป็น ๕. ใช้วิธีหนดเวลา ๖. ใช้อย่างปลอดภัย และ ๗. ใช้ ร่วมกับเด็ก

ครูปฐมวัยกับบทบาทใหม่ต้องสอนอย่างไรในยุคที่สื่อดิจิทัลมาแรง

มีผลการผลการวิจัยพบว่าเด็กในยุคเจนเนอเรชั่น อัลฟ่าที่เกิดมากับโลกยุคดิจิทัล มีแนวโน้มการใช้สื่อดิจิทัลเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (ข้อมูลจากงานสื่อสารองค์กร กองบริหารงานทั่วไป สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล) การใช้สื่อดิจิทัลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำเป็นต้องเลือกสื่อดิจิทัล และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยให้เด็กสามารถค้นคว้า สร้างโอกาส และต้องส่งเสริมให้พวกเขามีทางเลือกในการสร้างจินตนาการ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ภาพที่ : ๒.๔ ในยุคที่สื่อดิจิทัลมาแรง

ที่มา : ดร.สรวงมณต์ สิทธิสมาน

ภาพที่ : ๒.๕ ครูแนะนำการใช้สื่อดิจิทัล

ที่มา : ดร.สรวงมณต์ สิทธิสมาน

สื่อช่องทางในใจ ครูปฐมวัยจำเป็นต้องมี ก่อนที่จะให้เด็กใช้สื่อดิจิทัล

- ๑.การนำเทคโนโลยีมาใช้กับเด็กปฐมวัยต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก สิ่งสำคัญ คือ ครูต้องเลือกใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสม เพื่อช่วยพัฒนาการทั้งด้านสติปัญญา และทางสังคมควบคู่กันไป
- ๒.ครูต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการนำมาใช้ที่ชัดเจน คือ ให้เป็นเหมือนเครื่องมือที่สนับสนุนการเรียนรู้ มากกว่านำมาใช้เป็นสื่อหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย
- ๓.ควรเลือกสื่อดิจิทัลที่มีเนื้อหาเหมาะสมตามวัยของเด็ก และควรใช้สื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ในขณะที่ทำกิจกรรมในห้องเรียน
- ๔.ครูต้องปรับตัวให้เป็น ผู้อำนวยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Facilitator) นอกจากนั้นครูต้องใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัล เพื่อประเมินพัฒนาการเด็ก และพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของตัวเอง

“สื่อดิจิทัลจะส่งเสริม หรือจะบั่นทอนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย” ขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่อย่างเรา เด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล (Digital Native) นอกจากต้องเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน และพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างสมวัยแล้ว ยังต้องเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลควบคู่กันไป สิ่งสำคัญ คือ ก่อนที่เด็กจะรู้จักกับสื่อดิจิทัล ควรส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางสังคมที่ดีก่อน ให้พวกเขาได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง รวมถึงสอนให้เด็กเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ อดทน รอคอยได้ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อให้เด็ก ๆ มีทักษะชีวิตพร้อมใช้ในอนาคตได้

สรุปได้ว่า วิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ในปัจจุบันมีความแปลกใหม่ และทันสมัยมาก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และสติปัญญา สื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยที่ทันสมัยครูสามารถค้นคว้าจากเว็บไซต์ ช่องยูทูบ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อดิจิทัล

สรุปท้ายหน่วย

บทบาทของครูและสื่อการเรียนรู้ รวมถึงของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสามารถอธิบายบทบาทของครูต่อการใช้สื่อและของเล่นในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงคุณค่าและประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้ที่มีต่อเด็กปฐมวัย เช่น การกระตุ้นความสนใจ ช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และการแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ยังมีการพูดถึงวิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วยการบรรยาย การอภิปราย การศึกษาจากเอกสารและเว็บไซต์ รวมถึงการทำแบบฝึกหัดเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียน โดยสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอน ช่วยให้การเรียนรู้สนุกสนาน และไม่เบื่อหน่าย นอกจากนี้ยังช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ๑.บทบาทของครูและสื่อการเรียนรู้: ครูมีบทบาทสำคัญในการใช้สื่อและของเล่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยสื่อเหล่านี้ช่วยกระตุ้นความสนใจให้เกิดการมีส่วนร่วม และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ๒.คุณค่าและประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้: สื่อการเรียนรู้ไม่เพียงแต่มีคุณค่าสำหรับเด็ก แต่ยังช่วยแบ่งเบาภาระของครู สื่อช่วยการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น และสามารถแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ๓.วิวัฒนาการของสื่อการเรียนรู้: เน้นการพัฒนาขึ้นของสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสรุป หน่วยนี้ยืนยันถึงความสำคัญของการเล่นและการใช้สื่อในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสนุกสนานสำหรับเด็กปฐมวัย รวมถึงการแนะนำกลยุทธ์ที่จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง หน่วยที่ ๒

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (๒๕๔๗). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักส์.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (ไม่ระบุปี). การสอนเด็กปฐมวัยให้คิด. วารสารการศึกษาปฐมวัย.

นัยพินิจ คชภักดี. (๒๕๔๒). พัฒนาสมองลูกให้ล้ำเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิง.

พรใจ สารยศ. (๒๕๕๓). ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.

เยาวพา เดชะคุปต์. (ไม่ระบุปี). การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วิชา ECED ๘๐๑. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

Estes, L.E. (๒๐๐๔). Essentials of child care and early education. Boston : Pearson education, Inc.

Good, C.V. (๑๙๗๓). Dictionary of education. (๓rd ed). New York : McGraw – Hill.

Moore, K.D. (๒๐๐๑). Classroom teaching skills. (๕ th ed). New York : Mc Graw – Hill.

Morrison, G.S. (๒๐๐๔). Early childhood education today. (๙ th ed). New Jersey : Pearson Prentice Hall.

แบบฝึกหัดท้ายหน่วยที่ ๒

ตอนที่ ๑

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบปรนัย ๕ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ (๕ คะแนน)

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑.การเล่นที่เด็กเป็นผู้กำหนด (Child-led play) หมายถึงข้อใด

- ก. การเล่นที่ผู้ใหญ่กำหนดกิจกรรมทั้งหมด
- ข. การเล่นที่เน้นพัฒนาทักษะทางวิชาการ
- ค. การเล่นที่เด็กควบคุมการเล่นเองภายใต้การดูแลของผู้ใหญ่
- ง. การเล่นที่ใช้สื่อดิจิทัลเป็นหลัก
- จ. การเล่นที่ครูออกแบบเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดี

๒.สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยควรมีคุณสมบัติใดเป็นสำคัญ

- ก. สร้างจากวัสดุที่มีราคาแพง
- ข. มีสีสันสวยงามและปลอดภัยต่อเด็ก
- ค. มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
- ง. มีเฉพาะเนื้อหาที่ครอบคลุมหลักสูตรวิชาการ
- จ. ใช้ได้เฉพาะกับการเรียนการสอนในห้องเรียน

๓.การใช้สื่อดิจิทัลกับเด็กปฐมวัยควรเน้นหลักการใด

- ก. ใช้โดยไม่มีการจำกัดเวลา
- ข. ใช้แทนสื่อหลักทั้งหมด
- ค. ใช้เฉพาะในกิจกรรมที่เน้นความบันเทิง
- ง. ใช้เพื่อกระตุ้นจินตนาการและการแก้ปัญหา
- จ. ใช้โดยไม่มีการแนะนำจากผู้ใหญ่

๔.การเลือกสื่อและของเล่นที่เหมาะสมกับเด็กควรพิจารณาอะไรเป็นหลัก

- ก. ความสวยงามของสื่อ
- ข. ความเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย
- ค. ราคา และความสะดวกในการจัดหา
- ง. ความนิยมในตลาด
- จ. การใช้งานที่ง่ายสำหรับผู้ใหญ่

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๕.ข้อใดไม่ใช่บทบาทของครูในการส่งเสริมการเล่นของเด็กปฐมวัย

- ก. การเป็นผู้แนะนำการเล่น
- ข. การจัดหาสื่อและของเล่นที่เหมาะสม
- ค. การกำหนดกติกาและควบคุมการเล่นทั้งหมด
- ง. การสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก
- จ. การกระตุ้นให้เด็กคิดและแสดงออก

๖.คุณค่าของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในด้านจิตวิทยาการเรียนรู้คือข้อใด

- ก. ทำให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว
- ข. ทำให้ครูสามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้ง่าย
- ค. ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนการสอน
- ง. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
- จ. ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้จากเนื้อหาในอดีต

๗.การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยควรมีลักษณะอย่างไร

- ก. เปิดโอกาสให้เด็กสำรวจและเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ข. เน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจน
- ค. ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อควบคุมพฤติกรรมเด็ก
- ง. มุ่งเน้นกิจกรรมในห้องเรียนเท่านั้น
- จ. ใช้ของเล่นที่ออกแบบมาเพื่อการเรียนรู้แบบเฉพาะเจาะจง

๘.แนวทางการเลือกสื่อดิจิทัลสำหรับเด็กปฐมวัยควรเน้นข้อใด

- ก. ใช้เฉพาะในกิจกรรมการเรียนการสอน
- ข. ใช้เฉพาะสื่อที่จัดทำโดยองค์กรรัฐบาล
- ค. ใช้สื่อที่มีเนื้อหาเข้มข้นและซับซ้อน
- ง. ใช้สื่อที่สามารถใช้งานได้ง่ายและรวดเร็ว
- จ. เลือกสื่อที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการและสร้างโอกาสในการค้นคว้า

๙.บทบาทของสื่อและของเล่นที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยคืออะไร

- ก. กระตุ้นพัฒนาการทุกด้านของเด็ก
- ข. ช่วย让孩子เล่นได้อย่างอิสระ
- ค. เน้นเฉพาะการพัฒนาทักษะด้านวิชาการ
- ง. ใช้เพื่อความบันเทิงในยามว่าง
- จ. เสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใหญ่ที่ใช้

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑๐. การใช้ของเล่นที่ผลิตเองจากวัสดุในท้องถิ่นส่งผลดีต่อเด็กอย่างไร

- ก. ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม
- ข. ทำให้เด็กมีความสนุกสนานมากขึ้น
- ค. ช่วยให้ครูสามารถสอนเด็กได้ง่ายขึ้น
- ง. ลดเวลาในการจัดเตรียมกิจกรรม
- จ. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ตอนที่ ๒

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบอัตนัย จำนวน ๒ ข้อ (๕ คะแนน)

๑. จงอธิบายบทบาทของครูที่ช่วยพัฒนาภาษาเด็กปฐมวัยในการใช้สื่อการเรียนรู้ (๒ คะแนน)
๒. จงบอกและอธิบายลักษณะของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ดีควรเป็นอย่างไร (๓ คะแนน)

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๑

๑. ค	๒. ข	๓. ง	๔. ข	๕. ค
๖. ง	๗. ก	๘. จ	๙. ก	๑๐. จ

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๒

แนวทางการตอบข้อ ๑.

คำตอบ: ๑.ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา

ฟัง : รับฟังสิ่งที่เด็กสื่อสารอย่างตั้งใจ

พูด : พูดจาไพเราะ ชัดถ้อย ชัดคำ

อ่าน : แสดงท่าทางการอ่าน จับหนังสือ เปิดหนังสือ

เขียน : แสดงตัวอย่าง สื่อ หรือรูปแบบการเขียนที่ถูกต้อง

๒. ครูตั้งคำถามชวนสงสัย

กระตุ้นเด็กด้วยสื่อ หรือคำถามปลายเปิดให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหา

๓. ครูเปิดโอกาสให้เด็กอธิบาย

เปิดโอกาสให้เด็กเล่าในสิ่งที่เขาต้องการสื่อสารอย่างใจเย็นให้เด็กได้นำเสนอ

แนวทางแก้ไขหาด้วยตัวเอง

แนวทางการตอบข้อ ๒.

คำตอบ: สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

๑. สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต้องเหมาะกับวัยของเด็ก

๒. มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย ไม่แหลมคม

๓. ทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษ และไม่ติดไฟง่าย ที่สำคัญไม่ควรทำด้วยแก้ว เพราะอาจแตกและเป็นอันตรายต่อเด็กได้

๔. มีการออกแบบที่ดี มีวิธีการใช้ที่ไม่ยุ่งยาก

๕. มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็กได้

๖. ระวังเด็ก ขวนให้คิดคำนึง สร้างจินตนาการ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา

๗. หาซื้อได้ง่ายด้วยราคาประหยัด หรือสามารถผลิตขึ้นใช้เองได้

๘. ผ่านการทดสอบจากผู้ผลิต และได้มีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง

หน่วยที่ ๓ ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ชื่อ นางวรรณรัตน์ ศิริภูธร
วุฒิ คบ.(การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏราชนครินทร์
สัมฤทธิ์บัตร (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประกาศนียบัตรบัณฑิต(บริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
วิทยาลัยชุมชนตราด สถาบันวิทยาลัยชุมชน
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๓

เนื้อหาประจำหน่วยที่ ๓

- ตอนที่ ๓.๑ ประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย
- ตอนที่ ๓.๒ การจำแนกสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
- ตอนที่ ๓.๓ ชนิดของการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
- ตอนที่ ๓.๔ การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นดินเหนียว
- ตอนที่ ๓.๕ การเล่นบล็อก
- ตอนที่ ๓.๖ การละเล่นของไทย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาหน่วยที่ ๓ จบแล้ว นักศึกษาสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้

- ๑. อธิบายประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยได้
- ๒. อธิบายการจำแนกสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้
- ๓. อธิบายชนิดของการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยได้
- ๔. อธิบายวิธีการเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นดินเหนียวได้
- ๕. อธิบายวิธีการการเล่นบล็อกได้
- ๖. อธิบายวิธีการละเล่นของไทยได้

วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนประจำหน่วย

- ๑. ปฐมนิเทศชี้แจงการสอน และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสอน และเกณฑ์การประเมิน
- ๒. ผู้สอนบรรยายองค์ประกอบที่สำคัญประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
- ๓. นักศึกษาแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่ม ๆ ๔-๕ คน แล้วศึกษาเอกสารประกอบการสอนหน่วยที่ ๓ ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

๔. ศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ และPower Point Slide
๕. ร่วมกันสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม
๖. ทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วย

สื่อการเรียนการสอน

๑. เอกสารประกอบการสอน และชุดแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ
๒. Power Point Slide
๓. โปรเจคเตอร์
๔. เครื่องคอมพิวเตอร์
๕. แบบฝึกปฏิบัติงานกลุ่มโดยอภิปราย

การวัดและการประเมินผล

๑. การสังเกตความสนใจของนักศึกษา และการมีส่วนร่วมในการทำงาน
๒. การประเมินการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และพฤติกรรมการเรียน
๓. การประเมินผลงานจากการทำแบบฝึกหัด
๔. การประเมินจากการอภิปรายผล และการนำเสนอผลการศึกษาของกลุ่ม
๕. การประเมินจากผลงานการสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม

หน่วยที่ ๓

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

บทนำ

สื่อ และของเล่น คือวัสดุต่างๆหรือของเล่นทั้งที่เป็นของเล่นจากวัสดุธรรมชาติและของเล่นที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมที่นำมาให้เด็กเล่นเพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทดังนี้ ๑.วัสดุของเล่นเกี่ยวกับการสอน และให้ความรู้ ได้แก่ ภาพตัดต่อ ของเล่นประเภทเรียงลำดับ ของเล่นประเภทเชือก วัสดุการเล่นแบบซ้อนภาพและชุดหมุดดอกลูก ๒.วัสดุการเล่นที่เป็นของจริง ได้แก่ ทราย น้ำและโคลน ดินเหนียวและแป้งโด อาหาร ไม้และเครื่องมือช่างไม้ ๓.วัสดุของเล่นเกี่ยวกับการสร้าง ได้แก่ บล็อก ชุดการสร้าง เลโก้ โดมิโน ๔.ของเล่น ได้แก่ ของเล่นที่เป็นเครื่องใช้ในบ้านเรือน ของเล่นที่เป็นยานพาหนะ ของเล่นที่เป็นรูปสัตว์หรือตัวการ์ตูน การเล่นเป็นกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เด็กจะใช้เวลาในการเล่นเพื่อเป็นการสำรวจตนเองและเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวไปพร้อมๆกัน โดยเริ่มจากการใช้ประสาทสัมผัสด้านต่างๆ ลองผิดลองถูก เล่นแบบ แก้ปัญหา อันนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์การเรียนรู้ การเล่นจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำเด็กไปสู่การพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ตอนที่ ๓.๑ ประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อการสอนระดับปฐมวัย แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑.ประเภทวัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ซอล์ก फिल्म ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น

๒.ประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ ซึ่งได้แก่ เครื่องเสียง เครื่องรับวิทยุ เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง เครื่องฉาย กระดานดำ ม้าหมุน กระดานหก เป็นต้น

๓.ประเภทวิธีการ ได้แก่ การสาธิต การทดลอง เกม กิจกรรมต่างๆ การเล่นบทบาทสมมติ การจัดสถานการณ์จำลอง การจัดศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น

แม้ว่าสื่อทั้งสามประเภทจะเป็นสื่อการสอนที่ช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ค่านิยม หรือทักษะ ที่ครูมีไปสู่เด็กได้ แต่การใช้สื่อเหล่านี้กับเด็กปฐมวัยให้ได้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ยังขึ้นอยู่กับลักษณะและชนิดของสื่อที่ครูต้องรู้จักเลือกให้เหมาะสมกับ จุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของการสอน ที่สำคัญที่สุด ก็คือ ต้องให้เหมาะกับลักษณะและความสามารถหรือพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย

๑.คุณค่าของสื่อการสอนที่มีต่อผู้เรียน

๑.๑ ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้เรียน ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเนื้อหาบทเรียน ที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อการสอน เพราะอาจนับได้ว่า ความสนใจเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑.๒ ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็วทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเช่น การใช้ภาพวาดการใช้หุ่นจำลอง เป็นต้น

๑.๓ ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลในบริบทของการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ การใช้สื่อการสอนจะช่วยลดอุปสรรคหรือแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ เช่น การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

๑.๔ ช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สื่อการสอนที่ถูกออกแบบมาให้ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ช่วยให้บรรยากาศของการเรียนการสอนมีชีวิตชีวา

๑.๕ ช่วยให้นำเนื้อหาที่มีข้อจำกัดมาสอนในชั้นเรียนได้ การสอนหน่วยที่มีข้อจำกัดเช่น เนื้อหาที่มีความอันตราย เป็นเรื่องหรือเหตุการณ์ในอดีต เนื้อหามีค่าใช้จ่ายสูง เป็นต้น การใช้สื่อการสอนจะช่วยขจัดปัญหาในการสอนเนื้อหาที่มีข้อจำกัดดังที่ได้กล่าวไปแล้วได้

๑.๖ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมกับการเรียน สื่อการสอนที่ได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดี ต้องเป็นสื่อการสอนที่สามารถกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนทำการเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น โดยให้ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน โดยควรเน้นที่ปฏิสัมพันธ์ด้านการใช้ความคิดหรือกิจกรรมทางสมอง

๑.๗ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างเพลิดเพลิน สนุกสนาน และไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน การใช้สื่อการสอน จะเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้แตกต่างไปจากสิ่งที่เคยปฏิบัติเป็นประจำในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

๒. คุณค่าของสื่อการสอนที่มีต่อผู้สอน

๒.๑ ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมการสอนหรือเนื้อหาการสอน ผู้สอนไม่ต้องจดจำเนื้อหาบทเรียนทั้งหมดเพื่อนำมาบรรยายด้วยตนเอง เพราะรายละเอียดของเนื้อหา บทเรียนส่วนใหญ่จะถูกนำเสนอผ่านทางสื่อการสอน ในกรณีที่ต้องสอนซ้ำในเนื้อหาเดิม ก็สามารถนำสื่อการสอนที่เคยใช้สอนกลับมาใช้ได้

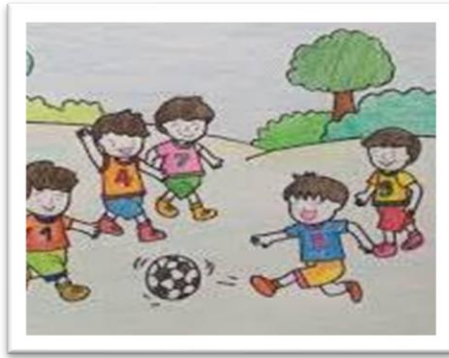
๒.๒ ช่วยสร้างบรรยากาศในการสอนให้น่าสนใจ การใช้สื่อการสอนจะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีความน่าสนใจขึ้นมาได้

๒.๓ ช่วยสร้างความมั่นใจในการสอนให้แก่ผู้สอน การใช้สื่อการสอนจะช่วยให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น เพราะเนื้อหาเหล่านั้นสามารถที่จะบันทึกไว้ได้ในสื่อการสอน

๒.๔ กระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอ ในขั้นการเตรียมผลิตสื่อการสอน การเลือกสื่อการสอนหรือการจัดหาสื่อการสอน ตลอดจนการแสวงหาเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน จะทำให้ผู้สอนเป็นผู้มีความตื่นตัว และมีการพิจารณาเพื่อทำให้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ประเภทของของเล่นเด็กของเล่นเด็ก ๕ ประเภท เลือกของเล่นให้ลูก เลือกให้ลูกเล่นได้นาน
ถ้าพ่อแม่ยังไม่รู้ว่าของเล่นเด็กมีกี่แบบและแบบไหนเหมาะกับลูกเรา นี่คือ ๕ ประเภทของเล่น
เด็กเสริมพัฒนาการที่พ่อแม่ต้องรู้ เลือกได้ถูก เล่นได้นาน ไม่เปลืองเงินซื้อของเล่นบ่อยๆ ได้แก่

ภาพที่ : ๓.๑ เด็กเล่นฟุตบอล

ที่มา : fb.Shaovy Kids Family, ๒๕๖๕

๑. ของเล่นที่让孩子ได้ออกกำลังกาย (Active play) ประเภทกีฬา เช่น ลูกบอล จักรยานสามล้อ
อุปกรณ์ยิมนาสติก ประโยชน์คือ เสริมสร้างร่างกายและกล้ามเนื้อให้แข็งแรง อาจจะรวมถึงอุปกรณ์กีฬา
เช่น ไม้เบดมินตันสำหรับเด็ก

ภาพที่ : ๓.๒ การต่อจิ๊กซอว์

ที่มา : www.Bkdplay.com, ๒๕๖๗

๒. ของเล่นที่เด็กต้องสร้างชิ้นและควบคุมการเล่นเอง (Manipulative play) เด็ก ๆ สามารถต่อ
หรือประกอบให้เป็นรูปร่างได้ เช่น เลโก้ ไม้บล็อก จิ๊กซอว์ หรือโมเดลชุดหุ่นยนต์ ประโยชน์คือ ฝึก
กล้ามเนื้อมือ และช่วยฝึกทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ อย่างการก่อทรายหรือการต่อไม้บล็อก เด็กจะต้อง
คำนวณให้ฐานใหญ่เพื่อที่ยอดด้านบนจะไม่ล้ม

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๐

ภาพที่ : ๓.๓ ชุดจำลองอุปกรณ์ทำครัว

ที่มา : [www.Bkd play .com](http://www.Bkdplay.com).๒๕๖๗

๓. ของเล่นที่เลียนแบบของจริง (Make-Belive play)เช่น ชุดจำลองอุปกรณ์ทำครัว ชุดเครื่องมือหมอ และชุดแต่งตัวตุ๊กตาบาร์บี้ เป็นต้น ประโยชน์คือ ฝึกทักษะให้เด็กได้ใช้ของเหมือนจริง เพื่อเติมเต็มจินตนาการ เอื้อให้การเล่นบทบาทสมมติของเด็กสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภาพที่ : ๓.๔ เด็กระบายสีน้ำ

ที่มา : fb. วิถีบ้านเรา วิถีวอลดอร์ฟ,๒๕๖๗

๔. ของเล่นส่งเสริมจินตนาการ (Creative play)คือของเล่นประเภท สีน้ำ สีไม้ แป้งโด ดินน้ำมัน หรือเครื่องดนตรี ประโยชน์คือ ส่งเสริมจินตนาการของเด็กให้บรรเจิด

ภาพที่ : ๓.๕ การผสมสีน้ำ

ที่มา : fb. Aksorn, ๒๕๖๔

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๕. ของเล่นเพื่อการเรียนรู้ (Learning play) คือ ของเล่นเพื่อการพัฒนาทักษะ เช่น นิทาน หรือเกม ชุดทดลองวิทยาศาสตร์ ประโยชน์คือ ตอบสนองการเรียนรู้ที่ไม่หยุดยั้งของเด็กวัยคิดส์ คุณพ่อคุณแม่อาจจะต้องเล่นด้วยเพื่อให้ของเล่นนั้นสัมฤทธิ์ผลและไม่ควรเลือกของเล่นที่ยากเกินกว่าเขาจะเข้าใจนะคะ อาจจะเริ่มต้นด้วยเกมเศรษฐี หรือเกมบันไดงู

สรุปได้ว่า ประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยมี ๓ ประเภท ได้แก่ ประเภทวัสดุ ประเภทประเภทอุปกรณ์ และประเภทวิธีการ ส่วนประเภทของของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยมี ๕ ประเภท ได้แก่ ของเล่นที่ให้เด็กได้ออกแรง (Active play) ของเล่นที่เด็กต้องสร้างขึ้นและควบคุมการเล่นเอง (Manipulative play) ของเล่นที่เลียนแบบของจริง (Make-Belive play) ของเล่นส่งเสริมจินตนาการ (Creative play) คือของเล่นประเภท และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ (Learning play) ไม่ว่าสื่อ หรือของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง ๔ ด้านได้อย่างมีคุณภาพ

ตอนที่ ๓.๒ การจำแนกสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การจำแนกสื่อ และของเล่นตามการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑.ด้านกายของเด็กปฐมวัย ๒.ด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ๓.ด้านสังคมของเด็กปฐมวัย และ๔.ด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กปฐมวัย ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ ก่อให้เกิดการพัฒนาทางการใช้ประสาทสัมผัส อันได้แก่ ตา หู จมูกดมกลิ่น ลิ้นชิมรส และกายสัมผัส ของเล่นประเภทนี้จะให้คุณประโยชน์แก่เด็กในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น เครื่องแขวนต่างๆ ให้ประโยชน์ด้านการกลอกสายตา ทำให้ประสาทตาอวัยวะ ฟุตบอลผ้าที่ใช้ผ้าชนิดหรือสีต่างๆ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้เรื่องผิวสัมผัส การขยำ ขว้าง ปา ของเล่นตักตวง เล่นน้ำเล่นทราย จะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือ เป็นต้น สื่อ และของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กปฐมวัย ได้แก่

- ๑.ชิงช้า
- ๒.เครื่องเล่นป็นปาย
- ๓.กระดานลื่น
- ๔.กระดานหก
- ๕.บาร์โหน
- ๖.บ่อทราย
- ๗.ชุดการเรียนรู้ การสัมผัส
- ๘.โต๊ะกิจกรรมตัวเลขหยอดบล็อกมีไฟ มีเสียง
- ๙.ชุดกระเป๋ามือพิน ชุดกระเป๋าทันตแพทย์ของเล่นบทบาทสมมติ
- ๑๐.โกลฟุตบอล
- ๑๑.กล่องตัวต่อสรรค์สร้างไอเดีย
- ๑๒.ชุดบล็อกประกอบแม่เหล็ก

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๒

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๒. ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เป็นของเล่นที่เล่นแล้ว ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ ช่วยให้จิตใจแจ่มใส เบิกบาน หากเป็นของเล่นที่เด็กเล่นคนเดียว มักมีเสียงและสามารถเคลื่อนไหวได้ ซึ่งเด็กจะสนใจและสามารถเล่นได้นาน ๆ สื่อ และของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่

๑. กล้องดนตรี
๒. เครื่องเคาะ หรือเขย่าต่าง ๆ
๓. ตุ๊กตาคนหรือสัตว์
๔. กล้องเคาะจังหวะ
๕. อุปกรณ์ศิลปะ
๖. หนังสือนิทาน
๗. ชุดคาราโอเกะ
๘. เสื้อผ้าที่ใช้แล้วไว้เล่นบทบาทสมมติ

๓. ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า เป็นของเล่นที่เด็กเล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป การเล่นร่วมกัน เด็กๆจะเรียนรู้และเข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น การเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ การแบ่งปัน เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ควรสนับสนุนและจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่เด็ก ทั้งยังช่วยลดพฤติกรรมการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กได้อีกด้วย ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ สื่อ และของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่

๑. บันไดงู และลูกเต๋า
๒. เล่นขายของ เตาขนมครก
๓. เชือกชนิดยาว (ที่เด็กๆ สามารถเล่นแกว่งเชือกได้หลายคน)
๔. บัตรไพ่
๕. ของเด็กเล่นบทบาทสมมติต่าง ๆ
๖. ของเล่นพลาสติก
๗. ชุดแม่ครัว
๘. ชุดทำอาหาร
๙. ชุดเครื่องมือช่าง
๑๐. ฝัก และผลไม้เทียมต่าง ๆ
๑๑. ชุดอาหารว่างยามบ่าย
๑๒. ชุดเตาปิ้งหมูกระทะของเด็ก ของเล่นบทบาทสมมติ
๑๓. ชุดเคาน์เตอร์ครัวสีหวานของเด็ก ชุดครัว ของเล่นบทบาทสมมติ
๑๔. ชุดเคาน์เตอร์ อาบน้ำและแต่งตัวของเด็กของเด็กเล่นบทบาทสมมติ

๔. ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นของเล่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ และอื่นๆ

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๓

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ของเล่นที่ส่งเสริมด้านนี้ เด็กๆจะสนุกสนานกับวิธีเล่นในรูปแบบต่างๆ อาจมีการแข่งขันกันเล่น ฝึกความจำ การสังเกต รวมทั้ง พัฒนาด้านภาษา สื่อ และของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ได้แก่

- ๑.ชุดตัวต่อแม่เหล็ก
- ๒.ไซร่หัดเรียนรู้การจับคู่คำศัพท์สัตว์ กับอาหาร
- ๓.กล่องตัวต่อสรรค์สร้างไอเดีย
- ๔.ตาชั่งสร้างสมดุลสีหวาน
- ๕.ตัวต่อบ้านสร้างเมืองใหญ่
- ๖.ตัวต่อท่อสร้างสรรค์
- ๗.ชุดบล็อกประกอบแม่เหล็ก
- ๘.ไซร่หัดเรียนรู้ศัพท์ตัวเลขและจำนวนนับ ๑-๑๐
- ๙.เกมการศึกษา
- ๑๐.เลโก้
- ๑๑.เครื่องเล่นกลางแจ้ง
- ๑๒.ชุดกระเป๋ามอไฟ เล่นบทบาทสมมติ

สื่อ และของเล่นที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย อายุ ๐-๗ ขวบ สามารถจำแนกตามวัยได้ดังนี้
สำหรับอายุ ๐-๑ ขวบ

ภาพที่ : ๓.๖ เด็กอายุ ๗-๘ เดือน

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

วัยที่ติดแม่

รักแม่ ต้องการให้แม่อยู่ด้วยตลอดเวลา ถึงแม้ว่าอยู่ติดกันแต่แค่หันหลังให้ก็อาจจะร้องไห้จ้าออกมา เด็กจะอบอุ่นใจเมื่อมองเห็นแม่ ทุกครั้งที่เขาสัมผัสเขาจะคอยจ้องมองหาแม่เสมอเพราะสายตาไม่มีไว้เพื่อแม่คนเดียว วัยนี้จะมีพลังชีวิตมากแต่ต้องนอนบนเบาะ นอกจากจะคอยจ้องและขยับสายตาไปตามสิ่งที่ตนเองมองเห็นแล้ว ก็ยังสามารถขยับมือและขาแสดงความรู้สึกไปตามอารมณ์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าคนอื่นรับรู้ถึงการมีอยู่ของตนเอง เมื่อเริ่มนั่ง เด็กจะใช้มือกำๆ แล้วกวาดไปทั้งแขนดูคล้ายการอาละวาดนั้น แท้จริงคือยังไม่สามารถขยับกล้ามเนื้อมัดเล็กในส่วนย่อย ๆ ได้ การขยับแต่ละครั้งจึงเคลื่อนไหวไปทั้งกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และเมื่อคลานได้ เด็กจะคลานไปจับ คลำสิ่งต่างๆ

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๔

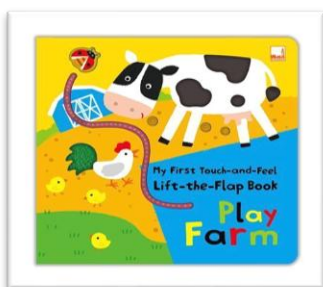
พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร
หนังสือและสื่อที่ใช้

ภาพที่ : ๓.๗ เด็กอายุ ๗-๘ เดือน กับของเล่นที่เหมาะสม
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สื่อสำหรับเด็กวัยนี้ควรเป็นสื่อที่เป็นมิตรเสมือนเป็นของเล่น ยังมีเสียงจะยิ่งอุ่นใจ ให้แขวนอยู่ใกล้ๆ สายตาจะยิ่งดี เพราะช่วยพัฒนาประสาทการรับรู้ทางสายตา สื่อนั้นจะต้องนุ่มนิ่มเพื่อความปลอดภัย ไม่บาดหรือทำร้ายผิวของเด็ก สื่อควรมีผิวสัมผัสที่หลากหลายเพราะเด็กต้องการเรียนรู้และเปรียบเทียบ เพื่อให้สมองประมวลผลเก็บไว้ เช่นว่า ผิวแบบนี้เด็กชอบ แบบนี้ไม่ชอบ แต่ถ้าหากจับเฉพาะผิวสัมผัสแบบเดิม ๆ ไปจนโต สมองก็จะรับรู้แค่สิ่งเดียว สื่อต้องแข็งแรงทนทานต่อการโยนและขว้างปา เพราะเป็นวัยที่ทดสอบพลังของหนังสือและสื่อ ประหนึ่งเป็นอุปกรณ์โยนเล่น หรือเป็นอุปกรณ์กีฬาฝึกความแข็งแรงของร่างกายเหมือนได้เข้ายิม รวมถึงต้องเป็นสื่อที่ทนน้ำลาย ทนน้ำก็จะดีมาก เพราะหลายครั้งการทดสอบที่สำคัญและง่ายต่อวัยนี้ คือการหยิบเข้าปาก

ตัวอย่างหนังสือ

ภาพที่ : ๓.๘ หนังสือเกี่ยวกับกิจกรรมในฟาร์ม
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๙ หนังสือเกี่ยวกับสัตว์
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

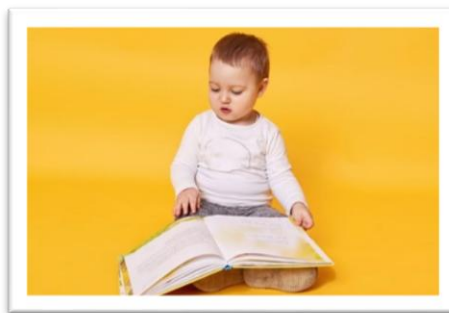
ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๕

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๓.๑๐ หนังสือเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สำหรับ อายุ ๑ ขวบ
วัยนักร้อง

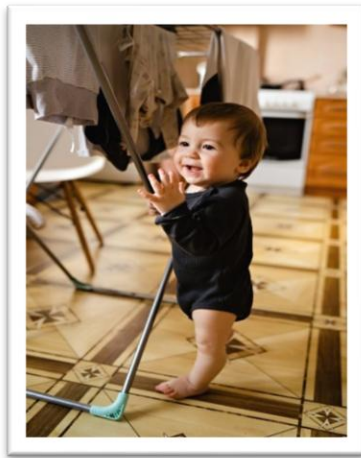
ภาพที่ : ๓.๑๑ เด็กเปิดหนังสือสำรวจรูปภาพเอง
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

วัยที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง

ชอบเล่นเชิงสำรวจ และชอบการเล่นแบบ เป็นวัยที่เอ่ยเรียกพ่อและแม่ออกมาให้ได้ปลื้มใจไปตามๆ กัน เตรียมบันทึกวิดีโอไว้ได้เลย วัยนี้เริ่มยืนได้ด้วยตนเองและเดินเตาะเตาะเกาะไปตามขอบคอกกัน จึงชอบปีนบันไดเพราะมีราว มีขอบให้จับไต่ ชวนให้ผู้ใหญ่เปลี่ยนความสงสัยว่าทำไมเด็กชอบปีนบันไดไปเป็นการสร้างราวแนวระนาบให้เด็กฝึกเดินแทน เฉลียวๆ อาจจะได้นักยิมนาสติกน้อยเพิ่มขึ้นมาด้วย วัยนี้เริ่มสำรวจไปทั่วและรู้จักเปรียบเทียบ จึงมักคว่ำสิ่งต่างๆ ที่เห็น ไม่เว้นแม้แต่ของที่อยู่ในมือผู้อื่น เพื่อนำมาคลายความสงสัยเปรียบเทียบ หากคำตอบว่ามันคืออะไร

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๖

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๓.๑๒ เด็กในวัย ๑ ขวบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

หนังสือและสื่อที่ใช้

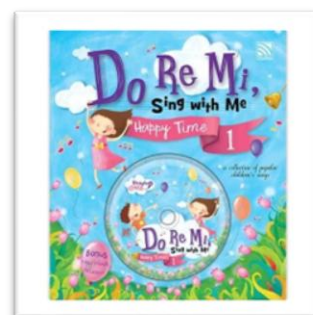
สื่อสำหรับเด็กวัยนี้ควรมีขนาดที่แตกต่างกันชัดเจน พวกเขาจะได้สำรวจด้วยการ ผลัก ดัน ดึง ถอด ใส่ สำหรับหนังสือต้องมีลักษณะ Flip Flap คือมีส่วนที่ให้เปิด-ปิด ค้นหา หรือดึงหน้าที่ซ่อนไว้ มีมิติ เล่นได้ จำพวกนิทานชวนเล่น เล่าไปเล่นไป และเป็นวัยที่เหมาะสมสำหรับฝึกภาษา จึงเห็นว่าหลายครอบครัว พูดคุยกับเด็กทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษควบคู่กันไป อาจจะชวนคุยผ่านบัตรภาพ หรือติดโปสเตอร์ไว้ในจุดที่เห็นได้ชัดเจน รอบๆ ตัวเด็ก ที่ไม่ว่าเด็กกำลังฝึกเดินไปตรงไหนก็มองเห็นคำศัพท์บนโปสเตอร์นั้น เป็นการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติหรือ Whole Language ไปในตัว

ตัวอย่างหนังสือ

ภาพที่ : ๓.๑๓ นิทานปริศนา

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๑๔ นิทานภาษาอังกฤษ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๗

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๓.๑๕ นิทานสำหรับเด็ก ๑ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๑๖ บัตรภาพสำหรับเด็ก ๑ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สำหรับอายุ ๒ ขวบ
วัยที่เป็นนักต่อต้าน

ภาพที่ : ๓.๑๗ ภาพเด็กวัย ๒ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

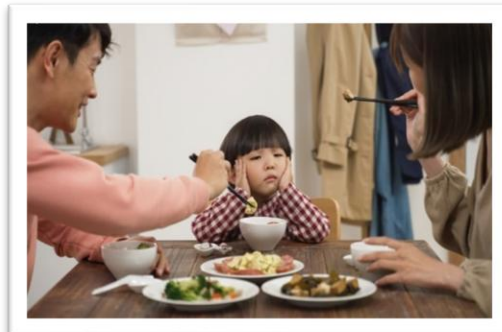
วัยที่เปลี่ยนจากแค่สำรวจมาเป็นทดลอง

เป็นช่วงเวลา Terrible Two หรือวัย ๒ ขวบออกฤทธิ์ คือหนูจะดื้อ มีความคิดและเป็นตัวของตัวเองสูง โดยเริ่มจากลองไม่ทำตามที่คุณอื่นบอก เลยเรียกวัยนี้นักต่อต้าน จากคำพูดตามตำราและจากหลายครอบครัวได้ค้นพบว่า เด็กพูดว่า “ไม่” ในทุกเรื่อง เมื่อพูดแล้ว จะสังเกตอาการปฏิกิริยาเราแล้ว หัวเราะชอบใจ อารมณ์จะขึ้นๆ ลงๆ วัยนี้ชอบให้ชม เมื่อได้คำชมก็จะตั้งใจ หรือยอมทำตามที่คุณผู้ใหญ่พูดมากขึ้น วัยนี้ไม่ต้องการความช่วยเหลือในการเดินอีกแล้ว พวกเขาสามารถเดิน วิ่ง ได้คล่อง และจะวิ่งมากกว่าเดิน เพราะอยากทดสอบความสามารถของตนเอง ชอบเล่นลูกบอล เล่นกลางแจ้ง และจะตื่นเต้นหากได้เจอเพื่อนในวัยเดียวกัน

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๘

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

หนังสือและสื่อที่ใช้

ภาพที่ : ๓.๑๘ วัยต้องการเหตุผล

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สื่อสำหรับเด็กวัยนี้ที่อยู่ไม่นิ่งเพราะชอบวิ่ง ปีนป่าย กระโดด ควรเป็น พวงบพเพลงและของเล่นชิ้นใหญ่ เช่น ม้าโยก หากเป็นหนังสือควรเป็นคำซ้ำที่สนุก ให้เด็กได้หยุดและได้พูดตาม หรือหนังสือกิจกรรมที่ได้ ปะ ดิด วัยนี้เริ่มแยกแยะสีได้แล้ว ดังนั้นการสอนเรื่องสีจึงเป็นเรื่องพื้นฐานที่สำคัญ ถ้าไม่มีการสอนเรื่องสีไว้ก่อน เมื่อถึงวัยที่เด็กสามารถรับรู้ได้ จะทดสอบเรื่องตาบอดสีได้ยาก และหาก ๔ ขวบ ยังไม่สามารถแยกแยะสีได้จะต้องพาไปพบแพทย์เรื่องสายตา วัยนี้เริ่มชี้ตามคำสั่ง ชี้บอกคำศัพท์ หรือ ชี้บอกคำตอบได้แล้ว

ตัวอย่างหนังสือ

ภาพที่ : ๓.๑๙ หนังสือเกี่ยวกับสัตว์ต่างๆ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

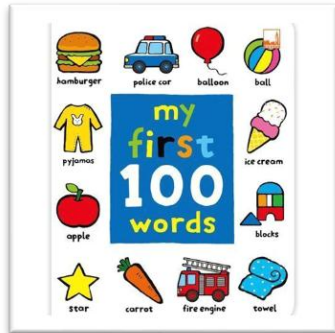

ภาพที่: ๓.๒๐ หนังสือนิทานปลูกฝังความรับผิดชอบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๕๙

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๓.๒๑ หนังสือคำศัพท์และภาพต่างๆ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๒๒ หนังสือหนูน้อยเร่งวิ่ง
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สำหรับอายุ ๓ ขวบ
วัยนักร้อง

ภาพที่ : ๓.๒๓ เด็กวัย ๓ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

วัยที่พูดคุยกันรู้เรื่องราว

เด็กวัยนี้จะมึนงงกายและกล้ามเนื้อใหญ่แข็งแรง สามารถยืนขาเดียวได้ 3-5 วินาที พูดคุยกันรู้เรื่องราว พูดยาวๆ เป็นประโยคได้ เข้าใจเรื่องระบบ เช่นเปิดหนังสือทีละหน้า เริ่มต่อก่อร่างสร้างบล็อกในลักษณะต่อสูงในแนวตั้งได้ เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ตั้งคำถามตลอดเวลา นักวิชาการหรือหลายๆ ท่านบอกว่าเป็นช่วง “เจ้าหนูทำไม” เพราะชอบถามหาเหตุและผลต่อๆ กันไปไม่รู้จบ นั่นเพราะเห็นสิ่งต่างๆ รอบตัวน่าสนใจไปเสียหมด เป็นวัยที่พร้อมในเรื่องร่างกายและอารมณ์ สังคมขึ้นมากขึ้น ส่วนใหญ่วัยนี้จึงเริ่มเข้าโรงเรียน และหากโรงเรียนไหนมีกติกาที่ไปกดดันเด็กไม่กล้าถามแล้วละก็ บอกได้เลยว่าช่วงนี้เสียเวลาทีเดียว คำถามสุดที่หายไปโดยที่ผู้ใหญ่ไม่ทันได้ช่วยหาคำตอบ

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๐

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

หนังสือและสื่อที่ใช้

ภาพที่ : ๓.๒๔ เด็กวัย ๓ ขวบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สื่อสุดโปรดที่เป็นของเล่นในดวงใจเด็กวัยนี้ตลอดกาลคือ บล็อก ทุกครั้งที่เด็กเล่นบล็อก เด็กจะเริ่มคิดพลิกแพลงมากขึ้น เริ่มต่อสูงขึ้น เป็นของเล่นที่สามารถใช้ทดสอบศักยภาพเด็กได้ด้วย เด็กชอบขีดเขียน วาด ระบายสี สนุกกับการตัด และเรื่องกินก็ยังเป็นเรื่องที่สนใจมากของเด็กวัยนี้ หนังสือที่เหมาะสมแก่การอ่านกับเด็ก 3 ขวบ ควรเป็นแนวสะสมคลังคำศัพท์ หรือชวนคิดสั้นๆ ไม่ซับซ้อน

ตัวอย่างหนังสือ

ภาพที่ : ๓.๒๕ หนังสือเกี่ยวกับคำถามต่างๆ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๒๖ หนังสือนิทานสำหรับเด็ก ๓ ขวบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

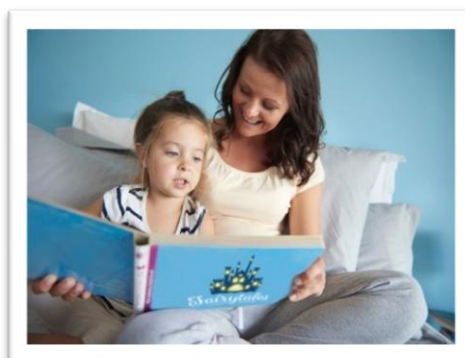

ภาพที่ : ๓.๒๗ จิ๊กซอว์สำหรับเด็กวัย ๓ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๒๘ จิ๊กซอว์สำหรับเด็กวัย ๓ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สำหรับอายุ ๔ ขวบ
วัยนักเล่าเรื่อง

ภาพที่ : ๓.๒๙ เด็กวัย ๔ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

วัยที่จินตนาการเก่ง

แสดงออกผ่านการเล่นบทบาทสมมติ ยังมีเพื่อนเล่นสนุกๆ หลายคน การเล่นบทบาทสมมติก็ยังดูคึกคัก การเล่นด้วยกันของเด็กๆ นอกจากจะเป็นการแบ่งปันคำศัพท์ หรือประสบการณ์ของแต่ละคนแล้ว อารมณ์ความสนุกร่วมกัน ยังช่วยให้สมองเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย จึงเป็นวัยแห่งการพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างแท้จริง ในส่วนของร่างกายก็แข็งแรง สามารถควบคุมร่างกายได้ตั้งใจ เช่น เมื่อวิ่งแล้วหยุดได้ หรือสามารถวิ่งเลี้ยวได้เลยโดยไม่ต้องหยุด

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๒

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

หนังสือและสื่อที่ใช้

ภาพที่ : ๓.๓๐ หนังสือที่เกี่ยวกับจินตนาการของเด็ก

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สื่อสำหรับวัยนี้คือ นิทานจินตนาการหลากหลายแบบ ที่เด็กๆ มักจะร้องขอให้เล่าซ้ำๆ เพราะสมองจะได้จำแล้วนำไปปรับแต่งในจินตนาการและถ่ายทอดออกมาอีกครั้ง นิทานแนวส่งเสริมพฤติกรรมจะดีมากเพราะเป็นวัยที่เข้าสังคม ดังนั้น เขาต้องเข้าใจกติกา สิทธิ ในการอยู่ร่วมกันอีกมากมายไม่รู้จบ การใช้หนังสือนิทานเป็นสื่อจะค่อยๆ พาเด็กจากโลกจินตนาการมาพบกับโลกในชีวิตจริงอย่างนุ่มนวล และหนังสือลักษณะเกม หรือแบบฝึก ก็เหมาะสำหรับให้เด็กๆ ฝึกขีดๆ เขียนๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถจับดินสอ จับสี ได้กระชับมือแล้ว เป็นวัยที่กล้ามเนื้อเล็กพัฒนาแข็งแรง คล่องแคล่วขึ้น

ตัวอย่างหนังสือ

ภาพที่ : ๓.๓๑ นิทานสำหรับเด็กวัย ๔ ขวบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

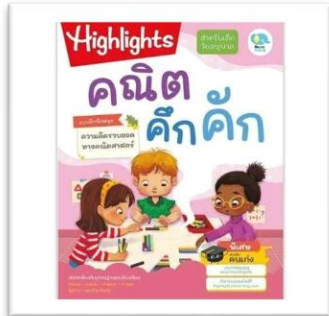

ภาพที่ : ๓.๓๒ นิทานสำหรับเด็กวัย ๔ ขวบ

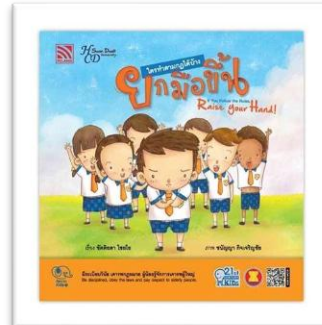
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๓

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

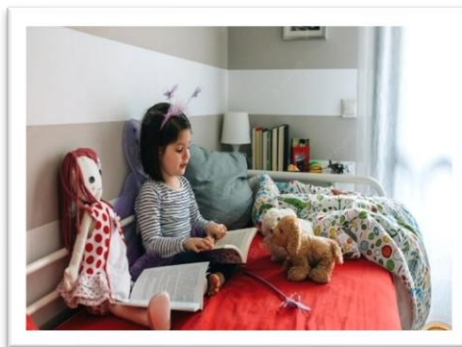

ภาพที่ : ๓.๓๓ หนังสือเกี่ยวกับตัวเลข
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๓๔ หนังสือสำหรับเด็กวัย ๔ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สำหรับอายุ ๕ ขวบ
วัยนักเรียนไหว

ภาพที่ : ๓.๓๕ เด็กวัย ๕ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

วัยที่มีพลังเยอะ

วิ่งเล่น ทำกิจกรรมกลางแจ้งได้นาน ร่างกายแข็งแรง จึงอยากใช้พลังให้เต็มที่ทั้ง วิ่ง เล่น ปีนป่าย เตะ ต่อย กระโดดโลดเต้น ชอบเล่นสิ่งของต่างๆ ชอบเล่นกีฬา ชอบฟังเพลง ชอบการแข่งขัน ตามข่าวสารของผู้ใหญ่ได้ทัน มีความกล้าคิด กล้าถาม อยากเรียนรู้ มีความพยายามที่จะควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ได้ดีขึ้นเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น เข้าใจว่าต้องทำตามข้อตกลงที่ได้กำหนดขึ้นมา ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๔

หนังสือและสื่อที่ใช้

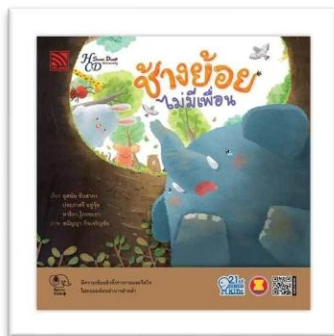

ภาพที่ : ๓.๓๖ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สื่อสำหรับวัยนี้คือหนังสืออ่านแนวฉายฉาย แนวจินตนาการ หนังสือกิจกรรมที่ให้ฝึกคิด ทดลอง หรือตัดปะ เรียนรู้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ หนังสือสารคดีที่บอกกล่าวเล่าเรื่องราวของโลกใบนี้ สื่อการศึกษา ประเภทเกม บอร์ดเกม เกมกระดาน จะท้าทายมากสำหรับพวกเขา และหนังสือแนวแบบฝึกหัด หรือ วาดรูปแนวตัวละครฮีโร่ หรือตัวละครที่ชอบ

ตัวอย่างหนังสือ

ภาพที่ : ๓.๓๗ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

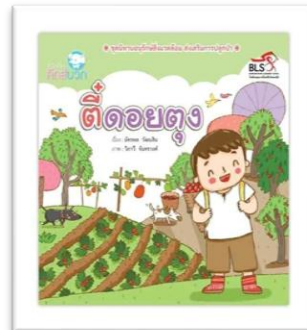
ภาพที่ : ๓.๓๘ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๕ ขวบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๓.๓๙ หนังสือสำหรับเด็ก ๕ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๔๐ หนังสือสำหรับเด็ก ๕ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สำหรับอายุ ๖ ขวบ
วัยนักเขียนตัวน้อย

ภาพที่ : ๓.๔๑ เด็กวัย ๖ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

วัยที่สุขุม

เริ่มนั่งนิ่งๆ ในการอ่านหรือเขียนด้วยตนเอง สนใจสิ่งที่เป็นตัวอักษร หรือการวาดรูปที่จริงจัง เป็นเรื่องเป็นราว เด็กวัยนี้ชอบการฝึกสมอง ชอบกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถ เมื่อพบเจอกับปัญหา หรืออุปสรรคจะลองผิทดลองกับการแก้ปัญหาด้วยวิธีต่างๆ เป็นวัยที่มีความจำดีมาก และมีความจำร่วมได้มากกว่า ๒ สิ่ง เช่น จำว่าบทเพลงเป็นอย่างไรและต้องเต้นแบบไหน สนุกกับการเขียนคำง่ายๆ และเริ่มเขียนบันทึกเรื่องราวตนเอง ผ่านตัวหนังสือหรือภาพวาด

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๖

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

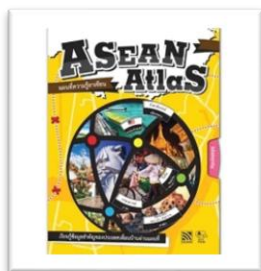
หนังสือและสื่อที่ใช้

ภาพที่ : ๓.๔๒ หนังสือแนวเตรียมความพร้อมของเด็กวัย ๖ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

หนังสือแนวเตรียมความพร้อมทั้งหลายจะเหมาะสมมาก ทั้งหนังสือนิทานที่เสริมความรู้แบบไม่หนักเครื่องเครียดเกินไป จะทำให้เด็กรู้สึกเติบโต หรือหนังสือเชิงการคิดแก้ปัญหา

ตัวอย่างหนังสือ

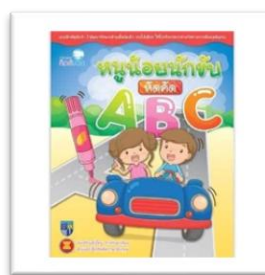
ภาพที่ : ๓.๔๓ หนังสือนิทานที่เสริมความรู้
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๔๔ หนังสือนิทานที่เสริมความรู้
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๔๕ หนังสือนิทานที่เสริมความรู้
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๔๖ หนังสือนิทานที่เสริมความรู้
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๗

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

สำหรับอายุ ๗ ขวบ

วัยนักอ่านตัวน้อย

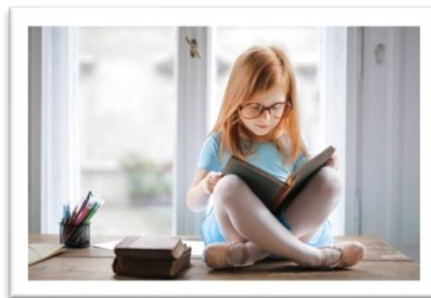
ภาพที่ : ๓.๔๗ เด็กอายุ ๗ ขวบ

ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

วัยที่เด็กเริ่มอ่านออกเขียนได้

ความท้าทายจึงเกิดกับพวกเขาที่จะทดลองใช้ทักษะการเขียนอ่าน เพื่อฝึกให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้นไปอีก การอ่านจะทำให้เด็กได้ฝึกฝนสิ่งที่ได้รู้ ได้ทดลองว่าตัวอักษรใดจะสระตัวไหนจะอ่านว่าอย่างไร ก่อให้เกิดเรื่องราวอะไร กลายเป็นความรู้ใหม่ๆ และทำให้พวกเขารู้สึกดีใจและตื่นเต้นอึดอัดใจมากขึ้นไปอีก เมื่อการอ่านพาพวกเขาไปสู่โลกใหม่ๆ ที่สามารถเรียนรู้อะไรได้ด้วยตัวเอง เพราะครั้งนี้เขามีสิทธิ์เลือกเอง แตกต่างจากตอนยังเล็กที่ได้แต่ฟังผู้ใหญ่อ่าน

หนังสือและสื่อที่ใช้

ภาพที่ : ๓.๔๘ เริ่มทักษะการเขียน อ่าน

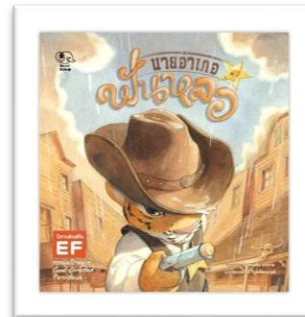
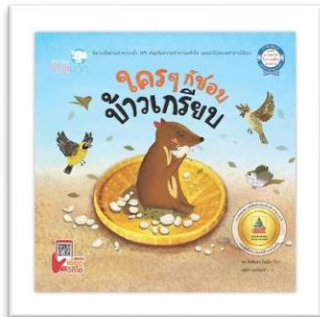
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

หนังสือชุดฝึกอ่านจะเหมาะสมมาก ยังมีอารมณ์ขัน หรือใช้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของเด็ก จะยิ่งเหมาะกับพวกเขา

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๘

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ตัวอย่างหนังสือ

ภาพที่ : ๓.๔๙ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยดา ไชโยโย

ภาพที่ : ๓.๕๐ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยดา ไชโยโย

ภาพที่ : ๓.๕๑ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยดา ไชโยโย

ภาพที่ : ๓.๕๒ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยดา ไชโยโย

ภาพที่ : ๓.๕๓ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยดา ไชโยโย

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๖๙

ภาพที่ : ๓.๕๔ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

ภาพที่ : ๓.๕๕ หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ๗ ขวบ
ที่มา : ดร.ชัตติยา ไชโย

สรุปได้ว่าการจำแนกสื่อ และของเล่นตามการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑.ด้านกายของเด็กปฐมวัย สื่อและของเล่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ เช่น ชิงช้า เครื่องปั้นปาย กระดานลื่น เป็นต้น ๒.ด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย สื่อและของเล่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ เช่น กล้องดนตรี เครื่องมือเย็บต่าง ๆ กล้องเคาะจังหวะ เป็นต้น ๓.ด้านสังคมของเด็กปฐมวัย สื่อและของเล่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ เช่น ของเล่นที่เล่นบทบาทสมมติต่าง ๆ ของเล่นพลาสติก ชุดแม่ครัว เป็นต้น และ ๔.ด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย สื่อและของเล่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ เช่น ชุดตัวต่อแม่เหล็ก ไขรหัสเรียนรู้การจับคู่คำศัพท์ กับอาหาร กล้องตัวต่อสร้างสรรค์สร้างไอเดีย เป็นต้น

ตอนที่ ๓.๓ ชนิดของการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

การเล่นเปรียบเสมือนอาหารหลักหมู่ที่ ๖ ของเด็ก โดยเฉพาะปฐมวัย เล่นแบบไหนที่จะช่วยพัฒนาสมองเด็ก สธ.-สสส.ชวนเล่นเปลี่ยนโลก เด็กมีเล่นอิสระ ระบุว่า ผลงานวิจัยในระดับสากลชี้ชัดว่า การเล่นในเด็กปฐมวัย เช่น การเล่นกับพ่อแม่ พี่น้อง ธรรมชาติ ต้นไม้ สัตว์ ดิน หวาย น้ำ ระบายสี ปั้นดินน้ำมัน ต่อบล็อกไม้ ฝึก ตัด ปะกระดาษ วึ่งเล่นในสนาม ปีนป่าย เล่นบทบาทสมมติ เล่นดนตรี ทำงานบ้าน และการอ่านหนังสือ

เมื่อเร็วๆ นี้ กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ร่วมกับหลายภาคส่วนจัดงาน "มหกรรม Play Day สร้างโอกาสเล่น เพื่อเด็กทุกคน" ครั้งที่ ๔ ขึ้นที่สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) เพื่อส่งเสริมการ "เล่น" หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตพร้อมก้าวสู่โลกอนาคต

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ภายใต้วิสัยทัศน์ “เด็กปฐมวัยทุกคนมีพัฒนาการอย่างครบถ้วน เต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงคุณภาพความเท่าเทียมและความจำเป็นขั้นพื้นฐานของเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปสู่ความเป็นพลเมืองคุณภาพ”(นพ.สุรพงษ์ วัฒนียงเจริญชัย อธิบดีกรมอนามัย: ๒๕๖๓ บทความ)

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

สาธิต ปิตุเตชะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (๒๕๖๓ : บทความ) กล่าวว่า รัฐบาลให้ความสำคัญกับเด็ก ซึ่งเป็นอนาคตขับเคลื่อนประเทศ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่เป็นช่วงเริ่มต้นของชีวิต เมื่อปี ๒๕๖๓ สธ. ได้ประกาศนโยบายเด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก และสร้างกระแส Play Day สร้างโอกาสเล่นสำหรับเด็กทุกคน พร้อมพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลกนาร่องในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุมทุกจังหวัด ภายใต้ ๔ P ได้แก่

๑. Play Space : พื้นที่เล่น
๒. Play Process : กระบวนการเล่น
๓. Play Worker : ผู้อำนวยการเล่น
๔. Play Management Unit : หน่วยบริหารจัดการการเล่น

เพื่อสนับสนุนให้เด็กไทยได้เล่นทุกที่ ทุกเวลาอย่างเหมาะสมเด็กต้องได้เล่นอิสระ

น.ส.ณัฐยา บุญภักดี ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (บทความ : ๒๕๖๓) กล่าวว่า สสส. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่เล่น ให้เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน คู่ขนานไปกับระบบการศึกษา หัวใจสำคัญของการเปิดพื้นที่เล่น คือ การให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระตามธรรมชาติของเด็ก

โดยผู้อำนวยการเล่นเพียงจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ไว้ ต่างจากการเข้าไปจัดกิจกรรมที่ผู้ใหญ่กำหนดให้เด็กทำแบบนั้นแบบนี้ การปล่อยให้เด็กได้เล่นอิสระ จะทำให้เขามีความสุข ได้พัฒนาการตามช่วงวัย ช่วยเพิ่มความแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ลดความเครียดจากการอยู่กับหน้าจอและเพิ่มกิจกรรมทางกาย แต่ปัจจุบันพบว่า เด็กทั้งใน กทม. และต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดขนาดเล็ก มีข้อจำกัดเรื่องการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ทำให้เด็กจำนวนมากใช้เวลาว่างนอกเวลาเรียนไปกับหน้าจอมีข้อจำกัดโอกาสเรียนรู้ในเวลาว่างผ่านการเล่น หรือการลงมือทำ

สสส. จึงสานพลังกับ สธ. และภาคีเครือข่าย จัดพื้นที่เล่นนาร่องหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่ม ทั้งในสถานศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่ายที่สุด

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

“เล่น” กระตุ้นสมองเปิดการเรียนรู้

“เล่น” กระตุ้นสมองเปิดการเรียนรู้

ขณะที่ นพ.สุวพรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย อธิบดีกรมอนามัย (บทความ : ๒๕๖๓) ระบุว่า ผลงานวิจัยในระดับสากลชี้ชัดว่า การเล่นในเด็กปฐมวัย เช่น การเล่นกับพ่อแม่ พี่น้อง ธรรมชาติ ต้นไม้ สัตว์ ดิน ทราย น้ำ ระบายสี ปั้นดินน้ำมัน ต่อบล็อกไม้ ฉีก ตัด ปะกระดาช วิ่งเล่นในสนาม ปีนป่าย เล่นบทบาทสมมติ เล่นดนตรี ทำงานบ้าน และการอ่านหนังสือ เป็นการกระตุ้นสมองให้เปิดรับการเรียนรู้ผ่านความรู้สึกสนุก ก่อให้เกิดวงจรการเรียนรู้

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๗๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

และพัฒนาการรอบด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา และช่วยเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร EF (Executive Function) ในการจัดการความคิด ความรู้สึก และการกระทำ การยืดหยุ่นทางความคิด การวางแผน ตั้งเป้าหมาย แก้ไขปัญหา เตรียมพร้อมก้าวเข้าสู่วัยเรียน วัยรุ่น และวัยทำงาน

๖ ลักษณะการเล่นพัฒนาสมอง

จากคู่มือเล่นเปลี่ยนโลก สำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ของกรมอนามัย ระบุถึง ลักษณะการเล่นของเด็กปฐมวัยที่สัมพันธ์กับการพัฒนาสมอง ประกอบด้วย

๑. การเล่นกับร่างกายตนเอง (Unoccupied play) เป็นการเล่นในช่วงเด็กแรกเกิดจนถึง ๓ เดือน เป็นช่วงที่ทารกมักจะชอบการเคลื่อนไหวร่างกายของตน (แขน ขา มือ นิ้ว เท้า) และเริ่มเรียนรู้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและการเคลื่อนไหวร่างกายของตนเอง

๒. การเล่นตามลำพัง (Solitary play) เป็นการเล่นในช่วงเด็กแรกเกิดจนถึง ๒ ปี จะชอบเล่นคนเดียวและไม่สนใจที่จะเล่นกันเป็นกลุ่ม โดยมากการเล่นตามลำพังของเด็กมักจะชอบหยิบจับสิ่งของนำสิ่งของเข้าปากเพื่อรับรู้รสชาติ การเล่นตามลำพังของเด็กไม่ได้หมายความว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองยังเล่นด้วยไม่ได้ โดยผู้ปกครองควรเล่นกับเด็ก พูดคุย หยอกล้อ หยิบ ยื่นกับเด็ก นอกจากจะเป็นการกระตุ้นพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และการรับรู้ ของเด็กแล้ว เด็กยังเรียนรู้การพัฒนาด้านภาษาจากผู้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี และเน้นการเล่นโดยให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระ

๓. การเล่นแบบสังเกตการณ์ (Spectator/Onlooker Behavior) เป็นการเล่นในช่วง ๒ ปี เด็กจะให้ความสำคัญกับการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัวโดยเฉพาะ ดูเด็กคนอื่น

ครูและผู้ดูแลเด็ก อาจจะช่วยสนับสนุนให้เด็ก ได้เข้าไปเล่นร่วมกับเด็กอื่น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ทั้งนี้ เด็กบางคนอาจจะไม่กล้าพูดคุย การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับเด็กที่อายุต่างวัยและต่างเพศจะช่วยทำให้เด็กได้เรียนรู้ได้เป็นอย่างมาก

๔. การเล่นแบบต่างคนต่างเล่น (Parallel play) เป็นการเล่นในช่วงมากกว่า ๒ ปี เป็นการเล่นของเด็กอย่างอิสระหลังจากที่ตน อาจไปสังเกตการณ์จากเด็กคนอื่นแล้ว และนำกระบวนการเล่นมาเล่นเอง เช่น สังเกตเห็นเด็กคนอื่นก่อปราสาททราย หลังสังเกตและเข้าใจแล้วจึงเล่นตามลำพังและไม่ไปแทรกแซงการเล่นหรือขอคนอื่นเล่นด้วย ครูและผู้ดูแลเด็กควรสอดแทรกให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน และการแบ่งเวลาการเล่นให้ดี

๕. การเล่นร่วมกับคนอื่น (Associative play) เป็นการเล่นในช่วงเด็กอายุ ๓ ถึง ๔ ปี เด็กจะชอบที่จะเล่นกับคนอื่น อาจมีการเล่นกับอุปกรณ์คนละชิ้น แต่จะชอบการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น ๆ โดยมากจะเล่นเป็นกลุ่มเล็ก ๒-๓ คน

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

การเล่นแบบนี้จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรัก สามัคคี การแบ่งปัน การแก้ปัญหา และการพัฒนาการทางภาษาได้ และการเล่นร่วมสามารถทำได้ทั้งกลางแจ้ง และทำได้ ในห้องเรียน ห้องที่จัดสำหรับการเล่นและพื้นที่เปิดที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

๖. การเล่นแบบร่วมมือกัน (Cooperative play) เป็นการเล่นในช่วงเด็กอายุ ๔ ปีขึ้นไป เป็นการเล่นโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เป็นการเล่นเพื่อสร้างความเพลิดเพลินและเล่นกับคนอื่น การเล่นชนิดนี้สามารถมีการตั้งกฎกติกา ให้เด็กได้เรียนรู้การรู้จักแพ้ ภัยและแบ่งปัน

ประเภทของการเล่นเด็ก

ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย ได้กล่าวไว้ว่าประเภทของการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ๕ ประเภทดังนี้

๑. ของเล่นที่让孩子ได้ออกแรง (Active play)
๒. ของเล่นที่เด็กต้องสร้างขึ้นและควบคุมการเล่นเอง (Manipulative play)
๓. ของเล่นที่เลียนแบบของจริง (Make-Believe play)
๔. ของเล่นส่งเสริมจินตนาการ (Creative play)
๕. ของเล่นเพื่อการเรียนรู้ (Learning play)

และ ๖ กิจกรรมสนุกเสริมพัฒนาการลูกวัยอนุบาล

ภาพที่ : ๓.๕๖ กิจกรรมสนุกเสริมพัฒนาการลูกวัยอนุบาล

ที่มา : ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย

กิจกรรมสนุกเสริมพัฒนาการลูกวัยอนุบาล

- กิจกรรมที่ ๑ : ชวนทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ ๒ : พาไปเรียนรู้ธรรมชาติ
กิจกรรมที่ ๓ : เล่นเกมที่มีกติกาการแข่งขัน กิจกรรมที่ ๔ : มาออกกำลังกายกันเถอะ
กิจกรรมที่ ๕ : เล่านิทาน อ่านหนังสือ กิจกรรมที่ ๖ : ศิลปิน ศิลปะ

รายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ ชวนทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

เด็กในช่วงวัยนี้ชอบการเคลื่อนไหว ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมกลางแจ้ง คุณพ่อคุณแม่ก็ใช้โอกาสนี้ชวนลูกทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องทำในชีวิตประจำวันด้วยกันเลย เช่น งานบ้าน งานครัว ปลุกต้นไม้ ขุดดิน ล้างรถ ตากผ้า พับผ้า กวาดใบไม้ รดน้ำต้นไม้ ทาขนมปัง ล้างผัก ให้อาหารปลา รวมถึงการดูแลช่วยเหลือตัวเอง อย่างการอาบน้ำ แปรงฟัน แต่งตัว ทานข้าว ซึ่งการที่เด็ก ๆ ได้คุ้นชินกับกิจกรรมเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการสอนให้เขาได้ทำสิ่งต่าง ๆ เป็นแล้ว ยังสอนให้เขารู้จักความรับผิดชอบ รู้จักแสดงความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น สิ่งสำคัญคือ ควรมอบหมายงานให้เหมาะกับพัฒนาการ ความสามารถของลูก และไม่คาดหวังว่าลูกจะทำได้โดยไม่มีข้อบกพร่อง

กิจกรรมที่ ๒ พาไปเรียนรู้ธรรมชาติ

นอกจากเด็ก ๆ จะชอบทำกิจกรรมกลางแจ้งแล้ว การได้เป็นนักสำรวจตัวจิ๋ว ท่องโลกไปสังเกตเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ก็เป็นการเปิดโลกการเรียนรู้นอกตำราที่ลูกได้มาเห็นกับตา และศึกษาด้วยตนเอง โดยมีคุณพ่อคุณแม่คอยแนะนำ กระตุ้นให้ลูกรู้จักคิด วิเคราะห์ และหาคำตอบในสิ่งที่สงสัยไปด้วยกัน เช่น ชวนกันปลุกต้นไม้ ใส่ปุ๋ย รดน้ำ ดูแลพัฒนาการการเติบโตของสิ่งที่ปลูก รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ให้อาหารสัตว์ สังเกตวงจรชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ เช่น กบ ผีเสื้อ หรือแม้กระทั่งการพาลูกไปทะเล ไปสวนสาธารณะ ได้วิ่งเล่นบนสนามหญ้าด้วยเท้าเปล่า ได้เล่นดิน เล่นทราย เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ยังช่วยส่งเสริมให้เด็ก ๆ มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี รักธรรมชาติ และมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นอีกด้วย

กิจกรรมที่ ๓ เล่นเกมที่มีกติกาการแข่งขัน

เด็กวัยอนุบาลเริ่มเรียนรู้การเล่นที่มีกฎกติกาง่าย ๆ ได้แล้ว ดังนั้นการที่ลูกได้เล่นเกมที่มีกติกา มีการแข่งขัน เช่น เป่ายิ้งฉุบ จับคู่รูปภาพ มอญซ่อนผ้า โดมิโน เกมกระดานต่าง ๆ จึงเป็นการฝึกให้ลูกปฏิบัติตามกฎ รู้จักการรอคอย รู้แพ้ รู้ชนะ มีทักษะในการวางแผน รู้จักการต่อรองกับผู้อื่น และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ ๔ มาออกกำลังกายกันเถอะ

การได้เต้น ทำท่าทางตามจังหวะเพลง หรือออกกำลังกายที่เหมาะสมตามวัย เช่น ปั่นจักรยาน ว่ายน้ำ เล่นเครื่องเล่นป็นปายต่าง ๆ ส่งผลให้เด็ก ๆ มีการทรงตัวที่ดี ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ สุขภาพร่างกายแข็งแรง และยังส่งเสริมทักษะทางสังคม ทางภาษาในการสื่อสารพูดคุยร่วมกับคุณพ่อคุณแม่ และผู้อื่นระหว่างทำกิจกรรมอีกด้วย

กิจกรรมที่ ๕ เล่านิทาน อ่านหนังสือ

แรกเริ่มคุณพ่อคุณแม่อาจเป็นผู้นำในการหยิบหนังสือมาอ่าน มาเล่าให้ลูกฟัง จากนั้นค่อยๆ ขยับมาผลัดกันเล่า ผลัดกันฟัง อาจมีทั้งหนังสือนิทาน หนังสืออ่านเล่นสำหรับเด็ก หรืออาจช่วยกันแต่งเรื่องเล่าตามจินตนาการ ขว่นกันเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งนอกจากเด็ก ๆ จะได้รับความรู้แล้ว ยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ฝึกภาษา ฝึกทักษะทางสังคม แถมยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ใกล้ชิดผูกพันกันมากขึ้นด้วย

กิจกรรมที่ ๖ ศิลปิน ศิลปะ

สำหรับกิจกรรมนี้นอกจากจะกระตุ้นให้เด็ก ๆ ได้มีความคิดสร้างสรรค์แล้ว ยังช่วยฝึกให้มีสมาธิจดจ่อในการทำสิ่งต่าง ๆ และยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้ทำงานประสานกับตาได้ดีขึ้นด้วย ซึ่งกิจกรรมด้านศิลปะก็มีให้เด็ก ๆ เลือกทำได้หลากหลาย เช่น วาดรูป ระบายสี ปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว ทฤษฎีวิทยาศาสตร์ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ตัด พับ ปะ แปะ กระดาษ ร้อยลูกปัด ต่อจิ๊กซอว์ ต่อเลโก้ เป็นต้น ทั้งนี้คุณพ่อคุณแม่อาจมีการตั้งโจทย์ให้ลูกทำ และปล่อยอิสระให้ลูกทำตามจินตนาการของตัวเองสลับกันไปด้วย

สรุปได้ว่า ชนิดของการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ ของเล่นที่ให้เด็กได้ออกแรง (Active play) ของเล่นที่เด็กต้องสร้างขึ้นและควบคุมการเล่นเอง (Manipulative play) ของเล่นที่เลียนแบบของจริง (Make-Belive play) ของเล่นส่งเสริมจินตนาการ (Creative play) และ ของเล่นเพื่อการเรียนรู้ (Learning play) รวมถึง กิจกรรมสนุกเสริมพัฒนาการลูกวัยอนุบาล ๖ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมชวนทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมพาไปเรียนรู้ธรรมชาติ กิจกรรม เล่นเกมที่มีกติกาการแข่งขัน กิจกรรมมาออกกำลังกายกันเถอะ กิจกรรมเล่านิทาน อ่านหนังสือ และกิจกรรมศิลปิน ศิลปะ

ตอนที่ ๓.๔ การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นดินเหนียว

๑.การเล่นดินทราย

หากคุณพ่อคุณแม่อยากให้ลูกฉลาด แล้วไม่รู้จักทำอะไรกับลูกเล็ก หรือไม่รู้จะจัดการความซน ความดื้อของลูกหลานอย่างไรดี แม้กระทั่งหาวิธีสักว่าลูกหลานออกจะเฉื่อยๆ ไม่ทำอะไร คำแนะนำคือ ปล่อยให้เขาเล่นสักกอง วางถังน้ำไว้ข้างๆ สักถัง จะมีอุปกรณ์เล่นทรายหรือไม่สำคัญ งานช่างซั่วน้ำพลาสติกเก่าๆ ขวดพลาสติกน้ำอัดลมที่กินหมดแล้ว วางของเหล่านี้ไว้ข้างๆ กองทราย ที่เหลือพวกเขาจัดการเอง (สถาบันพัฒนาการเรียนรู้ทักษะศตวรรษที่๒๑ ๒๕๖๓ : นิตยสารVmag)

ภาพที่ : ๓.๕๗ กิจกรรมการเล่นดินทราย

ที่มา : fb.สาธิต ม.หอการค้า

ภาพที่ : ๓.๕๘ กิจกรรมการเล่นดินทราย

ที่มา : fb.สาธิต ม.หอการค้า

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๗๕

ภาพที่ : ๓.๕๙ กิจกรรมการเล่นดินทราย

ที่มา : fb.สาธิต ม.หอการค้า

ภาพที่ : ๓.๖๐ กิจกรรมการเล่นดินทราย

ที่มา : fb.สาธิต ม.หอการค้า

ประโยชน์ของการเล่นทราย ๙ ประการ ดังนี้

๑. กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การเล่นกองทรายกับน้ำเป็นการเล่นที่มีเสรีภาพที่สุดในโลก คุณพ่อคุณแม่ปล่อยให้เขาเล่นอย่างอิสระ (Free Play) อย่าไปช่วยหรือออกความคิดเห็น ปล่อยให้เขาทำอะไรตามสบาย ความเป็นอิสระประกอบกับวัสดุที่ไม่มีขอบเขต เช่น ทรายและน้ำ จะช่วยให้เขาคิดสร้างสรรค์ได้อย่างไม่น่าเชื่อ ความคิดสร้างสรรค์ในเด็กเล็กเราเรียกว่า Initiative จะทำให้เซลล์ประสาทในสมองยืดแขนงประสาทออกไปแตะและเชื่อมต่อกับเซลล์ประสาทตัวอื่นๆ เกิดเป็นเครือข่ายใยประสาทนับล้านล้านตัว นี่คือนวัตกรรมและเตรียมความพร้อมสมองของลูกเล็กที่ดีที่สุดในโลก

๒. ได้ใช้พลังที่ล้นเหลือ สำหรับเด็กชน เด็กด้อย รวมทั้งเด็กสมาธิสั้น (ซึ่งเป็นจริงหรือเปล่าก็ไม่รู้) การปล่อยให้เขากับกองทรายและน้ำอย่างเสรีช่วยระบายพลังส่วนเกินได้ดียิ่ง มีข้อแม้ว่านี่คือเวลาและสถานที่ของเขา คุณพ่อคุณแม่กรุณาอย่ายุ่ง ทานลองทำสักพักเด็กจะดื้อน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด

๓. รู้จักเล่นกับผู้อื่น หากมีพี่น้องหรือเด็กเล็กสัก ๑-๒ คนเล่นด้วย พวกเขาจะเรียนรู้วิธีเล่นด้วยกันโดยธรรมชาติ ช่วยกันคิดสร้างสรรค์วิธีเล่น ดีกว่านั้นคือพวกเขาเรียนรู้วิธีแบ่งพื้นที่เล่น รู้จักแบ่งปัน และรู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยสามารถลองผิดลองถูกได้ตามสบาย จะตบตีกันบ้างเดี๋ยวก็ดี

๔. ฝึกทักษะทางภาษา ได้ฝึกภาษา ระหว่างที่เด็ก ๒ คนหรือมากกว่าเล่นด้วยกัน เขาจะพูดกันหรือพูดคนเดียวอย่างแน่นนอน การพูดคือการฝึกใช้ภาษา วัตถุที่จับต้องได้มีใช้เรื่องยาก การเรียกชื่ออุปกรณ์การเล่นเป็นของหมู่ๆ แต่ที่ดีกว่านี้คือคำพูดที่เป็นนามธรรมหรือวลีที่เราๆใช้กันในชีวิตประจำวัน คำหรือวลีเหล่านี้จะปรากฏบนกองทรายและถังน้ำเสมอ ซึ่งปรากฏมากและบ่อยกว่าการเขียนแท็บเล็ตคนเดียวอย่างแน่นนอน “ขอหน่อย” “อย่าทำ” “ไม่เอา” “อยู่นิ่งๆ” “พี่ว่านะ...” “ชั้นก็อยู่หมู่บ้านส้มมากร” เป็นต้น

๕. พัฒนาการทางภาษา (language development) และการเล่นสมมติ (role play) เป็นของสองสิ่งที่พัฒนาด้วยกันและส่งเสริมกันและกันเสมอ ยิ่งพัฒนาทางภาษามากก็คิดบทบาทสมมติได้มาก ยิ่งเล่นสมมติมากภาษายังรู้ตื้นขึ้นไปอีก

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๗๖

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

สมมติเป็นครู สมมติเป็นหมอ สมมติเป็นแม่ครัว คุณพ่อคุณแม่นั่งใกล้ๆ ในระยะที่ได้ยินพวกเขาคุยกัน แล้วท่านจะมีความสุข

๖. แม้ว่าระหว่างการเล่นเราจะให้อิสระเต็มที่ สกปรกกันได้ตามสบาย แต่เสรีภาพและความสกปรกนั้นจะมีขอบเขต คุณพ่อคุณแม่ต้องกำหนดพื้นที่เล่นให้ชัดเจนและห้ามออกนอกเขต เช่น ไม่ย่ำเท้าที่สกปรกขึ้นบ้าน ไม่ขนทรายออกนอกบริเวณหรือขนขึ้นบ้าน นอกจากนี้ยังกำหนดเวลาเล่นที่ชัดเจน ตอนเย็นวันธรรมดาให้เล่นถึงกี่โมง ฟ้ามืดแล้วประมาณกี่โมงต้องเลิก กตিকাเช่นนี้ตกลงกันให้เรียบร้อย แล้วปฏิบัติ เสาร์อาทิตย์ให้เล่นวันละสองรอบๆละกี่ชั่วโมงก็ว่าไป ด้วยวิธีนี้นอกจากเขาได้ความคิดสร้างสรรค์จากเสรีภาพที่ให้ได้แล้ว เขายังจะได้วินัยและการควบคุมตนเองให้อยู่ภายใต้กฎ กติกา มารยาทของสังคมอีกด้วย รับรองว่าดีกว่าเล่นเกมเยอะ

๗. บนกongทราย เขาต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ทั้งแขนขา ยืนทรงตัว ย่ำบนทราย ตักทราย ออกแรงดันแขนงัดทรายขึ้นมา เหล่านี้ทำให้กล้ามเนื้อใหญ่แข็งแรง กล้ามเนื้อใหญ่แข็งแรงจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางจิตวิทยาที่เรียกว่า Autonomy คือความมั่นใจว่าเราก็ทำได้ นอกจากคุณฉี๋คุณแม่ได้แล้ว ยังคุณแม่แขนขาได้อีกด้วย เก่งอะไรเช่นนั้น ในทิศทางตรงข้าม เด็กเล็กที่ยังคุณแม่ฉี๋คุณแม่ฉี๋ไม่ได้มันัก ปล่อยให้เล่นกองทรายและน้ำไปสัปดาห์ แล้วท่านจะพบว่าเขาคุณแม่ฉี๋และฉี๋ได้ดีขึ้น

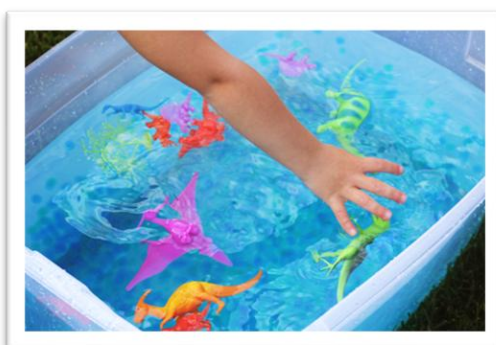
๘. บนกongทราย เขาต้องใช้กล้ามเนื้อเล็กระหว่างนิ้วมือสืบนิ้วอย่างเป็นอิสระ กล้ามเนื้อบริเวณนี้มีมากกว่าร้อยมัดเพื่อเตรียมให้มนุษย์สามารถสร้างสรรคงานศิลปะที่สัตว์อื่นทำไม่ได้ ยิ่งสืบนิ้วเคลื่อนไหวได้อย่างละเอียดและมีเสรีภาพไปได้ทุกทิศทางมากเท่าไร สมองส่วนที่รับผิดชอบนิ้วมือทั้งสิบซึ่งกินอาณาบริเวณกว้างขวางมาก จะทวีขนาดและปริมาณข่ายใยประสาทมากยิ่งขึ้นและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เด็กเล็กจะไม่เพียงมีนิ้วมือทั้งสิบพร้อมใช้งานศิลปะ แต่สมองที่พัฒนาตามความสามารถของนิ้วมือทั้งสิบส่งผลให้ไอคิวสูงขึ้นไปอีก เพราะไอคิวมีใช้ดัชนีวัดความฉลาด ไอคิวเป็นดัชนีวัดความสามารถในการปรับตัว

๙. สืบนิ้วแล้วคล่อง ข่ายใยประสาทในสมองยิ่งคล่องแคล่ว เปรียบเสมือนตรอกซอกซอยที่सानเป็นร่างแหไม่สิ้นสุด รถมอเตอร์หรือชีวิตมีอุปสรรคเช่นไร ลูกของเราก็หาซอยเข้าหรือรู้วิธีเอาตัวรอดได้เสมอเทียบกับคดไทยซึ่งพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วได้บางมัดแต่ทำลายหลายมัด หรือใช้นิ้วเพียงสองนิ้วชี้แฑ็บเล็ต การปล่อยลูก ๆ เล่นกองทรายมีประโยชน์มากกว่ามากอย่าลืมนะ เมื่อหมดเวลาเล่น เขาต้องอาบน้ำ ระหว่างเล่นเป็นเวลาที่คุณพ่อคุณแม่ห้ามบ่นเรื่องความสกปรก อย่าลืมนะว่ากตিকাคือนั่นเป็นเวลาอิสระ และเราเคารพกตিকাให้เขาดู พอถึงเวลาหยุดเล่น เขาจะเคารพกตিকাให้เราดู คือไปอาบน้ำ กตिकासังคมมิได้เกิดจากการสั่งสอน แต่เกิดจากการทำให้ดูกองทราย ๑ กอง กำไรหลายเท่าตัว

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๗๗

๒.การเล่นน้ำ

การเล่นน้ำถือเป็นกิจกรรมที่พิเศษ และมหัศจรรย์ของเด็ก ๆ จะเพลิดเพลินไปกับการลู่ไหลของเหลวที่ไหลเป็นระลอกอย่างนุ่มนวลและหมุนวนในน้ำ ซึ่งน้ำเหล่านี้มีศักยภาพมากมายมหาศาล น้ำจะหยด ไปรยปราย สาดกระจ่าย เท และฟุ้งกระจาย และส่งเสียงน้ำกระเซ็นอันไพเราะออกมา (IPPA, ๒๐๐๗)

ภาพที่ : ๓.๖๑ กิจกรรมการเล่นน้ำ

ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

ประโยชน์ของการเล่นน้ำสำหรับเด็กปฐมวัย

การเล่นน้ำทั้งในร่มและกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่ไม่เหมือนใครสำหรับเด็กๆ เพราะสามารถเล่นได้ตลอดเวลา ไม่มีขีดจำกัด และเปิดโอกาสให้เด็กๆ เรียนรู้เพิ่มเติม การเล่นน้ำช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกด้านของพัฒนาการ ช่วยให้เด็กๆ ได้ทดลองแนวคิดทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เสริมสร้างทักษะทางร่างกาย พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ และพัฒนาทักษะทางภาษา

๑. เป็นแบบเปิดกว้าง

น้ำเป็นวัตถุดิบพื้นฐานอย่างหนึ่งสำหรับการเล่นอย่างมีจุดประสงค์ เช่นเดียวกับทราย ดินเหนียว และบล็อก เด็กๆ สามารถใช้น้ำได้โดยไม่ถูกจำกัดด้วยวิธีใช้ที่ถูกต้องเพียงวิธีเดียว ต่างจากของเล่นที่ผลิตขึ้นในเชิงพาณิชย์มากมายในปัจจุบัน น้ำเป็นของเล่นที่ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการ และการทดลอง และยังฟรีอีกด้วย มีวิธีมากมายที่คุณสามารถจัดเล่นน้ำได้ทั้งในร่มและกลางแจ้ง ในอ่างล้างจานหรืออ่างพลาสติก ในถาดน้ำ ในภาชนะขนาดเล็กสำหรับเล่นคนเดียว หรือในสระว่ายน้ำสำหรับเด็กในร่ม

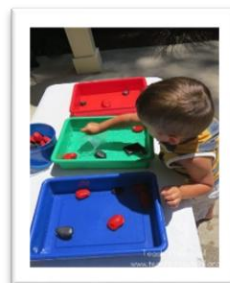
ภาพที่ : ๓.๖๒ กิจกรรมการเล่นน้ำ
ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

ภาพที่ : ๓.๖๓ กิจกรรมการเล่นน้ำ
ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

ภาพที่ : ๓.๖๔ กิจกรรมการเล่นน้ำ
ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

ภาพที่ : ๓.๖๕ กิจกรรมการเล่นน้ำ
ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

๒. ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

การเล่นน้ำช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายโดยรวม เนื่องจากเด็กๆ จะใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ในการยกถังและถือฟองน้ำขนาดใหญ่ขณะเล่นหรือขณะเติมน้ำ เทน้ำออก และทำความสะอาดบริเวณน้ำ การจัดหาไม้ถูพื้นด้ามสั้นให้เด็กๆ ใช้ทำความสะอาดน้ำหยดและน้ำกระเซ็นยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้อีกด้วย

ภาพที่ : ๓.๖๖ กิจกรรมการเล่นน้ำ
ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

ภาพที่ : ๓.๖๗ กิจกรรมการเล่นน้ำ
ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

ภาพที่ : ๓.๖๘ กิจกรรมการเล่นน้ำ
ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

ภาพที่ : ๓.๖๙ กิจกรรมการเล่นน้ำ
ที่มา : นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผล

การเล่นน้ำช่วยส่งเสริมพัฒนาการประสานงานระหว่างตาและมือผ่านการเท บีบ คน ทาสี ขัด และพ่น เมื่อคุณเติมองค์ประกอบต่างๆ ลงไปในน้ำ (ทราย หิน โคลน) เด็กๆ จะสามารถสัมผัสได้หลากหลายขึ้น เนื่องจากพวกเขาสัมผัสพื้นผิวที่แตกต่างกัน (หยาบ เหนียว และเหนียว) และอุณหภูมิที่แตกต่างกัน (อุ่น เย็น และเย็นจัด)

๓. การเล่นดินเหนียว

๑. ความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญที่สุด - วัสดุใดๆ สำหรับเด็กต้องปลอดภัย เลือกใช้ดินเหนียวที่มีฉลากระบุว่าผ่านการรับรองว่าปลอดสารพิษ และเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดโดยคณะกรรมการความปลอดภัยผลิตภัณฑ์สำหรับผู้บริโภคแห่งสหรัฐอเมริกา
๒. เด็กทุกคนต้องได้รับการดูแลอย่างดี
๓. โปรดระวังและอย่าให้สิ่งของที่อาจทำให้สำลักแก่เด็กอายุ ๓ ขวบลงไป
๔. ค้นหาเว็บไซต์ที่มีชื่อเสียงในการซื้อ ดินเหนียว ปลอดสารพิษที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการความปลอดภัยผลิตภัณฑ์สำหรับผู้บริโภคแห่งสหรัฐอเมริกา
๕. มีพื้นผิวการทำงานที่เหมาะสม: โต๊ะขนาดใหญ่ พื้นที่ปลอดภัย หรือกระดานเดียวให้เด็กๆ ทำงาน (ไม้ กระดาษแข็งหนา ฯลฯ)

ภาพที่ : ๓.๗๐ กิจกรรมการเล่นดินเหนียว
ที่มา : fb. เล่นรู้ Play and Learn สอนปั้นดินเหนียว

ภาพที่ : ๓.๗๑ กิจกรรมการเล่นดินเหนียว

ที่มา : fb. เล่นรู้ Play and Learn สอนปั้นดินเหนียว

เคล็ดลับเพิ่มเติมสำหรับการเล่นดินเหนียว

ภาพที่ : ๓.๗๒ กิจกรรมการเล่นดินเหนียว

ที่มา : fb. เล่นรู้ Play and Learn สอนปั้นดินเหนียว

ภาพที่ : ๓.๗๓ กิจกรรมการเล่นดินเหนียว

ที่มา : fb. เล่นรู้ Play and Learn สอนปั้นดินเหนียว

ครูหลายคนแนะนำให้รอแจก "เครื่องมือ" จนกว่าเด็กๆ จะได้มีโอกาสสำรวจดินเหนียวด้วยมือเสียก่อน ครูบางคนแนะนำให้ทดลองปั้นดินเหนียวครั้งแรกเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยปั้นดินเหนียวแผ่นใหญ่หนึ่งแผ่น (เด็กๆ จะมีส่วนร่วม) ครูบางคนแนะนำให้เด็กแต่ละคนปั้นดินเหนียวแผ่นเล็ก ลูกบอล หรือ "งู" หรือ "ขด" ("งู" ที่ปั้นเป็นวงกลมหรือบนดินเหนียวชิ้นอื่นๆ)

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

การเก็บดินเหนียวไว้ในภาชนะที่ปิดสนิทจะช่วยรักษาความชื้นของดินเหนียวได้ โดยใส่น้ำลงในภาชนะเล็กน้อยโดยใช้ผ้าชื้นหรือเจาะรูในลูกดินเหนียวแล้วเติมน้ำลงในรูเล็กน้อย หากต้องการตัดดินเหนียวให้ใช้ลวดบางๆ หรือไหมขัดฟันครูหลายคนแนะนำให้ร่อนจนกว่าเด็กๆ จะมีโอกาสได้ลองปั้นดินด้วยมือก่อนจึงค่อยให้ "เครื่องมือ" เมื่อเด็กๆ ดูเหมือนจะพร้อมที่จะใช้เครื่องมือแล้ว ให้แท่งไม้ ลวด มีด พลาสติก และสิ่งของต่างๆ ที่มีรอยที่น่าสนใจและช่วยในการปั้นดิน เครื่องมือปั้นดินที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

สรุปได้ว่า การเล่นทรายของเด็กปฐมวัยมีประโยชน์คือ ๑. กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ๒. ได้ใช้พลังที่ล้นเหลือ สำหรับเด็กชน เด็กด้อย รวมทั้งเด็กสมาธิสั้น ๓. รู้จักเล่นกับผู้อื่น หากมีพี่น้องหรือเด็กเล็กสัก ๑-๒ คนเล่นด้วย ๔. ฝึกทักษะทางภาษา ได้ฝึกภาษา ระหว่างที่เด็ก ๒ คนหรือมากกว่าเล่นด้วยกัน ๕. พัฒนาการทางภาษา (language development) และการเล่นสมมติ (role play) ๖. แม้ว่าจะระหว่างการเล่นเราจะให้อิสระเต็มที่ สกปรกกันได้ตามสบาย แต่เสรีภาพและความสกปรกนั้นจะมีขอบเขต ๗. บนกongทราย เขาต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ทั้งแขนขา ยืนทรงตัว ย่ำบนทราย ตักทราย ออกแรงดันแขนงัดทรายขึ้นมา ๘. บนกongทราย เขาต้องใช้กล้ามเนื้อเล็กกระหว่างนิ้วมือสืบนิ้วอย่างเป็นอิสระ และ ๙. สืบนิ้วแล้วคล่อง ข่ายใยประสาทในสมองยิ่งคล่องแคล่ว เปรียบเสมือนตรอกซอกซอยที่สานเป็นร่างแหไม่สิ้นสุด ส่วนการเล่นน้ำของเด็กปฐมวัยมีประโยชน์คือ ๑. เป็นแบบเปิดกว้าง ๒. ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย การเล่นน้ำช่วยส่งเสริมพัฒนาการประสานงานระหว่างตาและมือผ่านการเท ปิบ คน ทาสี ขัด และพ่น เมื่อคุณเต็มองค์ประกอบต่างๆ ลงไปในน้ำ และการเล่นดินเหนียวมีประโยชน์สำหรับเด็กปฐมวัยคือ ช่วยฝึกกล้ามเนื้อแข็งแรง และส่งเสริมจินตนาการด้านการปั้นรวมถึงศิลปะต่างๆ

ตอนที่ ๓.๕ การเล่นบล็อก

การเล่นกับบล็อกไม้เป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์แก่เด็กอย่างมากมาย โดย ดร. แฮร์ริต เอ็ม. จอห์นสัน ผู้บุกเบิกการศึกษาเด็กเล็กปฐมวัย ได้แนะนำเกี่ยวกับ ๗ ขั้นตอนการเล่นบล็อกตามช่วงวัยของเด็ก ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีการโฟกัสที่ต่างกันออกไป ตามพัฒนาการของเด็กๆ แต่ทั้งหมดนี้ล้วนมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะของพวกเขา วันนี้แปลนทอยส์จึงอยากพาคุณพ่อคุณแม่มาทำความรู้จักกับขั้นตอนเหล่านี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

ภาพที่ : ๓.๗๔ กิจกรรมการเล่นบล็อก

ที่มา : fb. Play Toys

ขั้นที่ ๑: การสำรวจ (๑-๒ ขวบ)

ในขั้นแรกสุด เด็กๆ จะเริ่มสำรวจรูปร่าง ขนาด และสีผ่านการสัมผัสบล็อก การเล่นยังไม่มีระเบียบแบบแผน ยังไม่สามารถก่อสร้างเป็นรูปร่างต่างๆ ได้ ในช่วงนี้เด็กจะได้ฝึกพัฒนาประสาทสัมผัสรวมถึงกล้ามเนื้อมัดเล็ก

ขั้นที่ ๒: การควบคุม (๒-๓ ขวบ)

ในวัยนี้พวกเขาจะเริ่มต่อบล็อกเป็นแนวตั้งหรือแนวนอน และเริ่มควบคุมการเล่นเองได้ พัฒนาการที่จะได้รับคือการทำงานร่วมกันของมือและตา ความคิดสร้างสรรค์ คุณพ่อคุณแม่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กๆ ได้ผ่านการเปิดโอกาสให้เล่น ให้ค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง

ภาพที่ : ๓.๗๕ กิจกรรมการเล่นบล็อก

ที่มา : fb. Play Toys

ขั้นที่ ๓: การสร้างสะพาน (๓-๔ ขวบ)

เด็กๆ เริ่มก่อสร้างสิ่งของอย่างง่าย เช่น สะพาน ความคิดของเด็กในช่วงวัยนี้จะมีความเป็นระบบมากขึ้น เข้าใจว่าการวางบล็อก ๒ ก้อนในแนวตั้งให้เป็นเสา แล้วเชื่อมเสาด้วยบล็อกก้อนที่ ๓ ในแนวนอน จะสามารถสร้างสะพานได้ เริ่มเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์อย่างความสมมาตร การเรียงลำดับ การเลือกบล็อกที่มีรูปร่างสีแตกต่างกันออกไปจะช่วยให้เด็กๆ ได้ลองหาวิธีเล่นอย่างหลากหลายมากขึ้น

ขั้นที่ ๔: การสร้างรั้วหรือกำแพง (๔-๕ ขวบ)

ในขั้นที่ ๔ นี้ เด็กจะเริ่มสร้างบล็อกให้มีความสมมาตรได้ เช่น การวางล้อมรอบรั้ว การสร้างกำแพง จากนั้นเด็กจะเล่นวนซ้ำไปเรื่อย ๆ แต่การต่อบล็อกจะมีความท้าทาย ซับซ้อนมากขึ้น ได้ฝึกใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นด้วยเช่นกัน

ขั้นที่ ๕: การสร้างบล็อกตามจินตนาการ (๕-๖ ขวบ)

เมื่ออายุเข้าช่วง ๕-๖ ขวบ เด็กจะสามารถสร้างบล็อกตามจินตนาการ เพื่อเล่าเป็นเรื่องราวได้ สิ่งก่อสร้างจะมีความยาก ซับซ้อนมากขึ้นกว่าช่วงแรก การเรียงบล็อกจะมีความสมดุลและสมมาตรมากขึ้น แต่เด็กจะยังไม่ตั้งชื่อให้กับสิ่งที่ตัวเองสร้างขึ้น

ขั้นที่ ๖: การตั้งชื่อ (๖-๗ ขวบ)

ในช่วงนี้เด็กจะเริ่มตั้งชื่อให้กับสิ่งที่ตัวเองสร้างขึ้น โดยจะเป็นชื่อที่มีความสอดคล้องกัน แต่เด็กๆ จะตั้งชื่อในระหว่างการเล่น หรือหลังจากเล่นเสร็จแล้ว และจะสังเกตได้ว่าเด็กจะเริ่มเล่นด้วยกันกับผู้อื่น มีการสื่อสาร การร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ ๗: การเล่นในระดับยากขึ้น (๗ ขวบขึ้นไป)

ในช่วง ๗ ขวบ เด็กจะตั้งชื่อเรียกให้กับสิ่งที่ตัวเองจะสร้างขึ้นมาก่อน โดยอ้างอิงตามฟังก์ชันของสิ่งๆ นั้น มีการเล่นแบบบทบาทสมมติ มีการใช้การคิดแก้ไขปัญหา การใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น เด็กหลายคนจะค้นพบงานอดิเรกที่ชอบหรืออาชีพในฝันที่ยากทำ

ภาพที่ : ๓.๗๖ กิจกรรมการเล่นบล็อก

ที่มา : fb. Play Toys

ประโยชน์จากการเล่นบล็อกสำหรับเด็กทุกวัย

๑. กล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ การเล่นบล็อกจะช่วยให้กล้ามเนื้อทั้งมัดเล็กและมัดใหญ่มีความแข็งแรงขึ้น ช่วยให้การทำงานร่วมกันของมือและตาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ มีความคล่องแคล่วมากขึ้น

๒. พัฒนาการด้านสติปัญญา บล็อกช่วยกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ไขปัญหา พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์แบบสนุกๆ รวมถึง Spatial Awareness

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

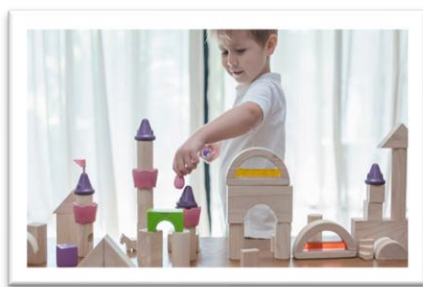
ซึ่งหมายถึงเด็กจะสามารถเข้าใจและรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถคาดการณ์สถานการณ์ได้

๓.จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ บล็อกเป็นเหมือนพื้นที่เปิดกว้างให้เด็กๆ ได้ใช้

จินตนาการตัวเองอย่างเต็มที่ ในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

๔.ทักษะทางสังคมและการสื่อสาร เด็กจะได้ฝึกทักษะการเข้าสังคม การสื่อสารผ่านการเล่นกับบล็อก รวมถึงการเล่นกับผู้อื่น ได้เจอความขัดแย้ง ได้แก้ไขปัญหา

๕. เตรียมพร้อมสำหรับอาชีพในฝัน การเล่นกับบล็อกอาจช่วยให้เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ชอบหรืออาชีพในฝัน

ภาพที่ : ๓.๗๗ กิจกรรมการเล่นบล็อก

ที่มา : fb. Play Toys

สรุปได้ว่า การเล่นกับบล็อกไม่ได้เป็นเพียงการเล่นธรรมดาทั่วไป แต่เป็นการช่วยเสริมสร้างให้รากฐานพัฒนาการของเด็กมีความมั่นคงขึ้น การส่งเสริมให้เด็กๆ ได้เล่นอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของพวกเขามากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแค่นั้น บ้านตุ๊กตาและของเล่นบทบาทสมมติอื่นๆ ก็มีส่วนสำคัญในการช่วยให้เด็กๆ ได้แสดงออกทางจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถนำบล็อกไปต่อยอดเล่นกับของเล่นอื่นๆ ได้ด้วยเช่นกัน

ตอนที่ ๓.๖ การละเล่นของไทย

การละเล่นของไทย ๑๒ การละเล่นไทย มีอะไรบ้าง ที่เด็กๆ ควรรู้จัก

การละเล่นไทย คือ กิจกรรมสันทนาการที่มีมาอย่างยาวนาน ในอดีตเป็นเกมการละเล่นที่เล่นกันในหมู่เด็กๆ ในละแวกบ้านเรือนเดียวกัน แต่ปัจจุบันนี้มีบางการละเล่นไทยที่บรรจุอยู่ในวิชาพลศึกษา เพื่อให้เด็กๆ ได้รู้จักการละเล่น ๔ ภาค และได้จัดเป็นการแข่งขันกีฬาสีในโรงเรียน เพื่อเสริมความสามัคคีให้กับเด็กๆ ในชั้นเรียน มาดูกันว่า ๑๒ การละเล่นไทยที่ควรอนุรักษ์ไว้ มีอะไรบ้าง รู้จัก ๑๒ การละเล่นไทย ๔ ภาค มีอะไรบ้าง

๑. วึ่งเปี้ยว

ภาพที่ : ๓.๗๘ กิจกรรมวึ่งเปี้ยว

ที่มา : หนังสือการเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี๒๕๖๐

วึ่งเปี้ยวเป็นการเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยประถมขึ้นไป โดยใช้เสาปักหลัก กับ ผ้า ๒ ผืน (คนละสีกัน) เป็นอุปกรณ์ มีวิธีการเล่น ดังนี้

๑.๑ แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ทีมเท่าๆ กัน อย่างน้อย ๔ คน ยืนต่อแถวอยู่หลังเสาหลัก ๑ เมตร

๑.๒ ผู้เล่นที่อยู่คนแรก จะถือผ้า และวิ่งไปอ้อมเสาหลักของอีกฝ่าย

๑.๓ ระหว่างวิ่งไปยังเสาหลักของอีกฝ่าย ต้องพยายามใช้ผ้าไล่ตีผู้เล่นฝ่ายตรงข้าม

๑.๔ เมื่อผู้เล่นฝ่ายตรงข้ามสัมผัสผ้าที่ตีของอีกฝ่าย หรือผู้เล่นไม่สามารถส่งผ้าต่อให้กับทีมตัวเอง ก็ถือว่าแพ้ หยุดการแข่งขัน

นอกจากนี้ หากผู้เล่นทำเสาหลักตก ทำผ้าหลุดมือเอง ก็ถือว่าเกมสิ้นสุดลง กิจกรรมวึ่งเปี้ยวนี้ ช่วยให้เด็กๆ คล่องแคล่ว รู้จักวางแผน และมีน้ำใจนักกีฬาช่วยเหลือเพื่อนที่ล้ม

๒. กระโดดเชือก

ภาพที่ : ๓.๗๙ กิจกรรมกระโดดเชือก

ที่มา : หนังสือการเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี๒๕๖๐

กระโดดเชือก ใช้อุปกรณ์คือ เชือกกระโดด หรือ หนังสายนำมาร้อยเป็นเชือกที่มีความยืดหยุ่น มีวิธีการเล่น ดังนี้

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๒.๑ มีผู้เล่น ๒ คน ถือเชือกคนละฝั่ง

๒.๒ ผู้เล่นคนอื่นๆ กระโดดข้ามเชือกที่แกว่งไปมา ตามลักษณะต่างๆ เช่น กระโดดข้าม ๑๐ ครั้ง แล้วผลัดให้คนอื่นมากระโดดต่อ หรือกระโดดพร้อมกัน ๓ คน

๒.๓ หากเหยียบเชือก หรือสัมผัสเชือก หรือทำผิดกติกาที่กำหนด ถือว่าเกมสิ้นสุดลงข้อควรระวังก็คือ การสะบัดเชือก ไม่ให้ฟาดกับศีรษะและร่างกายของเพื่อนจนอาจได้รับบาดเจ็บ รวมถึงควรผลัดกันแกว่งเชือกไปมา ป้องกันการเมื่อยล้า ประโยชน์ของการกระโดดเชือก คือการพัฒนาไหวพริบ

๓. ขี่ม้าส่งเมือง

ภาพที่ : ๓.๘๐ กิจกรรมขี่ม้าส่งเมือง

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

ขี่ม้าส่งเมือง เป็นการละเล่นไทย ๔ ภาค ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน แสดงถึงวัฒนธรรมการปกครองในอดีต มีเจ้าเมือง ลูกเมือง เชลย ม้า โดยมีวิธีการเล่นดังนี้

๓.๑ แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ทีม ตั้งคนเป็นเจ้าเมือง คนอื่นๆ ในทีมเป็นลูกเมือง ส่วนใครที่ถูกจับได้ จะกลายเป็นเชลย มีวิธีเล่นดังนี้

๓.๒ ผู้เล่นในทีมที่ ๑ มากระซิบบอกชื่อผู้เล่นในทีมที่ ๒ คนหนึ่งกับเจ้าเมือง

๓.๓ จากนั้นทีมที่ ๒ ส่งตัวแทนออกมาหาเจ้าเมือง แล้วพูดชื่อผู้เล่นทีมตัวเองออกมา หากตรงกับชื่อที่ทีมที่ ๑ บอกไว้เจ้าเมืองจะร้องว่า “โป้ง”

๓.๔ ผู้เล่นที่ถูกโป้งต้องตกเป็นเชลย และฝ่ายใดถูกจับเป็นเชลยหมดก่อน ก็ต้องแพ้กลายเป็น “ม้า” ให้ฝ่ายชนะขี่หลังกลับไปส่งที่เมือง

ความสนุกของเกมขี่ม้าส่งเมืองไม่ได้อยู่ที่การผลัดกันเป็นม้าอย่างเดียว ยังมีประโยชน์ให้เด็กๆ ได้ฝึกความพร้อมเพรียง และการประสานงานในกลุ่ม รวมถึงการฝึกกำลังแขนขาที่แข็งแรง พร้อมกับการใช้ชีวิตด้านอื่นอีกด้วย

๔. มอญซ่อนผ้า

ภาพที่ : ๓.๘๑ กิจกรรมมอญซ่อนผ้า

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

การละเล่นมอญซ่อนผ้า คาดว่ามีที่มาจากกลุ่มชาวมอญในจังหวัดกาญจนบุรี โดยการนำผ้าซ่อนไว้ข้างหลังผู้เล่นคนอื่น มีวิธีเล่นดังนี้

๔.๑ มัดผ้าเป็นปมใหญ่ๆ เรียกว่า “ผ้าตี” หรือ “ผ้าตุ้ม” ใช้จำนวน ๑ ใน ๓ ของผู้เล่น หรือแล้วแต่จะตกลงกัน

๔.๒ จับไม้สั้นไม้ยาว หรือตกลงกันก่อนว่าใครจะเป็น “มอญ” ผู้มีหน้าที่ซ่อนผ้า

๔.๓ คนอื่นๆ นั่งล้อมวง ร้องเพลง “มอญซ่อนผ้า ตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง ไวโนนไวนี้ ฉันทักกันเธอ” และคนที่เป็นมอญถือผ้าไว้ในมือ เดินวนอยู่นอกวง ระหว่างที่เพื่อนๆ ร้องเพลง คนที่เป็นมอญ วางผ้าไว้ด้านหลังของใครก็ได้

๔.๔ ใครรู้ตัวว่ามีผ้าอยู่ด้านหลัง ก็จะวิ่งไล่ตีมอญ ๑ รอบ มอญต้องวิ่งหนีกลับมานั่งที่เดิม แต่ถ้ามอญโดนผ้า ก็ต้องกลับไปเป็นผู้วิ่งอีก ๑ รอบมอญซ่อนผ้ามีประโยชน์ต่อตัวผู้เล่น ให้เป็นผู้มีไหวพริบสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว และเป็นคนคล่องแคล่ว

๕. รีรีข้าวสาร

ภาพที่ : ๓.๘๒ กิจกรรมรีรีข้าวสาร

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๘๘

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

รี้รีข้าวสาร เป็นการละเล่นไทยแบบดั้งเดิมที่น่าจดจำ โดยผู้เล่นสองคนประสานมือไว้เหนือศีรษะ คล้องตัวผู้เล่นคนอื่นๆ มีวิธีเล่นดังนี้

๕.๑ ตกลงกันว่าใครจะเป็นประตุ ใช้ ๒ คน คนอื่นๆ ต่อแถวกันรอดประตุ

๕.๒ ระหว่างเดิน ประตุจะเป็นผู้ร้องเพลง “รี้รีข้าวสาร สองทะนนานข้าวเปลือก เลือกทองใบลาน เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน คดข้าวใส่จาน พานเอาคนข้างหลังไว้ให้ดี”

๕.๓ ผู้เล่นที่ถูกคล้องตัวไว้ ก็จะถูกลงโทษ หรือถูกให้มาเป็นประตุแทนประโยชน์ของการละเล่น รี้รีข้าวสาร เพิ่มความสนุกสนาน เล่นได้ตั้งแต่เด็กเล็กๆ ช่วยให้พลัดเพลิน จิตใจแจ่มใส รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มและมีไหวพริบ คนที่เป็นหัวแถวต้องพยายามเดินให้เร็ว พาเพื่อนให้รอดจากการถูกกักตัวให้ได้

๖. ตีจ๊ับ

ภาพที่ : ๓.๘๓ กิจกรรมตีจ๊ับ

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

ตีจ๊ับ เป็นการละเล่นที่มีมาแต่โบราณ เคยนิยมเล่นในการเทศกาลประจำปี มีวิธีการเล่นดังนี้

๖.๑ แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ทีมเท่าๆ กัน

๖.๒ ฝ่ายที่เป็นตีก่อน เลือกผู้เล่น ๑ คน เพื่อเข้าไปตี คนที่ตีจะต้องทำเสียง “ตี” หรือ “หิม” ตลอดเวลาที่เข้าไปวิ่งจับตัวฝ่ายตรงข้าม ถ้าระหว่างทำเสียงตีหยุดลง ต้องตกเป็นเชลยของฝ่ายตรงข้าม

๖.๓ ฝ่ายตรงข้ามต้องคอยพยายามรั้งตัวคนที่เป็นตี ไม่ให้กลับเข้าฝ่ายแดนของตัวเอง

๖.๔ เมื่อมีฝ่ายของตนเป็นเชลย ผู้เป็นตีคนต่อไปต้องคอยพาตัวตีคนเดิมกลับมา ผู้เล่นฝ่ายตรงข้ามต้องกันตัว และพยายามดึงตีมาเป็นเชลยเพิ่ม จนกว่าตีจะหมดทั้งทีม

๖.๕ เล่นจนกว่าจะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหมดตัวผู้เล่นก่อน ฝ่ายชนะจะสั่งให้ผู้แพ้ทำอะไรก็ได้ ประโยชน์ของการเล่นตีจ๊ับ ช่วยในการวางแผนและออกกำลัง ให้ผู้เล่นมีความสามัคคี

๗. งูกินหาง

ภาพที่ : ๓.๘๔ กิจกรรมงูกินหาง

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

งูกินหาง เป็นการละเล่นไทยที่เลียนแบบการเคลื่อนไหวและธรรมชาติของงู โดยแบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายแมงจะปกป้องลูกงู มีวิธีการเล่นดังนี้

๗.๑ จับไม้สั้นไม้ยาว หรือตกลงกันว่า ใครจะเป็นพ่องู กับแมง คนที่เหลือต่อแถวแมง เป็นลูกงู

๗.๒ พ่องูและแมงหันหน้าเข้าหากัน ร้องเพลงโต้ตอบกัน เมื่อเพลงจบ แมงต้องวิ่งพาลูกงูหนี

๗.๓ พ่องูวิ่งไล่จับลูกงูทีละคน

ประโยชน์ของการละเล่นงูกินหาง สร้างความสนุกสนาน และฝึกความสามัคคีให้กับเด็กๆ ตั้งแต่วัยเยาว์

๘. เดินกะลา

ภาพที่ : ๓.๕๘ กิจกรรมเดินกะลา

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

เดินกะลา เป็นการละเล่นไทยที่ใช้ของใกล้ตัวมาเป็นอุปกรณ์การเล่น ฝึกกล้ามเนื้อเท้า ให้แข็งแรง มีวิธีการเล่นดังนี้

๘.๑ กำหนดจุดเริ่มต้นและเส้นชัย

๘.๒ ผู้เล่นแข่งขันกัน เหยียบบนกะลา คล้ายการใส่รองเท้าหุหนิบ

๘.๓ ยกเขือกก้าวเดินไปจนกว่าจะถึงเส้นชัย

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๙๐

การเดินบนกะลา ฝึกทักษะการทรงตัว และฝึกความอดทน ตอนเดินแรกๆ อาจจะรู้สึกเจ็บเท้า แต่หากฝึกเดินจนคล่องแล้ว ก็ารู้สึกสนุก

๙. ลิงชิงหลัก

ภาพที่ : ๓.๘๖ กิจกรรมลิงชิงหลัก

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

ลิงชิงหลัก เป็นการละเล่นไทยที่ใช้ต้นไม้ หรือเสาไม้ไผ่เป็นอุปกรณ์การเล่น มีวิธีการเล่นดังนี้

๙.๑ กำหนดเสาหลัก น้อยกว่าจำนวนผู้เล่น ๑ เสา เช่น มีผู้เล่น ๕ คน ก็กำหนดเสา ๔ ต้น

๙.๒ ผู้เล่นที่มีจำนวนเกินเสา ต้องทำท่าเป็นลิง

๙.๓ ระหว่างวิ่งเปลี่ยนหลัก ผู้เล่นแต่ละคนต้องหาเสาเพื่อเกาะ คนที่เกินจำนวนเสาต้องแบ่งมาเป็นลิงถัดไปลิงชิงหลัก มีประโยชน์ด้านการฝึกไหวพริบและการตัดสินใจ และฝึกทักษะด้านอารมณ์เมื่อได้เล่นร่วมกับเพื่อนๆ

๑๐. ตีลูกล้อ

ภาพที่ : ๓.๘๗ กิจกรรมตีลูกล้อ

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

การละเล่นตีลูกล้อ เป็นวิธีการใช้สิ่งของใกล้ตัวมาเป็นของเล่น เช่น ยางรถจักรยานยนต์ วงล้ออื่นๆ มีวิธีการเล่นดังนี้

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๙๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑๐.๑ หาอุปกรณ์ที่มีลักษณะเป็นวงล้อกลิ้งได้ กับไม้ ๑ อัน ไว้ตีประกอบ

๑๐.๒ กำหนดจุดเริ่มต้น และเส้นชัยหลัก

๑๐.๓ แข่งกันกลิ้งล้อไปที่เส้นชัย

ตีลูกล้อ เป็นกิจกรรมที่เด็กๆ จะได้แข่งขันกับเพื่อนด้วยการใช้ทักษะ ใช้ความสามารถของตัวเอง เป็นวิธีการฝึกไหวพริบ และการสังเกต

๑๑. เสือข้ามห้วย

ภาพที่ : ๓.๘๘ กิจกรรมเสือข้ามห้วย

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

เสือข้ามห้วย เป็นการละเล่นไทยที่ใช้ท่าทางของเสือ มาเป็นส่วนหนึ่งของการละเล่น มีวิธีการเล่นดังนี้

๑๑.๑ แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ทีม ทีมหนึ่งเป็นเสือ อีกทีมหนึ่งเป็นผู้ทำท่าเป็นห้วย

๑๑.๒ เสือกระโดดข้ามเพื่อนที่ทำท่าเป็นห้วย ถ้าเสือในทีมคนใดกระโดดไม่ผ่าน จะต้องกลายเป็นห้วยทั้งทีม

กิจกรรมเสือข้ามห้วยนี้เป็นการละเล่นที่ฝึกความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเพื่อนๆ ออกแบบท่าให้อีกทีมหนึ่งต้องกระโดดข้าม เสือกก็ต้องมีร่างกายที่แข็งแรงและรู้จักสังเกตท่าทางของเพื่อน เพื่อจะกระโดดข้ามให้ผ่าน

๑๒. กระต่ายขาเดียว

ภาพที่ : ๓.๘๙ กิจกรรมกระต่ายขาเดียว

ที่มา : หนังสือการละเล่นพื้นบ้าน กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี ๒๕๖๐

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๙๒

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

กระต่ายขาเดียว เป็นการละเล่นไทยที่คาดว่ามาจากการเลียนแบบธรรมชาติของกระต่ายที่ได้รับบาดเจ็บ จนต้องกระโดดเขย่งเท้า มีวิธีการเล่นดังนี้

๑๒.๑ แบ่งผู้เล่นออกเป็นสองทีม ฝ่ายหนึ่งเป็นกระต่าย อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้วิ่งไล่หนี

๑๒.๒ กำหนดขอบเขตเป็นเส้นวงกลม ทีมที่เป็นกระต่ายอยู่นอกวงกลม

๑๒.๓ กระต่ายวิ่งเข้าไปจับเพื่อนในวงกลม ถ้ากระต่ายหมดแรง ต้องมาแปะมือเพื่อนที่อยู่นอกวงกลมให้กลับเข้าไปเป็นกระต่ายวิ่งไล่จับเพื่อน

วิธีการเล่นกระต่ายขาเดียว ช่วยพัฒนาร่างกาย ให้มีทักษะการเคลื่อนไหวและการทรงตัว และรู้จักวางแผน จัดการคนวิ่ง ให้ไล่จับเพื่อนอีกฝ่ายได้ครบทีม

ประโยชน์ของการละเล่นพื้นบ้านไทย

การละเล่นพื้นบ้านไทย นอกจากจะเป็นกิจกรรมดี ๆ ให้เด็กๆ ได้ออกกำลังกาย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนๆ แล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน และช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่แก่ชนรุ่นหลัง

สรุปได้ว่าการละเล่นของไทย ๑๒ การละเล่นที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ช่วยพัฒนา และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง ๔ ด้าน แบบองค์รวม การละเล่นของไทยได้แก่ ๑.วิ่งเปรี้ยว ๒.กระโดดเชือก ๓.ขี่ม้าสองเมือง ๔.มอญซ่อนผ้า ๕.รี้ริ้วซาวสาร ๖.ตีจับ ๗.งูกินหาง ๘.เดินกะลา ๙.ลิงชิงหลัก ๑๐.ตีลูกกลิ้ง ๑๑.เสือข้ามห้วย และ๑๒.กระต่ายขาเดียว

สรุปท้ายหน่วย

เกี่ยวกับประเภทของสื่อและของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เนื้อหาภายในหน่วยนี้ ประกอบด้วยการอธิบายประเภทของสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก การจำแนกประเภทของเล่นที่เหมาะสม การเล่นเกมทราย น้ำ และดินเหนียว รวมถึงการละเล่นไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบาย และเข้าใจถึงความสำคัญ และวิธีการใช้สื่อ และของเล่นในการพัฒนาเด็กในวัยปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น การใช้หนังสือที่เหมาะสมกับวัยเด็ก การเล่นเกมบล็อกเพื่อพัฒนาความคิด และทักษะทางกายภาพ รวมถึงการสนับสนุนให้เด็กสอบถาม และเรียนรู้จากสิ่งรอบตัวอย่างกระต่ายหรืออื่น

๑.ประเภทของสื่อ: สื่อการเรียนรู้ควรเป็นมิตร และปลอดภัยสำหรับเด็ก รวมถึงมีผิวสัมผัสที่หลากหลาย เพื่อช่วยในการพัฒนาประสาทการรับรู้ และควรทนทานต่อการใช้งานของเด็ก ๒.ชนิดของการเล่น: การเล่นเกมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ควรส่งเสริมการเล่นอย่างสร้างสรรค์และที่จะช่วยพัฒนาทักษะร่างกายและจิตใจของเด็ก ๓.การเล่นทราย น้ำ และดินเหนียว: กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะการใช้มือของเด็ก

ประเภทของสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๓-๔๓

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๔.การเล่นบล็อก: ช่วยให้เด็กสามารถสร้างสรรค์และทดสอบศักยภาพของตนเอง ๕.การละเล่นของไทย: ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น วัตถุประสงค์ของหน่วยนี้คือให้นักศึกษา เข้าใจและสามารถอธิบายประเภทของสื่อ การจำแนกสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการเล่นต่างๆ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง หน่วยที่ ๓

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่มา.(๒๕๖๐).เรื่องและภาพจากหนังสือ “การละเล่นพื้นบ้านไทย”

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐, กรมพลศึกษา เพรสโปรดักส์.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (๒๕๕๓). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดูชัน

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (ไม่ระบุปี). การสอนเด็กปฐมวัยให้คิด. วารสารการศึกษาปฐมวัย.

ชัตติยา ไชโย.(๒๕๖๓).บรรณานิการบริหาร บริษัทเพอ齡อ์พัลลขซ่ง (ประเทศไทย) จำกัด

ณัฐยา บุญภักดี ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว สำนักงานกองทุน
นัยพินิจ ฅษภักดี. (๒๕๕๒). พัฒนาสมองลูกให้ล้าเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: แปลนพัลลขซ่ง.

ประเสริฐ ผลิตผล. (๒๕๖๔).บทความ

พรใจ สารยศ. (๒๕๕๓). ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.

เยาวพา ฅชะคุปต์. (ไม่ระบุปี). การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วิชา ECED ๘๐๑. กรุงเทพฯ:

สถาบันพัฒนาการเรียนรู้ทักษะศตวรรษที่๒๑.(๒๕๖๓).นิตยสารVmag

สาธิต ปิตุเตชะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๖๓).บทความ

สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย อธิบดีกรมอนามัย.(๒๕๖๓).บทความ

สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย อธิบดีกรมอนามัย.(๒๕๖๓).บทความ

Estes, L.E. (๒๐๐๔). Essentials of child care and early education. Boston : Pearson
education, Inc.

Good, C.V. (๑๙๗๓). Dictionary of education. (๓rd ed). New York : McGraw – Hill.

Moore, K.D. (๒๐๐๑). Classroom teaching skills. (๕ th ed). New York : Mc Graw – Hill.

Morrison, G.S. (๒๐๐๔). Early childhood education today. (๙ th ed). New Jersey : Pearson
Prentice Hall.

แบบฝึกหัดท้ายหน่วยที่ ๓

ตอนที่ ๑

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบปรนัย ๕ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ (๕ คะแนน)

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑.ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยมีทั้งหมดกี่ประเภท

ก. ๒ ประเภท

ข. ๓ ประเภท

ค. ๔ ประเภท

ง. ๕ ประเภท

จ. ๖ ประเภท

๒.ตัวอย่างของ "สื่อประเภทวัสดุ" สำหรับเด็กปฐมวัยคืออะไร

ก. ซอส์ก

ข. ชุดตัวต่อเลโก้

ค. เครื่องเล่นเทพบันที่กเสียง

ง. การเล่นบทบาทสมมติ

จ. บล็อกไม้

๓.ของเล่นประเภทใดที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการ

ก. ชิงช้า

ข. บล็อก

ค. ลูกบอล

ง. เกมกระดาน

จ. สีนํ้า

๔.ลักษณะของการเล่น "แบบต่างคนต่างเล่น" (Parallel play) เหมาะกับเด็กในช่วงวัยใด

ก. มากกว่า ๒ ปี

ข. แรกเกิดถึง ๓ เดือน

ค. ๓-๔ ปี

ง. ๔ ปีขึ้นไป

จ. ๕ ปีขึ้นไป

๕.ของเล่นประเภท "Active play" เหมาะสมกับเด็กในด้านใด

ก. สติปัญญา

ข. อารมณ์

ค. ร่างกาย

ง. สังคม

จ. ภาษา

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๖.การเล่นทรายมีประโยชน์ในด้านใด

ก. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	ข. ฝึกสมาธิ
ค. พัฒนากล้ามเนื้อมือ	ง. ทั้งข้อ ก และ ค
จ. ทุกข้อที่กล่าวมา	

๗.การจัดกิจกรรม "เล่านิทาน อ่านหนังสือ" ส่งเสริมพัฒนาการในด้านใด

ก. ด้านร่างกาย	ข. ด้านอารมณ์
ค. ด้านสังคม	ง. ด้านภาษา
จ. ด้านจิตใจ	

๘.การเลือกของเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นสำคัญ

ก. ความทนทานของของเล่น	ข. ราคาไม่แพง
ค. ความปลอดภัยและเหมาะสมกับพัฒนาการ	ง. มีสีสันสดใส
จ. ความนิยมของเด็กในช่วงเวลา	

๙.การเล่นแบบ "Associative play" เด็กจะเริ่มมีพฤติกรรมใด

ก. สังเกตสิ่งรอบตัว	ข. มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น
ค. เล่นร่วมกับเด็กคนอื่นโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์	ง. เล่นตามลำพัง
จ. เริ่มตั้งกฎกติกาในการเล่น	

๑๐.ของเล่นที่ช่วยพัฒนาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยคืออะไร

ก. ตุ๊กตาสัตว์	ข. ลูกบอล
ค. ก่อก้อนดินรี	ง. ชุดตัวต่อแม่เหล็ก
จ. ชุดเครื่องครัว	

ตอนที่ ๒

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบอัตนัย จำนวน ๒ ข้อ (๕ คะแนน)

๑. จงบอก และอธิบายประเภทของสื่อการสอนระดับปฐมวัย (๓ คะแนน)

๒. จงบอกอธิบายการจำแนกสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (๒ คะแนน)

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๑

๑. ข	๒. ก	๓. จ	๔. ก	๕. ค
๖. จ	๗. ง	๘. ค	๙. ข	๑๐. ง

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๒

แนวทางการตอบข้อ ๑.

คำตอบ: ประเภทของสื่อปฐมวัยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑.ประเภทวัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการสัมผัสเปลี่ยน เช่น ซอล์ก फिल्म ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น

๒.ประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ ซึ่งได้แก่ เครื่องเสียง เครื่องรับวิทยุ เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง เครื่องฉาย กระดานดำ ม้าหมุน กระดานหก เป็นต้น

๓.ประเภทวิธีการ ได้แก่ การสาธิต การทดลอง เกม กิจกรรมต่าง ๆ การเล่นบทบาทสมมติ การจัดสถานการณ์จำลอง การจัดศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น

แนวทางการตอบข้อ ๒.

คำตอบ: การจำแนกสื่อ และของเล่นตามการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑.ด้านกายของเด็กปฐมวัย ๒.ด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ๓.ด้านสังคมของเด็กปฐมวัย และ ๔.ด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

หน่วยที่ ๔ การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ชื่อ นางวรรณรัตน์ ศิริภูธร
วุฒิ คบ.(การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏราชนครินทร์
สัมฤทธิ์บัตร (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประกาศนียบัตรบัณฑิต(บริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
วิทยาลัยชุมชนตราด สถาบันวิทยาลัยชุมชน
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๔

เนื้อหาประจำหน่วยที่ ๔

ตอนที่ ๔.๑ หลักการเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ ๔.๒ การวางแผนการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ ๔.๓ ขั้นตอนการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาหน่วยที่ ๔ จบแล้ว นักศึกษาสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้

๑. อธิบายหลักการเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้
๒. อธิบายการวางแผนการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้
๓. อธิบายการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้

วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนประจำหน่วย

๑. ปฐมนิเทศชี้แจงการสอน และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสอน และเกณฑ์การประเมิน
๒. ผู้สอนบรรยายองค์ประกอบที่สำคัญการเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
๓. นักศึกษาแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่ม ๆ ๔-๕ คน แล้ว ศึกษาเอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ ๔ การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
๔. ศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ และPower Point Slide
๕. ร่วมกันสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม
๖. ทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วย

สื่อการเรียนการสอน

๑. เอกสารประกอบการสอน
๒. Power Point Slide
๓. โปรเจคเตอร์
๔. เครื่องคอมพิวเตอร์
๕. แบบฝึกปฏิบัติงานกลุ่มโดยอภิปราย

การวัดและการประเมินผล

๑. การสังเกตความสนใจของนักศึกษา และการมีส่วนร่วมในการทำงาน
๒. การประเมินการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และพฤติกรรมการเรียน
๓. การประเมินผลงานจากการทำแบบฝึกหัด
๔. การประเมินจากการอภิปรายผล และการนำเสนอผลการศึกษากลุ่ม
๕. การประเมินจากผลงานการสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม

หน่วยที่ ๔

การเลือกสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

บทนำ

สื่อที่ดีย่อมส่งผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กการสร้างสื่อให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย เพราะการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยนี้จำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน ดังนั้น การสร้างสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย จึงควรคำนึงหลักการสร้างและการใช้ที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับหลักการเลือกสื่อเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ครูต้องมีความพร้อมในการใช้สื่อนั้นๆให้คุ้มค่าอย่างเต็มประสิทธิภาพของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมตัวผู้สอน การสร้างความเข้าใจสื่อ การเตรียมพร้อมผู้เรียน จัดเตรียมสภาพแวดล้อม วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นให้พร้อม การใช้สื่อให้เหมาะสมกับขั้นตอนที่เตรียมไว้ และการติดตามประเมินผล เพื่อช่วยให้การใช้สื่อเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ฉะนั้นในการสร้างสื่อการสอนให้มีความเหมาะสมและเด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน ครูผู้สอนอาจจะต้องเริ่มจาก การสำรวจความต้องการของเด็ก กำหนดเป้าหมายการผลิต วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม วิเคราะห์และจัดทำเนื้อหา เลือกประเภทสื่อที่จะผลิตผลิตสื่อ ทดลองภาคสนาม วิเคราะห์ ประเมินผล การนำไปใช้และปรับปรุง ซึ่งนำไปสู่การวางแผนในการใช้สื่อการสอน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ผู้เรียนผ่านทักษะที่มีมาก่อน ทักษะเป้าหมาย หรือทักษะในการเรียนและเจตคติ การกำหนดจุดประสงค์ การเลือก ดัดแปลงหรือออกแบบสื่อ การใช้สื่อ การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การสร้างสื่อเกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ตอนที่ ๔.๑ หลักการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

หลักการเลือกสื่อการสอน

ในการเลือกสื่อการสอน ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้แน่นอนก่อน เพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวชี้้นำในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีหลักการอื่น ๆ ที่ใช้ในการประกอบการพิจารณา เช่น

๑. สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
๒. เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจและเป็นสื่อที่จะให้ผลต่อการเรียนการสอนมากที่สุดช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดี เป็นลำดับขั้นตอน

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๓. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
๔. สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ มีวิธีใช้ไม่ซับซ้อนยุ่งยากจนเกินไป
๕. ต้องเป็นสื่อที่มีคุณภาพเทคนิคการผลิตสื่อที่ดี มีความชัดเจนและเป็นจริง
๖. มีราคาไม่แพงจนเกินไป หรือถ้าจะผลิตเองต้องคุ้มกับเวลาและการลงทุน

หลักการใช้สื่อ วัสดุ - อุปกรณ์และของเล่นประกอบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

๑. สื่อนั้น ควรส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสติปัญญา, ร่างกาย, สังคม, อารมณ์และจิตใจ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม
๒. เน้นสื่อที่เป็นจริง หรือเป็นสื่อที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ
๓. ควรเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก สะดุดตา ได้รับความสนใจของเด็กได้ดี
๔. มีความปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก
๕. สื่ออื่นๆ ต้องเหมาะสมตามวัยหรือพัฒนาการเด็ก
๖. มีขนาดเหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย น้ำหนักเบา เด็กสามารถหยิบจับ เคลื่อนย้ายด้วย

ตนเองได้สะดวก

ลักษณะของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ดี

๑. สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต้องเหมาะกับวัยของเด็ก
๒. มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย ไม่แหลมคม
๓. ทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษ และไม่ติดไฟง่าย ที่สำคัญไม่ควรทำด้วยแก้ว เพราะอาจแตก และเป็นอันตรายต่อเด็กได้

๔. มีการออกแบบที่ดี มีวิธีการใช้ที่ไม่ยุ่งยาก
๕. มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี
๖. ใช้งานได้จริง ชวนให้คิดคำนึง สร้างจินตนาการ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

และการแก้ปัญหา

๗. หาซื้อได้ง่ายด้วยราคาประหยัด หรือสามารถผลิตขึ้นใช้เองได้
๘. ผ่านการทดสอบจากผู้ผลิต และได้มีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง

การเลือกใช้สื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมแต่ละช่วงวัย

๑. ให้มีการพูดคุยโต้ตอบกันอยู่เรื่อย ๆ วิธีการใช้เครื่องมือมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเนื้อหาในเครื่องมือ นั้น ควรเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เป็นหลัก แทนที่จะเปิดหน้าจอทิ้งไว้หรือยื่นสมาร์ทโฟนให้เด็กแล้วเดินจากไป ควรสร้างบทสนทนา与孩子 นั่งลง และพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่เห็นหน้าจอ แล้วตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการสำรวจสิ่งอื่น ๆ ที่คล้ายกันในโลกรอบตัวเด็ก

๒. ใช้ให้เหมาะกับอายุ และพัฒนาการของเด็กการใช้สื่อใด ๆ กับทารก และเด็กวัยเตาะแตะ ควรอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นประสบการณ์แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เช่น อ่านหนังสือภาพในจอด้วยกัน ส่วนเด็กวัยอนุบาลที่โตขึ้น อาจจะสนุกไปกับการสำรวจด้วยการสัมผัสหน้าจอเอง หรือใช้วิดีโอเพื่อบันทึกและเปิดดูด้วยตนเอง

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๐๒

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๓. ร่วมสนุกด้วยกันอยู่เสมอสื่อหรือเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก จะดีที่สุดเมื่อสนับสนุนให้เด็กกระตือรือร้น อยากทดลองกับของจริง คิดสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมกับคนอื่น ๆ และโลกรอบ ๆ ตัวของเด็ก ลองมองหาเกม เว็บไซต์ หรือโปรแกรมใช้งานที่สนับสนุนการทำกิจกรรมดี ๆ นอกบ้าน การรับประทานอาหารที่ให้ประโยชน์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในโลกแห่งความเป็นจริงอื่น ๆ

๔. ส่งเสริมการรู้ดิจิทัล ผู้ใหญ่สามารถช่วยให้เด็ก ๆ เรียนรู้ที่จะใช้เครื่องมือที่มีประโยชน์มากมายได้ โดยเป็นต้นแบบการใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสม ด้วยทางเลือกที่ชาญฉลาด และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาวะ ซึ่งหมายถึงช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก ๆ และช่วยให้เด็กสามารถใช้โอกาสในยุคดิจิทัลได้มากขึ้น

หลักการเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

ของเล่นเป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งในการเล่นของเด็กที่ช่วยดึงดูดความสนใจในการเล่นให้กับเด็ก ของเล่นที่ดีอาจเป็นวัสดุสิ่งของที่มีอยู่รอบตัวในชีวิตประจำวันของเด็กก็ได้ นอกเหนือจากของเล่นที่ต้องซื้อหาในท้องตลาด ทั้งนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติที่เหมาะสมกับความสนใจตามวัยของเด็กเป็นสำคัญ หลักเกณฑ์ในการเลือกของเล่นที่ควรคำนึงถึงมี ๔ ประการ ดังนี้

๑.ความปลอดภัยในการเล่น ของเล่นสำหรับเด็กอาจทำด้วยไม้ ผ้า พลาสติก หรือ โลหะ ที่ไม่มีอันตรายเกี่ยวกับพิษสัมผัสที่แหลมคม หรือมีชิ้นส่วนผสมในการผลิต มีขนาดไม่เล็กเกินไปจนทำให้เด็กกลืนหรือหนีบใส่จมูกหรือเข้าปากได้ รวมทั้งมีน้ำหนักพอเหมาะที่เด็กสามารถหยิบเล่นได้

๒.ประโยชน์ในการเล่น ของเล่นที่ดีควรช่วยสร้างความสนใจของเด็กให้อยากรู้อยากเห็น มีสีสันสวยงามสะดุดตาเด็ก มีการออกแบบที่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดและจินตนาการที่จะเล่นอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ หรือ แก้ปัญหา ช่วยในการพัฒนาการกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวและการใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว ทั้งยังเสริมสร้างการพัฒนาประสาทมือและตาให้สัมพันธ์กัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการอ่าน-เขียน-คิดเลขต่อไป

๓.ประสิทธิภาพในการใช้ของเล่น ของเล่นที่เหมาะสมในการเล่นควรมีความง่ายเหมาะสมกับระดับอายุ และความสามารถตามพัฒนาการของเด็ก ของเล่นที่ยากเกินไปจะบั่นทอนความสนใจในการเล่นของเด็ก และทำให้เด็กรู้สึกท้อถอยได้ง่าย ส่วนของเล่นที่ง่ายเกินไปก็ทำให้เด็กเบื่อไม่อยากจะเล่นได้นอกจากนี้ของเล่นควรทำให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรง และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความแข็งแรงทนทาน และปรับเปลี่ยนดัดแปลงใช้ประโยชน์ได้หลายโอกาส หลายรูปแบบ หรือเล่นได้หลายคน

๔.ความประหยัดทรัพยากร ของเล่นที่ดีไม่จำเป็นต้องมีราคาแพงหรือผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีตราเครื่องหมายของบริษัทที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมทั่วไป หากแต่เป็นของเล่นที่สามารถหาได้ง่าย มีราคาย่อมเยา หรือทำจากวัสดุที่หาได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ของเล่น เป็นสื่อกลางการเรียนรู้ของเด็ก การเอาก่อนของเล่นให้เด็กนอกจากตรงกับความสนใจและเหมาะสมกับวัยของเด็กแล้ว ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของของเล่นที่ก่อให้เกิดคุณค่าต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วย ทั้งนี้ ของเล่นที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องเป็นของเล่นที่ราคาแพง

การเลือกซื้อสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๐๓

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ทันสมัย ที่มีจำหน่ายในท้องตลาด อาจดัดแปลงโดยใช้วัสดุท้องถิ่นหรือประดิษฐ์ได้เองจากวัสดุเหลือใช้ก็ได้เพียงแต่ให้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในด้านต่างๆ ตัวอย่างของเล่นที่เสริมสร้างทักษะและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

๑.ของเล่น ที่ฝึกทักษะการเคลื่อนไหว และพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ เช่น เครื่องเล่นสนามประเภทเสาชิงช้า ราวโหน ไม้ลิ้น ไม้กระดาน อุโมงค์ บ่อทราย เครื่องเล่นที่มีล้อเลื่อนได้ เป็นต้น

๒.ของเล่น ที่พัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือ แขน ขา เช่น ของเล่น ประเภทบีบ เป่า ตี เตะ ดึง โยน ผลัก เลื่อน กลองใช้ตี ลูกบอล ลูกขี้ผึ้ง เครื่องดนตรีชนิดเขย่า เป็นต้น

๓.ของเล่น ที่ฝึกทักษะการใช้สายตาและมือให้ประสานสัมพันธ์กัน เช่น ของเล่นประเภทตอก กัด ตี เย็บ ผูก กระดานปักหมุด ผูกเชือก ผูกโบ กรอกน้ำใส่ขวด เป็นต้น

๔.ของเล่น ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาและพยัญชนะ เช่น ภาพสัตว์ ผลไม้ ตัวพยัญชนะ เทปเพลง หนังสือภาพ เป็นต้น

๕.ของเล่น ที่ฝึกการสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก จัดอันดับ ขนาดรูปร่าง ตัวเลข เช่น โดมิโน กระดานต่อภาพ กล้องหยอดบล็อกต่างๆ เป็นต้น

๖.ของเล่น ที่ฝึกความจำ เรียกชื่อสิ่งของ รู้จักสี รูปร่างลักษณะคุณสมบัติ ประโยชน์ เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เช่น กระดานเปรียบเทียบสีกลองหยอดรูปทรง ภาพตัดต่อ กระดาน เทียบความเหมือนความแตกต่าง

๗.ของเล่น ที่พัฒนาความคิดความฝัน เล่นเลียนแบบและสมมติจินตนาการ เช่น หมู่บ้าน ทหาร เครื่องครัว ตุ๊กตา หุ่น ลูกเสือ กระเป่า เป็นต้น

๘.ของเล่นที่ฝึกความคิดสร้างสรรค์ สร้างความสนใจอยากทดลอง คิดอย่างมีเหตุผล ลองผิดลองถูก เช่น ไม้บล็อกชนิดต่างๆ กล้องโหวพริบ ดินน้ำมัน ดินเหนียว กระดาษ ดินสอสี กระดาษวาดภาพ ใบไม้ เชือก เป็นต้น

๙.ของเล่นที่เสริมสร้างทักษะทางวิทยาศาสตร์ เด็กอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งใหม่ๆ เช่น ของเล่นที่เคลื่อนได้ ไขลานได้ มีไฟและแสงหรือเสียงด้วยลอยน้ำ ลูกโป่ง เป็นต้น

๑๐.ของเล่นที่ฝึกทักษะการแก้ปัญหาและใช้สมาธิ ทำให้เด็กได้ใช้ความคิด รู้จักลองผิดลองถูก มีความพยายามทำให้เกิดความสำเร็จ เช่น ภาพตัดต่อ ของเล่นชิ้นส่วนที่ประกอบเป็นสิ่งต่างๆ เกม ค้นหาชิ้นส่วนที่หายไป เป็นต้น

หลักการเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างง่าย ๔ ข้อคือ

๑. ต้องดูที่ความปลอดภัยในการเล่นของเล่นอาจทำด้วยไม้ ผ้า พลาสติก หรือโลหะที่ไม่มีอันตรายเกี่ยวกับผิวสัมผัสที่แหลมคมหรือมีชิ้นส่วนที่หลุดหรือแตกหักง่าย ตลอดจนทำด้วยวัสดุที่ไม่มีพิษ มีภัยต่อเด็ก

๒. ประโยชน์ในการเล่น ของเล่นที่ดีควรช่วยสร้างความสนใจของเด็กให้อยากรู้อยากเห็น มีสีสันสวยงามสะดุดตาเด็ก มีการออกแบบที่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดและจินตนาการ ช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหว

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๐๔

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๓. ประสิทธิภาพในการเล่น ควรมีความง่ายเหมาะกับระดับอายุและความสามารถตามพัฒนาการของเด็ก ของเล่นที่ยากเกินไปจะบั่นทอนความสนใจในการเล่นของเด็กและทำให้เด็กรู้สึกท้อถอยได้ง่าย ส่วนของเล่นที่ง่ายเกินไปก็ทำให้เด็กเบื่อไม่ยอมเล่นได้

๔. ความประหยัดทรัพยากร ของเล่นที่ดีไม่จำเป็นต้องมีราคาแพงหรือผลิต ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยยกตัวอย่างของเล่นที่ฝึกทักษะการเคลื่อนไหวและการพัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ เช่น เครื่องเล่นสนามประเภท เสาชิงช้า ราวโหน ไม้สั่น ไม้กระดาน อุโมงค์ ป่อทราย เครื่องเล่นที่มีล้อเลื่อนได้ เป็นต้น ของเล่นที่ฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมือและนิ้วมือ เช่น ของเล่นประเภทบีบ ตี เขย่า สั่น หมุน บิด ดึง โยน ผลัก เลื่อน เป็นต้น

สรุปได้ว่า หลักการเลือกสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้แน่นอนก่อน เพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวชี้้นำในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม การเลือกใช้สื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมแต่ละช่วงวัย ให้มีการพูดคุยโต้ตอบกันอยู่เรื่อย ๆ ใช้ให้เหมาะกับอายุ และพัฒนาการของเด็กการใช้สื่อใด ๆ กับทารก และเด็กวัยเตาะแตะ ร่วมสนุกด้วยกันอยู่เสมอสื่อหรือเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ส่งเสริมการรู้จักคิด ผู้ใหญ่สามารถช่วยให้เด็ก ๆ เรียนรู้ที่จะใช้เครื่องมือที่มีประโยชน์มากมายได้

ตอนที่ ๔.๒ การวางแผนการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การวางแผนการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การวางแผนการใช้สื่อใด ๆ กับทารก และเด็กวัยเตาะแตะ ควรอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นประสบการณ์แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เช่น อ่านหนังสือภาพในจดด้วยกัน ส่วนเด็กวัยอนุบาลที่โตขึ้นอาจจะสนุกไปกับการสำรวจด้วยการสัมผัสหน้าจอสเอง หรือใช้วิดีโอเพื่อบันทึกและเปิดดูด้วยตนเอง

การวางแผนการใช้สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยแบ่งตามอายุ มีรายละเอียดดังนี้

เด็กวัย ๐-๑ ปี เด็กวัยนี้ในช่วงแรกเกิด - ๓ เดือน จะยังไม่สนใจกับการเล่นมากนัก แต่เด็กจะเริ่มพัฒนาประสาทสัมผัสการมองเห็น และการได้ยิน การแขวนของเล่นที่สดใสที่แกว่งไกวแล้วมีเสียงกรุ๊งกริ๊งช่วยให้เด็กกรอกสายตา

ส่วนเด็กวัย ๑-๒ ปี เด็กวัยนี้เริ่มเดินได้เองบ้างแม้จะไม่มั่นคงนักแต่ก็ชอบเกาะเครื่องเรือนเดินจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง ของเล่นควรเป็นประเภทที่ลากจูงไปมาได้ ประเภทรถไฟหรือรถลาก

สำหรับเด็กวัย ๒-๔ ปี เด็กวัยนี้อยากรู้อยากเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง เด็กเคลื่อนไหวได้คล่องขึ้น และทรงตัวได้ดีเพราะกล้ามเนื้อแขนขาแข็งแรงขึ้นมาก ทำให้ชอบเล่นที่ออกแรงมาก ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิ่งเล่น กระโดด ปีนป่าย ม้วนกลิ้งตัว เตะขว้างลูกบอล และขี่จักรยานสามล้อ

ส่วนเด็กวัย ๔-๖ ปี เด็กวัยนี้มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ชอบเล่นกลางแจ้งกับเครื่องเล่นสนามและเครื่องเล่นที่มีลูกล้อขับเคลื่อนได้ เด็กพอใจที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มมากขึ้น นอกจากนี้

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

กิจกรรมการเล่นที่เหมาะสม ในเด็กวัย ๐ - ๑ ปี ควรจัดให้เป็นการเล่นหยอกล้อเด็กด้วยคำคล้องจองมีการแสดงสีหน้าท่าทางและใช้เสียงสูง ๆ ต่ำ ให้เด็กสนใจ เช่น การเล่นปูเต้ การเล่นจ๊ะเอ๋ การเล่นจับปูด้า การเล่นซ่อนหาของ เป็นต้น

ส่วนเด็กวัย ๑-๒ ปี ควรจัดให้เป็นการเล่นสำรวจที่ใช้ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่นการให้เด็กบริหารแขนขา การเล่นดิน-ทราย-น้ำ การหยิบของตามคำบอก เป็นต้น

สำหรับเด็กวัย ๒-๔ ปี ควรจัดให้เด็กใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นการแสดงบทบาทสมมติหรือผลงานทางศิลปะ เช่น การเล่นเป็นพ่อแม่ การเล่นขายของ การเล่นสร้างงานศิลปะ เป็นต้นและ

ส่วนเด็ก ๔-๖ ปี ควรจัดให้เป็นการเล่นที่เด็กสามารถสะท้อนความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กเรียนรู้ เช่น การวาดภาพและเล่าเรื่องราว การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นที่ใช้ทักษะการสังเกตเปรียบเทียบ

รศ.ดร.นันทยา น้อยจันทร์ ได้กล่าวว่า ครูควรวางแผน และเลือกของเล่นให้เด็กที่โรงเรียน การจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยเป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการผ่านการเล่นที่เป็นการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กตามวัย ดังนั้นครูปฐมวัยจึงคำนึงถึงของเล่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการ ความสนใจและบริบทของเด็ก ของเล่นบางชนิดสามารถผลิตเองหรือหาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ของเล่นบางชนิดอาจต้องจัดซื้อมาให้เด็กเล่น จุดเริ่มต้นที่ดีในการเลือกของเล่นให้เด็ก คือ ความสนใจของตัวเด็กเอง โดยเลือกของเล่น ดังนี้

๑. เหมาะสมกับอายุ พัฒนาการและความสามารถของเด็ก
๒. วัสดุที่ใช้ปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก เช่น ชิ้นส่วนไม่หลุดง่ายและสีไม่ผสมสารตะกั่ว แข็งแรงทนทานต่อการตกหรือการขว้างลงพื้น
๓. ราคาไม่แพง
๔. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน
๕. สามารถดัดแปลงเป็นรูปแบบต่างๆได้หลากหลาย ช่วยให้เด็กเล่นได้ไม่เบื่อ
๖. สามารถเล่นได้หลายคนเพื่อฝึกให้เด็กเล่นได้กับผู้อื่นและฝึกทักษะทางสังคมของเด็กด้วย
๗. ไม่มีชิ้นส่วนสลับซับซ้อนจนเกินไปเพราะจะสร้างความยุ่งยากในการเล่น และอาจตกหาย
๘. ไม่สนับสนุนการพนัน
๙. ให้โอกาสเด็กในการคิดประดิษฐ์โดยสามารถต่อเติมหรือดัดแปลงรูปแบบให้เปลี่ยนไปจากเดิมได้ เช่น การต่อหุ่นยนต์ที่สามารถทำได้หลายรูปแบบ

จากสถานะการเปลี่ยนแปลงของโลก และเทคโนโลยี พบว่า ของเล่นที่ทำจากธรรมชาติมีน้อยลงแทนที่ด้วย ของเล่นที่เป็นผลผลิตจากอุตสาหกรรม ซึ่งมีความแตกต่างในแง่ของการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพราะเป็นของเล่น สำเร็จรูป นักการศึกษาและนักจิตวิทยาเด็กเชื่อว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยไม่เน้นการสอนหนังสือ แต่ใช้วิธีการจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก โดยใช้ของเล่นเป็นเครื่องมือ นำไปสู่กระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

เช่นเดียวกันกับเพียเจท์ (Piaget) ที่เชื่อว่า การเล่นของเล่นเป็นส่วนสำคัญของการสร้างพัฒนาการ ด้านสติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างดี และเฟรเบล (Froebel) เชื่อว่า การศึกษาของเด็กเล็ก ที่ถูกต้องนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนให้เด็กได้มีโอกาสเล่นของเล่นต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสม นอกจากนี้ของเล่นยังช่วยให้เด็กรู้จักคิด ฝึกทำ ฝึกสร้างสรรค์ และเตรียมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ช่วยระบายออกทางด้านอารมณ์ สร้างจินตนาการ ฝึกการทำงานและช่วยคลายพลังงานส่วนเกิน ไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ของเล่นที่ดีจึงควรสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างหลากหลาย

สรุปได้ว่าการวางแผนการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ครูควรคำนึงถึงสื่อ และของเล่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย และพัฒนาการ ความสนใจ และบริบทของเด็ก ของเล่นบางชนิดสามารถผลิตเองหรือหาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ของเล่นบางชนิดอาจต้องจัดซื้อมาให้เด็กเล่น

ตอนที่ ๔.๓ ขั้นตอนการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการผลิตสื่อ และขั้นตอนการใช้สื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ควรใช้แนวคิดทฤษฎี PDCA เป็นกระบวนการทำงานที่ยั่งยืน เป็นวงจรพัฒนาคุณภาพที่นำมาออกแบบนวัตกรรม ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ดังนี้

Plan ขั้นวางแผน

๑. ประชุมครูเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน
๒. ศึกษารายละเอียด ขั้นตอนการทำสื่อ และของเล่น
๓. คณะครูแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

Do ดำเนินการตามแผน

๑. ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำสื่อ และของเล่น
๒. ครูออกแบบขั้นตอนการทำสื่อ และของเล่น
๓. คณะครูร่วมจัดกิจกรรมผลิตสื่อ และของเล่น

Check การตรวจสอบ

๑. ครูทดลองใช้สื่อที่ และของเล่นผลิต
๒. ครูนำสื่อไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

Action การรายงานผลเพื่อปรับปรุงพัฒนา

๑. สื่อ และของเล่นไม่มีความแข็งแรง
๒. ครูนำสื่อ และของเล่นที่นำมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความแข็งแรงในการใช้งานได้จริง

ผลจากการปฏิบัติ และ ผลจากดำเนินงาน

๑. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

๑.๑ เด็กมีสื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยรู้จักนำสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวมาประดิษฐ์เป็นของเล่นของใช้ง่าย ๆ ได้

- ๑.๒ เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออก

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๐๗

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๒. ผลที่เกิดขึ้นกับครู

๒.๑ ครูผลิตสื่อ และของเล่นประกอบการเรียนการสอน

๒.๒ ครูนำเศษวัสดุที่มีอยู่ในโรงเรียน และเศษวัสดุที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์

๒.๓ ครูนำสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบๆตัวมาประดิษฐ์เป็นสื่อการเรียนการสอนง่าย ๆ ได้

๒.๔ คณะครู ในสายชั้นอนุบาลร่วมจัดกิจกรรมผลิตสื่อเป็นอย่างดี

๓. ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน

๓.๑ ครูมีสื่อการสอนที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้เหมาะกับการพัฒนาเด็ก

๓.๒ ครูอนุบาลผลิตสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และสามารถนำสื่อการสอนเพื่อพัฒนาเด็กทั้ง ๔ ด้าน

๔. ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน

๔.๑ ชุมชนมีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

๔.๒ ชุมชนมีความภาคภูมิใจ ศรัทธาต่อโรงเรียน และช่วยกันพัฒนาโรงเรียนเพิ่มขึ้น

๔.๓ เป็นศูนย์กลางของชุมชน

๔.๔ องค์กรท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมทุกด้าน

จะขอเสนอการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้ง ๔ ด้าน ดังนี้

๑.พัฒนาการทางด้านร่างกายสำหรับเด็กปฐมวัย คือการเจริญเติบโตทางด้านต่าง ๆ ของร่างกาย และการพัฒนาทักษะทางกายภาพ ให้มีความสามารถในการเคลื่อนไหว การรักษาความสมดุลของร่างกาย และการควบคุมการทรงตัวได้ดี รวมถึงช่วยประสานสัมพันธ์ของร่างกาย ให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างทะมัดทะแมงอีกด้วย ซึ่งการพัฒนาการทางร่างกายแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑.๑ การเจริญเติบโตของร่างกาย คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายไม่ว่าจะเป็นน้ำหนัก และส่วนสูงที่เพิ่มขึ้น รวมถึงมวลกล้ามเนื้อ มวลกระดูก และระบบข้อต่อต่าง ๆ จะมีความแข็งแรงมากขึ้น

๑.๒. การพัฒนาทักษะทางกายภาพ คือการพัฒนาการเคลื่อนไหวของเด็ก ๆ ที่สามารถควบคุมร่างกาย ให้ทำกิจกรรมที่ซับซ้อนและยากขึ้นได้อย่างคล่องแคล่ว โดยพัฒนาการของการเคลื่อนไหวต้องขึ้นอยู่กับ รูปร่างและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อด้วย

องค์ประกอบหลักในการทำงานของร่างกาย

กล้ามเนื้อมัดใหญ่ คือกล้ามเนื้อบริเวณ แขน ขา ลำตัว รวมไปถึงความสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายที่สามารถทำให้เคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น การวิ่ง การเดิน การทรงตัว การออกกำลังกาย และการเล่นกีฬาต่าง ๆ เป็นต้น

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๐๘

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

กล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อบริเวณข้อมือจนถึงปลายนิ้วมือ ทำหน้าที่ในการกด นวด ขยำ หยิบ จับ สิ่งของต่าง ๆ เช่น การจับดินสอ การปั้น การเล่นเปียโน การดีดกีตาร์ และกล้ามเนื้อบริเวณตาใช้ในการกลอกตาไปมา ช่วยให้ลูกตาเคลื่อนที่เห็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้อีกด้วยค่ะ

การประสานงานของระบบประสาทกับกล้ามเนื้อในการทำงาน คือระบบประสาทส่วนกลาง ทำหน้าที่ ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อแขน ขา ลำตัว และกล้ามเนื้อการหายใจ ทำให้ร่างกายสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างสัมพันธ์กัน เช่น การวาดภาพ การระบายสี การฝึกเขียน การล้างหน้า แปรงฟัน การผูกเชือกรองเท้า การยิงประตูฟุตบอล เป็นต้น

กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย

ผู้ปกครอง และคุณครูสามารถส่งเสริม และพัฒนากล้ามเนื้อ โดยหาจัดหาสื่อ และของเล่นเพื่อจัดกิจกรรมเล่นกับเด็ก ๆ ไม่ว่าจะเป็น การทรงตัว การเดิน การวิ่ง การกระโดด การคลาน การนอน การเอียงตัว ฯลฯ เพราะจะช่วยให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรงเพิ่มขึ้น และยังช่วยเสริมสร้างการประสานงานของ ระบบประสาทส่วนกลางกับกล้ามเนื้อ ส่งผลให้มีมือ เท้า ตา เคลื่อนไหว สัมพันธ์กันค่ะ ซึ่งการทำกิจกรรมไม่จำเป็นต้องทำที่บ้านเท่านั้น แต่ผู้ปกครองอาจจะพาเด็ก ๆ ไปทำกิจกรรมวันหยุดนอกบ้านได้ค่ะ เพราะการเรียนรู้นอกบ้านเปรียบเสมือนห้องเรียนที่กว้างใหญ่ ให้ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รอบตัว มากมาย จะช่วยให้เด็กรู้จักการสังเกต การปรับตัวอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และยังสร้างความทรงจำดี ๆ ได้อีกด้วยค่ะ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

ภาพที่ : ๔.๑ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายสำหรับเด็กปฐมวัย

ที่มา : www.youngciety.com.

กิจกรรมการเล่น คือกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมเล่นปั้นแป้ง กิจกรรมวิ่งเล่นในสนาม กิจกรรมการเล่นว่าว กิจกรรมการเดินทรงตัวบนเส้นตรง กิจกรรมการเล่นต่อบล็อก

๑.การเล่นบทบาทสมมติ (Role Playing) กิจกรรมสร้างสรรค์ สำหรับ เด็กปฐมวัย

๒.เสริมสร้างกล้ามเนื้อให้กับเด็ก ๆ ด้วย กิจกรรมนักสำรวจจุฬาพรชาณิต

๓.ส่งเสริมทักษะการทรงตัวสำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยกิจกรรมการยืนขาเดียวเก็บถุงทราย

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๐๙

ภาพที่ : ๔.๒ กิจกรรมว่ายน้ำ

ที่มา : www.youngciety.com.

กิจกรรมการออกกำลังกาย คือกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่เล่นได้ทั้งกลางแจ้งและในร่ม รวมถึงกิจกรรม การเล่นกีฬา เช่น การปั่นจักรยาน การเล่นฮูลาฮูป การวิ่งแข่ง การเล่นปิงปอง การเล่น แบดมินตัน กิจกรรมการโยนรับลูกบอล กิจกรรมโยนบอลเข้าตะกร้า

- ๑.กิจกรรมการว่ายน้ำสำหรับเด็ก ตอนที่ ๑ เตรียมตัวลูกก่อนไปว่ายน้ำ
๒. กิจกรรมการว่ายน้ำสำหรับเด็ก ตอนที่ ๒ สอนลูกว่ายน้ำด้วยทักษะพื้นฐาน
- ๓.โยคะเด็ก กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพเด็กปฐมวัย
- ๔.ทำออกกำลังกายที่พาลูกทำง่าย ๆ ได้ที่บ้าน
๕. ICE BALL เกมทูปน้ำแข็ง กิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกาย
- ๖.วิ่งแข่งเก็บบอลสี กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ สำหรับเด็กปฐมวัย
- ๗.มินิกอล์ฟ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่

ภาพที่ : ๔.๓ กิจกรรมศิลปะและกิจกรรมการสร้างสรรค์

ที่มา : www.youngciety.com.

กิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมการสร้างสรรค์คือกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกทางความคิด ที่เด็กได้สำรวจและจัดทำกับวัตถุโดยตรง เด็กสามารถออกแบบ ตกแต่ง กับชิ้นงานได้อย่างอิสระ

- ๑.ฉีก ตัด ปะ กิจกรรมฝึกกล้ามเนื้อมือ สำหรับเด็กปฐมวัย

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๑๐

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๒.การฉีก ตัด ปะ กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมพัฒนาการและความคิดสร้างสรรค์

๓.ประโยชน์ของการเล่นทราย และ วิธีทำทรายมหัศจรรย์ ด้วยตัวเองง่าย ๆ

๔.กิจกรรมศิลปะการปั้นดินญี่ปุ่น สำหรับเด็กปฐมวัย

๕.สวนสัตว์แบ่งโด

๖.โมบายกระดาษ กิจกรรมงานประดิษฐ์สำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมการเข้าจังหวะ คือกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามจังหวะเสียงเพลง เสียงดนตรี โดยมีอารมณ์และความรู้สึกร่วมกับการเคลื่อนไหวนั้น ๆ ด้วย เช่น กิจกรรมเต้นแอโรบิค กิจกรรมเก๋อঁดนตรี กิจกรรมเล่นงูกินหาง กิจกรรมมอญซ่อนผ้า และกิจกรรมการเต้นประกอบเพลงต่าง ๆ เป็นต้น ผู้ปกครอง และคุณครูไม่ควรปิดกั้นจินตนาการการเล่นของเด็ก ๆ ไม่ควรห้ามเด็กมากเกินไป แต่ให้คอยสังเกตแนะนำสิ่งที่ถูกต้อง ว่าสิ่งไหนควรปฏิบัติ สิ่งไหนไม่ควรปฏิบัติ อยู่ห่าง ๆ ค่ะ และในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมนอกจากจะเน้นความสนุกสนานแล้ว ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ

๒.พัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจสำหรับเด็กปฐมวัย การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ และสังคมในเด็กปฐมวัยเด็กจะมีความสุขและรู้จักรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น เมื่อพวกเขาเรียนรู้ที่จะจัดการอารมณ์ของตนเองได้ เมื่อเด็กไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ เด็กก็จะแสดงออกถึงอารมณ์ที่รุนแรง จากความคับข้องใจ ความโกรธ หรือความผิดหวัง เด็กมักจะแสดงอารมณ์เหล่านี้ผ่านพฤติกรรม ที่เราพบเห็นกันทั่วไปได้ เช่น เมื่อต้องการอะไรแล้วไม่ได้ดังใจ ก็จะร้องหรือกรีดเสียงออกมาดัง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้ และให้ผู้ใหญ่เข้าใจว่า ฉันไม่พอใจ หรือถ้าฉันไม่ได้ดังใจก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา วันนี้ครูแหม่มจะมาแชร์ประสบการณ์ที่ได้พบเจอในชั้นเรียน กับเด็กที่ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ พอเพื่อนทำอะไรไม่ถูกใจ ก็ใช้มือตีเพื่อนเลย หรือที่เรียกว่า การทำไปตามอำเภอใจโดยใช้กำลัง และครูแหม่มก็มี หลักการง่าย ๆ ที่จะช่วยฝึก พัฒนาทางด้านอารมณ์ และสังคม ให้เด็ก ๆ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาแนะนำด้วยค่ะ

การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง มีผลกับพฤติกรรมที่เด็กจะแสดงออกมายุ่งตัวอย่างเด็กในชั้นเรียนของครูแหม่ม ที่ตีหรือหยิกเพื่อน เพราะเห็นว่าเพื่อนทำบางสิ่งบางอย่างไม่ถูกต้อง หรือไม่ถูกใจ แล้วเด็กที่โดนตีโดนมาหาครูแหม่ม ครูแหม่มให้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ว่ามันเกิดขึ้นเพราะอะไร เด็กทั้งสองก็เล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ครูแหม่มฟัง เมื่อรับฟังเรื่องราวทั้งหมด ครูแหม่มก็ไม่ได้ดุหรือต่อว่าเด็กที่ทำร้ายเพื่อน แต่อธิบายและบอกเหตุผล ให้ทั้งสองฝ่ายรับฟัง เด็กอีกคนยอมรับผิดและขอโทษ แต่อีกฝ่ายไม่ยอมรับคำขอโทษจากเพื่อน ครูแหม่มจึงถามว่า จะให้ครูทำอย่างไร เพราะเพื่อนยอมรับผิด และกล่าวคำขอโทษหนูแล้ว สิ่งที่ครูแหม่มได้คำตอบมา คือ หนูจะต้องตีเพื่อนกลับคืน เหมือนที่เพื่อนตีหนู เพราะหนูโกรธ และจะไม่ยอมให้อภัย

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๑๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

สำหรับเรื่องนี้ ครูหม่อมถือว่าผู้ถูกกระทำมีการยับยั้งชั่งใจ และควบคุมตัวเองได้ แต่ก็ยังมีข้อที่ต้องปรับความคิดอยู่บ้าง เพราะบทสรุปคือ ต้องให้อีกฝ่ายตีมือเพื่อน เรื่องถึงจบ พฤติกรรมแบบนี้เราสามารถเปลี่ยนมุมมองให้เด็กได้ โดยการสอนและอธิบายถึงเหตุผลให้เด็กเข้าใจ และซึมซับไปที่ละน้อยว่าการใช้กำลังในการเอาคืน ไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด ในเรื่องนี้อย่างน้อย ๆ ก็ให้ข้อคิดกับครูหม่อม คือ ควรปรับเปลี่ยนมุมมองความคิดให้เด็กที่เป็นผู้กระทำ ให้เด็กรู้ว่าการแสดงพฤติกรรมอย่างนี้ คนอื่นเด็กจะรู้สึกอย่างไร หากเราถูกแกล้งหรือถูกตี เราก็จะมีอารมณ์โกรธเหมือนเพื่อน และถ้าเห็นว่าเพื่อนทำอะไรที่ไม่ถูกไม่ควร ให้เดินมาบอกครู ไม่ควรลงมือตีเพื่อนโดยพลการ

ภาพที่ : ๔.๔ ครู หรือผู้ปกครองคอยช่วยเหลือควบคุมอารมณ์เด็ก

ที่มา : www.youngciety.com.

เด็กที่ยังควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ พอเพื่อนทำอะไรไม่ถูกใจก็จะใช้มือตีเพื่อนในฐานะผู้ปกครอง หรือผู้ที่ใกล้ชิด เราต้องหมั่นเป็นสังเกต เมื่อเห็นท่าที หรือสีหน้าเด็กแสดงออกถึงความวิตกกังวล รู้สึกหงุดหงิด แต่ไม่สามารถอธิบายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในใจ ควรให้เวลาและพูดคุยกับเด็กแบบเป็นกันเอง ค่อย ๆ พูดเหมือนคุยเล่นปกติไม่คาดหวัง หรือทำน้ำเสียงดุจนเกินไป เพราะเด็กอาจกลัวจนไม่กล้าบอก ในบางครั้งก็ยากที่เราจะรู้ได้ว่าจริง ๆ แล้วเมื่อเด็กเด็กอยู่ในสังคมใหญ่ เด็กกำลังเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง ครูหม่อมแนะนำค่ะว่า เมื่อเด็กกลับจากโรงเรียน อย่างน้อยก็ควรถามเด็กว่า วันนี้ที่โรงเรียนเป็นอย่างไร? มีเหตุการณ์อะไรที่หนูชอบหรือไม่ชอบ มาเล่าให้ฟังหน่อย การที่เด็กบอกเล่าเกี่ยวกับสิ่งที่ดีและไม่ดีให้เราฟัง ทำให้เราอธิบายข้อดีข้อเสียของเรื่องนั้น ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้ และซึมซับไปที่ละน้อย จะทำให้เด็กพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้มากอีกด้วยค่ะ ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับอารมณ์ผ่านกิจกรรมศิลปะ ได้ที่บทความ สอนลูกรู้จักอารมณ์ การพัฒนาอารมณ์เพื่อให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม สำหรับครูหม่อมมี หลักการง่าย ๆ มาแนะนำให้ผู้ปกครองหรือครูนำไปใช้ ในการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ของเด็ก ๆ อย่างแรกเลยเริ่มได้จากที่บ้าน ก่อน คือ

ผู้ปกครองทำเป็นแบบอย่าง ใช้พฤติกรรมของตัวเองชี้แนะเด็ก เพราะเด็กอยู่ใกล้ชิดเราอยู่กับเรา ตั้งแต่แรกเกิด เด็กจะคอยสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่ใกล้ชิด

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๑๒

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

การที่เราแสดงออกในสิ่งที่ดีหรือไม่ดีก็จะทำให้เด็กซึมซับพฤติกรรมเหล่านี้ไปใช้ในที่อื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

ภาพที่ : ๔.๕ ตัวอย่างการที่เราแสดงออกในสิ่งที่ดี สำหรับเด็กปฐมวัย

ที่มา : www.youngciety.com

ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างของการแสดงออกทางอารมณ์และสังคมที่ดี ให้เด็กซึมซับและทำตาม **กิจกรรม ยับยั้งชั่งใจ** สามารถทำได้ง่าย ๆ คือ การนำขนมเด็ก ๆ ชอบ มาวางไว้บนโต๊ะ ๑ ชิ้น จากนั้นสร้างข้อตกลงกับเด็กว่า ให้เด็กรอห้ามหยิบจับขนมที่วางอยู่ตรงหน้า ให้รอสัญญาณเท่านั้นถึงจะหยิบจับและรับประทานได้ โดยที่ผู้ปกครองหรือครูจะไม่อยู่ในพื้นที่นั้น เพื่อดูว่าเด็กสามารถควบคุมตัวเองได้หรือไม่ ถ้าเด็กควบคุมตัวเองได้ ก็จะรอนานกว่าจะได้รับคำสั่งหรือสัญญาณ แต่ถ้าเด็กคนไหนควบคุมตัวเองไม่ได้ ก็จะมีการแอบหยิบจับขนมเอามาตมมาดู ซึ่งอยู่นอกเงื่อนไข กิจกรรมนี้ครูหม่อมเคยลองทำแล้วสนุกมากค่ะ เป็นอีกวิธีในการสร้างการควบคุมตนเองได้ดีสำหรับเด็กฝึกให้เด็กรู้จักยับยั้งชั่งใจ และทำตามข้อตกลง

รู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกัน เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง มองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รับฟังผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รับรู้ถึงความต้องการของคนอื่น และที่สำคัญรู้จักมารยาททางสังคม เช่น เมื่อทำผิดรู้จักกล่าวคำขอโทษ ซึ่งถือเป็นการแสดงออกถึงการรับผิดชอบในการกระทำของตนเองเมื่อรู้สึกผิดรู้จักรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองทำ และกล่าวคำขอโทษ

การรับรู้ทางสังคม คือ การรู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น เช่นเดียวกับที่ผู้อื่นควรเคารพสิทธิของเรา อาจยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจง่าย ๆ เช่น ถ้าเราจะยืมสี หรือดินสอของคนอื่น เราควรขออนุญาต เมื่อเขาอนุญาตเราจึงหยิบไปใช้ได้ และหากเจ้าของไม่อนุญาตก็ไม่ควรหยิบมาใช้ เพราะมีเหตุการณ์ที่ครูหม่อมพบเจอบ่อย ๆ คือ เมื่อไม่ได้รับอนุญาตแล้วหยิบไปใช้ หรือใช้แล้วไม่คืน อาจทำให้เด็กทะเลาะ และลงไม้ลงมือกันได้ค่ะ รู้จักขออนุญาตก่อนหยิบของผู้อื่นไปใช้

ภาพที่ : ๔.๖ การรู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น

ที่มา : www.youngciety.com

การส่งเสริมให้เด็กมีความภูมิใจในตัวเอง คือ มีความเชื่อมั่น เห็นคุณค่าในตนเอง การให้คำชมเชยเด็กเมื่อเด็กทำสิ่งต่าง ๆ สำเร็จด้วยความพยายาม และเราจะต้องไม่คาดหวังว่าจะต้องดีที่สุด รวมทั้งสอนให้เด็กรู้จักชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่นด้วย

๓.พัฒนาการทางด้านสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

เฮอร์ลอค ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางด้านสังคมว่า หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้ากับสังคมได้ และการที่เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งส่วนที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากค่านิยมและเจตคติ ส่วนที่เป็นลักษณะ และส่วนที่สัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่น

ลักษณะพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยมีดังนี้

๑.พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยแรกเกิดถึง ๑ ปี

ภาพที่ : ๔.๗ เด็กเล่นของเล่นที่เหมาะสมตามวัย ๑ขวบ

ที่มา : brainkiddy.com.

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ด้านสังคม เด็กจะเริ่มหันหน้าเมื่อมีคนเรียกชื่อ ยิ้มให้คนอื่น เลียนแบบกิริยา ท่าทางของคน แสดงออกถึงการรับรู้ อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ตีตแม่ เข้าใจท่าทางและสีหน้าของคนอื่น กลัวคนแปลกหน้า บอกความต้องการได้ แยกตัวเองและเงาในกระจกได้ เข้าใจท่าทางและสีหน้า สนใจการกระทำของผู้อื่น ชอบเล่นคนเดียว ห่วงของ ชอบมีส่วนร่วม บอกสิ่งที่ต้องการด้วยคำพูดง่ายๆ รู้จัก

๒.พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย ๒ ปี

ภาพที่ : ๔.๘ เด็กเล่นของเล่นที่เหมาะสมตามวัย ๒ ขวบ

ที่มา : www.youngciety.com

ด้านสังคมเล่นร่วมกับผู้อื่น แต่ยังคงต่างคนต่างเล่นอยู่ เริ่มที่จะเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น ให้ความสนใจตนเองหรือยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่ยอมแบ่งปันสิ่งของหรือของเล่นให้กับเด็กวัยเดียวกัน ช่วยเหลือตัวเองในเรื่องการเข้าห้องน้ำและแต่งตัวเองได้

๓.พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย ๓ ปี

ภาพที่ : ๔.๙ พัฒนาการด้านสังคมที่เหมาะสมตามวัย ๓ ขวบ

ที่มา : โรงพยาบาลสินแพทย์

ด้านสังคม การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นยังไม่แน่นอนแล้วแต่อารมณ์ของเด็ก เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ชอบเล่นคนเดียว หรือเล่นสนุกมากกว่าจะเล่นกับคนอื่น ชอบเล่นแบบคู่ขนาน คือ เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น ขณะที่เล่นชอบออกคำสั่ง ทำหรือพูดเหมือนกับสิ่งนั้นมีชีวิต รู้จักการรอคอย เริ่มปฏิบัติตามกฎ กติกาต่างๆ รู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมาย เริ่มรู้ว่าสิ่งใดเป็นของคนอื่น

๔.พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย ๔ ปี

ภาพที่ : ๔.๑๐ พัฒนาการด้านสังคมที่เหมาะสมตามวัย ๔ ขวบ

ที่มา : Pngtree

ด้านสังคม เริ่มเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ แต่มักจะเป็นเพศเดียวกันกับตนมากกว่า มักโกรธกันแต่ไม่นานเด็กก็จะกลับมาเล่นกันอีก รู้จักการให้อภัย การขอโทษ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักเก็บของเล่น มีมารยาทในการอยู่ร่วมกัน

๕.พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยระหว่าง ๕-๖ ปี

ภาพที่ : ๔.๑๑ พัฒนาการด้านสังคมที่เหมาะสมตามวัย ๕-๖ ขวบ

ที่มา : True plookpanya

ด้านสังคม เล่นกับเพื่อนโดยไม่เลือกเพศและสามารถฝึกกติกาต่างๆในการเล่นได้ สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ เล่นหรือทำงานโดยมีจุดหมายเดียวกัน รู้จักไหว้ทำความเคารพเมื่อพบผู้ใหญ่ สรุปพัฒนาการทางสังคมคือพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับเด็กเช่นการเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการแบ่งปัน การรอคอย และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมที่เด็กได้อยู่อาศัย การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงเริ่มต้นวัยเด็กยังมีความสัมพันธ์เฉพาะกับคนในครอบครัว และยังยึดติดตัวเองเป็นศูนย์กลาง แต่เมื่อเข้าสู่วัย ๓-๔ ขวบ เด็กเริ่มมีความสัมพันธ์กับคนภายนอกการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยพ่อแม่ควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๑๖

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑.การเล่นการทำกิจกรรมต่างๆช่วยพัฒนาการทางด้านสังคม เพราะการเล่นทำให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ช่วยให้มีโอกาสฝึกวิธีเข้าสังคมเรียนรู้การที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น นอกจากนั้นถ้าพ่อแม่ได้สังเกตขณะที่เด็กกำลังเล่นหรือทำกิจกรรม พ่อแม่จะสังเกตเห็นว่าเด็กจะเรียนรู้การรอคอย การเล่นเรียนรู้วิธีเล่นกับผู้อื่น เรียนรู้การแบ่งปันของเล่นให้เพื่อนในกลุ่มที่เล่นอยู่ด้วยกัน การแลกเปลี่ยนของเล่น ผลัดเปลี่ยนกันเล่นบ้าง บางครั้งก็เป็นผู้นำในการเล่นเครื่องเล่นหรือของเล่นต่างๆ บางครั้งก็เป็นผู้ตามที่ดี อีกทั้งยังรู้จักรักษากติกาการเล่น รู้จักแพ้ชนะ ซึ่งเท่ากับเป็นการเตรียมให้เด็กวัยนี้รู้จักปรับตัวในสังคมได้ดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

๒.การพาเด็กไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เด็กได้รู้จักสังคมนอกบ้าน ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน เช่น พาไปเที่ยวสวนสัตว์ ขณะที่เดินดูตามกรงสัตว์ เด็กจะเห็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ด้วยกัน การแบ่งปันอาหารกัน ขณะเดียวกันพ่อแม่ได้พูดคุยสอนเด็กถึงการอยู่ร่วมกันของสัตว์ การฟังพาอาศัยกัน การแบ่งปัน การเสียสละ ซึ่งเด็กจะได้เห็นด้วยตนเองเป็นการศึกษาจากของจริงเด็กจะค่อยๆเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การอาศัยซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็ก

๓.การพาเด็กไปพบญาติพี่น้อง ลูก ๆ หลาน ๆ ในวัยเดียวกันหรือพ่อแม่พาไปบ้านเพื่อน ของพ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในวัยเดียวกัน ให้เด็กๆได้อยู่ร่วมกันเพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการเข้าสังคม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในวัยต่อมาการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม สำหรับเด็กปฐมวัยเริ่มจากครอบครัวให้เด็กได้เล่น หรือ ทำกิจกรรมต่างๆกับผู้อื่น พาเด็กไปเที่ยวให้เด็กรู้จักสังคมนอกบ้าน พาเด็กไปพบญาติพี่น้อง ให้เด็กได้อยู่ร่วมกับเพื่อน เพื่อให้เด็กรู้จักการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข

๔.พัฒนาการทางด้านสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย

พัฒนาการเด็ก อายุ ๑-๖ ปี ด้านสติปัญญา

ภาพที่ : ๔.๑๒ พัฒนาการทางด้านสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย

ที่มา : brainkiddy.com.

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

พัฒนาการเด็ก อายุ ๑-๖ ปี ด้านสติปัญญา

กูด ได้ให้ความหมายของสติปัญญาว่า หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์อย่างรวดเร็ว เป็นความสามารถทางสมองในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์อย่างรวดเร็ว เป็นความสามารถทางสมองในการรวบรวมประสบการณ์ต่างๆเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งความสามารถทางสมองนี้สามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือทดสอบทางสติปัญญา

เฮอร์ลอค ได้ให้ความหมายของพัฒนาการไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่างๆที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง เน้นขบวนการการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ผสมผสานกัน

เพียเจท์ เชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญานั้นหมายถึง ความสามารถที่จะคิดค้นสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างมีเหตุผล

สุมนา พานิช กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการจำ การรู้จักคิด การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา การที่เด็กจะมีความสามารถดังกล่าวได้ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาไปตามขั้นตอน เริ่มจากการรับรู้สิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า คือการจับต้อง การเห็น การได้ยิน การรู้รส และการได้กลิ่น การกระตุ้นเข้าประสาทสัมผัสทั้งห้าของเด็กทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา จากความหมายข้างต้นจะเห็นว่า พัฒนาการทางสติปัญญานั้นเป็นความหมายในการสะสมประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมโดยผ่านการรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านต่างๆ สำหรับเด็กปฐมวัยพัฒนาการทางสติปัญญาจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลรวมถึงประสบการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการคิด

ลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยมีดังนี้

๑.พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัย ๑ ปี

รู้จักเชื่อมโยงคำพูดกับการกระทำ ชอบฟังคำซ้ำๆ เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ รู้ว่าคำต่างๆเป็นสัญลักษณ์ของวัตถุนั้นๆ เริ่มพูดเป็นคำใหม่ ค้นหาที่ปิดซ่อนจากสายตาได้ รู้จักชื่อตนเอง แสดงความคิดเห็น จินตนาการ กล่าวคือพูดเกี่ยวกับการกระทำอยู่ เข้าใจคำพูดง่ายๆ พูดเป็นคำได้มากขึ้น ทักทายโดยใช้เสียงท่าทาง สนใจสำรวจสิ่งรอบตัว หัดขีดเขียนเส้นยุ่งๆได้ มีความสนใจกับของบางอย่างนาน ๒-๕ นาที ชอบดูหนังสือภาพ ชอบฟังบทกลอน นิทาน เริ่มประโยคคำถาม อยากรู้ อยากเห็น ขีดเขียนเส้นตรงเป็นแนวได้ วางของซ้อนกันลงได้ ๔-๖ ชั้น

๒.พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัย ๒ ปี

ด้านสติปัญญา เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น สนใจค้นคว้าสำรวจสิ่งต่างๆรอบตัว เรียนรู้สิ่งต่างๆโดยการเลียนแบบผู้ที่อยู่ใกล้ขีดหรือเด็กอื่น มีช่วงความสนใจกับบางอย่างได้นาน ๓-๕ นาที ชอบดูหนังสือภาพ ฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง รู้จักซักถามสิ่งที่สงสัยโดยใช้ประโยคคำถาม ว่า “อะไร”

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๑๘

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๓.พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัย ๓ ปี

ด้านสติปัญญา เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว สำรวจสิ่งต่างๆที่เหมือนกันและต่างกันได้ เรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบผู้อื่น จำแนกสิ่งต่างๆด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า

๔.พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัย ๔ ปี

ด้านสติปัญญา บอกชื่อและนามสกุลของตนเอง เด็กในวัยนี้เรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยการจำแนกด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า สำรวจและทดลองเล่นกับสิ่งของหรือของเล่นต่างๆ ตามคิดของตนเอง พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ

๕.พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กระหว่าง ๕-๖ ปี

ด้านสติปัญญา สามารถฟังเรื่องราวและถ่ายทอดให้ผู้อื่นฟังได้ บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเอง สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง

การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กที่เพิ่มขึ้นอันมีผลมาจากการจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้ลงมือกระทำ และเกิดการเรียนรู้ เด็กจะเก็บเกี่ยวประสบการณ์ต่าง ๆ เข้ามารวบรวม และจัดเก็บพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้ ส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากวุฒิภาวะของเด็ก ถ้าเด็กได้รับประสบการณ์อย่างกว้างกว่าเดิมจากการที่ได้อ่าน การฟัง การท่องเที่ยว และการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์

การฝึกภาษา การเรียนรู้ทางภาษาเกิดจากการที่เด็กได้ฟัง และมีโอกาสได้พูดคุยกับผู้อื่น โดยมีสิ่งเร้า เช่น รูปภาพ ฟังเพลง และดูภาพจากหนังสือนิทาน ประสบการณ์ทางภาษาโดยพูดคุยกับลูกตั้งแต่ลูกยังพูดไม่ได้ คิดว่าเป็นสิ่งเหลวไหล แต่ที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่งเพราะเมื่อเด็กได้ฟังเพลง ฟังนิทาน ฟังการพูดคุยกับพ่อแม่ เด็กจะมีความสนใจและรู้จักการรับฟัง การตอบคำถามของเด็ก เด็กจะมีพัฒนาการด้านภาษาที่ดี ผู้ใหญ่สามารถสอนสิ่งต่าง ๆ ให้เด็กเข้าใจการกระทำต่างๆตามเหตุผล เป็นการวางพื้นฐานของการใช้ภาษาและความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านอื่น ๆ อย่างยิ่ง

ภาวะแวดล้อมและมีการปฏิสัมพันธ์ พ่อแม่และครูเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญแก่เด็ก ฉะนั้นพ่อแม่และครูจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดี หากครอบครัวที่มีสิ่งต่อไปนี้คือ

- ๑.ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อันอบอุ่นรักใคร่และพูดคุยกัน
- ๒.พ่อแม่และลูกมีความสามัคคีปรองดองกัน เอื้ออาทรต่อกัน
- ๓.พ่อแม่ยอมรับสภาพและความสามารถของลูกตลอดจนพ่อแม่มีสุขภาพกายและจิตที่ดี

การเลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๑๙

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๔.พ่อแม่แสดงความรักความเข้าใจต่อลูก ซึ่งจะแสดงได้ทั้งกิริยา แววตา และคำพูด การโอบกอดสัมผัส ซึ่งทุกข้อที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการดำเนินไปด้วยดี

การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ตลอดจนครูควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆดังนี้

๑.อาหาร นอกจากจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านร่างกายแล้ว อาหารยังมีความสำคัญอย่างมากต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ถ้าเด็กขาดอาหารสมองจะไม่พัฒนา เด็กอายุ ๒ ปี สมองจะโตเป็น ๗๕% และเป็น ๘๐ % และ ๙๐% เมื่ออายุ ๔ ปี และเมื่ออายุ ๖ ปี ตามลำดับในช่วงเวลาดังกล่าว ถ้าเด็กได้รับสารอาหารไม่เหมาะสมหรือได้รับสารพิษ เช่น ตะกั่ว การเติบโตของสมองจะถูกกระทบกระเทือน เช่น ตัวเซลล์ไม่แบ่งตัว ไม่แตกแขนงและสร้างจุดเชื่อมต่ออย่างสมบูรณ์

๒.การเล่น การเล่นนอกจากจะส่งเสริมการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ดังที่กล่าวมาแล้ว การเล่นและการทำกิจกรรมต่างๆ ยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอีกด้วย การเล่นการทำกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่มีใครสั่งสอนได้ เด็กได้เรียนรู้จากการสัมผัสสิ่งที่ตนเองได้ทดลองผิดถูกครั้งแล้วครั้งเล่า จนสรุปได้ว่าเป็นพื้นฐานให้เกิดสติปัญญา

๓.การฟังและการพูด การฟังเป็นกุญแจสำคัญของการเรียนรู้ในช่วง ๑-๓ ขวบ แม้ว่าเด็กจะยังพูดไม่คล่องก็ตามแต่เด็กก็สามารถฟังเรื่องราวต่างๆ จากผู้ใหญ่พูดให้ฟัง แม้ว่าจะเข้าใจไม่หมด แต่นั่นเป็นการฝึกให้เด็กคิดตามในเรื่องที่ผู้ใหญ่พูด พ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนครูผู้ดูแลเด็ก จึงควรฝึกให้เด็กปฐมวัยนั่งฟัง และเงียบเป็นบางครั้งในแต่ละวัน และเริ่มด้วยการให้เด็กฟังเราพูดสักหนึ่งหรือสองนาทีก่อน ต่อครั้งที่พูด สังเกตว่าสายตาของเด็กอยู่ที่เรา แล้วถามเกี่ยวกับสิ่งที่พูดไปแล้ว เมื่อเด็กตอบ เราต้องชมเชย ให้กำลังใจและกอดเด็ก เพื่อแสดงความรักที่เด็กตอบคำถามได้เป็นการให้กำลังใจในความพยายามในครั้งต่อไป ในการฝึกฟังและพูด เป็นการช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเด็กได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง

ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนนั้นอาจจะใช้เฉพาะขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการสอน หรือจะใช้ทุกขั้นตอนก็ได้ ดังนี้

๑. ชี้นำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังจะเรียนนั้น สื่อที่ใช้ในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่แสดงเนื้อหากว้าง ๆ หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในครั้งก่อน ยังมีสื่อที่เน้นเนื้อหาเจาะลึกอย่างแท้จริง และควรเป็นสื่อที่ง่ายต่อการนำเสนอในระยะเวลาอันสั้น เช่น ภาพ บัตรคำ เป็นต้น

๒. ขั้นตอนการสอนหรือประกอบกิจกรรมการเรียน เป็นขั้นที่จะให้ความรู้ เนื้อหาอย่างละเอียดเพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนควรเลือกสื่อให้ตรงกับเนื้อหา

การเลือกสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๒๐

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

และวิธีการสอน ต้องมีการจัดลำดับขั้นตอนการใช้สื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อในชั้นนี้จะต้องเป็นสื่อที่เสนอความรู้อย่างละเอียดถูกต้อง และชัดเจนแก่ผู้เรียน เช่น สไลด์ แผนภูมิ วิดีทัศน์ เป็นต้น

๓. ขั้นวิเคราะห์ และฝึกปฏิบัติ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองนำความรู้ที่เรียนมาแล้วไปใช้แก้ปัญหาในชั้นฝึกหัด โดยการลงมือฝึกปฏิบัติเองสื่อในชั้นนี้จึงเป็นสื่อที่เป็นประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนได้ขบคิดโดยผู้เรียนเป็นผู้ใช้สื่อเองมากที่สุด เช่น ภาพ บัตรปัญหา สมุด แบบฝึกหัด เป็นต้น

๔. ขั้นสรุปทบทวน เป็นการย้ำเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถูกต้อง และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ขั้นสรุปควรใช้เวลาเพียงสั้น ๆ สื่อที่สรุปจึงควรครอบคลุมเนื้อหาสำคัญทั้งหมด เช่น แผนภูมิ แผ่นโปสเตอร์ เป็นต้น

๕. ขั้นประเมินผู้เรียน เป็นการทดสอบว่าผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปถูกต้องมากน้อยเพียงใด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ สื่อในขั้นการประเมินนี้มักจะเป็นคำถามจากเนื้อหาบทเรียน โดยอาจมีภาพประกอบด้วยก็ได้

สรุปได้ว่า แนวทางจัดกิจกรรม และการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย ส่งผลให้เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัย มีพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน (พัฒนาการด้านร่างกาย) อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ผู้ปกครองและคุณครูควรปล่อยให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระ เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข อย่างน้อยวันละ ๔๐-๕๐ นาที ควรเน้นกิจกรรมที่ใช้การทำงานระหว่างมือ เท้า และตา ให้สัมพันธ์กันเป็นส่วนมากนะคะ และหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมกลางแดด ที่มีระยะเวลาการเล่นนาน ๆ รวมถึงหลีกเลี่ยงการเล่นแบบปะทะกัน เพื่อไม่ให้เกิดอันตราย เพราะกล้ามเนื้อ มวลกระดูก และข้อต่อของเด็ก ๆ เติบโตยังไม่เต็มที่ รวมทั้งทางด้านอารมณ์จิตใจ และด้านสังคมทำให้ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมนั้นยอมรับและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับบทบาททางสังคม ต่อยอดไปถึงด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยด้วย

สรุปท้ายหน่วย

เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยแบ่งออกเป็นหลายขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การเสนอความรู้ที่ถูกต้อง และชัดเจนแก่ผู้เรียน การวิเคราะห์ และฝึกปฏิบัติ เพิ่มประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้ทดลองใช้ความรู้ การสรุปทบทวน เพื่อย้ำความเข้าใจ และการประเมินผู้เรียน เพื่อดูว่าผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาหรือไม่นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมที่มีการพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยเน้นให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระ โดยลดความเสี่ยงจากการเล่นที่อาจเกิดอันตราย

การเลือกสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๔-๑๒๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

เมื่อพูดถึงสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ผู้ปกครอง และครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่นกับเด็ก การสื่อสารอย่างมีคุณภาพและให้ความรัก ความไว้วางใจ เป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กสุดท้าย ยังได้ระบุถึงการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งสามารถส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญในการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรใช้สื่อที่มามีความรู้ถูกต้องชัดเจน เช่น สไลด์ แผนภูมิ และวิดีโอทัศน์ ในขณะเดียวกัน ผู้เรียนยังควรมีโอกาสทดลองปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงและความสามารถในการแก้ปัญหา การสรุปบทเรียนควรใช้สื่อที่ครอบคลุมเนื้อหาสำคัญเป็นสั้น ๆ และในขั้นการประเมินผู้เรียน สื่ออาจเป็นคำถามหรือภาพประกอบเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน

นอกจากนี้ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ และครูจะส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และอารมณ์ของเด็ก โดยผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี และให้ความรักความเข้าใจต่อลูก ทั้งนี้ การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในครอบครัวก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง หน่วยที่ ๔

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (๒๕๕๗). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดูเคชั่นเพรสโปรดักส์.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (ไม่ระบุปี). การสอนเด็กปฐมวัยให้คิด. วารสารการศึกษาปฐมวัย.

นัยพินิจ คชภักดี. (๒๕๕๒). พัฒนาสมองลูกให้ล้ำเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิง.

นันทยา น้อยจันทร์. (๒๕๖๖). บทความ

นิตยา คชภักดี. (๒๕๖๓). ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิถึง ๕ ปี, กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๘๐.

พรใจ สารยศ. (๒๕๕๓). ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.

เยาวพา เดชะคุปต์. (ไม่ระบุปี). การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วิชา ECED ๘๐๑. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ภรณ์ คุรุรัตน์และคณะ. (๒๕๕๓). เด็กปฐมวัยท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง, วารสารการศึกษาปฐมวัย, ๑, น. ๒๓-๒๔.

สุนนา พานิช. (๒๕๖๕). บทความ

สุวรรณา ไชยะธน. (๒๕๖๓). ทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, น. ๘-๑๐.

Estes, L.E. (๒๐๐๔). Essentials of child care and early education. Boston : Pearson education, Inc.

Good, C.V. (๑๙๗๓). Dictionary of education. (๓rd ed). New York : McGraw – Hill.

Moore, K.D. (๒๐๐๑). Classroom teaching skills. (๕ th ed). New York : Mc Graw – Hill.

Morrison, G.S. (๒๐๐๔). Early childhood education today. (๙ th ed). New Jersey : Pearson Prentice Hall.

แบบฝึกหัดท้ายหน่วยที่ ๔

ตอนที่ ๑

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบปรนัย ๕ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ (๕ คะแนน)

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑. หลักการสำคัญในการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยคืออะไร

- ก. ต้องเป็นสื่อที่ราคาแพงและหายาก
- ข. สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
- ค. เลือกสื่อที่ซับซ้อนเพื่อพัฒนาความคิด
- ง. ใช้สื่อทุกประเภทที่มีในชั้นเรียน
- จ. เน้นใช้สื่อดิจิทัลเป็นหลัก

๒. สิ่งใดเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมของสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

- ก. ซับซ้อนเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์
- ข. ทำจากแก้วเพื่อความทนทาน
- ค. ขนาดใหญ่และหนักเพื่อความมั่นคง
- ง. มีสีสันสวยงาม และปลอดภัย
- จ. ราคาสูงเพื่อเพิ่มคุณค่า

๓. ขั้นตอนใดที่สำคัญที่สุดในกระบวนการวางแผนใช้สื่อการสอน

- ก. เลือกสื่อที่มีราคาแพง
- ข. กำหนดจุดประสงค์ และเป้าหมาย
- ค. ใช้สื่อโดยไม่มีการเตรียมตัวล่วงหน้า
- ง. เน้นการดัดแปลงสื่อทุกประเภท
- จ. ทดลองสื่อหลังการใช้งาน

๔. การเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงสิ่งใดมากที่สุด

- ก. ความสวยงามและขนาดใหญ่
- ข. การผลิตที่ทันสมัย
- ค. การใช้งานที่ง่ายและรวดเร็ว
- ง. ต้องใช้วัสดุที่นำเข้า
- จ. ความปลอดภัย และเหมาะสมกับวัย

๕. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของสื่อที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัย

- ก. ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน
- ข. ปลอดภัยและไม่เป็นพิษ
- ค. ราคาสูงเกินไป
- ง. ดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี
- จ. เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๖.การวางแผนใช้สื่อการเรียนรู้กับเด็กอายุ ๐-๑ ปีควรเป็นอย่างไร

- ก. ใช้สื่อที่มีเสียงดังและเคลื่อนไหวรวดเร็ว
- ข. ใช้สื่อที่ซับซ้อนเพื่อท้าทายความคิด
- ค. เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นหลัก
- ง. ให้เด็กเล่นอย่างอิสระโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่
- จ. ใช้สื่อที่ช่วยพัฒนาประสาทสัมผัส เช่น ของเล่นกรู้งกริ้ง

๗.สื่อและของเล่นประเภทใดที่ช่วยส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

- ก. เครื่องเล่นสนาม เช่น ไม้ลื่น
- ข. ลูกฟุตบอลและจักรยานสามล้อ
- ค. ดินน้ำมันและบล็อกไม้
- ง. ของเล่นที่ใช้ลากจูง
- จ. เครื่องเล่นที่มีเสียงไฟ

๘.การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้สำหรับเด็กควรเป็นอย่างไร

- ก. เน้นการใช้สมาร์ทโฟนโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่
- ข. ให้เด็กใช้เทคโนโลยีเมื่ออายุมากกว่า ๑๐ ปี
- ค. เปิดหน้าจอและให้เด็กเรียนรู้ด้วยตัวเอง
- ง. ใช้เฉพาะในกิจกรรมการอ่าน
- จ. ใช้ร่วมกับการสอนโดยมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก

๙.การเลือกสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยควรหลีกเลี่ยงลักษณะใด

- ก. มีวิธีใช้ที่ซับซ้อน
- ข. ปลอดภัยต่อเด็ก
- ค. ใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย
- ง. สื่อที่สร้างความสนใจให้เด็ก
- จ. สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก

๑๐.การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเล่น ควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นสำคัญ

- ก. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้อื่น
- ข. ให้เด็กเรียนรู้อย่างอิสระโดยไม่มีข้อจำกัด
- ค. การใช้ของเล่นที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง
- ง. ให้เด็กเล่นอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีการพัก
- จ. ให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่มีการแนะนำ

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ตอนที่ ๒

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบอัตนัย จำนวน ๒ ข้อ (๕ คะแนน)

๑. จงอธิบายหลักการใช้สื่อ วัสดุ - อุปกรณ์และของเล่นประกอบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย (๒ คะแนน)
๒. จงอธิบายการใช้สื่อ และของเล่นเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (๓ คะแนน)

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๑

๑. ข	๒. ง	๓. ข	๔. จ	๕. ค
๖. จ	๗. ค	๘. ง	๙. ก	๑๐. ก

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๒

แนวทางการตอบข้อ ๑.

คำตอบ: หลักการใช้สื่อ วัสดุ – อุปกรณ์และของเล่นประกอบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีรายละเอียดดังนี้ ๑. สื่อนั้น ควรส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสติปัญญา, ร่างกาย, สังคม,อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ๒. เน้นสื่อที่เป็นจริง หรือเป็นสื่อที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ ๓. ควรเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก สะดุดตา ได้รับความสนใจของเด็กได้ดี ๔. มีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก ๕. สื่อนั้น ๆ ต้องเหมาะสมตามวัยหรือพัฒนาการเด็ก ๖. มีขนาดเหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย น้ำหนักเบา เด็กสามารถหยิบจับ เคลื่อนย้ายด้วยตนเองได้สะดวก

แนวทางการตอบข้อ ๒.

คำตอบ: การใช้สื่อ และของเล่นเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยขั้นตอนการผลิตสื่อ และขั้นตอนการใช้สื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ควรใช้แนวคิดทฤษฎี PDCA เป็นกระบวนการทำงานที่ยั่งยืน เป็นวงจรพัฒนาคุณภาพที่นำมาออกแบบนวัตกรรม ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. Plan ขึ้นวางแผน

๑. ประชุมครูเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน
๒. ศึกษารายละเอียด ขั้นตอนการทำสื่อ และของเล่น
๓. คณะครูแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

๒. Do ดำเนินการตามแผน

๑. ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำสื่อ และของเล่น
๒. ครูออกแบบขั้นตอนการทำสื่อ และของเล่น
๓. คณะครูร่วมจัดกิจกรรมผลิตสื่อ และของเล่น

๓. Check การตรวจสอบ

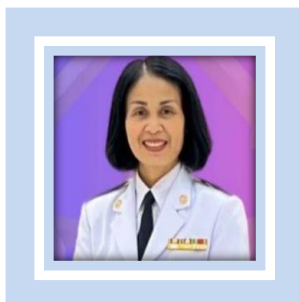
๑. ครูทดลองใช้สื่อที่ และของเล่นผลิต
๒. ครูนำสื่อไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

๔. Action การรายงานผลเพื่อปรับปรุงพัฒนา

๑. สื่อ และของเล่นไม่มีความแข็งแรง
๒. ครูนำสื่อ และของเล่นที่นำมาปรับปรุงปรับปรุงเพื่อให้เกิดความแข็งแรงในการใช้งานได้จริง

หน่วยที่ ๕ การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม สำหรับเด็กปฐมวัย

วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ชื่อ นางวรรณรัตน์ ศิริภูธร
วุฒิ คบ.(การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏราชนครินทร์
สัมฤทธิ์บัตร (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประกาศนียบัตรบัณฑิต(บริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
วิทยาลัยชุมชนตราด สถาบันวิทยาลัยชุมชน
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

หน่วยที่ ๕

การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๕

เนื้อหาประจำหน่วยที่ ๕

ตอนที่ ๕.๑ กระบวนการออกแบบ สื่อการเรียนรู้การสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ ๕.๒ การออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ ๕.๓ วัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่น

ตอนที่ ๕.๔ มาตรฐานในการผลิตของเล่น

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาหน่วยที่ ๕ จบแล้ว นักศึกษาสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้

๑. อธิบายการออกแบบสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้
๒. อธิบายการออกแบบ สื่อการเรียนรู้การสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้
๓. อธิบายกระบวนการออกแบบ สื่อการเรียนรู้การสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้
๔. สามารถออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยได้
๕. อธิบาย และสามารถเลือกวัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยได้
๖. อธิบายมาตรฐานในการผลิตของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยได้

วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนประจำหน่วย

๑. ปฐมนิเทศชี้แจงการสอน และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสอน และเกณฑ์การประเมิน
๒. ผู้สอนบรรยายองค์ประกอบที่สำคัญการออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
๓. นักศึกษาแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่ม ๆ ๔-๕ คน แล้ว ศึกษาเอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ ๕ การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
๔. ศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ และPower Point Slide

๕. ร่วมกันสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม
๖. ทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วย

สื่อการเรียนการสอน

๑. เอกสารประกอบการสอน
๒. Power Point Slide
๓. โปรเจคเตอร์
๔. เครื่องคอมพิวเตอร์
๕. แบบฝึกปฏิบัติงานกลุ่มโดยอภิปราย

การวัดและการประเมินผล

๑. การสังเกตความสนใจของนักศึกษา และการมีส่วนร่วมในการทำงาน
๒. การประเมินการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และพฤติกรรมการเรียน
๓. การประเมินผลงานจากการทำแบบฝึกหัด
๔. การประเมินจากการอภิปรายผล และการนำเสนอผลการศึกษาของกลุ่ม
๕. การประเมินจากผลงานการสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม

หน่วยที่ ๕

การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย บทนำ

สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยสร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรมขึ้นในความคิดของเด็กปฐมวัย การเรียนรู้เพียงผ่านการฟังอย่างเดียว นั้น ผู้เรียนจะต้องจินตนาการตามไปด้วย สิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้เรียนนั้นไม่สามารถทำได้ทุกคน การใช้สื่อและของเล่นจะช่วยทำให้เด็กปฐมวัยมีความเข้าใจและสร้างรูปธรรมขึ้นในใจได้ Journal of Modern Learning Development ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ ประจำเดือน พฤศจิกายน ๒๕๖๕ หน้า ๑๓๙ สื่อการสอนนั้นจะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กปฐมวัยต้องเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยผ่านการเคลื่อนไหว หยิบ จับ สัมผัส แชน การฟังเพียงอย่างเดียว สื่อการสอนเป็นรากฐานใน การพัฒนาการเรียนรู้และทำให้จดจำได้อย่างถาวร ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับ ประสบการณ์ใหม่ได้ สื่อสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความคิด ความคิดสร้างสรรค์ และต่อเนื่องเป็น อันหนึ่งอันเดียวกันทำให้เห็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันกับสิ่งต่าง ๆ เพิ่มทักษะในการอ่าน การเขียน ความเข้าใจคำใหม่ ๆ ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สื่อยังเป็นตัวช่วยให้เด็กอ่านได้เห็นภาพ จากการหยิบจับ สัมผัส จากสื่อการสอนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ สื่อการสอนมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้น ครูปฐมวัยจำเป็นต้องมีทักษะในการสร้างสรรค์สื่อ การเลือกสื่อ ความปลอดภัย ความคงทน ประหยัดและใช้ งานได้นาน และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย สื่อระดับการศึกษาปฐมวัยตามระดับ การพัฒนาของเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ๑. ด้านร่างกาย ฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้า ๒. ด้านจิตใจ อารมณ์ ความพร้อมด้านดนตรี และการเคลื่อนไหวตามจังหวะ ด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ ๓. ด้าน สังคม พัฒนาความพร้อมด้านการเข้าสังคมกับเพื่อนและบุคคลรอบตัว ๔. ด้านสติปัญญา พัฒนาความพร้อม ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ด้านภาษาของเด็กปฐมวัยแบ่งตามคุณลักษณะ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ ๑. สื่อการสอนประเภทวัสดุ ๒. สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ ๓. สื่อการสอนประเภทวิธีการ สื่อสำหรับ ประกอบการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยจึงหมายถึงสื่อสำหรับจัดกิจกรรมทั้ง ๖ กิจกรรมหลัก ตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย ๑. กิจกรรมเสริมทักษะประสบการณ์ ๒.กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ๓.กิจกรรมกลางแจ้ง ๔.กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ๕. กิจกรรมเกมการศึกษา และ ๖.กิจกรรมเสรี(กรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น,๒๕๕๓ : ๒)

ตอนที่ ๕.๑ กระบวนการออกแบบ สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อที่ดีคือสื่อที่เด็กๆ ได้สัมผัสจับต้อง ได้ลงมือเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองหัวใจสำคัญของการสร้างสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การคำนึงถึงผู้ใช้ และใช้เพื่ออะไร ดังนั้นการสร้างสื่อที่ดีต้องตอบโจทย์ ต้องผ่านกระบวนการศึกษา สืบค้นข้อมูล และการออกแบบสร้างสรรค์ให้น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ นำไปทดลองใช้ วิเคราะห์ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสร้างสื่อที่คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย(ชุลีกร เลิศประเสริฐ ผู้อำนวยการศูนย์สาธิตการบริบาล และพัฒนาเด็กปฐมวัย มรภ.พระนครศรีอยุธยา)

จากการศึกษาวิจัย และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในโครงการพัฒนาผู้ผลิตสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย(๓-๖ ปี) นอกจากจะมีรายละเอียดที่ต้องมีกระบวนการออกแบบให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ทั้งทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคมแล้ว เรื่องการออกแบบเนื้อหาจะต้องอยู่บนแกนสาระสำคัญ โดยวันนี้เรามีเช็คลิสต์ง่าย ๆ ที่ต้องจำขึ้นใจ ๕ ข้อ ซึ่งเป็นหัวใจหลัก เป็นจุดเริ่มต้นในการผลิตสื่อสำหรับเด็กเล็กกว่าได้

๑. กระตุ้นจินตนาการและ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking & imagination) : มีเนื้อหาที่เปิดโลกจินตนาการ ให้เด็กฝึกคิดในแง่มุมใหม่ ยืดหยุ่นและเปิดมุมมองด้านความคิดสร้างสรรค์ อาจเพิ่มทักษะการสังเกต หรือตั้งคำถามในเชิงสร้างสรรค์.... เรียกว่าง่าย ๆ กระตุ้นต่อมเอ๊ะ!

๒. พัฒนาทักษะทางสังคม (social skills) : ช่วยเพิ่มทักษะที่สำคัญในโลกยุคใหม่นี้ ทำให้เด็กๆ มีทัศนคติที่ดี มีพลังบวก การมีน้ำใจ ช่วยเหลือเพื่อนๆ หรือคนในครอบครัว ทำให้เด็กๆ เข้าใจการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีความเข้าอกเข้าใจ และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น

สะท้อนและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน (relate daily life) เพื่อให้เด็กเข้าใจ เข้าถึง และอินกับเนื้อหาได้ง่าย เช่น เรื่อง ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ที่เด็กๆ ต้องเจอในชีวิตประจำวันซึ่งสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาการแก้ปัญหาอุปสรรคในเชิงบวกให้เด็กๆ ไปได้ด้วย

๓. ส่งเสริมความเข้าใจ และความภูมิใจในตัวเอง (self esteem) การรู้จักรักและภาคภูมิใจในตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญของความมั่นใจ การตัดสินใจ ทำให้เด็กมีความเข้าใจโลกและมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี อาจมีเนื้อหาที่ทำให้เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก การรู้จักเคารพในสิทธิของตัวเองและผู้อื่น โดยเลือกเนื้อหาที่เข้าใจง่ายเหมาะกับช่วงวัย

สอดแทรกบริบทแวดล้อมให้เหมาะสมกับสังคมไทย (cultural context) สามารถสอดแทรกเรื่องราวของบริบทสังคมไทยเข้าไป ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เรื่องวัฒนธรรม วิถีของสังคมไทยได้อย่างง่าย เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การปฏิบัติตัวอย่างมีมารยาทในสังคม

ซึ่งหลักการ ๕ ข้อนี้ จะช่วยให้มีจุดตั้งหลักในการคิดเนื้อหา ผู้ผลิตสื่อสำหรับเด็กก็จะมีแผนที่ที่ชัดเจน ที่จะสร้างสื่อเด็กที่ปลอดภัย สร้างสรรค์เหมาะกับเด็กๆ แต่ละช่วงวัยได้ แต่รับรองว่าเนื้อหาไม่ได้มีแค่นี้ เพราะกระบวนการพัฒนาผู้ผลิตสื่อสำหรับเด็กยังมีเนื้อหาที่น่าสนใจอีกมากให้ได้ติดตามกันต่อไป รับรองว่าสนุกและได้ความรู้อัดแน่น ๆ(บทความ และวิจัย กองทุนเพื่อพัฒนาสื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์,๒๕๖๔)

การออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก ของใช้เด็ก-ของเล่น

การออกแบบสื่อ และผลิตภัณฑ์ของใช้-ของเล่นเด็กปฐมวัย รายละเอียดดังนี้

๑.ผลิตภัณฑ์ สำหรับเด็ก ต้องคำนึงถึงวัสดุที่เป็นพิษเวลาเด็กเอาเข้าปากกัดหรืออม นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้เป็นสำคัญ มีการออกแบบบางอย่าง ต้องใช้เทคนิคที่เรียกว่าแบบธรรมดา แต่คาดไม่ถึงช่วยในการให้ความปลอดภัย เช่น การออกแบบหัวเกลียววาล์ว ถังแก๊ส หรือปั๊มเกลียว ล็อกใบพัดของพัดลม จะมีการทำเกลียวเปิดให้ย้อนตรงกันข้ามกับเกลียวทั่ว ๆ ไป เพื่อความปลอดภัย สำหรับคนที่ไม่ทราบหรือเคยมือไปหมุนเล่นคือ ยิ่งหมุนก็ยิ่งขันแน่น เป็นการเพิ่มความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้

๒.ความแข็งแรง ผลิตภัณฑ์จะต้องมีความแข็งแรงในตัว ผลิตภัณฑ์หรือโครงสร้างเป็นความเหมาะสมในการที่ นักออกแบบรู้จักใช้คุณสมบัติของวัสดุและจำนวน หรือปริมาณของโครงสร้าง ในกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่จะต้องมีการรับน้ำหนัก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ต้องเข้าใจหลักโครงสร้างและการรับน้ำหนัก อีกทั้งต้องไม่ทิ้งเรื่องของความสวยงามทางศิลปะ เพราะมีปัญหาว่า ถ้าใช้โครงสร้างให้มากเพื่อความแข็งแรง จะเกิดสวนทางกับความงาม นักออกแบบจะต้องเป็นผู้ตั้งเอาสิ่งสองสิ่งนี้เข้ามาอยู่ในความพอดีให้ได้ ส่วน ความแข็งแรงของตัวผลิตภัณฑ์เองนั้นก็ขึ้นอยู่กับที่การออกแบบรูปร่างและการ เลือกใช้วัสดุ และ ประกอบกับการศึกษาข้อมูลการใช้ผลิตภัณฑ์ว่า ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต้องรับน้ำหนักหรือกระทบกระแทกอะไรหรือไม่ในขณะที่ใช้งานก็คง ต้องทดลองประกอบการออกแบบไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ความแข็งแรงของโครงสร้างหรือตัวผลิตภัณฑ์ นอกจากเลือกใช้ประเภทของวัสดุ โครงสร้างที่เหมาะสมแล้วยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยควบคู่กันไปด้วย

๓.ความสะดวกสบายในการใช้ นักออกแบบต้องศึกษาวิชากายวิภาคเชิงกลเกี่ยวกับสัดส่วนขนาด และขีดจำกัดที่เหมาะสมสำหรับอวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกายของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัยซึ่งจะประกอบด้วยความรู้ทางด้านขนาดสัดส่วนมนุษย์ (ANTHROPOMETRY) ด้านสรีรศาสตร์ (PHYSIOLOGY) จะทำให้ทราบ ขีดจำกัด ความสามารถของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์ เพื่อใช้ประกอบการออกแบบ หรือศึกษาด้านจิตวิทยา (PSYCHOLOGY) ซึ่งความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ จะทำให้นักออกแบบ ออกแบบและกำหนดขนาด (DIMENSIONS) ส่วนโค้ง ส่วนเว้า ส่วนตรง ส่วนแคบของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้อย่างพอเหมาะกับการร่างกายหรืออวัยวะของมนุษย์ที่ใช้ ก็จะทำให้เกิดความสะดวกสบายในการใช้การไม่เมื่อยมือหรือเกิดการล้าในขณะที่ใช้ไปนาน ๆ ผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาวิชาดังกล่าว ก็จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ใช้ต้องใช้ช่วยร่างกาย ไปสัมผัสเป็นเวลานาน เช่น เก้าอี้ ด้าม เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ การออกแบบภายในห้องโดยสารรถยนต์ ที่มีมือจับรถจักรยาน ปั๊ม สัมผัสต่าง ๆ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ที่ยกตัวอย่างมานี้ถ้าผู้ใช้ผู้ใช้ได้เคยใช้มาแล้วเกิดความไม่สบาย ร่างกายขึ้น ก็แสดงว่าศึกษาวิชากายวิภาคเชิงกลไม่ดีพอแต่ทั้งนี้ก็ต้องศึกษาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้ดีกว่าก่อน จะไปหมายความว่าผลิตภัณฑ์นั้นไม่ดี เพราะผลิตภัณฑ์บางชนิดผลิตมาจากประเทศตะวันตก ซึ่งออกแบบโดยใช้มาตรฐานผู้ใช้ของชาวตะวันตก ที่มีรูปร่างใหญ่โตกว่าชาวเอเชีย เมื่อชาวเอเชียนำมาใช้อาจจะไม่พอดี หรือหลวม ไม่สะดวกในการใช้งาน นักออกแบบจึงจำเป็นต้องศึกษาสัดส่วนร่างกายของชนชาติหรือเผ่าพันธุ์ที่ใช้ ผลิตภัณฑ์เป็นเกณฑ์

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๔.ความสวยงาม ผลิภัณฑ์ในยุคปัจจุบันนี้ความสวยงามนับว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหน้าที่ใช้ สอยเลย ความสวยงามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพราะประทับใจส่วนหน้าที่ใช้สอยจะดีหรือไม่ต้องใช้เวลาอีกกระยะหนึ่งคือใช้ไปเรื่อย ๆ ก็เกิดข้อบกพร่องในหน้าที่ใช้สอยให้เห็นภายหลัง ผลิภัณฑ์บางอย่างความสวยงามก็คือ หน้าที่ใช้สอยนั่นเอง เช่น ผลิภัณฑ์ของที่ระลึก ของโชว์ตกแต่งต่างๆ ซึ่งผู้ซื้อเกิดความประทับใจในความสวยงามของผลิภัณฑ์ ความสวยงามจะเกิดมาจากสิ่งสองสิ่งด้วยกันคือ รูปร่าง (FORM) และสี (COLOR) การกำหนดรูปร่างและสี ในงานออกแบบผลิภัณฑ์ไม่เหมือนกับการกำหนด รูปร่าง สี ได้ตามความนึกคิดของจิตรกรที่ต้องการ แต่ในงานออกแบบผลิภัณฑ์เป็นในลักษณะศิลปะอุตสาหกรรมจะทำตามความชอบ ความรู้สึกนึกคิดของนักออกแบบแต่เพียงผู้เดียวไม่ได้จำเป็นต้องยึดข้อมูลและ กฎเกณฑ์ผสมผสานรูปร่างและสีสนให้เหมาะสม ด้วยเหตุของความสำคัญของ รูปร่าง และสีที่มีผลต่อผลิภัณฑ์ นักออกแบบจึงจำเป็นต้องศึกษาวิชา ทฤษฎีหรือหลักการออกแบบและวิชาทฤษฎีสี ซึ่งเป็นวิชาทางด้านของศิลปะแล้วนำมาประยุกต์ผสมผสานใช้กับศิลปะทางด้าน อุตสาหกรรมให้เกิดความกลมกลืน

๕.ราคาพอสมควร ผลิภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาขายนั้นย่อมต้องมีข้อมูลด้านผู้บริโภค และการตลาดที่ได้ค้นคว้า และสำรวจแล้ว ผลิภัณฑ์ย่อมจะต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ว่าเป็นคนกลุ่มใด อาชีพฐานะเป็นอย่างไร มีความต้องการใช้สินค้าหรือผลิภัณฑ์นี้เพียงใด นักออกแบบก็จะเป็นผู้กำหนดแบบผลิภัณฑ์ ประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่จะซื้อได้การจะได้มาซึ่ง ผลิภัณฑ์ที่มีราคาเหมาะสมกับผู้ซื้อนั้น ก็อยู่ที่การเลือกใช้นิดหรือเกรดของวัสดุ และเลือกวิธีการผลิตที่ง่ายรวดเร็วเหมาะสม อย่างไรก็ดี ถ้าประมาณการออกมาแล้ว ปรากฏว่า ราคาค่อนข้างจะสูงกว่าที่กำหนดไว้ ก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์ประกอบด้านต่างๆ กันใหม่ แต่ก็ยังต้องคงไว้ซึ่งคุณค่าของผลิภัณฑ์นั้น เรียกว่าเป็นวิธีการลดค่าใช้จ่าย

๖.การซ่อมแซมง่าย หลักการนี้คงจะใช้กับผลิภัณฑ์ เครื่องจักรกล เครื่องยนต์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ที่มีกลไกภายในซับซ้อน อะไหล่บางชิ้นย่อมต้องมีการเสื่อมสภาพไปตามอายุการใช้งานหรือการใช้งานในทาง ที่ผิด นักออกแบบย่อมที่จะต้องศึกษาถึงตำแหน่งในการจัดวางกลไกแต่ละชิ้นตลอดจนถอดสกรู เพื่อที่จะได้ออกแบบส่วนของฝารอบบริเวณต่างๆ ให้สะดวก ในการถอดซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอะไหล่ได้ง่าย

๗.วัสดุและวิธีการผลิต ผลิภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตด้วยวัสดุสังเคราะห์ อาจมีกรรมวิธีการเลือกใช้วัสดุ และวิธีผลิตได้หลายแบบ แต่แบบหรือวิธีใดถึงจะเหมาะสมที่สุด ที่จะไม่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ประมาณ ฉะนั้น นักออกแบบคงจะต้องศึกษาเรื่องวัสดุและวิธีผลิตให้ลึกซึ้งโดยเฉพาะวัสดุจำพวกพลาสติกในแต่ละชนิด จะมีคุณสมบัติทางกายภาพที่ต่างกันออกไป เช่น มีความใส ทนความร้อน ผิวมันวาว ทนกรดด่างได้ดี ไม่ลื่น เป็นต้น ก็ต้องเลือกให้คุณสมบัติดังกล่าวให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของผลิภัณฑ์ที่พึง มีอยู่ในยุคสมัยนี้ มีการรณรงค์ช่วยกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการใช้วัสดุที่นำกลับมาหมุนเวียนมาใช้ใหม่ ก็ยิ่งทำให้นักออกแบบย่อมต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นอีกคือเป็นผู้ช่วยพิทักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการเลือกใช้วัสดุที่หมุนเวียนกลับมาใช้ ใหม่ได้ ที่เรียกว่า รีไซเคิล

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๘. การขนส่ง นักออกแบบต้องคำนึงถึงการประหยัดค่าขนส่ง การขนส่งสะดวกหรือไม่ระยะใกล้หรือระยะไกลเกินไปที่ในการขนส่งมากนักน้อยเพียงใด การขนส่งทางบกทางน้ำหรือทางอากาศต้องทำการบรรจุหีบห่ออย่างไร ถึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการเสียหายชำรุด ขนาดของตู้คอนเทนเนอร์บรรจุสินค้าหรือเนื้อที่ที่ใช้ในการขนส่งมีขนาด กว้าง ยาว สูง เท่าไหร่ เป็นต้น หรือในกรณีที่ผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบมีขนาดใหญ่โตยาวมาก เช่น เตียง หรือพัดลมแบบตั้งพื้น นักออกแบบก็ควรที่จะคำนึงถึงเรื่องการขนส่ง ตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบกันเลยทีเดียว คือ ออกแบบให้มีชิ้นส่วน สามารถถอดประกอบได้ง่าย สะดวก เพื่อให้หีบห่อมีขนาดเล็กที่สุดสามารถบรรจุได้ในลังที่เป็นขนาดมาตรฐาน เพื่อการประหยัดค่าขนส่ง เมื่อผู้ซื้อซื้อไปก็สามารถที่จะขนส่งได้ด้วยตนเองนำกลับไปบ้านก็สามารถ ประกอบชิ้นส่วนให้เข้ารูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้โดยสะดวกด้วยตนเอง

๙. เรื่องหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้กล่าวมาทั้ง ๙ ข้อนี้เป็นหลักการที่นักออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงเป็นหลักการทางสากลที่ได้กล่าวไว้ในขอบเขตอย่างกว้าง ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ไว้ทั่วทุกกลุ่มทุกประเภทในผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดนั้น อาจจะไม่ต้องคำนึงหลักการดังกล่าวครบทุกข้อก็ได้ ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์บางชนิดก็อาจจะต้องคำนึง ถึงหลักการดังกล่าวครบถ้วนทุกข้อ เช่น ออกแบบผลิตภัณฑ์ไว้อาบน้ำก็ควรจะเน้นหลักการด้านประโยชน์ใช้สอย ความสะดวกในการใช้และความสวยงามเป็นหลัก คงไม่ต้องไปคำนึงถึงด้านการซ่อมแซมเพราะไม่มีกลไกซับซ้อนอะไร หรือการขนส่ง เพราะขนาดจำกัดตามประโยชน์ใช้สอยบังคับ ก็จำเป็นที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ครบทั้ง ๙ ข้อ

ข้อควรคำนึงถึงในการออกแบบสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย

ในการสร้าง และออกแบบสื่อการสอนให้มีความเหมาะสม และเด็กเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ครูผู้สอนจะต้องเริ่มจาก

๑. การสำรวจความต้องการของเด็ก
๒. กำหนดเป้าหมายการผลิต
๓. วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
๔. วิเคราะห์ และจัดทำเนื้อหา
๖. เลือกประเภทสื่อที่จะผลิต
๗. ผลิตสื่อ
๘. ทดลองภาคสนาม
๙. วิเคราะห์
๑๐. ประเมินผล
๑๑. การนำไปใช้ และปรับปรุง ซึ่งนำไปใช้
๑๒. การรายงานการใช้สื่อ

(อ้างอิง : พรทิพย์ ประยุทธเต, ๒๕๕๗)

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

สรุปได้ว่า กระบวนการออกแบบ สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ต้องอาศัยหลายปัจจัยได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ ส่วนข้อควรระวังในการออกแบบสื่อให้เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

ได้แก่ การสำรวจความต้องการของเด็ก กำหนดเป้าหมายการผลิต วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม การวิเคราะห์ และจัดทำเนื้อหา การเลือกประเภทสื่อที่จะผลิต การผลิตสื่อ การทดลองภาคสนาม การวิเคราะห์ การประเมินผล การนำไปใช้ และปรับปรุง ซึ่งนำไปใช้และการรายงานการใช้สื่อ

ตอนที่ ๕.๒ การออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

การออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก ของใช้เด็ก-ของเล่น ผลิตภัณฑ์ สำหรับเด็ก ต้องคำนึงถึงวัสดุที่เป็นพิษเวลาเด็กเอาเข้าปากกัดหรืออม นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้เป็นสำคัญ

การออกแบบของเล่นสำหรับเด็ก ของเล่นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งสำหรับเด็ก โดยพื้นฐานแล้วของเล่นส่วนใหญ่จะสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เด็กมีอารมณ์ ที่ดี และเบิกบาน นอกจากนี้ยังมีประโยชน์มากมายในแง่ของการช่วย พัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กซึ่ง จะมีการแบ่งสัดส่วนที่ แตกต่างกันไปตามประเภท ของของเล่นนั้น ดังนี้

๑.ร่างกาย

๒.ภาษา

๓.ความคิดสร้างสรรค์

๔.สังคม

สิ่งสำคัญของการออกแบบของเล่น FUN : ของเล่นทุกชิ้นควรสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กใน ทุกช่วงอายุ ซึ่งเน้นความสนุกสนานอย่างมีจินตนาการ คิดเอง เล่นเอง สนุกได้เอง EDUCATION (LEARN) : เพราะโลกของการเรียนรู้ไม่เคยปิดกั้นสำหรับเด็ก การเติมเต็มทุก การเรียนรู้ อย่างสนุกสนาน คือความมุ่งหมายในการคิดค้นและสร้างสรรค์ ของเล่นทุกชิ้น สำหรับทุกการเรียนรู้ของเด็กที่จะช่วยเพิ่มพูนทักษะอย่าง สนุกสนาน เพื่อความสุขของเด็กทั่วโลก SAFETY: ไม่ใช่แค่เล่นสนุกแต่ต้องสนุกอย่างปลอดภัย ของเล่นทุกชิ้นต้องถูก ออกแบบ ด้วยนวัตกรรมเพื่อความปลอดภัย ปลอดภัย สารเคมี คัดสรรจากวัสดุ ที่ดีนำมาแต่งเติมด้วยสีสันและความสนุกในรูปแบบโดดเด่น และแตกต่าง เพราะเรารู้ว่าความสุขของเด็กต้องมีความปลอดภัย สูงสุดอยู่ด้วยเสมอ

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบของเล่นสำหรับเด็ก สิ่งสำคัญของการออกแบบของเล่น คือ การสร้างความ หลากหลายในการเล่น ไม่ซ้ำซากจำเจ เล่นได้หลายแบบ ควรมีการ ทดสอบโดยการให้เด็กทดลองเล่นเพื่อศึกษาถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ และแก้ไขปรับปรุงจนเกิดความแน่ใจว่าเหมาะสมแล้วจึงค่อยตัดสินใจ ทำการผลิต การออกแบบ และผลิตของเล่นสำหรับเด็กนั้นเป็นเรื่องที่ ค่อนข้างยุ่งยากและละเอียดอ่อน นักออกแบบจึงต้องคำนึงถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด ดังนี้

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑. ข้อแตกต่างหรือข้อจำกัดทางธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย ในแต่ละช่วงอายุความสามารถในการรับรู้ และการประสาน สัมพันธระหว่างกล้ามเนื้อ และสายตาจะแตกต่างกัน จึงต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนของการเล่น ความยากง่ายในการเล่น และประโยชน์ที่จะได้รับ

๒. ความปลอดภัย และการคาดเดาอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น จากการเล่น เช่น ส่วนประกอบของ
ของเล่นต้องแน่นหนา ไม่หลุดหรือแตกแยกเป็นชิ้นส่วนเล็ก ๆ และไม่ควรมีปลายแหลม หรือขอบคม

๓. วัสดุที่นำมาผลิตต้องปลอดภัย ไม่มีสารพิษเจือปนสียที่ใช้ปนหรือทำต้องเป็นสีที่ปลอดภัย

๔. หีบห่อที่บรรจุของเล่นต้องมีคำอธิบายวิธีการเล่น บอกอายุที่เหมาะสมของเด็ก เพราะของเล่นแต่ละชนิดจะมีข้อบกพร่องถ้าใช้ไม่ถูกวัย กรณีที่เป็นของเล่นที่อาจเกิดอันตรายควรมีคำเตือนเรื่องอันตรายไว้ด้วย

หลักการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

๑.การออกแบบรูปแบบให้สวยงาม ทันสมัย และมีสีสันที่ดึงดูดใจ

๒.ออกแบบให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว หรือมีรูปแบบที่สะดวกต่อการเล่น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ในวันจะมีความต้องการที่ หลากหลาย และแยบยล

๓. มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน

๔.คงไว้ซึ่งความปลอดภัยต่อเด็ก

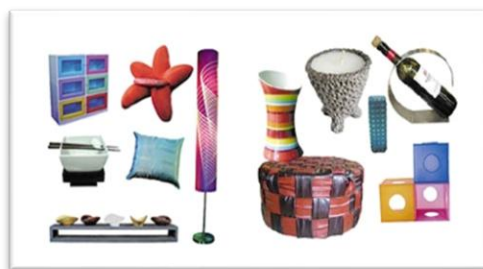
๕.พัฒนามาตรฐานคุณภาพของสินค้าของเด็กเล่นตาม มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ของเล่น

ตอนที่ ๕.๓ วัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่น

วัสดุ หรือสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรามีทั้งที่เป็นของเล่นของใช้ รวมถึงสิ่งที่เรานำมา
รับประทาน ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่สำคัญในชีวิตประจำวัน วัตถุ คือ สิ่งของที่มีความแตกต่างกัน ทั้งรูปร่าง
ขนาด น้ำหนัก สี กลิ่น ของเล่นของใช้ เช่น หนังสือ จักรยาน ดินสอ กระเป๋านักเรียน หุ่นยนต์ หมอน
ตุ๊กตา เป็นต้น วัตถุต่างทำมาจากวัสดุหลายชนิด และวัสดุบางชนิดก็ทำมาจากธรรมชาติ เช่น ดิน หิน ไม้
บางชนิดมนุษย์เป็นผู้ผลิตหรือทำขึ้น เช่น พลาสติก แก้ว โลหะ กระดาษ เป็นต้น

วัสดุ

ภาพที่ : ๕.๑ วัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่น

ที่มา : pangtree

การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๕-๑๓๖

วัสดุ คือ สิ่งที่นำมาใช้ทำของเล่นและของใช้ต่างๆ ดังนั้น พลาสติก ไม้ ผ้า ทราย โลหะ จึงเป็นวัสดุ เพราะนำมาใช้ทำของเล่นของใช้ ของเล่นของใช้บางอย่างทำมาจากวัสดุเพียงอย่างเดียว เช่น ไม้บรรทัด ทำจากพลาสติก ลูกบอลทำมาจากหนัง ของเล่นบางอย่างทำมาจากไม้ ผ้าขนหนูทำจากผ้าของเล่นของใช้บางอย่างทำมาจากวัสดุหลายชนิดประกอบกัน เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น รองเท้าผ้าใบ ดินสอ กระเป๋าทึบ นอน โทรศัพท์ เป็นต้น

ที่มาของวัสดุ

วัสดุแต่ละชนิดมีแหล่งที่มาแตกต่างกัน คือ มาจากพืช เช่น ไม้ เส้นใยพืช ใบพืช เยื่อไม้ แผ่นยาง อื่นๆ มาจากสัตว์ เช่น หนังสัตว์ ขาสัตว์ กระดุกสัตว์ เส้นไหม ขนสัตว์ อื่นๆ มาจากธรรมชาติ เช่น หิน ดิน ทราย แร่ธาตุอื่นๆ มาจากคนสร้างขึ้น เช่น แก้ว พลาสติก หนังเทียม โยสังเคราะห์ อื่นๆ

สมบัติของวัสดุ

สีต่างๆ ลักษณะผิวสัมผัส เช่น เรียบ ขรุขระ ความแข็ง หรือความอ่อนนุ่ม หนัก เบา ยืดหยุ่นได้ เหล่านี้ เป็นสมบัติของวัสดุ ดังนั้น วัสดุแต่ละชนิดมีแหล่งที่มาที่ต่างกัน จึงมีสมบัติที่แตกต่างกัน

วัสดุที่นำมาทำของเล่นของใช้

วัสดุที่นำมาทำเป็นของเล่นของใช้ เพื่อให้วัสดุเหล่านั้นมีความคงทนตามคุณสมบัติ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และความปลอดภัย ประโยชน์ของการใช้งานและความทนทาน

ภาพที่ : ๕.๒ วัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่น

ที่มา : pangtree

ตัวอย่างวัสดุ

วัสดุที่นำมาทำของเล่นของใช้มีหลายชนิด เช่น

๑. พลาสติก เป็นวัสดุที่มีความยืดหยุ่นและคงทน เหมาะสมกับการประดิษฐ์และการใช้งาน พลาสติกที่ยืดหยุ่นได้ ใช้ทำของเล่นของใช้ต่างๆ เช่น ลูกโป่ง ตุ๊กตาของเล่น ยางรัดของ พลาสติกที่คงทนและแข็งแรงใช้ทำของใช้ได้ เช่น ท่อน้ำ กระติกน้ำ แก้ว ไม้เท้า แก้วน้ำ จาน ชาม เป็นต้น

๒. ไม้ เป็นวัสดุที่มีความคงทน ไม่หักแตกง่ายใช้ทำของเล่นของใช้ต่างๆ เช่น ไม้เท้า แก้ว ไม้เท้า ของเล่นเด็ก เป็นต้น

๓. โลหะ เป็นวัสดุที่มีความคงทน แข็งแรง ผิวมันวาวสามารถโค้งงอได้ โลหะมีหลายชนิด เช่น เหล็ก ทองแดง อะลูมิเนียม สแตนเลส เป็นต้น

การออกแบบ และการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๕-๑๓๗

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๔. ผ้า มีทั้งที่เป็นเส้นใยธรรมชาติ และเส้นใยสังเคราะห์ มีความอ่อนนุ่ม ยืดหยุ่นได้ นิยมนำมา ถักทอและใช้ตัดเสื้อผ้า

๕. ดิน ที่นิยมนำมาทำของเล่นของใช้ คือ ดินเหนียว นำมาทำเครื่องปั้นดินเผา เช่น แจกัน ถ้วย ชาม กระถางต้นไม้ อิฐ และของใช้ที่ใช้สำหรับตกแต่งบ้าน

(อ้างอิง <http://innovation.kpru.ac.th/web๑๘/๕๕๑๑๒๑๘๑๑/innovation/index.php/๔>

สืบค้น ๑๑ ม.ค.๒๕๖๗)

ตอนที่ ๕.๔ มาตรฐานในการผลิตของเล่น

รายชื่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

๑.ของเล่น เล่ม ๑ ข้อกำหนดทั่วไป (มอก. ๖๘๕ เล่ม ๑-๒๕๔๐) มาตรฐานบังคับ (วันที่มีผล บังคับใช้ ๕ มกราคม ๒๕๔๒)

๒.ของเล่น เล่ม ๒ ภาชนะบรรจุ และฉลาก (มอก. ๖๘๕ เล่ม ๒-๒๕๔๐) มาตรฐานบังคับ (วันที่ มีผลบังคับใช้ ๕ มกราคม ๒๕๔๒)

๓.ของเล่น เล่ม ๓ วิธีทดสอบ และวิเคราะห์(มอก. ๖๘๕ เล่ม ๓-๒๕๔๐) มาตรฐานบังคับ (วันที่ มีผลบังคับใช้ ๕ มกราคม ๒๕๔๒)

๔.ของเล่นไฟฟ้า เฉพาะด้านความปลอดภัย (มอก. ๒๒๓๖-๒๕๔๘)

ใช้ประโยชน์จากเครื่องหมายต่าง ๆ การทำความรู้จัก และการอ่านรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ ของ ของเล่น สามารถทำให้การเลือกของเล่นที่เหมาะสมง่ายขึ้น ของเล่นบางชิ้นอาจมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ ในการลงคำอธิบายต่าง ๆ การใช้เครื่องหมาย แทนคำอธิบายหรือคำเตือน จึงเป็นสิ่งจำเป็นนอกจากการ ใช้เครื่องหมาย คำเตือนแทนคำอธิบายแล้ว เครื่องหมายรับรองมาตรฐานในด้านของเล่น จากแหล่งผลิต ต่าง ๆ ก็มีความแตกต่าง เครื่องหมายรับรองมาตรฐานความปลอดภัยของ ๆ เล่นที่ใช้ตามกฎหมาย

ของเล่นมาตรฐาน มอก. ผ่านการตรวจสอบด้านใดบ้าง ขอบข่ายและข้อกำหนดต่าง ๆ ใน มาตรฐาน มอก.๖๘๕-๒๕๔๐ ได้ อ้างอิงมาตรฐานของเล่นของประเทศที่เป็นที่ยอมรับ เช่น EN ๗๑ และ ASTM F ๙๖๓ นำมาเป็นแนวทางจัดทำโดยมาตรฐานดังกล่าว มุ่งเน้น คุณลักษณะด้านความ ปลอดภัยของของเล่นเป็นสำคัญ และของเล่นเด็ก ต้องผ่านการตรวจสอบ ดังนี้

๑. วัสดุที่ใช้ทำต้องเป็นวัสดุใหม่ไม่เคยใช้งานมาก่อน เช่น ไม้ ต้องปราศจากเชื้อรา และเส้นใย พลาสติก ต้องทำจากเรซินที่ไม่เคยใช้งาน แก้วให้ใช้ได้เฉพาะส่วนที่จำเป็น สำหรับของเล่นของเด็กอายุ ๓ ปีขึ้นไปวัสดุที่ทำของเล่นต้องปราศจากสารเคมีหรือวัตถุใด ๆ ที่เป็นอันตราย

๒. ลักษณะทั่วไป เช่น พื้นผิว ต้องสะอาด ไม่มีรอยตำหนิหรือ ขอบกพร่องใด ๆ ที่อาจเป็น อันตรายต่อเด็ก ขอบที่จับหรือสัมผัสได้ง่าย ต้องปลอดภัยหรือเกิดอันตรายจากการเล่นน้อยที่สุด ตัวยัด ต้องปราศจากเส้นใย ออกแบบให้ฝังจมในเนื้อวัสดุ เป็นต้น

การออกแบบ และการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๕-๑๓๘

๓. คุณลักษณะเฉพาะแบบกำหนดตามของเล่นแต่ละประเภท ตามมาตรฐานกำหนดไว้ ๒๒ แบบ ตัวอย่างเช่นขนาดของของเล่นสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี เมื่อใส่ลงในทรงกระบอกต้องไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดของของเล่นโผล่พ้นออกมาของเล่นที่เขย่าเพื่อให้เกิดเสียง ทำจากพลาสติก เมื่อทดสอบความทนต่อการตกกระแทก รวมถึงความทนแรงกระแทกแล้วนั้นต้องไม่ร้าวหรือแตก ของเล่นที่ทำจากผ้า เมื่อทดสอบความทนแรงดึงของตะเข็บแล้ว ตะเข็บหรือเส้นด้ายบริเวณตะเข็บต้องไม่ขาด ของเล่นที่ใช้เป่า เมื่อใช้แรงเป่าแล้ว เม็ดกลมที่อยู่ภายในต้องไม่หลุดออกมา เป็นต้น

๔. คุณลักษณะด้านการติดไฟ เฉพาะกรณีที่เป็นของเล่นที่ทำจากวัสดุสิ่งทอ หรือมีสิ่งทอเป็นส่วนประกอบ ต้องเป็นชนิดที่มีการติดไฟต่ำ

๕. คุณลักษณะทางเคมี ปริมาณโลหะหนัก คือ สารหนู แบเรียม แคดเมียม โครเมียม ตะกั่วปรอท และซิลิเนียมในสารละลายที่สกัดได้จากสี สารเคลือบ พลาสติก วัสดุซีตเขียน กระดาษ และกระดาษแข็ง ฟิงเกอร์เพนต์ และดินปั้น ต้องไม่เกิน เกณฑ์มาตรฐานกำหนด หากมีกาวหรือตัวทำละลาย ต้องไม่มีสารพิษ และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยมีค่าเตือนตลอดจนวิธีเล่นไว้ที่ฉลาก

๖. สมรรถนะในการใช้งาน ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในฉลาก ของเล่นมาตรฐาน มอก. ผ่านการตรวจสอบด้านใดบ้าง

๗. ภาชนะบรรจุ ต้องแข็งแรงป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดกับของเล่นที่บรรจุ และระหว่างการขนส่งได้ กล่าวคือ

๗.๑ กรณีทำด้วยพลาสติกอ่อน สำหรับใช้หุ้มห่อหรือทำถุงบรรจุของเล่น หรือ เป็นส่วนหนึ่งของภาชนะบรรจุอื่น เช่น กล่องกระดาษพลาสติกหุ้มต้องหนามากกว่า ๐.๐๓๘ มิลลิเมตร ถุงพลาสติกสำหรับบรรจุของเล่น ต้องมีความยาวรอบปากถุง มากกว่า ๓๘๐ มิลลิเมตร และวิธีปิดปากถุงต้องไม่เป็นการดึงสายหรือเชือกหรือใช้ลวด ถ้าถุงดังกล่าวลึกลงมากกว่า ๑๓๐ มิลลิเมตร ต้องมีคำเตือน “ห้ามนำถุงพลาสติกไปสวมศีรษะ”

๗.๒ กรณีเป็นกล่องหรือมีฝาปิด ต้องเปิดได้ง่าย และไม่มีวัตถุใด ๆ ที่อาจเป็น อันตราย

๘. การแสดงเครื่องหมาย และฉลาก ต้องแสดงให้ถูกต้อง ครบถ้วนตาม มอก.๖๘๕ เล่ม ๒-๒๕๔๐ ส่วนข้อกำหนดตามมาตรฐานของเล่น และข้อมูลการแสดง เครื่องหมาย และฉลากโดยละเอียด สามารถดูได้จากมาตรฐาน มอก.๖๘๕-๒๕๔๐ เล่ม ๑ และ ๒ ตามลำดับ ส่วนวิธีการทดสอบ และวิเคราะห์ รายละเอียดจะอยู่ในเล่ม ๓

สรุปท้ายหน่วย

การออกแบบ และการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอนหลัก คือ ๑.กระบวนการออกแบบสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ๒.การออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ๓.วัสดุที่ใช้ในการผลิตของเล่น และ ๔.มาตรฐานในการผลิตของเล่น เป้าหมายคือ การสามารถออกแบบสื่อการเรียนรู้ และของเล่นที่เหมาะสม รวมถึงการเลือกวัสดุที่ใช้ในการผลิต ซึ่งการออกแบบนั้นต้องคำนึงถึงพัฒนาการ และความต้องการของเด็ก เพื่อกระตุ้นจินตนาการ และส่งเสริมทักษะทางสังคม อีกทั้งยังต้องสะท้อน และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน โดยใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตสื่อ นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลเพื่อวัดความสำเร็จของการสอน และการใช้สื่ออีกด้วย

เอกสารอ้างอิง หน่วยที่ ๕

- กองทุนเพื่อพัฒนาสื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์.(๒๕๖๔).บทความ และวิจัย
กุลยา ตันติผลาชีวะ. (๒๕๕๗). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดูชัน
กุลยา ตันติผลาชีวะ. (ไม่ระบุปี). การสอนเด็กปฐมวัยให้คิด. วารสารการศึกษาปฐมวัย.
ชุลีกร เลิศประเสริฐ.(๒๕๖๓). ผู้อำนวยการศูนย์สถิติการบริหาร และพัฒนาเด็กปฐมวัย
มรภ.พระนคร.บทความ
นัยพินิจ คชภักดี. (๒๕๔๒). พัฒนาสมองลูกให้ล้ำเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิ่ง.
พรใจ สารยศ. (๒๕๕๓). ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.
พรทิพย์ ประยุทธเต.(๒๕๕๗) การศึกษาและออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ
เพรสโพรดักส์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
เยาวพา เดชะคุปต์. (ไม่ระบุปี). การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วิชา ECED ๘๐๑. กรุงเทพฯ:
เรียนรู้ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ, ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม)
เว็บไซต์มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม [HTTP://WWW.TISI.GO.TH/STANDARD/FULLTEXT](http://www.tisi.go.th/standard/fulltext)
สืบค้น 11 ม.ค.2567
อ้างอิง <http://innovation.kpru.ac.th/web๑๘/๕๕๑๑๒๑๘๑๑/innovation/index.php/๔>

- Estes, L.E. (๒๐๐๔). Essentials of child care and early education. Boston : Pearson
education, Inc.
Good, C.V. (๑๙๗๓). Dictionary of education. (๓rd ed). New York : McGraw – Hill.
Moore, K.D. (๒๐๐๑). Classroom teaching skills. (๕ th ed). New York : Mc Graw – Hill.
Morrison, G.S. (๒๐๐๔). Early childhood education today. (๙ th ed). New Jersey : Pearson
Prentice Hall.

แบบฝึกหัดท้ายหน่วยที่ ๕

ตอนที่ ๑

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบปรนัย ๕ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ (๕ คะแนน)

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑.ข้อใดไม่ใช่หลักการสำคัญในการออกแบบสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย

- ก. กระตุ้นจินตนาการและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- ข. สะท้อนและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
- ค. เน้นการใช้วัสดุที่มีต้นทุนสูง
- ง. ส่งเสริมความเข้าใจและความภูมิใจในตัวเอง
- จ. สอดแทรกบริบทแวดล้อมให้เหมาะสมกับสังคมไทย

๒.กระบวนการใดเป็นขั้นตอนแรกในการออกแบบสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

- ก. การเลือกประเภทสื่อที่จะผลิต
- ข. การผลิตสื่อ
- ค. การทดลองภาคสนาม
- ง. การสำรวจความต้องการของเด็ก
- จ. การประเมินผล

๓.สิ่งสำคัญของการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรเน้นคือข้อใด

- ก. ความหลากหลาย และความปลอดภัย
- ข. ความสวยงามเพียงอย่างเดียว
- ค. การใช้วัสดุที่มีราคาสูง
- ง. การออกแบบให้ใช้งานได้เฉพาะด้าน
- จ. ความเหมาะสมกับผู้ใหญ่

๔.ข้อใดคือวัสดุที่นิยมใช้ในการผลิตของเล่นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก

- ก. ไม้ที่ไม่มีการขัดสี
- ข. พลาสติกที่มีสารพิษเจือปน
- ค. ดินเหนียวสำหรับปั้น
- ง. ผ้าที่ไม่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ
- จ. แก้วที่มีความเปราะบาง

๕.ข้อใดเป็นตัวอย่างของมาตรฐาน มอก. ที่เกี่ยวกับของเล่น

- ก. มอก. ๑๐๐๑-๒๕๔๘
- ข. มอก. ๒๒๓๖-๒๕๔๘
- ค. มอก. ๖๗๘-๒๕๔๐
- ง. มอก. ๖๘๕-๒๕๔๐
- จ. มอก. ๑๒๓๔-๒๕๔๘

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๖. องค์ประกอบใดของของเล่นที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- ก. การออกแบบให้เล่นคนเดียวได้เท่านั้น ข. การบรรจุภัณฑ์ที่ดึงดูดความสนใจ
- ค. การเลือกสีที่โดดเด่น ง. การใช้วัสดุรีไซเคิล
- จ. การสร้างกิจกรรมที่ต้องเล่นร่วมกับผู้อื่น
๗. สีที่ใช้ในการผลิตของเล่นควรมีลักษณะอย่างไร
- ก. สีที่มีความเข้มข้นสูง ข. สีที่ปลอดภัย
- ค. สีที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติเท่านั้น ง. สีที่สามารถลบออกได้ง่าย
- จ. สีที่มีแหล่งผลิตในประเทศ
๘. ข้อใดไม่ใช่สมบัติของวัสดุที่เหมาะสมสำหรับทำของเล่น
- ก. ยืดหยุ่นและคงทน ข. น้ำหนักเบา
- ค. ไม่มีรอยตำหนิ ง. ปลอดภัยจากสารเคมี
- จ. มีขอบคมชัดเจน
๙. ข้อใดเป็นเป้าหมายหลักของการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
- ก. เพิ่มยอดขายของบริษัท ข. สร้างความหลากหลายและเพิ่มความปลอดภัย
- ค. ออกแบบให้ซับซ้อนที่สุด ง. ลดความสนใจในการเรียนรู้
- จ. เน้นความบันเทิงโดยไม่คำนึงถึงคุณค่า
๑๐. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกวัสดุที่นำมาผลิตของเล่น
- ก. ใช้วัสดุที่มีความทนทานและปลอดภัย ข. ใช้วัสดุที่มีราคาถูกที่สุดเสมอ
- ค. ใช้วัสดุที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ ง. ใช้วัสดุที่เหมาะสมเฉพาะสำหรับผู้ใหญ่
- จ. ใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติเพียงอย่างเดียว

ตอนที่ ๒

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบอัตนัย จำนวน ๒ ข้อ (๕ คะแนน)

๑. จงอธิบายกระบวนการออกแบบ สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย (๓ คะแนน)
๒. จงอธิบายหลักการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย (๒ คะแนน)

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๑

๑. ค	๒. ง	๓. ก	๔. ค	๕. ง
๖. จ	๗. ข	๘. จ	๙. ข	๑๐. ก

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๒

แนวทางการตอบข้อ ๑.

คำตอบ: กระบวนการออกแบบ สื่อการเรียนรู้การสอนสำหรับเด็กปฐมวัยรายละเอียดดังนี้

สื่อที่ดีคือสื่อที่เด็กๆ ได้สัมผัสจับต้อง ได้ลงมือเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองหัวใจสำคัญของการสร้างสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การคำนึงถึงผู้ใช้ และใช้เพื่ออะไร ดังนั้นการสร้างสื่อที่ดีต้องตอบโจทย์ ต้องผ่านกระบวนการศึกษา สืบค้นข้อมูล และการออกแบบสร้างสรรค์ให้น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ นำไปทดลองใช้ วิเคราะห์ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสร้างสื่อที่คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย เรื่องการออกแบบเนื้อหาจะต้องอยู่บนแกนสาระสำคัญ โดยวันนี้เราใช้คลิสดังง่าย ๆ ที่ต้องจำขึ้นใจ ๓ ข้อ ซึ่งเป็นหัวใจหลัก เป็นจุดเริ่มต้นในการผลิตสื่อสำหรับเด็กเลยก็ว่าได้

๑. กระตุ้นจินตนาการ และ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking & imagination) : มีเนื้อหาที่เปิดโลกจินตนาการ ให้เด็กฝึกคิดในแง่มุมใหม่ ยืดหยุ่นและเปิดมุมมองด้านความคิดสร้างสรรค์ อาจเพิ่มทักษะการสังเกต หรือตั้งคำถามในเชิงสร้างสรรค์.... เรียกว่าง่าย ๆ กระตุ้นต่อมเอ๊ะ!

๒. พัฒนาทักษะทางสังคม (social skills) : ช่วยเพิ่มทักษะที่สำคัญในโลกยุคใหม่นี้ ทำให้เด็กๆ มีทัศนคติที่ดี มีพลังบวก การมีน้ำใจ ช่วยเหลือเพื่อนๆ หรือคนในครอบครัว ทำให้เด็กๆ เข้าใจการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีความเข้าใจ และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นสะท้อนและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน (relate daily life) เพื่อให้เด็กเข้าใจ เข้าถึง และอินกับเนื้อหาได้ง่าย เช่นเรื่อง ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ที่เด็กๆ ต้องเจอในชีวิตประจำวันซึ่งสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาการแก้ปัญหาอุปสรรคในเชิงบวกให้เด็กๆ ไปด้วยได้

และ๓. ส่งเสริมความเข้าใจ และความภูมิใจในตัวเอง (self esteem) การรู้จักรักและภาคภูมิใจในตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญของความมั่นใจ การตัดสินใจ ทำให้เด็กมีความเข้าใจโลกและมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี อาจมีเนื้อหาที่ทำให้เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก การรู้จักเคารพในสิทธิของตัวเองและผู้อื่น โดยเลือกเนื้อหาที่เข้าใจง่ายเหมาะกับช่วงวัย

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

แนวทางการตอบข้อ ๒.

คำตอบ: หลักการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

- ๑.การออกแบบรูปแบบให้สวยงาม ทันสมัย และมีสีสันที่ดึงดูดใจ
- ๒.ออกแบบให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว หรือมีรูปแบบที่สะดวกต่อการเล่น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจของผู้บริโภคที่ในวันจะมีความต้องการที่ หลากหลาย และแย่งน้อย
- ๓.มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน
- ๔.คงไว้ซึ่งความปลอดภัยต่อเด็ก
- ๕.พัฒนามาตรฐานคุณภาพของสินค้าของเด็กเล่นตาม มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของเล่น

หน่วยที่ ๒ การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่น สำหรับเด็กปฐมวัย

วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ชื่อ นางวรรณรัตน์ ศิริภูธร
วุฒิ คบ.(การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์
สัมฤทธิ์บัตร (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประกาศนียบัตรบัณฑิต(บริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
วิทยาลัยชุมชนตราด สถาบันวิทยาลัยชุมชน
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

หน่วยที่ ๖

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๖

เนื้อหาประจำหน่วยที่ ๖

- ตอนที่ ๖.๑ การวัด และการประเมินสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
ตอนที่ ๖.๒ การใช้ และการบำรุงรักษาสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
ตอนที่ ๖.๓ ข้อควรคำนึงถึงประโยชน์ และประสิทธิภาพที่ได้รับจากการใช้สื่อ และของเล่น

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาหน่วยที่ ๖ จบแล้ว นักศึกษาสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้

๑. อธิบายการประเมินผลสื่อการเรียนการสอนได้
๒. อธิบายการวัด และการประเมินสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยได้
๓. อธิบายการประเมินสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยได้
๔. อธิบายการใช้ และการบำรุงรักษาสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยได้
๕. อธิบายข้อควรคำนึงถึงประโยชน์ และประสิทธิภาพที่ได้รับจากการใช้สื่อ และของเล่นได้

วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนประจำหน่วย

๑. ปฐมนิเทศชี้แจงการสอน และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสอน และเกณฑ์การประเมิน
๒. ผู้สอนบรรยายองค์ประกอบที่สำคัญของการประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
๓. นักศึกษาแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่ม ๆ ๔-๕ คน แล้ว ศึกษาเอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ ๖ บทบาทของสื่อ และของเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
๔. ศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ และPower Point Slide
๕. ร่วมกันสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม
๖. ทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วย

สื่อการเรียนการสอน

๑. เอกสารประกอบการสอน
๒. Power Point Slide
๓. โปรเจคเตอร์
๔. เครื่องคอมพิวเตอร์
๕. แบบฝึกปฏิบัติงานกลุ่มโดยอภิปราย

การวัดและการประเมินผล

๑. การสังเกตความสนใจของนักศึกษา และการมีส่วนร่วมในการทำงาน
๒. การประเมินการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และพฤติกรรมการเรียน
๓. การประเมินผลงานจากการทำแบบฝึกหัด
๔. การประเมินจากการอภิปรายผล และการนำเสนอผลการศึกษากลุ่ม
๕. การประเมินจากผลงานการสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม

หน่วยที่ ๖

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

บทนำ

การวัดผลสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ให้กับสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวัด และประเมินผลสื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ ผู้กระทำการวัดผล และประเมินผล อาจเลือกใช้ตามความเหมาะสม ที่นิยมกันมากได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นต้น

การประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง การนำผลจากการวัดผลสื่อการเรียนการสอนมาตีความหมาย (Interrelation) และตัดสินคุณค่า (Value Judgement) เพื่อที่จะรู้ว่าสื่อชิ้นนั้นทำหน้าที่ตามที่วัตถุประสงค์กำหนดไว้แค่ไหน มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด มีลักษณะถูกต้องตรงตามที่ต้องการหรือไม่ ประการใด จะเห็นได้ว่า การประเมินสื่อการเรียนการสอน กระทำได้โดยการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการวัดผลสื่อชิ้นนั้นเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ข้อมูลที่ได้จากการวัดผลสื่อจึงมีความสำคัญ การวัดผลจึงต้องกระทำอย่างมีหลักการเหตุผล และเป็นระบบ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง สามารถบอกศักยภาพของสื่อได้ถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ของการประเมินผลสื่ออย่างเที่ยงตรง

การวัดผลสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ให้กับสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวัด และประเมินสื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ ผู้กระทำการวัด และประเมินผลอาจเลือกใช้ความเหมาะสม ที่นิยมกันมาก ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นต้น

การวัดและการประเมินผลสื่อการเรียนการสอนมีขั้นตอนการตรวจสอบที่พิถีพิถันเพื่อให้ได้สื่อที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ในเบื้องต้น การตรวจสอบแบ่งออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ คือ การตรวจสอบโครงสร้างภายในสื่อ(สพป.ขอนแก่น เขต ๑)

ตอนที่ ๖.๑ การวัด และการประเมินสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

การวัด และการประเมินสื่อการเรียนการสอน

การประเมินสื่อการเรียนการสอนหมายถึง การนำผลจากการวัดผลสื่อการเรียนการสอนมาตีความหมาย (Interrelation) และตัดสินคุณค่า (Value Judgement) เพื่อที่จะรู้ว่าสื่อชิ้นนั้นทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้ได้แค่ไหน มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด มีลักษณะถูกต้องตรงตามต้องการหรือไม่ ประการใด จะเห็นได้ว่าการประเมินผลสื่อการเรียนการสอนกระทำโดยการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการวัดผลสื่อชิ้นนั้นเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ข้อมูลที่ได้จากการวัดผลสื่อจึงมีความสำคัญ วัดผลจึงต้องกระทำอย่างมีหลักการเหตุผล และเป็นระบบ

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๔๘

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง สามารถบอกศักยภาพของสื่อได้ถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ของการประเมินผลสื่ออย่างเที่ยงตรงต่อไป

การวัดผลสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ให้กับสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้วัด และประเมินผลสื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ ผู้กระทำการวัด และประเมินผลอาจเลือกใช้ความเหมาะสม ที่นิยมกันมาก ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นต้น

ขั้นตอนของการวัด และการประเมินสื่อการเรียนการสอน

การวัด และการประเมินสื่อการเรียนการสอนมีขั้นตอนการตรวจสอบที่พิถีพิถัน เพื่อให้ได้สื่อที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงในเรื่องแรก การตรวจสอบแบ่งออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ คือ การตรวจสอบโครงสร้างภายในสื่อ (Structural) และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ (Qualitative) ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดการตรวจสอบทั้งสองส่วนตามลำดับต่อไปนี้

๑. การตรวจสอบโครงสร้างภายในสื่อ (Structural basis)

การตรวจสอบในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบสิ่งที่ปรากฏในสื่อ ซึ่งสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ถ้าส่วนที่ปรากฏภายในมีลักษณะชัดเจน ง่าย และสะดวกแก่การรับรู้สื่อ นั้น เป็นสื่อที่มีศักยภาพสูงในการสื่อสาร การตรวจสอบที่สำคัญในขั้นนี้ประกอบด้วยสองส่วน คือ ลักษณะสื่อ และเนื้อหาสาระในสื่อ

๑.๑ ลักษณะสื่อ ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการผลิตสื่อให้มีลักษณะต่าง ๆ คือ ลักษณะเฉพาะตามประเภทของสื่อ การออกแบบ เทคนิควิธี และความงาม ดังนั้นในการตรวจสอบลักษณะสื่อ ผู้ตรวจสอบจะมุ่งตรวจสอบทั้งสี่ประเด็นข้างต้นเป็นหลัก

๑) ลักษณะเฉพาะตามประเภทของสื่อแต่ละประเภทมีลักษณะ และคุณสมบัติเฉพาะสื่อการเรียนการสอนบางประเภทจะทำหน้าที่เพียงให้สาระข้อมูล บางประเภทจะให้ทั้งสาระ และกำหนดให้ผู้เรียนตอบสนองด้วยในสื่อบางประเภท เช่น สื่อสำหรับการศึกษารายบุคคล สื่อที่เสนอเนื้อหาสาระข้อมูลอาจจะเสนอได้หลายรูปแบบ ซึ่งอาจจะให้ความเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมมากขึ้นแตกต่างกัน ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดคือของจริง ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลใช้ประสาทสัมผัสได้มากชองรับสัมผัสกว่าสื่ออื่น ที่มีความเป็นรูปแบบรองลงมา ได้แก่ ของตัวอย่าง ของจำลอง เป็นต้น สื่อบางชนิดให้สาระเป็นรายละเอียดมาก บางชนิดให้น้อย บางชนิดให้แต่หัวข้อ เช่น แผ่นโปสเตอร์ สื่อบางประเภทสื่อสารด้วยการดู บางประเภทสื่อสารทางเสียง หรือบางประเภทสื่อสารด้วยการสัมผัส ดมกลิ่น หรือลิ้มรส เช่น การสื่อสารด้วยภาพ ซึ่งมีหลายชนิด ซึ่งมีหลายชนิด ตั้งแต่สื่อประเภทกราฟิกอย่างง่ายไปจนถึงภาพเสมือนจริง สื่อประเภทกราฟิกนั้น ต้องเสนอความคิดหลักเพียงความคิดเดียว ภาพก็มีหลายชนิด ภาพ ๒ มิติ หรือ ๓ มิติ ภาพอาจจะอยู่นิ่งหรือเคลื่อนไหวเร็ว บางชนิดเป็นลายเส้น รายละเอียดน้อย เช่น ภาพการ์ตูน ซึ่งต่างจากภาพเหมือนจริงที่ให้รายละเอียดมาก เป็นต้น รูปแบบของการเสนอภาพนั้น อาจจะเสนอภาพหลายภาพพร้อมกัน (Simultaneous Images หรือ Multi- Images) หรืออาจจะเสนอภาพทีละภาพต่อเนื่องกัน (Sequential Images) เหล่านี้เป็นต้น ลักษณะที่แตกต่างกันนี้ย่อมให้คุณค่าแตกต่างกัน

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๔๙

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภุธร

จะเห็นว่าในปัจจุบันสื่อแต่ละประเภทมีความหลากหลายในรูปแบบ ส่วนหนึ่งเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี และวิธีการสอน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ และทฤษฎีการเรียนรู้การสอนที่ทำให้สื่อการเรียนการสอนแต่ละประเภทมีมาในรูปแบบอันนำมาซึ่งประโยชน์ต่อการสื่อสาร เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ซึ่งแต่เดิมได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีจิตวิทยาพฤติกรรมในการสร้างบทเรียน (Behavioral Psychology) CAI นั้นมีลักษณะเป็นบทเรียนสำเร็จรูป แต่ในปัจจุบันการประยุกต์ใช้ทฤษฎีจิตวิทยาพุทธิปัญญา (Cognitive Psychology) ทำให้เกิด CAI ในลักษณะของเกม (Games) ในสถานการณ์จำลอง (Simulation) และโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์ต่าง ๆ (Artificial Intelligence) แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้สื่อการเรียนการสอนจะมีรูปแบบที่หลากหลาย สื่อที่ผลิตก็จะต้องคงลักษณะเฉพาะตามประเภทสื่อไว้ได้

ดังนั้นในการตรวจสอบสื่อ ผู้ตรวจสอบจะต้องพิจารณาความถูกต้องของลักษณะสื่อ แต่ละองค์ประกอบ และโดยส่วนรวมในอันที่จะนำไปสู่การทำงานที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของสื่อแต่ละประเภท ตามวัตถุประสงค์ของการผลิตสื่อ

๒) มาตรฐานการออกแบบ (Design Standards) การออกแบบสื่อการเรียนการสอน เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ตามประเภทของสื่อ และองค์ประกอบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา เพื่อประโยชน์ของการสื่อสารตามความคาดหวัง องค์ประกอบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องในที่นี้ได้แก่ จิตวิทยาการเรียนรู้เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย หลักการสอน กระบวนการสื่อสาร และทักษะเฉพาะเรื่องเป็นต้น การออกแบบสื่อที่ดีจะต้องช่วยให้การสื่อสารชัดเจน และเป็นที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ ต้องไม่เป็นการออกแบบที่ทำให้การสื่อสารคลุมเครือ และสับสนจนเป็นอุปสรรคต่อการสื่อความเข้าใจ ดังนั้นในการตรวจสอบสื่อในขั้นนี้ สิ่งที่ผู้ตรวจสอบสื่อจะต้องพิจารณา คือการชี้หรือแสดงสาระสำคัญตามที่ต้องการได้อย่างน่าสนใจ กระชับ และได้ใจความครบถ้วน มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน หรือฝึกอบรม เช่น จำนวนเวลาเรียน จำนวนบุคคลที่ใช้สื่อ วิธีการใช้สื่อ เป็นต้น มีความน่าสนใจ ตื่นหู ตื่นตา ไร่ใจ และน่าเชื่อถือ อนึ่ง หากสื่อไม่มีกิจกรรมหรือตัวอย่างประกอบ กิจกรรมนั้นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระทั้งกิจกรรม และตัวอย่างต้องสามารถจูง และตรึงความสนใจของกลุ่มเป้าหมายได้ตลอดเวลา และนำไปสู่การขยายหรือเสริมสาระที่ต้องการเรียนรู้ให้กระจ่างชัด แต่ถ้าสื่อเป็นวัสดุกราฟิก ก็จะต้องเป็น การออกแบบที่ลงตัว มีความสมดุลในตัว

นอกจากนี้ในบางครั้งอาจใช้การออกแบบแก้ไขข้อจำกัด หรือข้อเสียเปรียบของลักษณะเฉพาะทางบางประการของสื่อ แต่การกระทำเช่นนี้ จำเป็นต้องมีผลงานวิจัยรองรับ ตัวอย่างเช่นโปรแกรมการสอนด้วยไมโครคอมพิวเตอร์ (Microcomputer-based instructional programs) ซึ่งเป็นบทเรียนสำเร็จรูปรายบุคคล ตามปกติบทเรียนลักษณะนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เวลาเรียนนานเท่าไรก็ได้ แต่นักวิจัยกลุ่มหนึ่ง อันประกอบด้วย Belland, Taylor, Canelos, Dwyer และ Baker (๑๖๘๕) ตั้งประเด็นสงสัยว่าการให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้เวลาเรียนนานเท่าใดก็ได้ได้นั้น อาจจะเป็นผลทำให้ผู้เรียนไม่ตั้งใจเรียน ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วไปแล้วว่า ความตั้งใจเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ คณะวิจัยจึงได้ทำการวิจัยโดยกำหนดเวลาเรียนในโปรแกรมการสอนด้วยไมโครคอมพิวเตอร์

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๕๐

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ซึ่งการกำหนดเวลาเรียนนี้กระทำได้เพราะอยู่ในสมรรถวิสัยตามศักยภาพคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมที่กำหนดเวลาเรียนผนวกกับให้เวลาสำหรับกระบวนการคิด ช่วยให้ผลการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญด้วย ตัวอย่างงานวิจัยที่ยกมาข้างบนนี้ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบโดยกำหนดเวลาเรียนในบทเรียนได้ ช่วยแก้จุดอ่อน หรือข้อจำกัดของลักษณะเฉพาะบทเรียนสำเร็จรูปรายบุคคลได้เป็นอย่างดี งานวิจัยในลักษณะนี้จะช่วยนักออกแบบสื่อให้มีความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อที่พิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพในการออกแบบ

๓) มาตรฐานทางเทคนิควิธี (Technical standards) เทคนิควิธีการเสนอสื่อ เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้สื่อมีความสนใจ และสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญประการหนึ่งที่ควรเน้นในที่นี้คือ เทคนิควิธีที่ใช้ในสื่อการเรียนการสอน ต้องเป็นเทคนิควิธีการทางการศึกษากล่าวคือ เป็นเทคนิควิธีการที่ช่วยให้การเสนอสาระเป็นไปอย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือหรือไม่ซ่อนเร้นสาระเพื่อให้มีการเตาในด้านการนำเสนอต้องน่าสนใจ ตื่นหู ตื่นตา ในกรณีที่มีการเปรียบเทียบต้องสามารถชี้ให้เห็นถึงความแตกต่าง และความเหมือน ก่อให้เกิดความเข้าใจง่าย มีความกระชับ และสามารถสรุปใจความได้ครบถ้วน ถูกต้องตามที่วัตถุประสงค์กำหนด อีกทั้งเป็นเทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นจริงเป็นจัง

๒. เนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระที่ปรากฏในสื่อการเรียนการสอนนั้น ผู้ผลิตสื่อได้บรรจุลงในสื่อโดยผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา การออกแบบ และการใช้เทคนิควิธีการดำเนินการเพื่อเสนอสาระให้ปรากฏตามลักษณะประเภทสื่อ เนื้อหาที่ปรากฏในสื่อจะต้องครบถ้วน และถูกต้อง ความถูกต้องนี้จะต้องตามเนื้อหาสาระจริง ซึ่งอาจบอกขนาด ปริมาณ และหรือเวลา เป็นต้น สาระหรือมโนทัศน์ที่สำคัญต้องปรากฏอย่างชัดเจน อีกทั้งต้องมีลำดับของการเสนอเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และช่วยสนับสนุนเนื้อหาให้มีความกระชับ และน่าสนใจ

การตรวจสอบคุณภาพสื่อ (Qualitative basis)

ในการทดสอบคุณภาพสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือที่นิยมใช้กันมามี ๒ แบบ คือ

๒.๑ แบบทดสอบ

แบบทดสอบที่ใช้ในที่นี้ เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรเป็นแบบทดสอบที่มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) สูง และสามารถวัดได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละจุดประสงค์ โดยทั่วไปการพัฒนาแบบทดสอบมีขั้นตอนดังนี้

๑) กำหนดจำนวนข้อขอแบบทดสอบ

๒) พิจารณากำหนดน้ำหนักวัตถุประสงค์แต่ละข้อของการพัฒนาสื่อแล้วคำนวณจำนวนข้อทดสอบสำหรับวัตถุประสงค์แต่ละข้อ

๓) สร้างข้อสอบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ ๒) โดยสามารถวัดตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ในวัตถุประสงค์แต่ละข้อ โดยปกติควรจะสร้างข้อสอบสำหรับวัดแต่ละวัตถุประสงค์ให้มีจำนวนข้ออย่างน้อยที่สุดเป็น ๒ เท่าของจำนวนข้อสอบที่ต้องการเพื่อคัดเลือกข้อที่เหมาะสม หลังจากที่ได้นำไปทดลองใช้ และวิเคราะห์ข้อสอบ

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๕๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

- ๔) พิจารณาตรวจสอบเพื่อความถูกต้อง และการแก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญสร้างแบบทดสอบ
- ๕) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับตัวแทนกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้เรื่องเนื้อหาในสื่อแล้ว
- ๖) วิเคราะห์แบบทดสอบโดยตรวจค่าความเชื่อมั่น ความตรงเชิงเนื้อหา และค่าความยากง่าย
- ๗) คัดเลือกข้อสอบที่มีจำนวนข้อตามความต้องการ และสามารถวัดตามเกณฑ์กำหนดสำหรับแต่ละวัตถุประสงค์

๒.๒ แบบสังเกต

ในระหว่างการพัฒนาสื่อ ผู้ตรวจควรสังเกต และบันทึกการแสดงของสื่อ และพฤติกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอนของผู้ใช้ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง สิ่งสำคัญที่ควรสังเกต และบันทึกไว้เป็นรายการในแบบสังเกต คือ

- ๑) ความสามารถเข้าใจง่าย (Understandable)
- ๒) การใช้ประสาทสัมผัสได้ง่าย เช่น มีขนาด อ่านง่าย คุณภาพของเสียงดี ฟังง่าย ฯลฯ
- ๓) การเสนอตัวชี้แนะ(Cuing)สำหรับสาระสำคัญเด่น ชัดเจน สังเกตง่าย(Noticeable)
- ๔) ระยะเวลาที่กำหนดเหมาะสมทั้งเวลาการนำเสนอ และตอบสนองอีกทั้งระยะเวลาในการสื่อสารเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
- ๕) วิธีการใช้ที่ง่าย สะดวก ไม่ยุ่งยาก หรือสลับ ซับซ้อน ผู้เรียนสนใจ และติดตามการแสดงของสื่อโดยตลอด

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ตารางที่ ๑

ตัวอย่างแบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับครูวิทยาศาสตร์/ครุคณิตศาสตร์ในการใช้สื่อการสอน และอุปกรณ์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ระดับอนุบาลที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด

โรงเรียน..... ชื่อ – สกุล.....

สอนในระดับชั้นอนุบาลกลุ่มสาระการเรียนรู้

สื่อการสอนอุปกรณ์การเรียนรู้ที่นำมาใช้เป็นสื่อของกลุ่มสาระการเรียนรู้

()วิทยาศาสตร์ () คณิตศาสตร์ ระดับชั้นอนุบาล

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามความเป็นจริง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑	เร้าหรือกระตุ้นความสนใจ ให้เกิดการใฝ่รู้ในเรื่องที่เรียน					
๒	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายสามารถจดจำได้นาน					
๓	มีสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จะสอน					
๔	มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนที่จะสอน					
๕	เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน					
๖	ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ / กระตุ้นกระบวนการคิดของนักเรียน					
๗	ช่วยให้นักเรียนสรุปความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียนได้ถูกต้อง					
๘	มีความทันสมัยแปลกใหม่แตกต่างไปจากการเรียนปกติ					
๙	สะดวก ง่ายต่อการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู					
๑๐	มีความคงทนสามารถนำกลับมาใช้ได้อีก					
๑๑	ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์และเสริมสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน					
๑๒	เนื้อหามีความยากง่ายและเหมาะสมกับวัย					
๑๓	ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน					
๑๔	ถูกต้องตามหลักการผลิตสื่อ					
๑๕	สามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้					
๑๖	สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่					
๑๗	เป็นสื่อที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมต่อผู้เรียน					
๑๘	เป็นสื่อที่มีการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม					
๑๙	ประหยัดเวลาลดการบอก/อธิบายลงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง					
๒๐	เสริมสร้างบรรยากาศที่ดีมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
๒๑	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง					
๒๒	นำมาใช้ตรวจสอบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือเข้าใจสิ่งที่เรียนไปถูกต้องมากน้อยเพียงใด					
๒๓	ท่านมีความพึงพอใจต่อสื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ได้รับโดยภาพรวมเป็นอย่างไร					

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๕๓

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ตารางที่ ๒

ตัวอย่างแบบประเมิน

ลำดับที่	รายการประเมิน	ใช่	ไม่ใช่
๑	เร้าหรือกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน		
๒	มีการบูรณาการ หรือหลีกเลี่ยงการเสนอข้อปลีกย่อยที่ปราศจากบูรณาการ		
๓	ทำให้ผู้เรียนเปรียบเทียบสิ่งเก่า/สิ่งใหม่ได้		
๔	ส่งเสริมให้เกิดการนำตนเอง สอนตนเอง และทดสอบตนเองได้		
๕	อ่านความหมายออก เข้าใจได้ยากพอที่จะท้าทาย แต่ไม่ถึงกับคับข้องใจ		
๖	ทำให้ประหยัดเวลาแก่ครู กำจัดภาระที่ต้องอธิบาย		
๗	ไม่เพียงเป็นการเลียนแบบ เน้นเหตุผลเช่นเดียวกับบอกวิธีให้ด้วย		
๘	ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์และเป็นการสื่อสาร 2 ทาง (ครู/ผู้เรียน)		
๙	กระตุ้นความคิด ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงแก้ปัญหา		
๑๐	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง		
๑๑	ทำให้เกิดการสรุปรวบยอดได้		
๑๒	หลีกเลี่ยงความซ้ำซากและไม่รู้จักจบสิ้น		
๑๓	ส่งเสริมความงอกงามตามระดับที่ต้องการในจังหวะช้า-เร็วที่เหมาะสมกับผู้เรียน		
๑๔	ส่งเสริมความงอกงามและสร้างบรรยากาศที่ดีทางจิตใจหรืออารมณ์		
๑๕	พัฒนาความเป็นกันเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น		
๑๖	ไม่เป็นการจำหน่ายสื่อเพื่อค้ากำไรเชิงธุรกิจจากผู้เรียน		
	รวม		

ระดับคุณภาพ

ใช่ ๑๕-๑๖ ข้อ = ดีมาก (๔)

สรุปผลการประเมิน ระดับคุณภาพ.....

ใช่ ๑๓-๑๔ ข้อ = ดี (๓)

ใช่ ๑๑-๑๒ ข้อ = พอใช้ (๒)

ใช่ ๐-๑๐ ข้อ = ต้องปรับปรุง(๑)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ตารางที่ ๓

ตัวอย่างแบบประเมินสื่อการสอน

ชื่อ-สกุล ผู้ขอรับการประเมิน
 เพื่อขอกำหนดตำแหน่ง..... ในสาขาวิชา.....
 ชื่อเรื่อง.....

หัวข้อการประเมิน	ดีเด่น ๔	ดีมาก ๓	ดี ๒	พอใช้ ๑
๑. เนื้อหา				
๒. การนำเสนอเนื้อหา				
๓. การเรียงลำดับเนื้อหา				
๔. ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการออกแบบ				
คะแนนรวม				
คะแนนรวมเฉลี่ย				

ความคิดเห็นอื่น ๆ.....

สรุปผลการประเมิน

คะแนน ๓.๒๖ – ๔.๐๐

อยู่ในระดับ

ดีเด่น

คะแนน ๒.๕๑ – ๓.๒๕

อยู่ในระดับ

ดีมาก

คะแนน ๑.๗๖ – ๒.๕๐

อยู่ในระดับ

ดี

คะแนน ๑.๐๐ – ๑.๗๕

อยู่ในระดับ

พอใช้

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

หมายเหตุ โดยคิดเฉลี่ยคะแนนจากคณะกรรมการทุกท่านเป็นการตัดสินผล

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๕๕

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑.การประเมินผลการใช้สื่อการสอน

นอกจากในการใช้สื่อการสอนตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ผู้สอนควรมีการวิเคราะห์ เช่นกันว่ามีการใช้สื่อการสอนอย่างเหมาะสม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ดังนั้นจึงควรมีการประเมินการใช้สื่อการสอนตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ ประเมินการวางแผนการใช้สื่อ เพื่อดูว่าสิ่งต่าง ๆ ที่วางไว้สามารถดำเนินไปตามแผนหรือไม่ หรือเป็นไปเพียงตามหลักการทฤษฎีแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง จึงต้องเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อการแก้ไขปรับปรุงในการวางแผนครั้งต่อไปให้การใช้สื่อการสอนเกิดความสอดคล้อง และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการใช้ ข้อมูลที่จะสะท้อนให้เห็นข้อดีหรือข้อบกพร่องของแต่ละขั้นตอนของการวางแผนการใช้สื่อการสอน ว่าได้มีการนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาพิจารณาในขั้นการวางแผนอย่างครบถ้วน หรือไม่ หรือสิ่งที่น่าสนใจมานั้นถูกต้องหรือไม่

๑.๒ ประเมินกระบวนการใช้สื่อ เพื่อดูว่าการใช้สื่อในแต่ละขั้นตอนประสบปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไร และมีการเตรียมการป้องกันไว้หรือไม่ เช่น ผู้เรียนได้ยินเสียงของสื่ออย่างชัดเจนทั่วถึงหรือไม่ ภาพมีขนาดใหญ่เพียงพอ ที่จะมองเห็นได้อย่างชัดเจนจากตำแหน่งที่นั่งของผู้เรียนทุกคนหรือไม่ ฯลฯ

๑.๓ ประเมินผลที่ได้จากการใช้สื่อ เป็นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรงว่า เมื่อเรียนแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่ และผลที่ได้นั้นเป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์

ตอนที่ ๖.๒ การใช้ และการบำรุงรักษาสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

การดูแลรักษาเครื่องเล่นครุปฐมวัยควรเอาใจใส่ดูแล และบำรุงรักษาอุปกรณ์การเล่นอย่างสม่ำเสมอ ควรจดบันทึกของเล่นทุกชิ้นไว้ และดูแลการใช้งานและการบำรุงรักษาด้วย ควรตรวจสอบอุปกรณ์ที่ชำรุดและเปลี่ยนใหม่เป็นระยะๆ ควรดูแลของเล่นที่ชำรุดและต้องซ่อมแซม ควรตรวจสอบความปลอดภัยและบำรุงรักษาเป็นระยะๆ เช่น การทาสี และเคลือบเงา

๑.หลักการเลือกสื่อการสอน

การเลือกสื่อการสอนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด จำเป็นจะต้องมีจุดประสงค์ในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม ซึ่งหลักการเลือกสื่อการสอนมีดังนี้

๑.๑ สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหา บทเรียน และจุดมุ่งหมายที่จะสอน

๑.๒ เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นสื่อที่จะให้ผลต่อการเรียนการสอนมากที่สุด ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดี เป็นลำดับขั้นตอน

๑.๓ เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน

๑.๔ สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ มีวิธีใช้ไม่ซับซ้อนยุ่งยากจนเกินไป

๑.๕ ต้องเป็นสื่อที่มีคุณภาพ เทคนิคการผลิตที่ดี มีความชัดเจน และเป็นจริง

๑.๖ มีราคาไม่แพงจนเกินไป หรือถ้าจะผลิตเองควรคุ้มค่างบเวลา และการลงทุน

๒. หลักการใช้สื่อการสอน

๒.๑ เตรียมผู้สอน เป็นการเตรียมความพร้อมของตัวผู้สอนในการใช้สื่อการสอน โดยทำความเข้าใจในเนื้อหาที่มีในสื่อ ขั้นตอน และวิธีการใช้สื่อ เป็นต้น

๑) เตรียมสภาพแวดล้อม เช่น สถานที่ ห้องเรียน ห้อง lab วัสดุอุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

๒) เตรียมตัวผู้เรียน เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียน อาจมีการทดสอบ มีการอธิบายวิธีการใช้สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ บอกวัตถุประสงค์ แนะนำหรือให้ความคิดรอบยอดของเนื้อหาในสื่อนั้น ๆ เป็นต้น

๓) การใช้สื่อให้เหมาะสมกับขั้นตอน และวิธีการตามที่ได้เตรียมไว้แล้ว และควบคุมการนำเสนอสื่อ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น

๔) การติดตามผล (Follow Up) หลังจากการใช้สื่อการสอนแล้ว ควรมีการติดตามผล เพื่อเป็นการทดสอบว่า ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน และเรียนรู้ จากสื่อที่นำเสนอไปนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ เช่น การให้ผู้เรียนตอบคำถาม อภิปราย ทำรายงาน เป็นต้น เพื่อผู้สอนจะได้ทราบจุดบกพร่อง สามารถนำมาแก้ไขปรับปรุงสำหรับการสอนในครั้งต่อไป

การบำรุงรักษาสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

๑. ผู้ดูแลควรเอาใจใส่ดูแลการเล่นของเด็กเล็ก ๆ อย่างใกล้ชิด อย่าปล่อยให้เด็กเล็กเล่นตามลำพัง และอย่าให้เด็กนำของเล่นใส่ปาก

๒. กำหนดระยะเวลาของการเล่นให้เหมาะสม

๓. ให้เด็กเล่นของเล่นหรือเครื่องเล่นต่าง ๆ ตามขั้นตอน และให้ถูกวิธีหรือกติกาการเล่น

๔. แยกสถานที่ระหว่างเด็กเล็ก และเด็กโตให้เป็นสัดส่วน

การดูแลรักษาเครื่องเล่น

การดูแลและบำรุงรักษาอุปกรณ์การเล่นมีบทบาทสำคัญเท่าเทียมกันในกระบวนการคัดเลือกของเล่นไม่ว่าจะซื้อหรือทำจากวัสดุในท้องถิ่นก็ควรได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมเพื่อให้ใช้งานได้เหมาะสม

การจัดวางของเล่นถือเป็นขั้นตอนแรกของการใช้ของเล่นอย่างมีประสิทธิภาพ ของเล่นขนาดเล็กที่เล่นได้ควรจัดวางอย่างสวยงามในลักษณะที่เป็นมิตรกับเด็ก เช่น วางบนชั้นวางแบบเปิดที่ต่ำ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กหยิบของเล่นได้ง่าย ควรให้เด็กหยิบและเปลี่ยนของเล่นเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบและเป็นระเบียบ

ครูปฐมวัยควรเอาใจใส่ดูแลและบำรุงรักษาอุปกรณ์การเล่นอย่างสม่ำเสมอ ควรจัดบันทึกของเล่นทุกชิ้นไว้ และดูแลการใช้งานและการบำรุงรักษาด้วย ควรตรวจสอบอุปกรณ์ที่ชำรุดและเปลี่ยนใหม่เป็นระยะๆ ควรดูแลของเล่นที่ชำรุดและต้องซ่อมแซม ควรตรวจสอบความปลอดภัย และบำรุงรักษาเป็นระยะๆ เช่น การทาสีและเคลือบเงา (ป.จกัทัธบอล)

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

การดูแลสื่อ และของเล่น

นอกจากประโยชน์ของของเล่นที่มีบทบาทมากมายแล้ว อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือการดูแลรักษาของเล่น เพื่อไม่ให้เหตุของความเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ได้

๑.การจัดเก็บหลังการเล่นทุกครั้งควรเก็บของเล่นให้เข้าที่ ไม่วางกระจัดกระจายเพราะนอกจากความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว ยังอาจทำให้เกิดอันตรายทั้งต่อเด็กหรือผู้เลี้ยงดูได้ด้วย เช่น สะดุดหรือลื่นล้มจากของเล่นที่วางอยู่ตามพื้น ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุทั้งแบบเล็กน้อย และแบบที่รุนแรงจนถึงแก่ชีวิตได้

๒.การทำความสะอาด เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ โดยเฉพาะของเล่นที่มีการใช้ร่วมกับเด็กอื่น ๆ ควรมีการทำความสะอาดด้วยการล้าง หรือเช็ดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอย่างเหมาะสม เพราะเชื้อโรคอาจจะแฝงตัวติดอยู่ตามของเล่น ตามซอกเล็ก ๆ ต่าง ๆ ได้

สรุปได้ว่าการเล่นเป็นงานของเด็ก การเล่นมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก การเล่นอยู่ภายใต้การกำกับของเด็ก และรางวัลจะมาจากภายในตัวเด็ก การเล่นเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานและเป็นธรรมชาติ การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคม การเคลื่อนไหว และการคิดเชิงปัญญา การเล่นและอุปกรณ์การเล่นมีความสำคัญมากโดยเฉพาะในช่วงวัยเด็ก พัฒนาการของเด็กได้รับอิทธิพลและช่วยส่งเสริมอย่างมากจากโอกาสที่พวกเขาได้เล่นกับอุปกรณ์การเล่น ของเล่นหรืออุปกรณ์การเล่นทุกชนิดสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่โดยขึ้นอยู่กับความสนใจและความตระหนักของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยเท่านั้น ตลาดของเล่นมีขอบเขตกว้างขึ้นและมีของเล่นทุกประเภทที่แตกต่างกันไปในด้านราคา ยี่ห้อ ประโยชน์ใช้สอย รูปร่าง ขนาด และสี

การเลือกอุปกรณ์เล่นที่เหมาะสมและใช้งานอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้ของเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี การดูแลและบำรุงรักษาที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มประโยชน์ใช้สอยของวัสดุเล่นที่เลือกมาใช้เลือกของเล่นที่ดี ใช้ให้ฉลาด ดูแลอย่างเหมาะสม และสร้างบรรยากาศการเล่นที่สนุกสนานสำหรับเจ้าตัวน้อย วัยเด็กเป็นช่วงของการเล่น เด็กๆ ชื่นชอบการเล่น ส่งเสริมให้พวกเขาเติบโตอย่างมีความสุขผ่านการเล่น คุณสามารถดูวิดีโอเกี่ยวกับอุปกรณ์การเล่น – หลักการในการเลือก การดูแล การใช้งาน และการบำรุงรักษา

ตอนที่ ๖.๓ ข้อควรคำนึงถึงประโยชน์ และประสิทธิภาพที่ได้รับจากการใช้สื่อ และของเล่น

ความปลอดภัยของเด็ก

เด็ก ๆ ชอบของเล่นไม่ว่าจะมีลักษณะอย่างไร แต่เมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้ว เราควรระมัดระวัง และหลีกเลี่ยงของเล่นและวัสดุที่เป็นอันตราย วัสดุสำหรับเล่นอาจมีราคาถูก และใช้งานได้หลากหลาย อาจมีความทนทาน แต่หากเป็นอันตรายต่อเด็ก ก็ไม่ควรเลือกของเล่นดังกล่าว ควรตรวจสอบเกณฑ์ต่อไปนี้เพื่อให้แน่ใจว่าของเล่นมีความปลอดภัยในการใช้งาน

๑.ของเล่นแต่ละชิ้นและชิ้นส่วนต่างๆ เมื่อถอดออกไม่ควรมีคม

๒.ของเล่นและส่วนประกอบต่างๆ เมื่อถอดออกไม่ควรมีขนาดเล็กจนสามารถสูดดม กลืน หรือสอดเข้าไปในจมูก และหูได้

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๓. ของเล่นควรเป็นชนิดไม่ติดไฟ

๔. เนื่องจากเด็ก ๆ ชอบของเล่นที่มีสีสัน และน่าดึงดูดใจ ดังนั้นควรหลีกเลี่ยงการใช้สีที่เป็นพิษ หรือสีต้องห้าม นอกจากนี้ ควรเลือกใช้สีที่คงทน และไม่ลอกหรือล้างออก

๕. การซ่อมแซมและเปลี่ยนอุปกรณ์ – หากอุปกรณ์ใดชำรุดหรือสึกหรือ ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการซ่อมแซมทันที หากไม่สามารถซ่อมแซมวัสดุได้ ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนทดแทน

๖. การผสมผสานประสาทสัมผัสต่างๆ – เด็กเล็กเรียนรู้ผ่านการมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการรับรส อุปกรณ์การเล่นและของเล่นที่วางจำหน่ายในท้องตลาดจะมีเฉพาะประสาทสัมผัสด้านการมองเห็นหรือการได้ยินเท่านั้น ในโปรแกรมเด็กปฐมวัย สิ่งสำคัญคือต้องจัดให้มีประสบการณ์ที่หลากหลาย และค้นหาของเล่นที่ให้ประสบการณ์การเล่นแบบหลายประสาทสัมผัส พื้นผิวที่ไม่คุ้นเคย กลิ่นที่โดดเด่น การเคลื่อนไหวที่ไม่คุ้นเคย หรือเสียงที่แตกต่างกันอาจทำให้ของเล่นน่าสนใจยิ่งขึ้น และเพิ่มโอกาสที่เด็กเล็กจะสำรวจของเล่นนั้นอย่างเต็มที่ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายอย่างรุนแรงต้องอาศัยประสาทสัมผัสของตนเองเพื่อรับรู้ถึงสภาพแวดล้อมรอบตัว (เช่น ความบกพร่องทางการมองเห็น และการได้ยิน) สิ่งสำคัญคือต้องพยายามอย่างมีสติในการรวมของเล่นที่ช่วยเสริมสร้างประสาทสัมผัสเหล่านี้

๗. การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก – คุณค่าที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของการเล่นก็คือการเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เด็ก ๆ ควรเรียนรู้ที่จะโต้ตอบกับเพื่อนและผู้ใหญ่ในขณะที่เล่น อุปกรณ์เล่นควรมีวัตถุประสงค์เพื่อการเล่นเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ในร่มหรือกลางแจ้ง วัสดุที่ใช้ควรดีพอที่เด็กๆ จะได้แบ่งปันความคิด และความคิดกับเด็กคนอื่น ๆ ของเล่นที่ต้องให้เด็กสองคนขึ้นไปเล่นจะช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (เช่น รมซูชิฟ ชิงช้าสวรรค์) ของเล่นที่มีชิ้นส่วน และส่วนประกอบเพียงพอที่เด็กๆ หลายคนสามารถมีส่วนร่วมได้จะช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ (เช่น ลูกบอล บล็อก)

๘. การส่งเสริมความเป็นอิสระ – เพื่อให้เด็กสามารถกำหนดการเล่นของตนเองได้ พวกเขาจะต้องสามารถจัดการของเล่นและวัสดุการเล่นได้ด้วยตนเอง ในการเลือกของเล่น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถกำหนดทิศทางของตัวเองได้ มองหาของเล่นที่ส่งเสริมการเล่นแบบเปิดกว้าง

ข้อควรคำนึงถึงประโยชน์ของของเล่น

การจัดหาของเล่นให้แก่เด็ก ควรเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ รวมทั้งให้โอกาสเด็กได้เล่น ซึ่งเด็กจะได้รับประโยชน์ดังนี้

๑. ของเล่นน่าจะช่วยให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสด้านต่างๆ ได้อย่างเต็มที่และส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน

๒. ของเล่นน่าจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก

๓. ของเล่นน่าจะช่วยตอบสนองความต้องการของเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ

๔. ของเล่นน่าจะให้โอกาสเด็กได้แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างอิสระในการเล่น

๕. ของเล่นน่าจะช่วยสร้างเสริมบุคลิกลักษณะพื้นฐานที่ดีให้แก่เด็ก และยังช่วยพัฒนาเด็ก

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไรก็ดี ของเล่นสามารถจำแนกประเภทตามคุณประโยชน์ด้านการพัฒนาเด็กด้านต่างๆ ดังนี้

ประเภทตามคุณประโยชน์ด้านการพัฒนาเด็กด้านต่าง ๆ

๑. ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กปฐมวัย ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาทางการใช้ประสาทสัมผัส อันได้แก่ ตา หู จมูกดมกลิ่น ลิ้นชิมรส และกายสัมผัส ของเล่นประเภทนี้จะให้คุณประโยชน์แก่เด็กในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น เครื่องแขวนต่าง ๆ ให้ประโยชน์ด้านการกลอกสายตา ทำให้ประสาทตาอ่อนไว ฟุตบอลผ้าที่ใช้ผ้าชนิดหรือสีต่าง ๆ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้เรื่องผิวสัมผัส การขยำ ขว้าง ปา ของเล่นตักตวง เล่นน้ำเล่นทราย จะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือ เป็นต้น

๒. ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เป็นของเล่นที่เล่นแล้ว ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ ช่วยให้จิตใจแจ่มใส เบิกบาน หากเป็นของเล่นที่เด็กเล่นคนเดียว มักมีเสียงและสามารถเคลื่อนไหวได้ ซึ่งเด็กจะสนใจและสามารถเล่นได้นานๆ ยกตัวอย่างเช่น กล้องดนตรี เครื่องเคาะหรือเขย่าต่างๆ ตักตวงคนหรือสัตว์ หุ่นต่าง ๆ เป็นต้น

๓. ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า เป็นของเล่นที่เด็กเล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป การเล่นร่วมกัน เด็ก ๆ จะเรียนรู้ และเข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น การเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ การแบ่งปัน เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ควรสนับสนุน และจัดประสบการณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อมให้แก่เด็ก ทั้งยังช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กได้อีกด้วย ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ ได้แก่ บันไดงู และลูกเต๋า เล่นขายของ เต้าขนมครก เชือกชนิดยาว (ที่เด็กๆ สามารถเล่นแกว่งเชือกได้หลายคน) บัตรไฟ เป็นต้น

๔. ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นของเล่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ และอื่นๆ ของเล่นที่ส่งเสริมด้านนี้ เด็กๆ จะสนุกสนานกับวิธีเล่นในรูปแบบต่างๆ อาจมีการแข่งขันกันเล่น ฝึกความจำ การสังเกต รวมทั้งพัฒนาด้านภาษา

ประสิทธิภาพที่ได้จากสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

หากจะพูดถึงการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล แน่นอนว่าก็ต้องนึกถึง“การเล่น” ขึ้นมาเป็นอันดับแรก พูดได้เลยว่า...การจัดกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการจัดกิจกรรมการเล่น จะเป็นการเสริมประสบการณ์ และ กระตุ้นพัฒนาการเด็กให้เด็กมี ความพร้อม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านการเล่น “เล่นคือเรียน” “เรียนคือเล่น” โดยสามารถเล่นเพื่อการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทั้งหมด ๖ กิจกรรม ดังนี้

๑. กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะ

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เหล่าเด็ก ๆ ปฐมวัยได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๖๐

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็ก ๆ รู้จักหวั่นไหวและความคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้อีกด้วย

๒. กิจกรรมการเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม)

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กปฐมวัยได้ฟัง พูด สังเกต คิด และปฏิบัติการทดลอง โดยจะมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

๓. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ปลดปล่อยจินตนาการ ผ่านการสร้างงานศิลปะต่าง ๆ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ ตัด ฉีก ปะ และประดิษฐ์เศษวัสดุ อันจะช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือ และพัฒนาประสาทสัมผัสทั้งห้าระหว่างมือกับตาให้กับเด็กปฐมวัยได้อีกด้วย

๔. กิจกรรมเล่นตามมุม

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เล่นกับสื่อการเรียนรู้การสอนและเครื่องเล่นได้อย่างอิสระ เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมธรรมชาติ มุมเครื่องเล่นสัมผัส เป็นต้น ซึ่งจะสนองตอบความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก โดยเด็กอาจจะเล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่มย่อยก็ได้

๕. กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ออกนอกห้องเรียนไปสู่บริเวณกลางแจ้ง เพื่อออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกาย และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดเอาความสนใจ และความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก

๖. กิจกรรมเกมการศึกษา

เป็นกิจกรรมที่มีเกมเป็นสื่อการเรียนรู้การสอน โดยเกมที่นำมาเล่นนั้นจะช่วยพัฒนาสติปัญญา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนไม่ว่าเด็ก ๆ ปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านการเล่นจากกิจกรรมใดก็ตามทั้ง ๖ กิจกรรมนี้ ก็จำเป็นต้องมีสื่อการเรียนรู้มาเป็นตัวกลางเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็น หนังสือนิทาน เครื่องเสียง ภาพถ่าย ภาพยนตร์ ซอล์ด กระดานดำ การสาธิต การทดลอง เกม กิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนถือว่าเป็นสื่อการเรียนรู้การสอนทั้งสิ้น ซึ่งเราสามารถแบ่งสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาเด็ก ได้เป็น สื่อที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรม ประสบการณ์, สื่อในมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ และสื่อที่เป็นของเล่นที่เชื่อมโยงไปสู่ สะเต็มศึกษา (วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี/วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์)

ประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้การสอน มีดังต่อไปนี้

สื่อการเรียนรู้การสอน ช่วยสร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรมขึ้น ในความคิดของผู้เรียนได้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น เปลี่ยนสิ่งที่ซับซ้อนให้กลายเป็นเรื่องง่าย ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว

สื่อการเรียนรู้การสอนช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเนื้อหาของบทเรียนที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อการสอนได้เป็นอย่างดี

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๖๑

พพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ทำให้เกิดความสนุกสนานและไม่รู้สึกลัวการมาโรงเรียนเป็นเรื่องน่าเบื่อ ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีในการเรียนสื่อการเรียนการสอนเป็นรากฐานในการพัฒนา การเรียนรู้ และช่วยความทรงจำเพราะผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นจริง จึงทำให้ผู้เรียนมีความทรงจำต่อสิ่งที่เรียนได้นาน และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความคิดทำให้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนทำการเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้นได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนจะเกิดปฏิสัมพันธ์ด้านการใช้ความคิดหรือกิจกรรมทางสมองอยู่ตลอดเวลา สื่อการเรียนการสอนช่วยเพิ่มทักษะในการอ่าน และเสริมสร้างความเข้าใจในความหมายของคำใหม่ ๆ เพราะผู้เรียนสามารถได้ยินเสียงและได้เห็นภาพควบคู่กันในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถอ่านหนังสือได้เร็วขึ้น และเกิดการพัฒนาทักษะทางภาษาได้เป็นอย่างดี “สื่อการเรียนการสอน” จึงถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในระบบการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

สรุปท้ายหน่วย

การประเมินและการตรวจสอบคุณภาพสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย มีเนื้อหาสำคัญดังนี้

- ๑.การวัดและประเมินสื่อการเรียนการสอน: ครอบคลุมการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์เพื่อประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบและแบบสังเกต
- ๒.การใช้และการบำรุงรักษาสื่อและของเล่น: ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้และการดูแลรักษาสื่อและของเล่นเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้
- ๓.ข้อควรคำนึงถึง: มีการกล่าวถึงประโยชน์และประสิทธิภาพจากการใช้สื่อและของเล่นในการพัฒนาเด็กปฐมวัยและ
- ๔.การสอนและกิจกรรม: รวมถึงการแบ่งกลุ่มนักศึกษาเพื่อศึกษาเอกสารประกอบการสอน และอภิปรายร่วมกัน โดยมุ่งเน้นสร้างรากฐานการเรียนรู้ที่ดี และพัฒนาเด็กให้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในส่วนของการประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพนั้น มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน และมีการกำหนดคะแนนเฉลี่ยเพื่อวัดระดับคุณภาพของสื่อ และของเล่นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง หน่วยที่ ๖

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (๒๕๔๗). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสัน เพอร์สโพรดักส์.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (ไม่ระบุปี). การสอนเด็กปฐมวัยให้คิด. วารสารการศึกษาปฐมวัย.

นัยพินิจ คชภักดี. (๒๕๔๒). พัฒนาสมองลูกให้ล้ำเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิง.

พรใจ สารยศ. (๒๕๕๓). ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.

เยาวพา เดชะคุปต์. (ไม่ระบุปี). การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วิชา ECED ๘๐๑. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

Estes, L.E. (๒๐๐๔). Essentials of child care and early education. Boston : Pearson education, Inc.

Good, C.V. (๑๙๗๓). Dictionary of education. (๓rd ed). New York : McGraw – Hill.

Moore, K.D. (๒๐๐๑). Classroom teaching skills. (๕ th ed). New York : Mc Graw – Hill.

Morrison, G.S. (๒๐๐๔). Early childhood education today. (๙ th ed). New Jersey : Pearson Prentice Hall.

ตอนที่ ๑

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบปรนัย ๕ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ (๕ คะแนน)

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑.การวัดผลสื่อการเรียนการสอนหมายถึงข้อใด

- ก. การสร้างสื่อใหม่
- ข. การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ให้กับสื่อ
- ค. การทดลองใช้สื่อ
- ง. การเปรียบเทียบเนื้อหาของสื่อ
- จ. การตรวจสอบคุณภาพของสื่อ

๒.การประเมินผลสื่อการเรียนการสอนมีเป้าหมายสำคัญคืออะไร

- ก. เพื่อประเมินราคา
- ข. เพื่อตรวจสอบโครงสร้าง
- ค. เพื่อตีความหมาย และตัดสินคุณค่าของสื่อ
- ง. เพื่อเลือกสื่อที่ทันสมัย
- จ. เพื่อลดต้นทุนการผลิตสื่อ

๓.ขั้นตอนแรกในการตรวจสอบคุณภาพสื่อคือข้อใด

- ก. การทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย
- ข. การวิเคราะห์เนื้อหา
- ค. การตรวจสอบโครงสร้างภายในสื่อ
- ง. การวัดผลการใช้งาน
- จ. การแก้ไขข้อบกพร่อง

๔.หลักการสำคัญในการเลือกสื่อการสอนคืออะไร

- ก. ต้องเป็นสื่อที่ผลิตจากต่างประเทศ
- ข. ต้องมีความคงทนและราคาแพง
- ค. ต้องเป็นสื่อดิจิทัล
- ง. ต้องสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้เรียน
- จ. ต้องเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน

๕.การบำรุงรักษาสื่อและของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยควรดำเนินการอย่างไร

- ก. ทาสีและเคลือบเงาเป็นระยะ
- ข. ทิ้งของเล่นที่เก่า
- ค. ใช้ของเล่นร่วมกันได้โดยไม่จำเป็นต้องทำความสะอาด
- ง. ซื้อของเล่นใหม่เสมอ
- จ. เปลี่ยนของเล่นทุกเดือน

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๖.สื่อประเภทใดเหมาะสมที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็ก

ก. กล้องดนตรี	ข. ตุ๊กตา
ค. บล็อกไม้	ง. เกมที่เด็กเล่นร่วมกัน
จ. เครื่องดนตรี	

๗.ข้อใดเป็นตัวอย่างของการออกแบบสื่อการสอนที่ดี

ก. การใช้สีที่เป็นพิษเพื่อความโดดเด่น	ข. การจัดลำดับเนื้อหาที่ชัดเจน
ค. การลดขนาดตัวอักษรเพื่อประหยัดพื้นที่	ง. การออกแบบให้ซับซ้อนเพื่อความท้าทาย
จ. การใช้วัสดุที่แตกหักง่าย	

๘.แบบทดสอบที่เหมาะสมในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนควรมีลักษณะใด

ก. วัดผลได้ตรงตามจุดประสงค์	ข. ใช้เพียงคำถามปลายเปิด
ค. มีจำนวนคำถามที่มากเกินไปจนจำเป็น	ง. ใช้คำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา
จ. เน้นการถามคำถามยาก	

๙.ของเล่นประเภทใดช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือของเด็กได้ดีที่สุด

ก. บัตรคำ	ข. ลูกฟุตบอล
ค. บล็อกไม้	ง. เกมจับคู่ภาพ
จ. ของเล่นตักน้ำตักทราย	

๑๐.องค์ประกอบสำคัญของการประเมินคุณภาพสื่อคือข้อใด

ก. ความสวยงามของสื่อ	ข. การผลิตในประเทศ
ค. การวัดผลที่รวดเร็ว	ง. ความสะดวกในการใช้งาน
จ.การตั้งราคาให้เหมาะสม	

ตอนที่ ๒

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบอัตนัย จำนวน ๒ ข้อ (๕ คะแนน)

๑. จงบอก และอธิบายการวัด และการประเมินสื่อการเรียนการสอน (๓ คะแนน)

๒. จงตัวอย่างแบบประเมินสื่อการสอน (๒ คะแนน)

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๑

๑. ข	๒. ค	๓. ค	๔. จ	๕. ก
๖. ง	๗. ข	๘. ก	๙. จ	๑๐. ง

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๒

แนวทางการตอบข้อ ๑.

คำตอบ: การวัด และการประเมินสื่อการเรียนการสอน รายละเอียดดังนี้

การประเมินผลสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การนำเสนอผลจากการวัดผลสื่อการเรียนการสอนมาตีความหมาย (Interrelation) และตัดสินคุณค่า (Value Judgement) เพื่อที่จะรู้ว่าสื่อชิ้นนั้นทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้ได้แค่ไหน มีคุณภาพดีหรือไม่ดีเพียงใด มีลักษณะถูกต้องตรงตามที่ต้องการหรือไม่ ประการใด จะเห็นว่าการประเมินผลสื่อการเรียนการสอน กระทำได้โดยการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการวัดผลสื่อชิ้นนั้น เทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ข้อมูลที่ได้จากการวัดผลสื่อจึงมีความสำคัญ การวัดผลสื่อจึงมีความสำคัญ การวัดผลต้องทำอย่างมีหลักการเหตุผล และเป็นระบบ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง สามารถบอกศักยภาพของสื่อได้ถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ของการประเมินผลสื่ออย่างเที่ยงตรงต่อไป

การวัดผลสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ให้กับสื่อการเรียนการสอน

เครื่องมือในการวัดผล และประเมินผลสื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบผู้กระทำการวัด และประเมินผลอาจเลือกใช้ตามความเหมาะสม ที่นิยมกันมากได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นต้น

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

แนวทางการตอบข้อ ๒.

ตอบ: ตัวอย่างแบบประเมินสื่อการสอน

ชื่อ-สกุล ผู้ขอรับการประเมิน
เพื่อขอกำหนดตำแหน่ง..... ในสาขาวิชา.....
ชื่อเรื่อง.....

หัวข้อการประเมิน	ดีเด่น ๔	ดีมาก ๓	ดี ๒	พอใช้ ๑
๑. เนื้อหา				
๒. การนำเสนอเนื้อหา				
๓. การเรียงลำดับเนื้อหา				
๔. ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการออกแบบ				
คะแนนรวม				
คะแนนรวมเฉลี่ย				

ความคิดเห็นอื่น ๆ.....
.....
.....
.....

สรุปผลการประเมิน

คะแนน ๓.๒๖ – ๔.๐๐	☐	อยู่ในระดับ	ดีเด่น
คะแนน ๒.๕๑ – ๓.๒๕	☐	อยู่ในระดับ	ดีมาก
คะแนน ๑.๗๖ – ๒.๕๐	☐	อยู่ในระดับ	ดี
คะแนน ๑.๐๐ – ๑.๗๕	☐	อยู่ในระดับ	พอใช้

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)
ตำแหน่ง.....

หมายเหตุ โดยคิดเฉลี่ยคะแนนจากคณะกรรมการทุกท่านเป็นการตัดสินผล

การประเมิน และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย /หน่วยที่ ๖-๑๖๗

หน่วยที่ ๗ การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ชื่อ นางวรรณรัตน์ ศิริภูธร
วุฒิ คบ.(การประถมศึกษา) สถาบันราชภัฏราชนครินทร์
สัมฤทธิ์บัตร (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประกาศนียบัตรบัณฑิต(บริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
วิทยาลัยชุมชนตราด สถาบันวิทยาลัยชุมชน
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

แผนบริหารการสอนประจำหน่วยที่ ๗

เนื้อหาประจำหน่วยที่ ๗

ตอนที่ ๗.๑ การนำเสนอ และแนวทางการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
ตอนที่ ๗.๒ การนำสื่อไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาหน่วยที่ ๗ จบแล้ว นักศึกษาสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้

๑. อธิบาย และสามารถนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้
๒. สามารถนำสื่อไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยได้

วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้การสอนประจำหน่วย

๑. ปฐมนิเทศชี้แจงการสอน และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสอน และเกณฑ์การประเมิน
๒. ผู้สอนบรรยายองค์ประกอบที่สำคัญของการนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
๓. นักศึกษาแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่ม ๆ ๔-๕ คน แล้ว ศึกษาเอกสารประกอบการสอน
หน่วยที่ ๗ การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
๔. ศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ และPower Point Slide
๕. ร่วมกันสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม
๖. ทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วย

สื่อการเรียนการสอน

๑. เอกสารประกอบการสอน และชุดแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ
๒. Power Point Slide
๓. โปรเจคเตอร์
๔. เครื่องคอมพิวเตอร์
๕. แบบฝึกปฏิบัติงานกลุ่มโดยอภิปราย

การวัดและการประเมินผล

๑. การสังเกตความสนใจของนักศึกษา และการมีส่วนร่วมในการทำงาน
๒. การประเมินการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และพฤติกรรมการเรียน
๓. การประเมินผลงานจากการทำแบบฝึกหัด
๔. การประเมินจากการอภิปรายผล และการนำเสนอผลการศึกษากลุ่ม
๕. การประเมินจากผลงานการสรุปเนื้อหาเพิ่มเติม

หน่วยที่ ๗

การนำเสนอ และแนวทางการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

บทนำ

การนำเสนอ และแนวทางการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย รวมถึงการนำเสนอไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับครูปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาของสื่อที่เสนอต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การไม่เสนอเนื้อหาที่เป็นข้อมูลโดด ๆ การมีลักษณะเป็นแผน (Well-plan step) ที่สอน ชี้แนะนำไปสู่การมีความรู้ ทักษะความชำนาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง การสอดคล้องกับพัฒนาการของสมอง และร่างกาย เนื้อหาที่เสนอต้องจำลองกระบวนการเรียนรู้สมอง(Brain process simulation)เช่น นำเสนอเป็นลักษณะ patten คือมีแก่นหลักของกระบวนการแบบที่มีลักษณะซ้ำ ๆ และเนื้อหาที่เสนอต้องจำลองกระบวนการเรียนรู้สมอง(Brain process simulation)เช่น นำเสนอเป็นลักษณะ patten คือมีแก่นหลักของกระบวนการแบบที่มีลักษณะซ้ำ ๆ รวมทั้งต้องเสนอให้ผู้เรียนเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ชุดความรู้ ทฤษฎี ชุดความเข้าใจ ที่กำลังเรียนรู้นั้น เหมือนหรือแตกต่างกับชุดความรู้ ทฤษฎี หรือชุดความเข้าใจ (Schema) เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่อย่างไร

ส่วนแนวทางการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross motor skill) ซึ่งมีทั้งแบบเคลื่อนที่ เช่น การวิ่ง กระโดด ปีน ป่าย ฯลฯ และอยู่กับที่ เช่น การงอตัว หมุนตัว บิดตัว โยกตัว ฯลฯ กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อละเอียด (Fine motor skill) เน้นที่การใช้มือ ตา และการประสานกันของมือ และตา เช่น การเขียน การวาด การร้อย การเล่นหุ่นมือ การแต่งตัวตุ๊กตา การต่อบล็อก ฯลฯ

ตอนที่ ๗.๑ การนำเสนอ และแนวทางการใช้เพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

แนวทางการนำเสนอสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย

ภาพที่ : ๗.๑ การนำเสนอสื่อของครูปฐมวัย
ที่มา : บ้านครูทราย ๒๕๖๔

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๑. เนื้อหาของสื่อที่เสนอต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น

มีตัวอย่างรูปภาพที่แสดงให้เห็น
ว่าสัมพันธ์กับชีวิต และสังคม

ภาพที่ : ๗.๒ เด็กๆ เล่นบนต้นไม้

ที่มา : fb.Pngtree.

๒. ไม่เสนอเนื้อหาที่เป็นข้อมูลโดด ๆ เช่น (Rose Apple)

ชมพู่

ภาพที่ : ๗.๓ ผลชมพู่

ที่มา : fb.Pngtree.

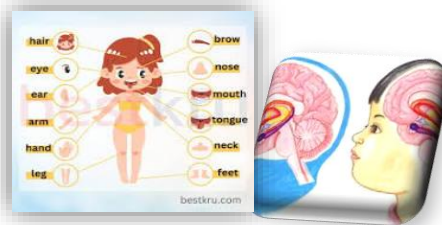
๓. มีลักษณะเป็นแผน (Well-plan step) ที่สอน ชี้แนะแนวทางไปสู่การมีความรู้ ทักษะความ
ชำนาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น

ภาพที่ : ๗.๔ ครูพูดคุยกับนักเรียน

ที่มา : Brain Kiddy

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร
โดยสอดคล้องกับพัฒนาการของสมอง และร่างกาย

ภาพที่ : ๗.๕ ร่างกาย และสมองเด็ก
ที่มา : fb.BestKru.

๔. เนื้อหาที่เสนอต้องจำลองกระบวนการเรียนรู้สมอง (Brain process simulation)
เช่น นำเสนอเป็นลักษณะ pattern คือมีแก่นหลักของกระบวนการแบบที่มีลักษณะซ้ำ ๆ

ภาพที่ : ๗.๖ การสะกดคำ
ที่มา : Brain Kiddy

พร้อมกับมีความหลากหลาย (Variations) ทับซ้อนอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของสมอง
ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจดจำในเรื่องราวที่เรียน เช่น

ภาพที่ : ๗.๗ การทำงานของสมอง
ที่มา : fb.istock.

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๕.นำเสนอสิ่งนามธรรมอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ นำเสนอภาพ แผนที่ แผนภูมิ และ/หรือ ภาพจำลองความเข้าใจ (Graphic organizer) แบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา

ภาพที่ : ๗.๘ ภาพจำลองความเข้าใจ

ที่มา : fb.สกายบุ๊ก

และเชื่อได้ว่าจะช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหา และความเชื่อมโยงของเรื่องราวได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น

ภาพที่ : ๗.๙ การเชื่อมโยงของเรื่องราว

ที่มา : fb.สกายบุ๊ก

๖.ต้องเสนอให้ผู้เรียนเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ชุดความรู้ ทฤษฎี ชุดความเข้าใจที่กำลังเรียนรู้นั้น เหมือนหรือแตกต่างกับชุดความรู้ ทฤษฎี หรือชุดความเข้าใจ (Schema) เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่อย่างไร

ภาพที่ : ๗.๑๐ ชุดความเข้าใจที่กำลังเรียนรู้

ที่มา : fb.Pngtree.

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ในที่สุดต้องสามารถยกระดับชุดความรู้ ชุดความคิด ชุดความเข้าใจของผู้เรียนให้สูงขึ้น

ภาพที่ : ๗.๑๑ ชุดความคิดให้ผู้เรียนเกิดคำถาม

ที่มา : fb.Pngtree.

๗.นำเด็กเข้าสู่สถานการณ์จำลอง (Situation simulation)

เพื่อสร้างจินตนาการให้สมองเชื่อมโยงความคิดความเข้าใจ

ภาพที่ : ๗.๑๒ สมองเชื่อมโยงความคิดความเข้าใจ

ที่มา : www.Missbook.com.

ตั้งคำถามโต้ตอบกับความเป็นไปได้ทั้งปวงของเนื้อหา หรือเรื่องราวที่เรียนรู้อยู่นั้น

ภาพที่ : ๗.๑๓ การตั้งคำถามโต้ตอบกับความเป็นไปได้

ที่มา : fb.Pngtree.

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๗๔

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๘.ต้องนำเสนอให้สนุก หรือท้าทาย (challenge) ซึ่งจะนำมาให้สมองเกิดความสนใจในเรื่องที่เรียนรู้ นั้น การนำเสนอในลักษณะนี้ เป็นการใช้หลักการของสองเกี่ยวกับ Selective attention สมองสนใจต่อสิ่งใด หมายถึง สมองเริ่มกระบวนการที่จะหาความหมาย (Search for meaning) ในสิ่งที่สมองเองเลือกที่จะเรียนรู้ (Selecting for the attention

ภาพที่ : ๗.๑๔ กิจกรรมที่ทำให้สมองสนใจต่อสิ่งเร้า
ที่มา : fb.Love Pink

และสิ่ง ๆ นั้นถือว่าเป็นลักษณะที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจที่สูงกว่า (Competitive motivation) สิ่งอื่น ๆ และจะกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ต่อไปจนบรรลุเป้าหมาย

ภาพที่ : ๗.๑๕ การกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ต่อไปจนบรรลุเป้าหมาย
ที่มา : fb.Pinkbest.

การนำเสนอ และแนวทางการใช้เพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในที่นี้จะขอเสนอ แนวทางการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑.ด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว ๒.ด้านศิลปะ และการสร้างสรรค์ ๓. ด้านภาษา ๔.ด้านการคิด และ๕.ด้านอารมณ์ และจิตใจ รายละเอียดดังนี้ (อ้างอิง: สำนักงานบริหาร และพัฒนาองค์ความรู้ องค์การมหาชน)

๑. แนวทางการนำเสนอ และการใช้สื่อประกอบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว

เด็กในวัยอนุบาล (๒ ปีครึ่ง – ๖ ปี) ระบบการรับสัมผัส และการเคลื่อนไหว กำลังพัฒนาดีขึ้นเรื่อย ๆ กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหวของเด็กอาจแบ่งเป็น

๑.กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross motor skill) ซึ่งมีทั้งแบบเคลื่อนที่ เช่น การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย ฯลฯ และอยู่กับที่ เช่น การงอตัว หมุนตัว ปิดตัว โยกตัว ฯลฯ

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๗.๑๖ กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่

ที่มา : fb. Love Pink

๒.กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อละเอียด (Fine motor skill) เน้นที่การใช้มือ ตา และการประสานกันของมือ และตา เช่น การเขียน การวาด การร้อย การเล่น หุ่นมือ การแต่งตัวตุ๊กตา การต่อบล็อก ฯลฯ

ภาพที่ : ๗.๑๗ กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อละเอียด

ที่มา : fb.Pngtree.

สื่อที่เลือกใช้จึงต้องสอดคล้อง และครอบคลุมกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น ตัวอย่างเช่น
เครื่องเล่นสนาม

๑.บาร์โหน(ถ้ามีต้นไม้ใหญ่ที่ปลอดภัย ควรอนุญาตให้เด็กได้ลองปีนป่าย และห้อยโหนบ้าง)

๒.ราวทรงตัว (จะใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น utoไม้ หรือไม้หมอนรถไฟมาเรียงต่อกันริมทางเดินก็ได้)

ภาพที่ : ๗.๑๘ บาร์โหนต้นไม้

ที่มา : fb.Pngtree

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๗๖

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๓.ตาข่ายสำหรับปีน ๔. ทางลาด หรือพื้นเอียงสำหรับเดินขึ้นลง

๕.แป้นชู้ตบอล ๖.แตรมโบลีน(เบาะตาข่ายสำหรับสปริงตัว)

ภาพที่ : ๗.๑๙ การชู้ตบอล แป้นบาส
ที่มา : fb.Pngtree

อุปกรณ์

๑.ลูกบอลขนาดต่าง ๆ

๒.เชือกกระโดด

๓.ฮูลา ฮูป

๔.เบาะกลิ้งตัว

ภาพที่ : ๗.๒๐ การกระโดดเชือก
ที่มา : fb.Love pik.

๕. CD เพลงเพื่อการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ(หากเป็น VDO หรือ DVD เด็กจะทำตามได้ แต่หากเป็น CD หรือเทปเพลง ครูอาจสาธิตท่าประกอบ หรือให้เด็กคิดท่าทางเองก็ได้) เน้นให้เด็กได้เคลื่อนไหวตามจังหวะ ยังไม่เน้นลีลาที่สวยงาม

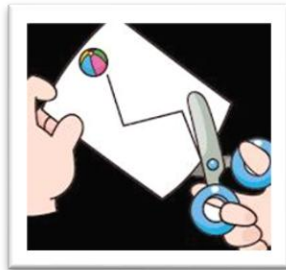

ภาพที่ : ๗.๒๑ การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ
ที่มา : fb.Love pik.

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๖. ลูกปัตรูปทรงต่าง ๆ (เส้นผ่านศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า ๑ เซนติเมตร) เชือกร้อยแผ่นตารางพลาสติก สำหรับร้อยเชือก

๗. หุ่นมือประเภทต่าง ๆ (อาจ让孩子ทำหุ่นนี้ได้ง่าย ๆ เป็นการฝึกการใช้เครื่องมือ เช่น กรรไกร ที่เย็บกระดาษ)

ภาพที่ : ๗.๒๒ การใช้กรรไกร
ที่มา : www.youngciety.com.

๘. กระดานเล็ก ๆ ที่เขียนแล้วลบได้ และอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีประเภทต่าง ๆ

ภาพที่ : ๗.๒๓ กระดานเล็กวาดภาพ
ที่มา : fb.Pngtree

๙. ตุ๊กตาพร้อมชุดสำหรับฝึกฝนการแต่งตัว เช่น ติดกระดุมผูกเชือก รองเท้า ผูกโบ ฯลฯ

ภาพที่ : ๗.๒๔ การแต่งตัวให้ตุ๊กตา
ที่มา : Shopee Thailand.

๑๐. ตัวต่อ ไม้บล็อก จิ๊กซอว์

ภาพที่ : ๗.๒๕ การต่อจิ๊กซอว์
ที่มา : fb. ABC The Baby.

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๗๘

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๒. แนวทางการนำเสนอ และการใช้สื่อประกอบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านศิลปะ และการสร้างสรรค์

ควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อละเอียดของเด็กในวัยนี้ พัฒนาดีขึ้น ทำให้เด็กสามารถสื่อสารสิ่งที่คิดออกมาผ่านการวาด การปั้น และการแสดงสีหน้าท่าทาง

ภาพที่ : ๗.๒๖ การวาด
ที่มา : fb. PNG Egg

ภาพที่ : ๗.๒๗ การปั้น
ที่มา : fb. PNG Egg

สื่อที่เลือกใช้จึงต้องสอดคล้อง และครอบคลุมกิจกรรมที่กำลังมาข้างต้น ตัวอย่าง เช่น
สื่อ และอุปกรณ์ศิลปะ

๑.สีน้ำ และพู่กันกลม

(ขนาดใหญ่เหมาะมือเด็ก ชุดแนะนำ ๓ ขนาด
คือ เบอร์ ๕ เบอร์๙ และเบอร์ ๑๒)

ภาพที่ : ๗.๒๘ พู่กันกลม
ที่มา : www.Pixabay.com.

๒.สมุดลอกลาย ระบายสี

๓.สี และกระดาษประเภทต่าง ๆ เช่น
สีไม้ สีเทียน สีชอล์ก สีเมจิก กระดาษ
กระดาษวาดเขียน กระดาษแก้ว กระดาษว่าว
กระดาษลอกลาย ฯลฯ

ภาพที่ : ๗.๒๙สมุดลอกลาย ระบายสี
ที่มา : Shopee Thailand.

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๗๙

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๔.อุปกรณ์ประดิษฐ์ เช่น กาว กรรไกร (ขนาดเหมาะมือเด็ก)

ที่เย็บกระดาษ ไม้พรม ฯลฯ

๕.ดินสำหรับปั้น(ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์)

ภาพที่ : ๗.๓๐ ที่เย็บกระดาษ ไม้พรม

ที่มา : Shopee Thailand.

สื่อ และอุปกรณ์ดนตรี และนาฏศิลป์

๑.เทป / CD เพลงเพื่อการฟัง และการเคลื่อนไหว

ประกอบเพลง เน้นที่เพลงสำหรับเด็ก และเพลงไทย

เช่นเพลงร้องเล่น เพลงพื้นบ้าน เพลงบรรเลง ฯลฯ

ภาพที่ : ๗.๓๑ สื่อ และอุปกรณ์ดนตรี

ที่มา : fb.Love pik.

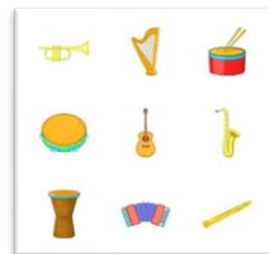
๒.เครื่องดนตรี (ส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรี

ประเภท ดี เคาะ เขย่า) เช่น กรับพวง กลอง รำมะนา

สามเหลี่ยม ระนาดไม้ ๕ เสียง ลูกขัด ฯลฯ

๓.เครื่องดนตรีที่ทำขึ้นเอง เช่น ภาชนะเก่า กระจปองใส่เมล็ดถั่ว

ฝักแห้งของพืชบางชนิดที่เขย่าแล้วเกิดเสียง ฯลฯ

ภาพที่ : ๗.๓๒ เครื่องดนตรี

ที่มา : fb.Love pik.

๔.ชุดประกอบการแสดง เช่น แถบผ้า ที่คาดศีรษะ

ฉากจำลอง ฯลฯ

ภาพที่ : ๗.๓๓ ชุดประกอบการแสดง

ที่มา : fb.Pngtree

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๘๐

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๓. แนวทางการนำเสนอ และการใช้สื่อประกอบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา

ภาพที่ : ๗.๓๔ การอ่านภาษา

ที่มา : fb.Pngtree

นอกจากการสื่อสารด้วยภาษากาย ภาษาภาพ และภาษาท่าทางแล้ว เด็กในวัยนี้มีพัฒนาการทางภาษาที่ใช้เพื่อการสื่อสารอย่างรวดเร็ว มาก เด็กเริ่มบูรณาการการฟัง การพูด การมองเห็น การอ่าน การวาด การเขียน และการคิด และสื่อสารความคิด ข้อมูล อารมณ์ ออกมาได้อย่างดี

การเริ่มสอนภาษาในวัยนี้จึงไม่ได้เริ่มที่การสอนหลักภาษา หรือไวยากรณ์ แต่เน้นที่การซึมซับเรื่องราวที่ได้ฟัง เชื่อมโยงสิ่งที่ฟังเข้ากับภาพที่เห็น และเข้าใจเรื่องราวได้โดยตลอดกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกลอยแล่อ ยากอ่าน ยากเขียนด้วยตนเอง

ภาพที่ : ๗.๓๕ การเริ่มสอนภาษา

ที่มา : fb.Pngtree

กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาอาจแบ่งเป็น ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

ภาพที่ : ๗.๓๖ กิจกรรมการอ่านให้ฟัง

ที่มา : fb.Pinterest.

๑.ภาษาไทย ประกอบด้วย กิจกรรมการอ่านให้ฟัง การอ่านด้วยกัน กิจกรรมสนุกกับภาษา เช่น การท่องบทร้อยกรอง บทร้องเล่น การฝึกคัดพยัญชนะ การจับคู่บัตรภาพ-บัตรคำ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การทำหนังสือเล่มเล็ก ฯลฯ

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๘๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๒.ภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย Story time (อ่านให้ฟัง)

Group reading (อ่านด้วยกัน) Fun with English
(ฝึกคัดพยัญชนะเล่นเกมจับคู่ภาพ-คำศัพท์ ร้องเพลง ฯลฯ)

ภาพที่ : ๗.๓๗ ภาษาอังกฤษอ่านให้ฟัง

ที่มา : fb.Pngtree

สื่อที่เลือกใช้จึงต้องสอดคล้อง และครอบคลุมกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น ตัวอย่างเช่น
สื่อภาษาไทย

๑.หนังสือสำหรับอ่านให้ฟัง และอ่านด้วยกัน

(รายชื่อตัวอย่างหนังสือนำเสนอไว้ท้ายเล่ม)

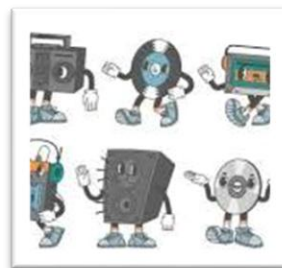
๒.แบบฝึกหัด(ลากเส้นจับคู่ คัด เขียน ตัด แปะ ฯลฯ)

ภาพที่ : ๗.๓๘ หนังสือสำหรับอ่าน

ที่มา : Shopee Thailand.

๓.เทป/CD เพลง

๔.บัตรภาพ บัตรคำ ชาร์ตเพลงหรือบทร้องเล่น
(ทั้งหมดนี้ครูสามารถทำเองได้)และกระเป๋

ภาพที่ : ๗.๓๙ ซีดีเพลง

ที่มา : fb.istock

๕.กระดานเคลื่อนที่พร้อมไม้ชี้

ภาพที่ : ๗.๔๐ กระดานเคลื่อนที่

ที่มา : fb.Pngtree

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๘๒

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

สื่อภาษาอังกฤษ

๑.หนังสือ reading ชุด Oxford

Reading Trees ระดับ ๑ และ ๑+

(รายชื่อตัวอย่างหนังสือ นำเสนอไว้ท้ายเล่ม)

ภาพที่ : ๗.๔๑ reading ชุด Oxford

ที่มา : fb.Love pik.

ภาพที่ : ๗.๔๒ หนังสือ Alphabets

ที่มา : fb.Pngtree

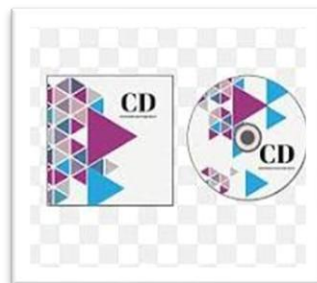
๒.หนังสือเล่มใหญ่ ชุด Oxford

Reading Trees ระดับ ๑ และ ๑+

๓.เทป/CD ชุด Oxford

Reading Trees ระดับ ๑ และ ๑+

๔. แบบคัด Alphabets

ภาพที่ : ๗.๔๓ แผ่นซีดีเพลง

ที่มา : fb.Pngtree

๕.หนังสือเพลง และเทป/CD เพลง

ภาษาอังกฤษง่าย ๆ ทำนองสนุกสนาน

๖.บัตรภาพบัตรคำ ชาร์ตเนื้อเพลง

๗.เกมต่าง ๆ Bingo Domino

Crossword ฯลฯ

๔. แนวทางการนำเสนอ และการใช้สื่อประกอบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิด

ภาพที่ : ๗.๔๔ การเล่นกับสัตว์เลี้ยง

ที่มา : fb.Love pik.

เด็กในวัยนี้เข้าใจสิ่งรอบตัวมากขึ้น และมีจินตนาการซับซ้อนขึ้น การเล่นจึงมีความหมายต่อเด็กวัยนี้อย่างยิ่ง เพราะเป็นการนำตัวเองเข้าไปสู่สถานการณ์ที่ตนเองสนใจ

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๘๓

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

การเล่นจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างกระบวนการคิด เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ที่สำคัญเด็ก ๆ ได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ผ่านการเล่นนี้เอง

ภาพที่ : ๗.๔๕ เด็กเล่นว่าว
ที่มา : fb.Depositphotos

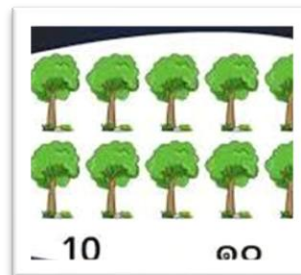

ภาพที่ : ๗.๔๖ เด็กเล่นทราย
ที่มา : fb.Love pik.

กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดอาจแบ่งเป็น

๑.กิจกรรมคณิตศาสตร์ปฐมวัย

(Early Math) คือ การฝึกทักษะการจัดเรียง เปรียบเทียบ จำแนก จัดกลุ่ม ประเมินการ นับ วัด และทำความเข้าใจความหมายของจำนวน และตัวเลข

ภาพที่ : ๗.๔๗ การนับ
ที่มา : YouTube ครูไอ้สื่อการเรียนการสอน

ภาพที่ : ๗.๔๘ เครื่องมือง่าย ๆ ผ่านการเล่น
ที่มา : fb.Pngtree

๒.กิจกรรมวิทยาศาสตร์ปฐมวัย(Early Science)

คือ การฝึกฝนทักษะการค้นพบตัวเอง ผู้คน สิ่งต่าง ๆ และธรรมชาติที่อยู่รอบตัว โดยใช้ประสาทสัมผัส และเครื่องมือง่าย ๆ ผ่านการเล่น การสืบค้น การตั้งคำถาม การคาดเดา การสำรวจตรวจสอบ และการแก้ปัญหา

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๘๔

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๗.๔๙ การวัด

ที่มา : fb.Pngtree

สื่อที่เลือกใช้จึงต้องสอดคล้อง และครอบคลุมกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น ตัวอย่างเช่น
สื่อ และอุปกรณ์คณิตศาสตร์

๑.บล็อกไม้รูปทรงต่าง ๆ

๒.ตัวต่อพลาสติกหลากสี

๓.ตัวนับ ๓ มิติ(จะเป็นอะไรก็ได้

ที่เด็ก ๆ สนใจ เช่น ตุ๊กตาสีสันสวยงาม

หุ่นยางรูปสัตว์/ตัวการ์ตูน ผลไม้ตามฤดูกาล/

จำลอง ขนม รถจำลองคันเล็ก ๆ ฯลฯ)

ภาพที่ : ๗.๕๐ ตัวต่อพลาสติกหลากสี

ที่มา : Shopee Thailand.

ภาพที่ : ๗.๕๑ สายวัด

ที่มา : Shopee Thailand.

๔.สายวัด

๕.บัตรภาพจำนวน และบัตรตัวเลข

๖.กระดานแม่เหล็ก และตัวนับติดแถบแม่เหล็ก

๗.แบบฝึกหัด

ภาพที่ : ๗.๕๒ กระดานแม่เหล็ก

ที่มา : Shopee Thailand.

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๘๕

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

สื่อ และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์

ภาพที่ : ๗.๕๓ แว่นขยาย

ที่มา : fb. PNG

๒.ชุดกระบอกตวง ช้อนตวง
ถ้วยพลาสติก

ภาพที่ : ๗.๕๔ ช้อนตวง

ที่มา : fb.Pngtree

ภาพที่ : ๗.๕๕ ตาชั่ง

ที่มา : fb.Pngtree

๓.ตาชั่ง (แบบ ๒ แขน)

๔.พืช และสัตว์เลี้ยงจัดไว้ในมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เช่น
อ่างปลา ไม้ประดับเล็ก ๆ (หรือหากมีพื้นที่จำกัด
อาจจัดไว้ในที่ที่เด็ก ๆ เข้าถึงได้ตลอดเวลา)

ภาพที่ : ๗.๕๖ อ่างปลา

ที่มา : fb.Pinterest.

๕.แบบเรียน หรือคู่มือกิจกรรม

ภาพที่ : ๗.๕๗ การจัดมุมพืชผัก

ที่มา : fb.Pngtree

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๘๖

๕. แนวทางการนำเสนอ และการใช้สื่อประกอบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ

พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจของเด็กนั้น เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้อื่น สมอ มนุษย์ถูกออกแบบมาให้หาทางอยู่รอด ในขณะที่เดียวกันก็พึงพอใจกับสัมพันธ์ภาพด้วย ซึ่งมอง คูผิวเผินอาจจะเป็นลักษณะที่ขัดแย้งกัน แต่แท้ ที่จริงแล้วเป็นธรรมชาติของสมอ ที่ร่วมกันเสริม สร้างการเรียนรู้

ภาพที่ : ๗.๕๘ สมอมนุษย์

ที่มา : fb.Pngtree

เด็กเล็ก ๆ ยังยึดติดตัวเองเป็นศูนย์กลาง แต่เมื่อเด็กเริ่มมีพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ เด็กจะเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้อยู่ในสมดุลท่ามกลางสังคม ที่ต้องสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รายรอบ

ภาพที่ : ๗.๕๙ เด็กวิ่งเล่นกัน

ที่มา : fb.Pngtree

ภาพที่ : ๗.๖๐ เด็กหวนของเล่น

ที่มา : fb.Love pik.

ยกตัวอย่าง เช่น เด็กหวนของเล่น เป็นการตอบสนอง ความต้องการเล่นของตนเองแต่เมื่อเล่นคนเดียวไปนาน ๆ อาจเริ่มไม่สนุก เพราะไม่มีอะไรพลิกแพลง แปลกใหม่ ก็อาจจะโยนของเล่นทิ้งไป ไปเล่นของเล่นชิ้นใหม่ แต่หากเด็ก เคยมีประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน เด็กจะพบว่าเขาได้เรียนรู้วิธีการเล่นที่แตกต่าง และการแลกเปลี่ยนก็ทำให้ได้ทำสิ่งใหม่ ที่ต่างไปจากเดิม เด็กจะเริ่มปรับตัวเข้าสู่สมดุลใหม่ รู้จักแบ่งปัน และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความตั้งใจที่จะทำผิดศีลธรรม การกระทำที่ผิดพลาดจึงมาจากการทดลอง ดังนั้น ผู้ใหญ่ต้องไม่ใช้อารมณ์ ไม่กล่าวหาเด็ก แต่ควร สอนคุณธรรม ระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์ ผ่านกระบวนการที่แยบคาย เช่น นิทาน การเล่น บทบาทสมมติและที่สำคัญที่สุด คือ ต้องให้เด็กอยู่ในบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย

ภาพที่ : ๗.๖๑

ที่มา : fb.Pngtree

ภาพที่ : ๗.๖๒ บทบาทสมมติ

ที่มา : fb.Shutterstock

กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ จะแทรกอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วไม่ว่าจะเป็น

- ๑.การฟัง และการอ่านนิทาน
- ๒.การเล่น
- ๓.การทำงานศิลปะ
- ๔.การร้อง เต้น เล่นละคร บทบาทสมมติ
- ๕.การสำรวจ ประดิษฐ์ ๖. ฯลฯ

ที่สำคัญคือ ต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น คนในครอบครัว เพื่อน บ้าน เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนในโรงเรียน ผู้ใหญ่ รวมทั้งให้เด็ก ๆ ได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับสถานที่ วัฒนธรรม ประเพณีที่อยู่รอบตัว เช่น จัดให้มีการร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นมีการทัศนศึกษา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ละแวกใกล้เคียง และออกไปสัมผัสธรรมชาติ และความเป็นอยู่ของ ผู้คนในชุมชน เป็นต้น

ภาพที่ : ๗.๖๓ บรรยากาศที่อบอุ่นปลอดภัย

ที่มา : fb.by ครูเอ

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๗.๖๔ กิจกรรมการเล่นส่งเสริมด้านอารมณ์

ที่มา : fb.Pikbest

สื่อการเรียนรู้ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสามารถนำมาใช้จัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจได้ทั้งสิ้น

ตอนที่ ๗.๒ การนำสื่อไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย

การนำสื่อไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ: ๖ กิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับปฐมวัยนั้น จะเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง และ เสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญาผ่าน “กิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรม”

ภาพที่ : ๗.๖๔ : ๖๕ กิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัย

ที่มา : www.ChildImpact.com.

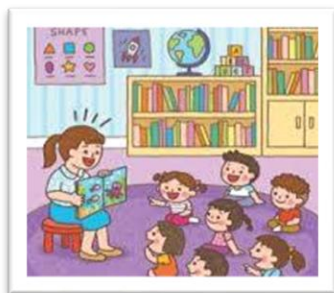
การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๙๐

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ: ๒ กิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัย

การบูรณาการ “กิจกรรมหลัก ๒ กิจกรรม” ซึ่งประกอบด้วย

๑. **กิจกรรมเสริมประสบการณ์** เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ได้ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็น กลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เป็นกิจกรรมที่มุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกตสำรวจ คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสาระที่ควรเรียนรู้เช่น กิจกรรมสนทนา อภิปราย เล่นิทาน สาธิต ทดลอง

ภาพที่ : ๗.๖๖ กิจกรรมการเล่นิทาน
ที่มา : fb.KANG ZUAN

ภาพที่ : ๗.๖๗ การทดลอง
ที่มา : fb. โรงเรียนสองภาษาประภาภัทร

๒. **กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ** เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เสียงปรบมือหรือจังหวะจากเครื่องเล่นดนตรีมาประกอบการเคลื่อนไหวเช่น ระฆังสามเหลี่ยม กลอง กรับ

ภาพที่ : ๗.๖๗ กิจกรรมเคลื่อนไหวตามเพลง
ที่มา : fb. ศพด.ทศ.ตกพรหม

ภาพที่ : ๗.๖๘ การเคลื่อนไหวตามดนตรี
ที่มา : fb. โรงเรียนสาธิต มรภ.ภูเก็ต

๓. **กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์** เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพ การปั้นการฉีก-ปะ การตัดปะการพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ การเล่นสี หรือใช้วิธีการอื่น ๆ

การนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/หน่วยที่ ๗-๑๔๑

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๗.๗๐ การวาดภาพ
ที่มา : fb.KANG ZUAN

ภาพที่ : ๗.๗๑ การเล่นเกม
ที่มา : fb.โรงเรียนสาธิต มรภ.ภูเก็ต

ภาพที่ : ๗.๗๒ การตัดปะ
ที่มา : fb.โรงเรียนสาธิต มรภ.ภูเก็ต

ภาพที่ : ๗.๗๓ การประดิษฐ์
ที่มา : fb.โรงเรียนสาธิต มรภ.ภูเก็ต

๔. กิจกรรมการเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมที่จัดไว้ในห้องเรียนเช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมบทบาทสมมติ มุมบ้าน เป็นต้น เด็กต้องมีโอกาสเลือกเล่นมุมต่าง ๆ ได้อย่างเสรี ตามความสนใจ และความต้องการของเด็กทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

ภาพที่ : ๗.๗๔ มุมบล็อก
ที่มา : fb. โรงเรียนอนุบาลรามคำแหง

ภาพที่ : ๗.๗๕ มุมหนังสือ
ที่มา : fb. โรงเรียนอนุบาลรามคำแหง

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

ภาพที่ : ๗.๗๖ มุมวิทยาศาสตร์
ที่มา : fb. โรงเรียนอนุบาลรามคำแหง

ภาพที่ : ๗.๗๗ มุมบทบาทสมมติ
ที่มา : fb. โรงเรียนอนุบาลรามคำแหง

ภาพที่ : ๗.๗๘ มุมบ้าน
ที่มา : fb.โรงเรียนอนุบาลรามคำแหง

ภาพที่ : ๗.๗๙ มุมดนตรี
ที่มา : fb.โรงเรียนอนุบาลรามคำแหง

๕. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กมีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกายเคลื่อนไหวร่างกาย และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจหรือความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลักเช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นอุปกรณ์กีฬา

ภาพที่ : ๗.๘๐ การเล่นเครื่องเล่นสนาม
ที่มา : fb. KID D Enterpryse

ภาพที่ : ๗.๘๑ การทราย
ที่มา : fb. โรงเรียนอนุบาลรามคำแหง

ภาพที่ : ๗.๘๒ การเล่นกระแสน้ำ
ที่มา : fb. โรงเรียนอนุบาลรามคำแหง

ภาพที่ : ๗.๘๓ การเล่นอุปกรณ์กีฬา
ที่มา : fb. KID D Enterpryse

๖. กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎ กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ เกมการศึกษาช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต เปรียบเทียบ คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่และช่วยให้เด็กมีความเข้าใจเชิงนามธรรมในรูปแบบของการ์ดเกมมากยิ่งขึ้น เช่น เกมจับคู่ เกมต่อภาพ ให้สมบูรณ์ หรือ เกมภาพตัดต่อ เกมวางภาพต่อปลาย (โดมิโน) เกมเรียงลำดับ และเกมศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต้) เป็นต้น

ภาพที่ : ๗.๘๔ เกมจับคู่
ที่มา : fb.Plan Toy Thailand

ภาพที่ : ๗.๘๕ เกมต่อภาพ
ที่มา : fb.Pngtree

ภาพที่ : ๗.๘๖ เกมต่อโดมิโน
ที่มา : fb.Pantip

ภาพที่ : ๗.๘๗ เกมเรียงลำดับ
ที่มา : fb.Pantip

สรุปท้ายหน่วย

การนำเสนอ และแนวทางการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย รวมถึงการนำสื่อไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับครูปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาของสื่อที่เสนอต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การไม่เสนอเนื้อหาที่เป็นข้อมูลโดด ๆ การมีลักษณะเป็นแผน (Well-plan step) ที่สอน ชี้แนะนำไปสู่การมีความรู้ ทักษะความชำนาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง การสอดคล้องกับพัฒนาการของสมอง และร่างกายการนำเสนอสื่อเพื่อสำหรับการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีเนื้อหาหลักๆ ดังนี้: ๑.การนำเสนอและแนวทางการใช้สื่อ: อธิบายถึงวิธีการนำเสนอและการใช้สื่อต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก ๒.การทดลองใช้สื่อ: นักศึกษาเรียนรู้การนำสื่อไปทดลองใช้จริงกับเด็กปฐมวัย โดยมีการจัดกิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรมที่ช่วยในการพัฒนาทักษะต่างๆ ของเด็ก เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และการเล่านิทาน ๓.วัตถุประสงค์การเรียนรู้: หลังจากเรียนจบหน่วยนี้ นักเรียนสามารถอธิบายและนำเสนอสื่อได้ รวมถึงสามารถทดลองใช้สื่อกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๔.สื่อการเรียนการสอน: ประกอบไปด้วยเอกสารประกอบการสอน สื่ออุปกรณ์ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และสื่อการเรียนรู้ในด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยการเรียนรู้ในหน่วยนี้มุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาทักษะทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย

การใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross motor skill) ซึ่งมีทั้งแบบเคลื่อนที่ เช่น การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย ฯลฯ และอยู่กับที่ เช่น การงอตัว หมุนตัว บิดตัว โยกตัว ฯลฯ กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อละเอียด (Fine motor skill) เน้นที่การใช้มือ ตา และการประสานกันของมือ และตา เช่น การเขียน การวาด การร้อย การเล่นหุ่นมือ การแต่งตัวตุ๊กตา การต่อบล็อก ฯลฯ แนวทางการใช้สื่อเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ: ๖ กิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัยการบูรณาการ “กิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรม” ซึ่งประกอบด้วย ๑. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ๒. กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ ๓. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ๔. กิจกรรมการเล่นตามมุม ๕. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ๖. กิจกรรมเกมการศึกษา

เอกสารอ้างอิง หน่วยที่ ๗

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (๒๕๔๓). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดูชัน

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (ไม่ระบุปี). การสอนเด็กปฐมวัยให้คิด. วารสารการศึกษาปฐมวัย.

นัยพินิจ คชภักดี. (๒๕๔๒). พัฒนาสมองลูกให้ล้ำเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: แพลนพับลิชชิง.

พรใจ สารยศ. (๒๕๕๓). ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.

เพรสโปรดักส์.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

เยาวพา เดชะคุปต์. (ไม่ระบุปี). จัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วิชา ECED ๘๐๑. กรุงเทพฯ:

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ องค์การมหาชน.(๒๕๖๐). แนวทางการคัดเลือกและการใช้สื่อ

การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาสมอง

Estes, L.E. (๒๐๐๔). Essentials of child care and early education. Boston : Pearson
education, Inc.

Good, C.V. (๑๙๗๓). Dictionary of education. (๓rd ed). New York : McGraw – Hill.

Moore, K.D. (๒๐๐๑). Classroom teaching skills. (๕ th ed). New York : Mc Graw – Hill.

Morrison, G.S. (๒๐๐๔). Early childhood education today. (๙ th ed). New Jersey : Pearson
Prentice Hall.

ตอนที่ ๑

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบปรนัย ๕ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ (๕ คะแนน)

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑. ข้อใดคือองค์ประกอบสำคัญของการนำเสนอสื่อเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

- ก. เนื้อหาที่เป็นข้อมูลโดด ๆ
- ข. การเน้นกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่เท่านั้น
- ค. การออกแบบสื่อให้เป็นแผนที่ชัดเจน และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก
- ง. การใช้สื่อโดยไม่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มอายุ
- จ. การเน้นเนื้อหานามธรรมที่เข้าใจยาก

๒. สื่อประเภทใดที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

- ก. แทรมโบลีน
- ข. บาร์โหน
- ค. เชือกร้อย และลูกปัด
- ง. สนามเด็กเล่น
- จ. กระดานลื่น

๓. การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เน้นความสนุกสนานและท้าทายช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านใด

- ก. ด้านสติปัญญา
- ข. ด้านร่างกาย
- ค. ด้านอารมณ์ และจิตใจ
- ง. ด้านสังคม
- จ. ถูกทุกข้อ

๔. การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบภาพ แผนภูมิ หรือแผนที่เป็นตัวอย่างของการนำเสนอแบบใด

- ก. การจำลองกระบวนการเรียนรู้ของสมอง
- ข. การเชื่อมโยงเรื่องราวอย่างเป็นระบบ
- ค. การสร้างความสนุกสนานในกระบวนการเรียนรู้
- ง. การนำเสนอสิ่งนามธรรมอย่างเป็นรูปธรรม
- จ. การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

๕. ในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะมีวัตถุประสงค์หลักคืออะไร

- ก. สร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่
- ข. ฝึกการเคลื่อนไหวตามจังหวะ และเสริมพัฒนาการทางร่างกาย
- ค. พัฒนาสมาธิและการคิด
- ง. เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์
- จ. เน้นให้เด็กทำกิจกรรมกลางแจ้งเท่านั้น

ปพ ๐๑๐๘ สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย/วรรณรัตน์ ศิริภูธร

๖.การเล่นบทบาทสมมติช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านใด

- ก. ด้านภาษา
- ข. ด้านสังคม
- ค. ด้านร่างกาย
- ง. ด้านสติปัญญา
- จ. ด้านศิลปะ

๗.การจัดกิจกรรมแบบมุมในห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยเน้นอะไรเป็นสำคัญ

- ก. การให้เด็กเลือกเล่นอย่างอิสระตามความสนใจ
- ข. การบังคับให้เด็กเรียนรู้ทุกมุม
- ค. การจัดมุมให้เหมาะสมกับความถนัดเฉพาะของเด็กแต่ละคน
- ง. การลดเวลาการเล่นและเพิ่มเวลาการเรียนรู้
- จ. การใช้เทคโนโลยีในการสอน

๘.การฟังและอ่านนิทานช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านใด

- ก. ด้านสติปัญญา
- ข. ด้านภาษา
- ค. ด้านร่างกาย
- ง. ด้านอารมณ์ และจิตใจ
- จ. ถูกทุกข้อ

๙.การจัดประสบการณ์ให้เด็กสัมผัสธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยพัฒนาด้านใด

- ก. ด้านสังคม
- ข. ด้านอารมณ์ และจิตใจ
- ค. ด้านสติปัญญา
- ง. ด้านร่างกาย
- จ. ด้านศิลปะ

๑๐.การประเมินผลที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยควรใช้วิธีใด

- ก. การสอบข้อเขียน
- ข. การสังเกตและประเมินผลงาน
- ค. การสัมภาษณ์เด็ก
- ง. การให้คะแนนพฤติกรรม
- จ. ถูกทุกข้อ

ตอนที่ ๒

คำสั่ง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ที่สุด

คำชี้แจง แบบฝึกหัดนี้ เป็นแบบอัตนัย จำนวน ๒ ข้อ (๕ คะแนน)

๑. จงอธิบายการนำสื่อไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย (๒ คะแนน)

๒. จงอธิบายแนวทางการนำเสนอ และการใช้สื่อประกอบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว (๓ คะแนน)

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๑

๑. ค	๒. ค	๓. จ	๔. ง	๕. ข
๖. ข	๗. ก	๘. ง	๙. ก	๑๐. จ

เฉลยแบบฝึกหัดตอนที่ ๒

แนวทางการตอบข้อ ๑.

คำตอบ: การนำสื่อไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยการนำสื่อไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ: ๖ กิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น จะเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง และ เสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญาผ่าน “กิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรม”

แนวทางการตอบข้อ ๒.

คำตอบ: แนวทางการนำเสนอ และการใช้สื่อประกอบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว เด็กในวัยอนุบาล (๒ ปีครึ่ง – ๖ ปี) ระบบการรับสัมผัส และการเคลื่อนไหว กำลังพัฒนาดีขึ้นเรื่อย ๆ กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหวของเด็กอาจแบ่งเป็น กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross motor skill) ซึ่งมีทั้งแบบเคลื่อนที่ เช่น การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย ฯลฯ และอยู่กับที่ เช่น การงอตัว หมุนตัว ปิดตัว โยกตัว ฯลฯ